

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN KESİN NİTELİKTEKİ KARARLARI ARASINDA AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ

Mehmet ÇÖKELEK

Doktora Tezi

Ankara, 2024

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN KESİN NİTELİKTEKİ KARARLARI ARASINDA AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ

Mehmet ÇÖKELEK

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Mehmet ÇÖKELEK tarafından hazırlanan “Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Nitelikteki Kararları Arasında Aykırılığın Giderilmesi” başlıklı bu çalışma, 23/01/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa AVCI (Başkan)

Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU (Danışman)

Doç. Dr. Ahmet Yusuf YILMAZ (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Ceren DOĞRU (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Abdülsamet GÜLLER (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Mehmet ÇÖKELEK

1 “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYANI

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, grsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Mehmet ÇÖKELEK

ÖZET

ÇÖKELEK, Mehmet. *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Nitelikteki Kararları Arasında Aykırılığın Giderilmesi*, Doktora Tezi, Ankara, 2024.

Türk idari yargı sisteminde 20/07/2016 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan istinaf kanun yolunda, bazı ilk derece mahkemesi kararları istinaf aşamasında kesinleşmekte yani hiç temyiz incelemesinden geçmemektedir. Bu durum Türkiye'nin dokuz ayrı bölgesinde bulunan ve farklı yargı çevrelerine sahip olan bölge idare mahkemelerinin istinaf aşamasında kesinleşen kararları arasında çelişki yaşanması ve böylece aynı hukuk kuralının farklı şekilde uygulanması ve çelişkili kararların ortaya çıkması ihtimalini doğurmaktadır. Ortaya çıkan çelişkili kararların varlığının hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal ettiği, toplumun yargıya olan güvenine de zarar verdiği bilinen bir gerçektir. Çelişkili kararlar nedeniyle hukuk devleti ilkesi ve dolayısıyla tüm toplum zarar görecektir.

Bu kapsamda istinaf kanun yolunun yürürlüğe girmesiyle 2016 yılında 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasında aykırılıkların giderilmesi yolu düzenlenmiştir. Ancak 2016 yılında öngörülen aykırılıkların giderilmesi usulünde giderme görevi önce Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verilmiş, ancak 3 yıllık tecrübeye İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun yapısı gereğince aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin sadece bir karar çıkması üzerine 2019 yılında 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak aykırılığı giderme görevi Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna verilmiştir. Ayrıca bu değişiklikle kurulların 3 ay içerisinde karar vereceği düzenlenerek daha dinamik bir yapı oluşturulmuştur.

Özellikle 2020 yılından sonra yeni yapısıyla verilen kararlarla aykırılığın giderilmesi yolu şekillenmeye başlamıştır. Bu kapsamda çok yeni olan bu müessesenin tartışılan ve eksik yönlerinin ortaya konulması, müessesenin şartlarının, verilen kararların hukuki statüsünün belli bir sistematik içerisinde ortaya konulması amacıyla bu konuda

Çalışma gereği duyulmuştur. Bu çalışmada aykırılığın giderilmesi yolunun etkili bir yol olup olmadığı, aykırılığın giderilmesi kararlarına derece mahkemelerinin uyup uymadıkları ve lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilen tarafların güncel menfaatlerinin giderilip giderilmediğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Aykırılığın Giderilmesi, İçtihat Aykırılığı, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu, Danıştay İlgili Kurulları, Bağlayıcılık, İstinaf, Bireysel Başvuru

ABSTRACT

ÇÖKELEK, Mehmet. *Eliminating The Contradiction Between The Final Decisions Of The Regional Administrative Courts*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2024.

Since the beginning of the appellate procedure in the Turkish administrative judiciary on July 20, 2016, certain first-instance court decisions have become final at the appellate stage, thus bypassing any cassation review. This situation gives rise to contradictions in the decisions of the regional administrative courts, which are located in nine different regions of Turkey and serve different judicial districts. Consequently, the same legal rule may be applied inconsistently, leading to the emergence of conflicting decisions. It is a recognized fact that the existence of such conflicting decisions violates the principles of legal certainty and predictability and undermines public confidence in the judiciary. Due to these contradictory decisions, the principle of the rule of law and thereby the society as a whole will suffer.

In this context, the procedure for resolving discrepancies between definitive decisions given by chambers of regional administrative courts in similar cases was legislated with the introduction of Article 3/C of Law No. 2576 in 2016. Initially, the task of resolving these discrepancies was assigned to the Council of State's Unification of Jurisprudence Committee. However, after three years of experience during which only one decision on the procedure for discrepancy resolution was issued, the legislative amendment to Article 3/C of Law No. 2576 in 2019 transferred this duty to the Administrative or Tax Chambers Council of the Council of State. Furthermore, this amendment mandated that the councils issue decisions within three months, creating a more dynamic structure.

Especially after the year 2020, with its new structure, the path to resolving discrepancies has begun to take shape. Given that this institution is very new, the necessity has been felt to elucidate its debated and deficient aspects, to set out the conditions of the institution, and the legal status of the decisions within a certain

systematic framework. This study aims to determine whether the discrepancy resolution process is an effective means, whether the degree courts comply with the discrepancy resolution decisions, and whether the current interests of the parties in whose favor the discrepancy resolution decisions are made have been addressed.

Keywords:

Resolution of Discrepancies, Jurisprudential Discrepancy, Regional Administrative Court Presidents' Council, Council of State Relevant Committees, Binding Nature, Appeal, Individual Application

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: İDARİ YARGIDA AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN GENEL ESASLARI	5
1.1. TÜRK HUKUKUNDA İÇTİHAT AYKIRILIKLARININ GİDERİLMESİ USULÜNÜN TARİHİ GELİŞİMİ VE GENEL OLARAK İÇTİHAT KAVRAMI	5
1.1.1. İctihat Aykırılıklarının Giderilmesi Usulünün Tarihçesi	5
1.1.2. Genel Olarak Mahkeme İctihatları.....	10
1.1.3. İctihat Aykırılıklarının Temel Hak Ve Özgürlükler Kapsamında Değerlendirilmesi	20
1.2. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN MEVZUATTA DÜZENLENİŞİ	25
1.3. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA BAŞVURU ŞARTLARI	30
1.3.1. Olayların Benzer Mahiyette Olması	30
1.3.2. Aykırılık veya Uyuşmazlık Bulunması.....	46
1.3.3. Başvurunun Gerekçeli Olması	51
1.4. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİNE KONU OLABİLECEK KARARLAR	54
1.4.1. İdari Yargıda Karar Türleri	57
1.4.1.1. Ara Karar.....	57
1.4.1.2. Yürütmenin Durdurulması İstemine İlişkin Kararlar	58
1.4.1.3. Nihai Karar.....	58
1.4.2. Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Nitelikteki Kararları.....	59
1.4.2.1. Bölge İdare Mahkemelerinin İstinaf Mercii Sıfatıyla Kesin Olarak Verdiği Kararlar	60
1.4.2.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Gönderme Kararları	64
1.4.2.2. Bölge İdare Mahkemelerinin İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Kesin Olarak Verdiği Kararlar	72
1.4.2.3. Bölge İdare Mahkemelerinin İtiraz Üzerine Kesin Olarak Verdiği Kararlar	73

1.4.2.3.1. Yürütmenin Durdurulması Taleplerine Yönelik Kararlar	73
1.4.2.3.2. 4483 sayılı Kanun Kapsamında Bölge İdare Mahkemelerince Verilen Kesin Nitelikteki Kararlar	79
1.4.2.3.3. 6384 sayılı Kanun Kapsamında Bölge İdare Mahkemesince Verilen Kararlar	85
1.4.2.4. Bölge İdare Mahkemelerinin Yetkili Yargı Yerinin Belirlenmesine İlişkin Kesin Nitelikteki Kararları.....	86
1.4.2.5. Temyiz Yolu Açık Karar Olup Olmadığına Başkanlar Kurulunca Karar Verilmesi	89
1.5. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA BAŞVURU YAPABİLECEKLER	92
1.5.1. İstinaf Yoluna Başvurma Hakkı Bulunanlar	92
1.5.2. İlgili Bölge İdare Mahkemesi Dairesi	96
1.5.3. Başkanlar Kurulunca Kendiliğinden (Resen) Başvuruda Bulunulması	97
1.5.4. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı	105
1.6. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNDA SÜRE	106
2. BÖLÜM: AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNDA VERİLEN KARARLAR	108
2.1. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLAR KURULUNCA VERİLEN KARARLAR	108
2.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Yapısı	108
2.1.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Organları Ve Görevleri	109
2.1.1.2. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı	109
2.1.1.3. Başkanlar Kurulu	110
2.1.1.4. Daireler.....	111
2.1.2. Başkanlar Kurulu Kararlarının Hukuki Niteliği.....	113
2.1.3. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun İncelemesinin Kapsamı	119
2.1.3.1. İstemin Başkanlar Kurulunca Uygun Bulunması.....	119
2.1.3.2. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Kararında Görüşünün Bulunması.....	122
2.1.4. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca Verilen Karar Türleri	123
2.1.4.1. İstemin Reddine Yönelik Kararlar	123
2.1.4.1.1. Benzer Olay Olmaması	123
2.1.4.1.2. Kesin Nitelikteki Karar Olmaması.....	124
2.1.4.1.3. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görüşünü Değiştirmesi	126
2.1.4.1.4. Aykırılığa Neden Olan Konunun Mevzuat Düzenlemesi İle Ortadan Kalkması Veya Anayasa Mahkemesi Kararıyla İptal Edilmesi	128

2.1.4.1.5. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görevinin İş Bölümü İtirazı Sonucunda Belirlenmesi	129
2.1.4.1.6. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görevinin HSK tarafından Değiştirilmesi	130
2.1.4.2. İncelenmeksizin Ret Kararları.....	132
2.1.4.2.1. Uyuşmazlığa Bakan Aynı Dairenin Farklı Nitelikteki Kararları	132
2.1.4.2.2. Taraf Olmayan Kişilerce Başvuru Yapılması	134
2.1.4.2.3. İstinaf Kanun Yolunun Oluşturulmasından Önce Verilen Kararlar	135
2.1.4.2.4. Aynı Taraflarca Aynı Yönde Yeni Bir Talepte Bulunulması	137
2.1.4.2.5. 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Kararlar.....	139
2.1.4.2.6. Kararlardan Birinin Temyiz Yolunun Açık Olması	140
2.1.4.2.7. Kararlardan Birinin Yüksek Mahkeme Kararı Olması	141
2.1.4.2.8. Kararlardan Birinin İstinaf Edilmeksizin Kesinleşen Karar Olması	143
2.1.4.3. Karar Verilmesine Yer Olmadığına Yönelik Kararlar	144
2.1.4.3.1. Aynı Konuda Aykırılık Giderilmiş Olduğundan.....	145
2.1.4.3.2. Aynı Konuda Aykırılığın Giderilmesi İstemiyle Danıştay’a Başvuru Olması	147
2.1.4.3.3. Aykırılığın Giderilmesi Yolundan Feragat Nedeniyle	148
2.1.4.4. Başvurunun Kabulü Ve Danıştay’a İletilmesine Yönelik Kararlar.....	150
2.2. DANIŞTAY İDARİ VE VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULLARINCA VERİLEN KARARLAR	152
2.2.1. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının Yapısı	152
2.2.2. Danıştay İdari Ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca Verilen Karar Türleri	154
2.2.2.1. İstemin Reddine Yönelik Kararlar	154
2.2.2.1.1. Benzer Olay Olmaması	155
2.2.2.1.2. Uyuşmazlığa Bakan Dairelerde Birinin Görevinin HSK Tarafından Değiştirilmesi	157
2.2.2.1.3. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin İş Bölümü İle Kendisine Verilmeyen Konuda Karar Vermesi	157
2.2.2.1.4. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin HSK Tarafından Faaliyetinin Durdurulması	158
2.2.2.1.5. Uyuşmazlığa Bakan Aynı Dairelerin Farklı Nitelikteki Kararları	159
2.2.2.1.6. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görüşünü Değiştirmesi	160
2.2.2.1.7. Aykırılık veya Uyuşmazlık Bulunmadığına İlişkin Karar	161
2.2.2.1.8. Uyuşmazlığa İlişkin Vergi Dava Daireleri İle İdari Dava Daireleri Tarafından Verilen Kararlar	162

2.2.2.1.9. Aykırılığa Neden Olan Konunun Mevzuat Düzenlemesi İle Ortadan Kalkması	165
2.2.2.2. Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Kararlar	166
2.2.2.2.1. Aynı Konuda Aykırılık Giderilmiş Olduğundan.....	166
2.2.2.2.2. Kesin Nitelikteki Karar Olmaması	167
2.2.2.3. Esas Kaydının Kapatılması Kararları	168
2.2.2.4. İade Kararları	168
2.2.2.5. Aykırılığın Giderilmesi Yönünde Kararlar	169
2.2.2.5.1. İstinaf Kanun Yolu Kapalı Kararlara İlişkin Aykırılığın Giderilmesi .	170
2.2.2.5.2. Süre Ret Kararının Kaldırılmasına Yönelik Karara İlişkin Aykırılığın Giderilmesi.....	172
2.2.2.5.3. Subjektif Dava Ehliyeti Bulunup Bulunmadığına Yönelik Aykırılığın Giderilmesi.....	173
2.2.2.5.4. Görevli Yargı Kolunun Belirlenmesine İlişkin Uyuşmazlıklarda Aykırılığın Giderilmesi	175
3. BÖLÜM: AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ KARARLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI	178
3.1. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ KARARLARININ HUKUKİ STATÜSÜ....	178
3.1.1. Bağlayıcılık.....	178
3.1.2. Resmi Gazete’de Yayımlanması	188
3.1.3. Kesin Olması.....	190
3.1.4. Yargılamanın Yenilenmesi Sebebi Olup Olmadığı.....	191
3.2. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN DİĞER MÜESSESELERLE KARŞILAŞTIRILMASI	195
3.2.1. Kanun Yararına Temyiz.....	195
3.2.2. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları	197
3.3. ANAYASA MAHKEMESİ’NİN AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA İLİŞKİN KARARLARI	200
3.3.1. İçtihat Aykırılıkları İle İlgili Bireysel Başvuru Karar Türleri	201
3.3.2. Aykırılığın Giderilmesi Yoluna İlişkin Bireysel Başvuru Kararları	207
3.3.2.1. Ertan Yılmaz Kararı	208
3.3.2.2. Erkan Tufan Kararı	209
3.3.2.3 Adem Akagündüz Kararı	215
3.3.3. İçtihat Aykırılıkları İle İlgili Bireysel Başvuru Kararlarının Etkisi	221
SONUÇ	227
KAYNAKÇA	237
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	253

EK 2. ETİK KURUL MUAFİYET RAPORU.....	255
--	------------

KISALTMALAR

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
HSK	: Hakim ve Savcılar Kurulu
İBK	: İçtihatları Birleştirme Kurulu
İDDK	: İdari Dava Daireleri Kurulu
OHAL	: Olağanüstü Hal
p.	: Paragraf
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
VDDK	: Vergi Dava Daireleri Kurulu

GİRİŞ

Mahkeme içtihatları ülkemizin de dahil olduğu Kara Avrupası sisteminde hukukun yardımcı kaynakları arasında tasnif edilmektedir. Ancak idare hukukunun yapısı gereği içtihadi bir hukuk dalı olması idari yargılama sonucunda verilen kararların da önemini artırmaktadır. Bu kapsamda çelişkili kararların varlığı, toplumun yargıya olan güvenine zarar vereceği gibi kişilerin adil yargılanma haklarının da ihlal edilmesi sonucuna yol açabilir. Çelişkili kararlar hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini de zarar verir. Bu nedenle hukuk devleti ilkesi ve dolayısıyla tüm toplum zarar görecektir.

Türk yargı teşkilatında 2016 yılı itibariyle üç aşamalı yargılama sistemine geçilmesi ve istinaf kanun yolunun hukuk sistemimize girmesiyle birlikte içtihatların da farklı yargı mercilerinde kesinleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda idari yargı sisteminde 20/07/2016 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan istinaf kanun yolu ile birlikte temyiz istisna, istinaf kural haline gelmiş, ilk derece mahkemelerinin kararlarının birçoğu temyiz incelemesinden geçmeden istinaf aşamasında kesinleşmeye başlamıştır.

Günümüz itibariyle uyuşmazlıkların büyük bir çoğunluğu dokuz ayrı bölgede faaliyette bulunan bölge idare mahkemelerinde kesinleşmektedir. Bu durum doğal olarak farklı bölge idare mahkemelerinde benzer nitelikteki uyuşmazlıklarla ilgili farklı kararların çıkmasına ve kesin hüküm halini almasına sebebiyet vermektedir. İdari yargıda çelişkili kararların varlığı adli yargıya göre daha ön plana çıkmaktadır. Bunun da nedeni, idari yargının içtihadi yapısı ve aynı statüde olanların yetki kuralları gereğince benzer nitelikteki uyuşmazlıkların farklı bölge idare mahkemelerinde kesinleşmesidir.

Bu kaygılarla kanun koyucu ülkemize özgü yaklaşık doksan yıldır uygulanan İçtihatları Birleştirme Kurulu tecrübesiyle bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikte kararları arasında oluşabilecek aykırılıkların giderilebilmesi amacıyla istinaf kanun yolunun yürürlüğe girmesiyle 2016 yılında 2576 Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un

3/C maddesinde düzenleme yaparak benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasında aykırılıkların giderilmesi yönünde yatay bir giderme yöntemi benimsediği görülmektedir.

Ancak 2016 yılında öngörülen aykırılıkların giderilmesi usulünde giderme görevi önce Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verilmiş, ancak 3 yıllık tecrübede İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun yapısı gereğince aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin sadece bir karar çıkması üzerine 2019 yılında 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak aykırılığı giderme görevi Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna verilmiştir. Ayrıca bu değişiklikle kurulların 3 ay içerisinde karar vereceği düzenlenerek daha dinamik bir yapı oluşturulmuştur. 2019 değişikliğinin ardından getirilen yeni sistemle birlikte 2020 yılı itibariyle Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarınca kararlar verilmeye başlanmış çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle İDDK yaklaşık 420 başvuruya, VDDK ise yaklaşık 45 başvuruya karar vermiştir.

İstinaf kanun yoluna getirilen en büyük eleştiri ortaya çıkacak çelişkili kararlara yönelik olmuştur. Bu nedenle dokuz ayrı bölge idare mahkemesinde kesinleşen kararlar arasındaki aykırılığın ne şekilde giderileceği hususu önemi giderek artan bir konudur.

Bu kapsamda henüz çok yeni bir müessese olan aykırılığın giderilmesi yolu 2016 yılı itibariyle mevzuatımızda yer almış ancak 2019 yılında yapılan değişikliğe kadar etkili bir sonuç sağlamamıştır. Özellikle 2020 yılından sonra yeni yapısıyla verilen kararlara aykırılığın giderilmesi yolu şekillenmeye başlamıştır. Bu kapsamda çok yeni olan bu müessesenin tartışılan ve eksik yönlerinin ortaya konulması, müessesenin şartlarının, verilen kararların hukuki statüsünün belli bir sistematik içerisinde ortaya konulması amacıyla bu konuda çalışma gereği duyulmuştur.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuat hükmünün son derece sınırlı olması, mevzuatta düzenlenmeyen birçok hususun uygulamada yargı kararları ile doldurulması, bugüne kadar doğrudan bu konuyu ilgilendiren bir akademik çalışma da bulunmaması, yazılmış sınırlı sayıda eser bulunması, yazılan eserlerin de uygulamanın henüz yeni başladığı döneme gelmesi

sebebiyle, çalışma yapılırken bu konuda yazılmış eserler incelenmiş ancak daha ziyade güncel yargı kararları ile aykırılığın giderilmesi yolunun ne şekilde ilerlediği, etkili bir yol olup olmadığı hususu bu çalışmanın yapılmasının ana sebebi olmuştur.

Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yoluna başvurmaya tek yetkili makam olan bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun vereceği kararlar Danıştay'ın ilgili kurullarına vereceği kararlar kadar önem taşımaktadır. Zira başkanlar kurulu aykırılığın giderilmesi talebini uygun görmediğinde, bu karara karşı herhangi bir itiraz yolu ve müessesesi öngörülmediğinden Danıştay ilgili kurullarının da kendiliğinden harekete geçme durumu da bulunmadığından aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin süreç sona ermektedir. Bu nedenle bu çalışmada, Danıştay İDDK ve VDDK tarafından aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin verilen yaklaşık 470 kararın incelemesinin yanında dokuz ayrı bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu tarafından bu müessesenin fiilen uygulanmaya başlandığı 2017 yılından itibaren verilen bütün kararlara (yaklaşık 1000 adet) ulaşılmış ve bu çalışmada incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde içtihat aykırılıklarının giderilmesi usulünün tarihsel gelişimi ile genel olarak mahkeme içtihatlarının tanımına, mahkeme kararı ile içtihat ayrımı arasındaki farklara, içtihat aykırılıklarının temel hak ve özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmesine, aykırılığın giderilmesi yolunun mevzuatta düzenlenişine, aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin başvuru şartlarına, aykırılığın giderilmesine konu olabilecek kararlara, aykırılığın giderilmesine başvuru yapabileceklere ve aykırılığın giderilmesi yolunda süre hususuna ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, aykırılığın giderilmesini istemeye tek yetkili makam olan başkanlar kurulunun kararlarının hukuki statüsü, başkanlar kurulunca verilen talebin reddine, incelenmeksizin reddine, karar verilmesine yer olmadığına ve talebin kabulüne yönelik kararlara yer verilmiştir. Daha sonra Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının verdiği kararların hukuki statüsü ve ilgili kurullarca verilen kararlara yer verilmiştir.

Son bölümde ise aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların hukuki statüsü, bağlayıcılığı, kesinliği, Resmi Gazete'de yayımlanması, yargılamanın yenilenmesine

sebeup olup olmayacağı hususlarına yer verilmiş, yine bu bölümde aykırılığın giderilmesi yolunun benzer nitelikteki kanun yararına temyiz ve İçtihatları Birleştirme Kurulu kararları ile farkları ve benzerlikleri aktarılmaya çalışılmıştır. Bu bölümün sonunda ilk kez bir çalışmada yer alan aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararlar ile ilgili Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında verilen kararlar incelenmiştir.

1. BÖLÜM

İDARİ YARGIDA AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN GENEL ESASLARI

1.1. TÜRK HUKUKUNDA İÇTİHAT AYKIRILIKLARININ GİDERİLMESİ USULÜNÜN TARİHİ GELİŞİMİ VE GENEL OLARAK İÇTİHAT KAVRAMI

1.1.1. İctihat Aykırılıklarının Giderilmesi Usulünün Tarihçesi

Ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözümleyen ve hukukun kaynakları arasında yer alan mahkeme içtihatları, yalnızca bu uyuşmazlıkların taraflarını ilgilendirmekle kalmayıp aynı zamanda toplum hayatında düzenleyici rol de oynarlar.¹

Benzer konularda da olsa farklı yargı organlarının bütün kararlarında aynı hüküm fıkrasının ve gerekçesinin yer alması beklenemez. Bu yargı organlarında görev alan hakimlerin görüşlerini sonradan değiştirmesi ya da görev yapan hakimlerin görüşleri arasında oluşabilecek aykırılıklar benzer konularda farklı içtihatların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu durum da hukuk düzeninde ve toplumda istikrarın bir unsuru olan yargısal içtihatlar düzenleyici olma vasıflarını bir şekilde kaybedeler.²

Yargı organlarının verdikleri bu çelişkili kararlar, yüksek mahkemelerin farklı daireleri arasında oluşan görüş farklılıkları sebebiyle düzeltilmeden kesinleşebilmektedir.³ Yargısal içtihatlar arasındaki çelişkili durum sadece bizim ülkemizde değil, yabancı ülkelerde de görülmektedir.⁴ Bu durum da mahkemelere ve

¹ Aydın, H. Tuncay; Özdeş, Orhan; Başpınar, Recep, *İdari Yargılama Usulü, Yüzyıl Boyunca Danıştay 1868-1968, Türk Tarih Kurumu Basımevi Yayını*, Ankara, 1968, s.703

² Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.703-705

³ Yılmaz, Ejder, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, Anayasa Mahkemeleri Bireysel Başvuru Hakkındaki Uygulamaları (Prof. Dr. Necmettin Berkin'e Armağan), İstanbul, 2021, s.1552-1553

⁴ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.703-705

Devlete duyulan güveni sarsmaktadır. Bu sakıncalı durumun çözümü amacıyla içtihadı birleştirme müessesesi getirilmiştir.⁵

Osmanlı döneminde Türk idari yargısının temelinde temsili taşra meclisleri, Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye bulunmaktadır.⁶ Özellikle Tanzimat Dönemi'nde idare hukukunda önemli yenilikler getirilmiştir. Taşra örgütü, idari denetim ve idari yargı alanında yenilikler önem arz etmektedir. Bu kapsamda idari yargı alanında Fransız örneğine göre kurulan ve bugünkü Danıştay'ın temelini oluşturan Şurayı Devlet, Osmanlı Devleti'nde idari yargı işlerine bakmak üzere bağımsız olarak kurulan ilk yargı organıdır. Kuruluşunda idarenin kolları ile kişiler ve idare arasındaki uyuşmazlıklara ayrıca memurların yargılanması ile kanun ve nizamnamelerin taslaklarını inceleme görevleri bulunmaktadır.⁷

Osmanlı döneminde, idari yargı alanında tutuk adalet ilkesi (justice retenue) bulunduğundan, içtihadı birleştirme müessesesinin ortaya çıkması mümkün olmamıştır.⁸ 1923 yılında adli yargı bakımından içtihadı birleştirme müessesesi oluşturulması yönünde bir kanun teklifi yapılmış ancak o dönemde Yargıtay daire sayısının az olması ve içtihat aykırılığı çıkma ihtimalinin düşük olması nedeniyle önerge geri çekilmiştir.⁹ Ancak benzer olaylarda alt derece mahkemelerce verilen çelişkili kararların yüksek mahkemelerce aynı şekilde onaylanması ve kesinleşmesiyle ortaya çıkan çelişki, hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturabileceği gibi eşitlik ilkesini de zedeleyeceğinden Cumhuriyet dönemi ile birlikte bu durumun ortadan kaldırılabilmesi¹⁰ amacıyla Türk hukukunda ilk kez adli yargıda 1926 yılında 834

⁵ Yılmaz, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, 2021, s.1552-1553

⁶ Karahanoğulları, Onur, *Türkiye'de İdari Yargı Tarihi*, Turhan Kitabevi, 2017, Ankara, s.136-137

⁷ Üçok, Coşkun; Mumcu, Ahmet; Bozkurt, Gülnihal, *Türk Hukuk Tarihi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s.319-320

⁸ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.706

⁹ Özdemir, Selman, "İdari İşlemin Geri Alınmasında, İctihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdari Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme", SÜHFD., C. 29, S. 2, 2021, s. 1383-1435, s.1392

¹⁰ Yılmaz, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, 2021, s.1544-1545

sayılı Mahkeme-i Temyiz Teşkilatının Tevsiine dair Kanun ile içtihadı birleştirme müessesesi kabul edilmiştir.¹¹

Sonrasında idari yargıda 1931 yılında yapılan kanun değişikliği ile içtihadı birleştirme müessesesi (tevhidi içtihat) kabul edilmiştir.¹² Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Danıştay ile ilgili ilk kanun olan 669 sayılı Kanun da içtihadın birleştirilmesi müessesine yer verilmemiş, 21/07/1931 tarih ve 1859 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle getirilen; *“Deavi Daireleri kararları arasında ihtilaf vukuunda Şûrayı Devlet Reisi İçtihadın tevdii için keyfiyeti Deavi Daireleri Umum-î Heyetine tevdi eder. Bundan sonra tekevvün edecek mümasil hadiselerde bu heyet tarafından verilecek kararlara ittiba mecburidir.”* hükmü ile ilk defa içtihadı birleştirme müessesesi idari yargı alanında kabul edilmiştir.¹³

İçtihadı birleştirme fonksiyonu niteliği itibariyle yasama fonksiyonuna yaklaşıp. Zira burada tamamen objektif hareket edilmekte, bir uyuşmazlığın çözümünden ziyade bir kaidenin ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır. Yine de içtihadı birleştirme kararları hakimi tamamen bağlayacak güçte değildir. İçtihat birleştirmesinden ortaya çıkan kural yeni bir içtihat ortaya çıkana kadar devam eder.¹⁴ İçtihadı birleştirme kararlarıyla yüksek mahkemeler somuttan soyuta çıkmayı ve öznelden nesnele geçmeyi sağlayan kararlarıyla hukuka daha açık ve daha çok katkıda bulunabilirler. İçtihadı birleştirmede yargı mercileri çelişkili, öznel kararlara konu olan uyuşmazlık ve olayların dışına çıkarak bunların ortaya çıkardığı tartışmalı soyut hukuk problemini genel ve nesnel bir biçimde çözüme kavuşturmak amacıyla prensip kararı almak zorundadır.¹⁵

İçtihatları Birleştirme Kurumu Türk hukukuna özgüdür.¹⁶ Mevzuat hükümlerini örnek aldığımız batı ülkelerinde, ülkemizdeki gibi İçtihatları Birleştirme Kurumu

¹¹ Kuru, Baki, *İçtihatların Birleştirilmesi Yolu İle İlgili Bazı Sorunlar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Sayı 415), Ankara, 1977, s.13

¹² Yılmaz, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, 2021, s.1544-1545

¹³ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.706

¹⁴ Onar, Sıddık Sami, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, İsmail Akgün Matbaa Baskısı, İstanbul, 1966 s.409-410

¹⁵ Duran, Lütfi, *Danıştay'ın İçtihatları Birleştirme Uygulaması*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 27 (03), Ankara, 1972, s.419

¹⁶ Duran, 1972, s.419; Zeybek, Cavit Ali, *Yargı İçtihatlarının Hukuk Kaynağı Olarak Değeri ve Yeri*, Danıştay Dergisi, Ankara, 1988, s.99

bulunmamaktadır. Örneğin; Almanya, İsviçre, Fransa, Avusturya ve İtalya’da içtihat değişikliğini sağlamak ve içtihat aykırılığını önlemek ve kanunların yeknesak bir biçimde uygulanması¹⁷ için özel usuller bulunmaktadır.¹⁸ Bu ülkelerde uzun yıllardır istinaf mahkemeleri bulunduğundan yüksek mahkemelerin önüne gelen uyuşmazlık sayılarının düşük olması ve bu yüksek mahkemelerinin içtihat mahkemesi vasfıyla kararlarını düzenli olarak kamuoyuna duyurması sebebiyle bu ülkelerde çelişkili karar verilmesi ihtimali azalmaktadır.¹⁹

İçtihadı birleştirme müessesesi, idari yargıda 1961 Anayasası’nın yürürlüğe girmesinin ardından yayımlanan 521 sayılı Danıştay Kanunu’nu ve 1982 Anayasası’nın yürürlüğe girmesinin ardından yayımlanan 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nda da yer almıştır.

1982 Anayasasının yürürlüğe girmesiyle birlikte idari yargı alanında önemli değişiklikler olmuş ve dereceli yargılama sistemine geçilmiştir. Bu kapsamda 1982 yılında 2575 sayılı Danıştay Kanunu, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu yürürlüğe girmiştir. Danıştay hem temyiz mercii hem de bazı davalar açısından ilk derece mahkemesi olarak görevlendirilmiştir. 1982 yılından itibaren iki dereceli olan idari yargı sisteminde ilk derece olarak idari ve vergi mahkemeleri, üst derece olarak ise bölge idare mahkemeleri ve Danıştay bulunuyordu.²⁰

Olağan kanun yolları olarak itiraz, temyiz ve karar düzeltme yolları bulunmaktaydı. İlk derece mahkemelerinin tek hâkimle verdikleri kararlar bölge idare mahkemesinde itiraz incelemesine, kurul halinde verdikleri kararlar ise Danıştay’da temyiz incelemesine tabi tutuluyordu.

¹⁷ Pekcanitez, Hakan, *Yargıtay Yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Değerlendirilmesi*, TBB Dergisi (Sayı 144), Ankara, 2019, s.391

¹⁸ Kuru, Baki, *İçtihatların Birleştirilmesi Yolu İle İlgili Bazı Sorunlar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No 415, Ankara, 1977, s.12

¹⁹ Yılmaz, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, 2021, s.1544-1545

²⁰ Avcı, Mustafa, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Yetkin yayınları, Ankara, 2017, s.39

İstinaf sistemine geçilmesinden önce ilk derece mahkemesi kararlarının bazıları için itiraz incelemesi yapan o tarihte ülkemizin 28 ilinde görev yapan bölge idare mahkemelerinin benzer konulardaki kesin nitelikteki kararları arasında meydana gelen aykırılıklara ilişkin bir giderme yöntemine ilişkin mevzuatta herhangi bir düzenleme yer almaması²¹ hukuki güvenlik ilkesine, eşitlik ve adalet ilkelerine aykırılık oluşturduğu, yargı makamlarının ve mahkemelerin saygınlığını zedelediği gerekçesiyle eleştiri konusu oluyordu.²²

2016 yılında üç aşamalı yargılama sistemine geçilmesi ve istinaf kanun yolunun kabulünün ardından istinafin asıl temyizın istisna olması ve uyuşmazlıkların büyük kısmının bölge adliye mahkemelerinde ve bölge idare mahkemelerinde kesinleşmesi sebebiyle benzer nitelikteki uyuşmazlıklarda farklı bölge idare mahkemeleri kararları ve temyiz merci ile istinaf merci kararları arasında aykırılığın oluşması kaçınılmaz hale gelmiştir.²³ Bu durumu da gözeten kanun koyucu gerek adli yargı gerek idari yargı açısından aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi yönünde yeni bir müessese oluşturmuştur.

Bu kapsamda, adli yargıda bölge adliye mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki uyuşmazlıkların giderilmesine yönelik 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun'un "Başkanlar Kurulunun Görevleri" başlıklı 35. maddesinde benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması halinde Yargıtay'dan karar verilmesinin istenebileceğine yönelik yeni bir yol oluşturulmuştur.²⁴

²¹ Yıldız Akgül, Şerife, *İçtihatı Birleştirme Kurumu Ve İptal Kararı Üzerine Fiili Çalışmaya Bağlı Döner Sermaye Ek Ödemelerinin Davacıya Ödenmesi Gerektiğine İlişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 2013/2 Esas Ve 2018/2 Sayılı Kararı Üzerine Değerlendirme*, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Şubat Sayı 6/1), Eskişehir, 2020, s.50-51

²² Aliefendioğlu, Ertan, *İdari Yargıda İki Sorun*, Danıştay Dergisi (Sayı 113), Ankara, 2006, s.1-2

²³ Gürsel, Özkan, *Mukayeseli Hukukta İçtihat Farklılığının Giderilmesi, İdari Uyuşmazlıklarda Hızlandırma Müesseseleri ve Türk İdari Yargısı İçin Öneriler*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Ankara, 2023, s.77

²⁴ 5235 sayılı Kanun 35. maddesinde; "3-Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya

İdari yargı alanında da aynı şekilde aykırılığın giderilmesi yolu öngörülmüştür. 2576 sayılı Kanun ile getirilen bölge idare mahkemesi kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yolu önleyici nitelikte değil giderici niteliktedir.²⁵

2576 sayılı Kanunla getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin ilk düzenlemede aykırılığı giderme görevi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verildiğinden yaklaşık doksan yıllık içtihadı birleştirme tecrübesi ile aykırılığın giderilmesi yolunun oluşturulduğu görülmektedir. Bu nedenle aykırılığın giderilmesi yolunda uygulamada içtihadı birleştirme tecrübesinden sıklıkla faydalanıldığı görülmektedir.

1.1.2. Genel Olarak Mahkeme İçtihatları

Türk Medeni Kanunu'nun hukukun uygulanması ve kaynakları başlıklı birinci maddesi "*Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır*" şeklinde düzenlenmiştir.²⁶ Kanun koyucunun madde metninde bilimsel görüşlere (doktrin, öğreti) ve yargı kararlarına göre karar verilmesinden değil, karar verilirken bunlardan yararlanılmasını ifade etmiş olması karşısında içtihadın ancak yardımcı nitelikte bir kaynak olabileceği değerlendirilmektedir.²⁷

Ceza Muhakemesi Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyumsuzluk bulunması hâlinde bu uyumsuzluğun giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini istemek...", (Değişik fıkra: 20/11/2017 – KHK-696/92 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/87 md.) (3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine iletilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyumsuzluk bulunduğu kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyumsuzluğun giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir." hükmüne yer verilmiştir.

²⁵ Gürsel, 2023, s.77

²⁶ 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'un 1. maddesi, Erişim tarihi: 21/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>

²⁷ Uysal, Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi Ve Giderilmesi Usulü*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2021, s.7

Bu noktada hakimin karar verirken hangi yargı kararlarından yararlanabileceğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Türk Medeni Kanunu'nun birinci maddesinde bu ayrıntıya girilmemiş ve genel bir ifade kullanılmış ise de, öğretide hakimin yalnızca mahkeme içtihatlarından yararlanması gerektiği, mahkemelerin verdiği her türlü karardan yararlanamayacağı savunulmaktadır.²⁸ Bu kapsamda öncelikle mahkeme kararı ile mahkeme içtihadı arasındaki ayrımın yapılması gerekmektedir.²⁹

İçtihat deyim olarak kısaca mahkeme kararı demektir.³⁰ Mahkeme kararı ise, hukuk kuralının bir uyuşmazlığın sonlandırılması amacıyla somutlaştırılarak uygulanmasıdır. İçtihat, yasalarda ve diğer mevzuatlarda hüküm belirtilmemiş olması durumunda hukuk yaratılması ile oluşan ilkeleri içeren hükümler olarak nitelendirilebilir. Diğer bir ifadeyle içtihadı genel ve soyut ilkeler oluşturmaktadır.³¹ Mahkeme içtihatları, yazılı kurallardan sonra gelen bağlayıcı özelliği olmayan hukuk kaynaklarıdır.³²

Ancak mahkemelerce verilen her türlü karar içtihat olma özelliğinde değildir. Mahkemelerin verdikleri kararlardan çok azı yargı içtihadı olarak değer görmektedir.³³ Ancak istikrar kazanmış ve öğretide kabul görmüş kararlar bu niteliktedir.³⁴ Geriye kalan kararlar ise çoğunlukla günlük hukuk uygulamalarına ilişkin olup yargı içtihadı olma özelliğine sahip değildir.³⁵

İçtihat kararlarının özellikleri, hukuk boşluklarını doldurması, bu kapsamda kural koyan yargısal işlemler olması ile birlikte yasa hükmü niteliği taşımaması, başka olaylarda birlik ve benzerlikleri oranında uygulanabilmesi, gerekçeli olma zorunluluğu olması şeklinde sayılabilir.³⁶

²⁸ Zeybek, 1988, s.46

²⁹ Erzurumlu Işık, Nurbanu, *Mahkeme İçtihatları Yoluyla Medenî Usûl Hukukunun İnşası*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2020, s.134

³⁰ Atay, Cevdet, *Hukuka Giriş*, Sentez Yayınevi, Ankara, 2012, s.148

³¹ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.134

³² Dinçkol, Abdullah, *Hukuka Giriş*, Der Yayınları, Ankara, 2019, s.69

³³ Güriz, Adnan, *Hukuk Başlangıcı*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2013, s.76

³⁴ Belgesay, Mustafa Reşit, *Mahkeme İçtihatlarının Otoritesi ve Tevhidi İçtihat Kararlarının Derdest Davalara Tesiri*, Adalet Dergisi (Ekim Sayı 51/10), 1960, Ankara, Sayfa: 815-821, s.816

³⁵ Güriz, 2013, s.76

³⁶ Atay, *Hukuka Giriş*, 2012, s.155

Genel olarak yüksek dereceli mahkeme kararlarının içtihat oluşturduğu kabul edilmekte ise de, alt derece mahkemeleri de içtihat niteliğine haiz kararlar verebilirler.³⁷ Ancak bir alt derece mahkemesinin kararının ancak üst derece mahkemesince onanması halinde uygulamada kabul görmesi mümkündür.³⁸

Mahkeme içtihatlarından yararlanma, yargı sistemi açısından hem zamandan hem de emekten tasarruf sağlama şeklinde faydasını gösterdiği gibi, hem de birbiri ile benzer nitelik taşıyan olaylarda adaletin eşit şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Ayrıca mahkeme kararları arasındaki uyum ile birliğin sağlanması da mahkeme içtihatları ile mümkün olabilmektedir.³⁹

Yapılan yargılama neticesinde somut bir uyuşmazlık hakkında verilen hükmün kesinleşmesinden sonra artık tarafları, konusu ve vakıaları aynı olan yeni bir yargılama yapılamaması, mahkeme kararlarının kesin hüküm etkisi olup, bu husus aynı zamanda mahkeme kararlarının taraflar ve mahkemeler açısından bağlayıcılığını göstermektedir. Mahkeme kararlarının kesin hüküm etkisi göz önüne alındığında, mahkeme kararlarının taraflar için “bireysel” hukuk kaynağı olduğu dile getirilebilir.⁴⁰

İçtihat kararları, bir yargısal karar olması dolayısıyla yargısal işlemlerin tüm özelliğine sahip olup, maddi ve şekli anlamda kesin hüküm etkisine sahiptirler. Bir başka anlatımla içtihat kararları, kararı veren organı, uyuşmazlığın taraflarını, belirli koşullarda üçüncü kişileri ve diğer mahkemeleri bağlayıcı etkiye sahiptir.⁴¹

Örnek olaylar esas alınarak geliştirilmiş bulunan içtihatların temel olduğu hukuk sistemine Ortak Hukuk (Common Law), Anglo-Sakson hukuk sistemi denir. Anglo-Sakson hukuk sisteminde hukuk; örf ve adet kuralları, mahkeme kararları ve dağınık halde bulunan farklı kanunlardan oluşmaktadır.⁴² Anglo-Sakson hukuk sisteminde, içtihatların bağlayıcılığı ana kurallardandır.⁴³ Kıta Avrupası sisteminde ise içtihat

³⁷ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.135

³⁸ Serozan, Rona, *Medeni Hukuk (Genel Bölüm)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004, s.87-88

³⁹ Güriz, 2013, s.72

⁴⁰ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.136

⁴¹ Atay, *Hukuka Giriş*, 2012, s.154-155

⁴² Gürsel, Özkan, *Yargıya Güven Sağlanması İhtiyacı*, Danıştay Dergisi (151. Yıl), Ankara, 2019, s.56-57

⁴³ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.9

hukukundan bahsedilemez ise de, belli bir hukuk dalının temel kavram, kurum ve ilkelerinin yargısal içtihadı dayandığını; yani “içtihadı” olduğunu dile getirmek mümkündür.⁴⁴ Kıta Avrupası sisteminde mahkeme kararlarının kural olarak benzer uyuşmazlıklarda herhangi bir bağlayıcılık özelliği bulunmamaktadır.⁴⁵ İsviçre hukukunda Medeni Kanunun Fransızca metninde yer alan ifade gereğince mahkeme içtihatlarının hakimler için yalnızca ilham verici bir kaynak olarak değerlendirilebileceği ve bu hususun hakimlerin uyuşmazlığın çözümünde mahkeme içtihatlarına bağlı olduğu anlamına gelmediği ileri sürülmüştür. Alman hukukunda ise çoğunlukla benimsenen görüş ise mahkeme içtihatlarının hukuka uygun karar verilebilmesi için dikkate alınması gerektiği, ancak bir bağlayıcı bir etkisi bulunmadığı yönündedir.⁴⁶

Türk hukukundaki hakim görüş ise, mahkeme kararlarının hukukun yalnızca yardımcı kaynağı olduğu, herhangi bir bağlayıcılığı bulunmadığı, yalnızca yol gösterici olduğu yönündedir.⁴⁷ Bunlar, idari makam ve merciler için bağlayıcı hukuk kaynakları değil, hakim karar verirken yararlanabileceği tali kaynaklardır.⁴⁸ Bunların, yalnız manevi bir etkisi ve kıymeti olup, doğrudan doğruya karar altına alınmış olan haller haricinde, idareyi ve kişileri bağlamazlar.⁴⁹

Ne var ki uygulama, yukarıda bahsedilen hakim görüşten farklı işlemektedir. Uygulamada soyut hukuk kurallarının somut hale gelmiş mahkeme içtihatları, hem hakimler hem de avukatlar için neredeyse birincil kaynak kadar önem arz etmektedir.⁵⁰ Hatta uygulamada, içtihatların bir davanın gidişatını konuyla ilgili mevzuat hükümlerinden daha fazla etkilediği görülmektedir.⁵¹

⁴⁴ Akyılmaz, Bahtiyar, *Hukuk Devleti İlkesinin Gereklere ve İdari Yargının Önemi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (154. Yıl), Ankara, 2022, s.41

⁴⁵ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.8

⁴⁶ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.139

⁴⁷ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.141

⁴⁸ Ulusoy, Ali D., *Yeni Türk İdare Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.81

⁴⁹ Zanolini, Guido, *İdare Hukuku Umumiyyet İtibarı ile Umumi Nizam (Cilt I)* (Akgüç, Atıf ve Erman, Sahir Çev.), İstanbul, 1945, s.44-45

⁵⁰ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.10

⁵¹ Kayhan, Fahrettin, *Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (Sayı 2), Ankara, 1999, s.341

Alt dereceli mahkeme kararlarına yönelik kanun yolu denetimi dikkate alındığında da, yüksek mahkeme kararlarının alt derece mahkemeleri açısından bağlayıcı olmadığını söylemek zordur.⁵² Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 28. maddesinde Yargıtay ve Danıştay daireleri ile genel kurullarınca yapılan kanun yolu incelemeleri sonunda istinaf kanun yolu incelemesinde görev alan daire başkanı, üye, Cumhuriyet başsavcısı ve savcılar, ilk derece yargı yerlerinde duruşmaya, karara veya hükme katılan, karar veya hükmü veren ya da soruşturma aşamasında görev yapan hâkimler ve ilk derece yargı yerlerinde soruşturma aşamasında görev alan, iddianameyi tanzim eden, duruşmaya katılan, mütalaa veren veya kanun yoluna başvuran Cumhuriyet savcıları, hakkında kanun yolu değerlendirme formu düzenleneceği belirtilmiştir.⁵³ Her ne kadar maddenin devamında hükmün onanmış veya bozulmuş olmasının tek başına olumlu veya olumsuz değerlendirme yapılmasını gerektirmeyeceği belirtilmiş ise de, aynı Kanunun 21. maddesinde derece yükselmesinin koşulları arasında kanun yolu değerlendirme formlarının da sayılmış olduğu dikkate alındığında, yüksek mahkeme kararlarının alt dereceli mahkemeler açısından bağlayıcılığı ortaya çıkmaktadır.⁵⁴

Ayrıca bu konuda getirilen önemli bir istisna da Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları ile gerçek ve tüzel bütün kişi ve kurumları bağlayacağına ilişkin Anayasa'nın 154. maddesinin 6. fıkrasındaki düzenlemedir. Bireysel başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi, makul bir gerekçe ortaya konulmadan yerleşik içtihadı aykırı olarak karar verilmesinin, Anayasanın 36'ncı maddesi ile koruma altına alınan hakkaniyete uygun yani adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğuracağına ilişkin kararı ile de Türk hukuk sisteminde yüksek mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ortaya konmaktadır.⁵⁵

⁵² Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.141

⁵³ Bkz. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 28. maddesi

⁵⁴ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.142

⁵⁵ Anayasa Mahkemesi'nin 22/01/2019 tarih ve B. No: 2015/17453 sayılı Aşır Tunç başvurusu kararında özetle; “*Esas itibarıyla hukuk kurallarını yorumlama ve uygulama yetkisine sahip olan Yargıtay Dairesinin içtihat değişikliğine gitmiş olması tek başına adil yargılanma hakkının ihlali olarak kabul edilemez ise de somut olayda bu içtihattan sonraki kararlarında da aynı Dairenin eski içtihadını sürdürdüğü dikkate alınmalıdır. Diğer bir deyişle başvuruçunun açtığı davada verilen karar Yargıtay'ın önceki içtihadına uygun olmadığı gibi bu karardan sonraki tarihlerde verilen içtihadı da uygun değildir. Dolayısıyla içtihat farklılığının bizzat bu farklılıkları önlemekle görevli Yargıtay Dairesi kararlarından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.....somut olaya özgü olduğu anlaşılan*

Yüksek mahkemelerin en önemli görevlerinden biri olan ülkede içtihat birliğinin sağlanması da emsal kararların bağlayıcı gücünün bulunması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. Kanun koyucunun amacı tüm ülkede benzer hukuki uyuşmazlıklara benzer şekilde hukuk kurallarının uygulanmasının sağlanmasıdır.⁵⁶

Mahkeme içtihatları, hukukun kaynakları arasında yer alır ve pozitif hukuk bundan yararlanır ve pozitif hukuk ile ideal hukuk arasındaki fark, özellikle idari yargı alanında kendini daha kuvvetle hissettirir.⁵⁷ Bu nedenle mahkeme içtihatları, idari yargılama hukuku açısından norm değeri önemli⁵⁸ bir kaynak teşkil etmektedir.⁵⁹ Bunun nedeni, idare hukukunda diğer hukuk dallarında olduğu gibi bütün olaylara uygulanabilecek kuralları bir araya toplayan bir genel kanunun mevcut olmamasıdır.⁶⁰ Yani idare hukuku düzenlemesi az olan bir hukuk dalı olup, bu nedenle de idare hukukuna “ıctihat hukuku” adı verilmektedir.⁶¹

Her ne kadar Danıştay Kanunu’nun 39 ve 40. maddeleri gereğince mahkeme içtihatları içinde yalnızca içtihadı birleştirme kararları idare ve idari yargı yerleri açısından bağlayıcılık niteliğine haiz ise de, bunların dışında kalanların da belli bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü İdari Yargılama Usulü Kanunu’nda yer alan birçok kural, aslında yıllar içerisinde yargı yerlerinin istikrar kazanmış

ıctihadın aynı uyuşmazlıklar yönünden yine aynı Daire ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından benimsenmediğı, en üst dereceli mahkeme sıfatıyla Yargıtay nezdinde tutarlı ve yeknesak bir uygulamanın sağlanmadığı saptanmıştır. Bu durum ise hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşeceği gibi bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına güvenini de sarsmaktadır. Sonuç olarak somut olayda görülen davada Yargıtay’ın aynı dairesinin diğer içtihadıyla çelişecek şekilde karar verilmesi söz konusu olup makul bir gerekçe de ortaya konulmadan ve sonrasında istikrarlı bir şekilde uygulanmadan benzer nitelikteki uyuşmazlığın zıttı olacak şekilde davanın neticelenmesi hukuki belirsizliğe yol açmıştır. Başvurucu için öngörülemez nitelikte olan bu uygulama nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiğı sonucuna ulaşılmıştır.” gerekçesiyle ihale kararı verilmiştir.

⁵⁶ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.143

⁵⁷ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.2

⁵⁸ Yüce, Mehmet; Mercimek, Fulya, *Türk Vergi Hukukunda İctihatların Bağlayıcılığı Ve Hukuk Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi*, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Temmuz Sayı 9/119), İstanbul, 2014, Sayfa: 7-64 ve s.16

⁵⁹ Kaplan, Gürsel, *İdari Yargılama Hukuku*, Ekin Yayınevleri, Bursa, 2017, s.6

⁶⁰ Mermut, Güler, *İptal Davalarının Şartı Olarak Kanuna Aykırılık, İdari Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İmgelemeler I*, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları (Sayı 21), Ankara, 1976, s.310

⁶¹ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.12

uygulamalarının pozitif hukuk kuralı haline getirilmesi sonucu oluşmuştur.⁶² Örneğin, Anayasa'nın 125/son maddesine göre idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu hükmü yer almış ancak, bu yükümlülüğün hangi prensiplere göre ele alınacağına ilişkin düzenleme yer almamıştır. Buna ilişkin idarenin kusur ve kusursuz sorumluluğuna ilişkin temel ilkeler yargısal içtihatlarla geliştirilmiş risk ilkesi veya hizmet kusuru gibi kavramlar yargısal içtihatlarla ilke haline gelmiştir.⁶³

Bu noktada, mahkeme içtihatlarını hukukun kaynakları arasında kabul etmeyenler bile idare hukuku söz konusu olduğunda, içtihadın en başta gelen, idare hukukunu oluşturan ve geliştiren mühim bir kaynak olduğunu ifade etmektedirler.⁶⁴ İdare hukukunda mahkeme içtihatları özel hukuk dallarına oranla daha önemli ve geniş etkiye sahiptir.⁶⁵ Bu kapsam da idari yargı hakimî içtihat oluşturma noktasında adli yargı hakimine göre daha geniş takdir yetkisine sahiptir.⁶⁶ Çünkü, idare hukukunda mevzuat dağınık şekilde bulunmaktadır ve diğer hukuk dalları gibi metin hukuku değildir. Bu nedenle, idare hukukunun temel özelliğinin, onun içtihatlarla dayanan bir hukuk dalı olması olduğu vurgulanmalıdır.⁶⁷ Belli bir hukuk alanına ilişkin temel kurum, kavram ve ilkelerinin öncelikle yargısal içtihatlar ile oluşturulması ve yargısal içtihatların kurucu, kanunların ise tamamlayıcı durumda olması haline içtihadîlik denir.⁶⁸

Ne var ki idare hukukuna esneklik, devamlılık ve uyum kabiliyeti kazandıran içtihadîlik, aynı zamanda hukuki güvenlik ve belirliliği tehdit eden ciddi sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Bu nedendir ki istikrarlı içtihatlar oluşturmak, bahsi geçen sakıncaları bertaraf etmek adına oldukça önemlidir. Bugün, yargılamanın temel başarı ölçütlerinden biri, benzer olaylarda benzer sonuçlar ortaya çıkması olarak kabul edildiğinden, istikrarlı içtihatlar oluşturulması idare hukuku özelinde vazgeçilmez bir

⁶² Kaplan, 2017, s.6

⁶³ Ekinci, Murat, *İdari İstikrar İlkesi*, Adalet Yayınları, Ankara, 2021, s.320-321

⁶⁴ Onar, 1966, s.404-405

⁶⁵ Duran, Lütfi, *İdare Hukuku Ders Notları*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1982, s.28

⁶⁶ Zabunoğlu, Yahya Kazım, *İdari Hukuku (Cilt 1)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 75

⁶⁷ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.14-15

⁶⁸ Çıtak, Halim Alperen, *İdare Hukukunun İctihadî Karakteri*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2019, s.40

hususdur.⁶⁹ Başka bir anlatımla, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin zedelenmemesi amacıyla istikrarlı içtihatlar oluşturmak, içtihatlarla gelişen idari yargılama hukuku açısından içtihat aykırılıklarını önleyici niteliktedir.⁷⁰ Ayrıca yargısal içtihatların istikrarlı olması yargısal denetimin gerekliliğinin tartışma konusu haline gelmemesi ve yargı makamlarının saygınlığının korunması açısından da önem arz etmektedir.⁷¹

Bu kapsamda idare hukukunun içtihadî bir hukuk dalı olması özelliği dikkate alındığında, mahkeme kararlarında makul bir istikrar bulunması hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir.⁷²

İdari hakimnin hukuk yaratma yetkisi ile hukuk hakiminin hukuk yaratma yetkisinin etkisi birbirinden farklılık göstermektedir. Hukuk hakiminin hukuk yaratma yetkisi o uyumsuzluk ve uyumsuzluğun tarafları ile sınırlı bir etkiye sahip iken, idari hâkimin hukuk yaratma yetkisi ise benzer olaylarda uygulanabilir olma özelliğine sahiptir. Bu durum idare hukukunun statü hukuku olmasıyla da ilgilidir. İdare hukuku kuralları genel, soyut, devamlılık arz eden hukuki durumlar yaratmaya yönelik olması nedeniyle idare hukukunda içtihat uyumsuzluk konusunu ve taraflarını aşan bir etkiye sahip olup, idari hâkimin yarattığı içtihat aynı konumda olanlara uygulanabilme özelliği taşıyan ilke ve kurallardır. İctihadı birleştirme kararları hariç olmak üzere içtihadın bağlayıcı olmaması, içtihatla ortaya çıkan kuralın zamanla ihtiyaçlara göre değişebilmesini ve uyarlanabilmesini sağlamaktadır.⁷³

Mahkeme içtihatlarının bağlayıcılığı konusu ele alınırken eşitlik ve hukuki güvenlik ilkeleri göz önünde bulundurularak sonuca gidilmelidir.⁷⁴

Anayasanın 10. maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit

⁶⁹Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.13

⁷⁰ Bkz. Güngör, Zerrin, *Tören Açılış Konuşması*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu 151. Yıl, Ankara, 2019, s.12

⁷¹ Ekinci, 2021, s.324

⁷² Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.14

⁷³ Akyılmaz, Bahtiyar, *İdari Yargıda İctihat – İctihat Hukuku – İctihadi Hukuk*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Ankara, 2023, s.51-52

⁷⁴ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.144

olduğu; devlet organları ve idare makamların bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda olduğu düzenlenmiştir. Ne var ki eşitlik ilkesi gerekçe gösterilerek mahkeme içtihatlarının istisnasız bir şekilde bağlayıcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Hukuk kurallarının uygulanması ile yorumlanması görevi, yetkisi ve işlevi mahkemelere aittir. Anayasa Mahkemesinin de belirtmiş olduğu üzere hukuk kurallarının yorumlanması mahkemelere ait olup, adil, makul ve amaca uygun sebeplerin bulunduğu farklı yargı organlarıncaya değişik şekillerde uygulama yapılması kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmez.⁷⁵

Hukuk devletinde hukuki öngörülebilirlik ilkesi ve hukuk güvenliği tesisinin içtihat değişikliklerinde dikkate alınması gereklidir. Benzer konular hakkındaki farklılık olması veya içtihatlarda değişikliğe gidilmesi hukuki güvenlik ilkesi⁷⁶ ile çelişir. Bu noktada hukukun değişimi ve gelişimi ile bireylerin haklı beklentileri arasında bir denge sağlanması gerekir ki bu görev de uyuşmazlığı çözmekle görevli olan mahkemelere düşmektedir. İchtihat değişikliğinin her ne kadar o tarihten sonraki yargılamalarda uygulama alanı bulacağı kabul edilse de, aslında uyuşmazlığı çözen mahkemenin dava açıldığı veya olayın vuku bulduğu tarihteki içtihatlara göre değil, karar vereceği zaman benimsenen içtihatlara göre hüküm oluşturacağı göz önüne alındığında içtihat değişikliğinin geçmişe etkili bir sonuç doğurduğunu söylemek doğru olacaktır.⁷⁷

Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde genel olarak, mahkemelerin bir konuda vermiş olduğu kararın, sonraki benzer nitelikteki olaylara uygulanması konusunda haklı bir beklenti yarattığı kabul edilmekte ise de, bu durum hukukun kalıplaşmasına ve hukukun gelişimine engel olabilir. Lüzum halinde içtihat değişikliğine gidilmesi ve emsal karardan sapılması hukukun gelişimi için önem teşkil etmektedir.⁷⁸

İchtihatlar arasında farklılık oluşması kaçınılmaz bir durumdur. İchtihat aykırılığı, aynı veya farklı yargı kolundaki mahkemeler arasında oluşabileceği gibi, belirli bir yargı kolundaki yüksek mahkemenin farklı daireleri arasında veya aynı yargı kolu içinde

⁷⁵ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.144-145

⁷⁶ Çernis, Volf, *İchtihadı Birleştirme Kararı Bekleyen İki Mesele*, Adalet Dergisi (Şubat Sayı 41/2), Ankara, 1950, s.186-193 ve s.186

⁷⁷ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.146-150

⁷⁸ Erzurumlu Işık (Doktora tezi), 2020, s.146-150

son derece mahkemesi sıfatını haiz mahkemeler arasında oluşabilir. Bu konuyla ilgili olarak gerek Anayasa Mahkemesi gerek ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, mahkemelerin, aynı nitelikteki davalarda birbirinden farklı ilke ve yorumlar benimsemek suretiyle farklı bir içtihat geliştirmelerinin normal olduğunu belirtmektedirler. Zira, aynı veya benzer nitelikteki konularda dahi olsa, bir veya birden fazla yargı organının tüm kararlarında birbiri ile aynı sonuca varılmasını beklemek mümkün değildir.⁷⁹

Avrupa Hâkimleri Danışma Kurulu (Consultative Council of European Judges CCJE) tarafından, mahkeme veya hakimlerin uyuşmazlıklarda mevzuat hükümlerini tutarlı bir şekilde uygulamasının gerekli olduğu, önceki içtihattan dönülmesi durumunda bunun gerekçesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.⁸⁰

Yargılama esnasında hukuk kurallarının mahkemeler tarafından yorumlanması, mahkemelerin takdir yetkisi kapsamına girmekle birlikte, aynı ya da benzer nitelikteki uyuşmazlıklar hakkındaki içtihatlar arasında aykırılık bulunması hali, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum hukuk devletinin asli unsurlarından olan hukuki belirlilik ve hukuki güvenlik ilkelerini önümüze getirmektedir.⁸¹ Benzer nitelikteki hukuki uyuşmazlıklarda yargı yerlerince verilen farklı kararlar, tarafsızlık, öngörülebilirlik, eşitlik ve adil yargılanma açısından adalete olan güveni sarsacaktır.⁸² Hukuk sistemi içerisinde içtihat aykırılıklarının oluşması her zaman için mümkün olabilse de önemli olan husus, bu aykırılığın makul sürede giderilmesidir.⁸³

⁷⁹ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.20

⁸⁰ Gürsel, 2023, s.80

⁸¹ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.22

⁸² Çolpan, Mücahit Küçük, *İdari Yargıda Kanun Yollarındaki İctihat Farklılıklarının Hukuki Güvenlik İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 72/1), Ankara, 2023, s. 348

⁸³ Uysal (Doktora Tezi), 2021, s.29

1.1.3. İçtihat Aykırılıklarının Temel Hak Ve Özgürlükler Kapsamında Değerlendirilmesi

Tüm hukuk sistemlerinde tartışma konusu olan ve önem arz eden bir sorun vardır ki o da yargı kararları arasındaki çelişki, uyumsuzluk, aykırılık halidir. Hukuki belirlilik, hukuki güvenlik gibi hukuk devletinin asli unsurları yargının güvenilirliği problemlerini ortadan kaldırmak için en önemli olgulardır.⁸⁴

Mahkemelerin verecekleri kararların adaletli olması yani uyuşmazlığı ortadan kaldırırken tarafları tatmin etmesi ve bununla birlikte toplumsal düzeni sağlaması gerekir. Mahkemelerin önlerine gelen uyuşmazlıklarda hukuka uygun karar vermeleri ile adaletin gerçekleşmesi söz konusu olur. Bununla birlikte, hukukun yanlış veya eksik uygulanması da söz konusu olabileceğinden, adaletin sağlanması amacıyla alt dereceli mahkemeler tarafından verilen kararların denetimi için yüksek mahkemeler kurulmuştur. Ülkemizde üst dereceli mahkemeleri, bölge (istinaf) mahkemeleri ve yüksek derecede Yargıtay ve Danıştay olarak saymamız mümkündür. Yargıtay ve Danıştay'ın, alt derece mahkemelerce verilen kararların hukuki denetimini yapma ile birlikte esas görevi, ülkenin her yerinde benzer olaylarda hukuk kurallarının aynı şekilde uygulanmasını ve böylece içtihat birliği oluşturarak hukuki istikrarı sağlamaktır. Benzer olaylarda çelişkili kararlar verilmesi toplumun adalete, yargıya ve hatta devlete duyduğu güveni temelinden sarsar. Ne var ki, yüksek mahkemelerin bazı zamanlarda, benzer olaylarda birbiriyle çelişen kararlar vermesi durumları yaşanabilmektedir. İctihadı birleştirme yolu, ülkemizde böyle durumlarda ortaya çıkan sorunun hukuki çözümü için kabul edilmiştir. Esasen bu durum ülkemizin hukuk sistemine özgü bir durum değildir. Benzer olaylarda çelişkili kararlar verilmesi başka ülkelerin hukuk sistemlerinde de yaşanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu durumu, adil yargılanma hakkının ihlâli olarak değerlendirmekte olup, Anayasa

⁸⁴ Sezginer, Murat, *İdari Yargıda İctihat Aykırılıklarının Giderilmesinde Danıştayın İctihat Mahkemesi Rolünün Önemi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019, s.167

Mahkemesi de çeşitli kararlarında, birbiriyle çelişen mahkeme kararlarının adil yargılanma hakkını ihlâl ettiği sonucuna varmıştır.⁸⁵

AİHM öncelikle aynı yargı kolu içerisinde olsa da çelişkili kararların varlığını kaçınılması mümkün olmayan bir durum olarak görmektedir.⁸⁶ Anayasa Mahkemesi de öncelikle hukuk kurallarının nasıl yorumlanacağına veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin kabul edileceğinin derece mahkemelerinin yetkisinde olduğunu vurgulamıştır.⁸⁷ Hukukun dinamik yapısını ve mahkemelerin yaklaşımlarını yaşanan gelişmelere uyarlama yeteneğini göstermesi açısından kararlardaki değişikliklerin aslında olumlu olduğu, ancak benzer konularda aynı yargı kolunda yer alan yüksek mahkemelerin dairesinin ortaya tatmin edici bir gerekçe koymaksızın farklı karar vermesinin, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık oluşturacağı, bu durumun da toplumda mahkemelere ve yargı sistemine duyulması gereken güvene zarar verebileceği belirtilmiştir.⁸⁸

Anayasa Mahkemesi, benzer konularda farklı içtihatların çıkmasının olumsuz sonuçları olabileceği ve yüksek mahkemelerin, içtihat farklılığının süregelen bir duruma gelmesi halinde farklı uygulamaları ortadan kaldırmaya yönelik gerekli özeni göstermeleri ve tedbirleri alması gerektiğini belirtmiştir.⁸⁹ İchtihat mahkemesi olan Yüksek Mahkemenin aynı Dairesinin aynı konuda hakkın yerine getirilmesine engel nitelikte karar vermesi olumsuz sonuçlar doğmasına neden olabilecektir. Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin benzer olaylarda farklı kararlar verebileceğini, ancak mahkemelerin bire bir aynı olaylarda farklı kararlar verirken ayrıntılı bir gerekçe sunmak suretiyle takdir yetkilerinin daha sınırlı olması gerektiğini vurgulamaktadır.⁹⁰

⁸⁵ Yılmaz, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı*, 2021, s.1519-1520

⁸⁶ Yayla, Ahmet, *İç Hukuktaki Çelişkili Yargı Kararlarına İham'ın Yaklaşımı*, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Temmuz Sayı 107/8), 2013, s.39-59 ve s.42

⁸⁷ AYM'nin 12/01/2017 tarih ve B. No:2014/13916 sayılı Mehmet Arif Madenci başvurusu, p.81

⁸⁸ AYM'nin 06/01/2015 tarih ve B. No:2013/6932 sayılı Türkan Bal başvurusu, p.64

⁸⁹ AYM'nin 25/12/2018 tarih ve B. No:2017/29896 sayılı Yasemin Bodur başvurusu, p.43

⁹⁰ Evren, Çınar Can, *Bir Örnek Olay Üzerinden Mahkeme Kararlarında İstikrar*, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi (Sayı 2), Ankara, 2019, s.135

Hukukun üstünlüğünün ve adil yargılanma hakkının önemi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından da vurgulanmıştır. Hukukun üstünlüğünün temel unsurlarından biri hukuki güvenlik ilkesidir ki, bu ilke belirli bir istikrarı garanti altına almakta ve toplumun mahkemelere olan güvenine katkıda bulunmaktadır. Hukuk devletinin asli unsurlarından biri yargıya olan güvendir. Benzer olaylarda birbiriyle çelişen yargı kararlarının sürekliliği bu güveni azaltacak nitelikte bir hukuki belirsizlik durumu yaratabilecektir.⁹¹ İçtihat farklılıklarının olabileceği hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), hem de Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmekle birlikte bir hukuk kuralının farklı yargı mercileri tarafından farklı şekillerde yorumlanmasının hukuk sistemi üzerindeki sonuçları değerlendirildiğinde, bu durumun hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.⁹²

AİHM'in en çok başvurduğu ve en fazla içtihat ortaya koyduğu hak, hukuk devleti ilkesinin en önemli kriterlerinden olan adil yargılanma hakkıdır.⁹³ AİHM, adil yargılanma hakkını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin başlangıç bölümü çerçevesinde değerlendirmektedir. Buna göre hukuk devleti ilkesini taraf devletlerin ortak bir paydası olarak öngörmüştür. Hukuk devleti ilkesinin bir yönü de toplumun yargı makamlarına güvenmesini sağlayan ve hukuki durumlara ilişkin istikrarı güvence altına alan hukuki kesinlik ilkesidir.⁹⁴ AİHM'e göre hukuki kesinlik, Anayasa Mahkemesine göre hukuki belirlilik olarak adlandırılan ilke hukuk devletinin temel ilkelerinden birisidir.⁹⁵ AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarında hukuki belirlilik ve kesinlik kavramları genellikle hukuki güvenlik ilkesi ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.⁹⁶ Bu ilke zımnen sözleşmenin bütün maddelerinde bulunur. AİHM

⁹¹ Mürteza, Güler, *İçtihat Aykırılıklarının Giderilmesinde Önleyici ve Giderici Mekanizmaların Güçlendirilmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019, s.168

⁹² Sezginer (151. Yıl), 2019, s.168

⁹³ Akıncı Müslüm, *İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s.20-21

⁹⁴ Inceoğlu, Sibel, *Adil Yargılanma Hakkı*, Avrupa Konseyi, Ankara, 2018, s.217

⁹⁵ Inceoğlu, Sibel; Arat, Nilay; Duymaz, Erkan, *İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Emsal Kararlar*, Avrupa Konseyi, Ankara, 2022, s.462

⁹⁶ Şen, Ersan; Duymaz, Erkan, *Hukuki Kesinlik/Belirlilik İlkesi Karşısında Birbiri ile Uyuşmayan Yargı Kararları*, Terazi Hukuk Dergisi (Aralık Sayı 196/17), Ankara, 2022, s.156-158 ve s.156

birçok kararında hukuki kesinlik ilkesini tartışmıştır. Bazı kararlarında hukuki kesinliği başka bir hakkın içerisinde ele almıştır.⁹⁷

AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihat farklılığının ayrı yargı kolları arasında olması durumunda devlet yükümlülüklerini adil yargılanma hakkı kapsamında daha esnek olarak değerlendirmektedir.⁹⁸ AİHM ve Anayasa Mahkemesi ayrı yargı kollarına ilişkin emsal kararlarında; *“Farklı yargı alanlarındaki uyumsuzlukları çözmekle görevli her bir yüksek mahkeme kendi yargı kolunun görev alanındaki dava tiplerine göre özü itibarıyla aynı nitelikteki uyumsuzluklarda farklı bir bakış açısıyla olaya yaklaşabilir ve hukuki gerekçeleri de göstererek farklı sonuçlara ulaşabilir.”*⁹⁹ yönünde tespitte bulunduğu görülmektedir.

Farklı yargı kollarına ilişkin mahkemeler arasında içtihat aykırılığı nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesi ve AİHM; mahkeme kararının yeterli gerekçe içerip içermediği ve ikna edici olup olmadığı, mahkeme kararında açık bir keyfilik bulunup bulunmadığı veya bariz takdir hatası olup olmadığı, mahkeme kararında kabul edilen yorumun öngörülebilir olup olmadığı hususlarını değerlendirmektedir.¹⁰⁰

AİHM ve Anayasa Mahkemesinin aynı yargı kolu arasında ortaya çıkan içtihat aykırılıklarının, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlaline sebep olup olmadığı yönünde kriterler belirlediği görülmektedir. Bunlardan ilki derece mahkemelerinin içtihatlarında derin ve süreklilik arz eden farklılıkların bulunmasıdır.¹⁰¹ İkincisi içtihat farklılığını ortadan kaldıracak bir mekanizmanın bulunmamasıdır.¹⁰² Üçüncüsü de içtihat farklılığını ortadan

⁹⁷ Inceoğlu, 2018, s.217

⁹⁸ Inceoğlu, Arat, Duymaz, 2022, s.464

⁹⁹ Bkz. AİHM: Necdet Şahin ve Perihan Şahin /Türkiye B. No:13279/05; Bkz. AYM; Engin Selek B. No:2015/19816

¹⁰⁰ Inceoğlu, Arat, Duymaz, 2022, s.464

¹⁰¹ Konuya ilişkin eleştiriler için Bkz. Yılmazoğlu, Yunus Emre, *İçtihat Farklılıklarının Temel Hak ve Özgürlükler Yönünden Değerlendirilmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi (Haziran Sayı 13/7), Ankara, 2019, s.599)

¹⁰² Şen, Duymaz, 2022, s. 156-158

kaldıracak olan mekanizmanın etkili bir şekilde uygulanarak içtihat aykırılığının giderilmiş olmasıdır.¹⁰³

Aynı yargı kolu içerisinde ortaya çıkan içtihat aykırılığı ile ilgili başvurularda Anayasa Mahkemesi genellikle adil yargılanma hakkının bir unsuru olan hakkaniyete uygun yargılama hakkı çerçevesinde inceleme yapıp karar vermişse de maddi haklar (mülkiyet hakkı, eğitim hakkı vb.) çerçevesinde de içtihat aykırılıklarını incelemiştir.¹⁰⁴

Anayasa Mahkemesi Tevfik Ayhan başvurusuna ilişkin kararında; daha önce Ford Motor Company kararında¹⁰⁵ mülkiyet hakkı çerçevesinde içtihat aykırılıklarıyla ilgili ihlal kararına da atıf yapmak suretiyle yine maddi haklardan olan mülkiyet hakkı çerçevesinde başvuruyu inceleyerek içtihat aykırılıkları nedeniyle hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin zedelendiği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.¹⁰⁶

¹⁰³ İnceoğlu, Arat, Duymaz, 2022, s.465; Sezginer (151. Yıl), 2019, s.169

¹⁰⁴ Konuya ilişkin eleştiriler için Bkz. Yılmazoğlu, *İçtihat Farklılıklarının Temel Hak ve Özgürlükler Yönünden Değerlendirilmesi*, 2019, s.554-555, 593-595)

¹⁰⁵ Bkz. Anayasa Mahkemesi, Ford Motor Company Başvurusu, B. No: 2014/13158

¹⁰⁶ Anayasa Mahkemesi, Tevfik Ayhan, 29/06/2022 tarih B. No:2019/17968, kararda özetle; “61. Aynı kanun hükmüne ilişkin iki farklı yorumun yürürlükte bulunması ve bu yorumlardan birine geçerlilik sağlayacak şekilde içtihadın birleştirilememesi hukuk kurallarının, muhataplarının davranışlarına yön verme kapasitesini ve dolayısıyla öngörülebilirliğini zayıflatmaktadır. Kanuni temsilci adına tarhiyat yapıp yapılamayacağı meselesiyle ilgili olarak bir kesinliğin ve belirliliğin bulunmaması, kişilerin hangi kararı esas alarak geleceğe yönelik iş ve işlemleri planlayacakları, bu planlar çerçevesinde davranışlarını yönlendirecekleri hususunda belirsizliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşeceği gibi bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına güvenini de sarsmaktadır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ford Motor Company, 69).

62. Sonuç olarak tasfiye dışındaki usullerle tüzel kişiliği sona eren şirketlerin tasfiyeden önceki borçlarının kanuni temsilci adına tarh edilip edilemeyeceği konusunda -olay tarihinde- farklı içtihatların bulunması ve 5520 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (9) numaralı fıkrasının yürürlüğe girmesinin üzerinden uzun süre geçmesine rağmen ilgili hükmün yorumunda yeknesaklığın sağlanamaması nedeniyle hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri zedelenmiştir. Bu durumda vergilendirme suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin belirlilik ve öngörülebilirlik kriterlerini taşıyan bir kanuna dayanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 63. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.” şeklinde gerekçeye yer verilmiştir.

1.2. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN MEVZUATTA DÜZENLENİŞİ

AIHM'in de ifade ettiği gibi içtihat birliğinin sağlanması öncelikle yüksek mahkemelerin görevidir. Yüksek Mahkemelerin bu görevi yerine getirebilmesi ise farklı bir çalışma düzenine sahip olarak içtihat mahkemesi durumuna gelmesi ile mümkün olabilir. Yüksek mahkemenin içtihat mahkemesi haline gelememesi durumunda, yeni sorunlar ortaya çıkabilecektir.¹⁰⁷

Avrupa Hâkimleri Danışma Kurulu da bu soruna işaret etmiştir. CCJE yüksek mahkemelerin içtihat birliği sağlanması sorumluluğunun, yüksek mahkemelerin içtihatlara dilediği gibi müdahale edeceği şeklinde anlaşılmaması gerektiği görüşündedir. Bu şekilde müdahale edilmesi yüksek mahkemelerin davaya bakmasında gecikmelere ve hüküm verme kalitesinin azalmasına neden olacaktır. Ayrıca bu durum kaçınılmaz olarak yüksek mahkemenin karar verdiği dosya sayısını gereğinden fazla artıracığından kendi içtihadında da çelişkilere yol açacaktır.¹⁰⁸

Anayasa Mahkemesi içtihat aykırılıklarına dayalı hak ihlali iddialarını incelerken hukuk devleti ilkesi ile adil yargılanma hakkının birlikte ele alınması gerektiğini değerlendirmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş olmasına rağmen hakkaniyete uygun yargılanma hakkından açıkça söz edilmemiştir. Ancak Anayasa'nın 36. maddesinin gerekçesine bakıldığında, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiğinin belirtildiği görülmektedir. Bu kapsamda AIHS'nin 6. maddesinin birinci fıkrasına bakıldığında adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan haklardan bir tanesinin de hakkaniyete uygun yargılanma hakkı olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁹ Anayasa Mahkemesi de kararlarında, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma

¹⁰⁷ Sezginer (151. Yıl), 2019, s.169

¹⁰⁸ Sezginer (151. Yıl), 2019, s.170

¹⁰⁹ Özkaya, Kadir, *İçtihat Aykırılıklarının Temel Haklar ve Hürriyetler Bağlamında Değerlendirilmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019, s.152-153

hakkının, hakkaniyete uygun yargılanma hakkını da kapsadığını vurguladığı görülmektedir¹¹⁰. Bir başka husus ise, hukuk devletinin esaslı unsurları olan hukuki belirlilik ve güvenlik ilkesi, hukuki durumlarda belirli bir istikrarı sağlayarak toplumun mahkemelere olan güvenine katkıda bulunur. Birbiriyle uyumsuz mahkeme kararlarının sürekliliği, yargıya olan güveni azaltarak hukuki belirsizliğe yol açabilir.¹¹¹

2016 yılından itibaren istinaf kanun yolunun idari yargılama hukukunda uygulanmaya başlaması ile birlikte, bazı ilk derece mahkemesi kararları istinaf aşamasında kesinleşmekte yani hiç temyiz incelemesinden geçmemektedir. Bu durum Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan ve farklı yargı çevrelerine sahip olan bölge idare mahkemelerinin istinaf aşamasında kesinleşen kararları arasında çelişki yaşanması ve böylece aynı hukuk kuralının farklı şekilde uygulanması ihtimalinde çözümün ne olacağı sorusunu akıllara getirmektedir. İşte kanun koyucu bu gereksinimi karşılamak için 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasında aykırılıkların giderilmesi yolunu düzenlemiştir.¹¹²

¹¹⁰ Anayasa Mahkemesi'nin 29/06/2006 tarih ve E:2006/98, K:2006/75 sayılı kararında; “Adil yargılanma hakkı 03.10.2001 tarihinde Anayasamızda yer almışsa da, batı hukuk sistemlerinin yıllardan beri vazgeçemeyeceği temel haklar arasında yer almaktadır. Hukuk devleti ilkesi bireylerin temel haklarının korunması konusunda gösterilen başarı oranında gerçekleşmektedir. Günümüzde Anayasalarda haklar alanının ayrıntılı olarak düzenlenmesi şeklinde, ya da böyle bir düzenleme yoksa Anayasa Mahkemesi'nin hukuk devleti ve demokrasi kavramları konusunda yaptıkları yorumlar yoluyla bu koruma gerçekleştirilmektedir. Anayasamızın 36., 38., 125., 138. ve 142. maddelerinde adil yargılama hakkının içerdiği pek çok ilke veya hak yer almasına rağmen 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile adil yargılanma hakkı Türkiye’de de Anayasa’nın bir parçası haline gelmiştir. Adil yargılanma hakkı Türkiye’nin de tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinde tanımlanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; adil yargılanma hakkının demokratik bir toplumda öne çıkan yerinin, bu alandaki denetim açısından Mahkeme’yi, dava konusu usulün gerçeklerini incelemeye sevketmesi olduğunu belirtmiştir. Adil yargılanma hakkı kapsamında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinin birinci fıkrasında bir çok hak ve ilkede güvence altına alınmıştır. Bunlardan birisi de hakkaniyete uygun yargılanma hakkıdır. Burada önemli olan yargılama faaliyetinin tüm işlemlerinin bir bütün olarak hakkaniyete uygun olarak yapılıp yapılmamasıdır.” şeklinde gerekçeye yer verilmiştir.

¹¹¹ Özkaya, Kadir, (151. Yıl), 2019, s.153

¹¹² Akbulut, Emre, *Türk İdari Yargılama Hukukunda Çelişkili Kararların Önlenmesi İçin Alınabilecek Ek Tedbirler*, İdare Hukuku Ve İdari Yargı Uluslararası Sempozyumu 24-26

Bahse konu düzenleme yatay aykırılık ve uyuşmazlık çözümüne ilişkin olarak farklı bölge idare mahkemeleri daireleri kararlarından kaynaklanan aykırılıkların çözümüne ilişkin olup, Danıştay kararları ile bölge idare mahkemesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığı ve uyuşmazlığı gidermeye ilişkin bir mekanizma içermemektedir.¹¹³

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde; *"1. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur. 2. Bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurula daire başkanlarından en kademli olan başkanlık eder. 3. Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır. 4. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri bunlardır a) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak. b) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadıkları hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek. c) Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay Başkanlığına iletmek. d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak. 5. Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak talepler hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 39 uncu ve 40'inci maddeleri uygulanır."* hükümleri yer almaktayken 2019 yılında 7188 sayılı Kanun ile maddede yapılan değişiklikle Kanun'un 3/C maddesinin (c) bendinde yer alan *"Danıştay Başkanlığına iletmek."* ibaresi *"Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini"*

Mayıs 2021 Isalaj-2021 Bildiriler Kitabı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayını (Sayı 50), İstanbul, 2021, s. 477-478

¹¹³ Gülan, Aydın, *Türkiye'de İdari Yargının ve Danıştayın Yapısı, Danıştayın İçtihat Birliğinin Sağlanması ile İlgili Fonksiyonu*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (154. Yıl), Ankara, 2022, s.160

istemek.” şeklinde değiştirilmiş, maddenin dördüncü fıkrası ise (c) bendine göre “yapılacak istemler, konusuna göre idari veya vergi dava daireleri kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.” şeklinde düzenlenmiştir.¹¹⁴

Maddenin ilk halinin gerekçesinde “...idari yargıda istinaf yolunda, dairelerin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek amacıyla...” bu düzenlemenin yapıldığı belirtilmiştir. 7188 sayılı Kanun ile 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinde 2019 yılında yapılan değişiklik gerekçesinde; aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlıkları giderme görevinin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verildiği,¹¹⁵ bu Kurulun 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nun 18. maddesi

¹¹⁴ 2577 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 3/C maddesinin güncel hali: “(Ek: 18/6/2014-6545/6 md.) 1. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur. 2. Bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurula daire başkanlarından en kıdemli olan başkanlık eder. 3. Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır. 4. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri şunlardır: a) Daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak. (1) b) (Mülga: 20/7/2017-7035/2 md.) c) Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay’dan bu konuda karar verilmesini istemek. (3) d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.” Erişim: 23/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

¹¹⁵ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından 2576 sayılı Kanun 3/C maddesi kapsamında yaklaşık 3 yıl içerisinde yalnızca bir adet aykırılığın giderilmesi kararı verilmiştir. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 25/7/2019 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 12/12/2018 tarihli ve E.2018/1, K.2018/4 sayılı kararında; “.... Astsubay sınıf okulunu bitirdikten sonra astsubaylığa nasbedilenlerin, astsubay sınıf okulunda 18 yaşın altında geçen öğrenim sürelerinin fiili hizmet sürelerinden sayılıp sayılmayacağı konusunda Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesince verilen kararlar ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesince ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince verilen kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesinin 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendi hükmü uyarınca istenilmesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 02.04.2018 tarih ve E:2018/23, K:2018/23 sayılı kararıyla da istem uygun görülerek kararlar arasındaki aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi kararı doğrultusunda giderilmesi görüşüyle dosyanın 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nun 39. ve 40. maddeleri gereğince karar verilmek üzere Danıştaya gönderilmesi ve Danıştay Başkanının havalesi üzerine Danıştay

uyarınca Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, dava daireleri başkanları ve üyelerinden oluştuğu, kurulun geniş katılımlı yapısı sebebiyle sık toplanamadığı ve toplandığı zamanlarda da Danıştay'ın diğer kurulları ve dava dairelerinin çalışmadığı,¹¹⁶ ayrıca, kurulun karar vermesi için de herhangi bir süre öngörülmediği, bu sebeplerle söz konusu uyuşmazlıkların çözümlenmesinin beklenen hızda gerçekleşmediği ve Danıştay'ın diğer kurulları ile dava dairelerinin işleyişinde aksaklıklara neden olduğu anlaşıldığından yapılan değişiklikle aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin gerekçeli istemlerin, uyuşmazlığın konusuna göre Danıştay idari veya vergi dava daireleri kurullarınca üç ay içinde karara bağlanacağına hüküm altına alındığı, aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak verilen kararların da kesin nitelikte olacağı belirtilmiştir.¹¹⁷

Kanun metninde ve gerekçelerinde “içtihat aykırılığı” ibaresine yer verilmediği, özellikle kararlar arasındaki uyuşmazlık veya aykırılık hallerinden bahsedildiği görülmektedir. 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin değişiklikten önceki halinde kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlıkları giderme görevinin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verildiği anlaşılmaktadır. Türk hukuk sisteminde bağlayıcı kararlar veren ve içtihat aykırılıklarını gidermede uzun yıllardır tecrübesi bulunan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna aykırılıkları giderme görevinin verilmesinin amacının özellikle içtihatlar arasında yaşanacak aykırılıkların giderilmesi olduğu görülmektedir. 2019 yılı değişikliği ile bu görev Danıştay İDDK ve VDDK'ya verilmiş ve kanun metninde ve gerekçesinde içtihat aykırılığına ilişkin bir ibare kalmamıştır. Bu şekilde kesin nitelikli kararlar arasındaki aykırılıklar ve uyuşmazlıkların giderilmesine yönelik “sui generis” bir usul oluşturulmuştur. Bilindiği üzere her yargı kararı içtihat olarak nitelendirilemez, bir yargı kararının içtihat

Başsavcısının düşüncesi alındıktan sonra Raportör Üyenin Raporu, konu ile ilgili kararlar ve yasal düzenlemeler incelenmiş.....İçtihadın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi kararı doğrultusunda giderilmesine....” karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 21/12/2023)

¹¹⁶ Yıldız Akgül, 2020, s.74, Bkz. “Danıştay'ın içtihadı birleştirmek kararı verme konusundaki bu çekingen tavrı bölge idare mahkemeleri kararlarından aykırılıklar bakımından ara bir çözüm bulunmak suretiyle giderilmeye çalışılmıştır.”

¹¹⁷ Kanun gerekçesi için bkz. TBMM, Erişim tarih: 01/01/2024, www.tbmm.gov.tr

olabilmesi için bunun soyut, genel hususları içeren ve başka olaylara da uygulanabilen ilke kararlarını ortaya koyan kararlar olması gerekir. 2019 yılı değişikliği sonrasında aykırılığın giderilmesi yolunda ise çok daha geniş anlama gelecek birbirine aykırı kararların varlığının yeterli olduğu görülmektedir.

1.3. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA BAŞVURU ŞARTLARI

1.3.1. Olayların Benzer Mahiyette Olması

2577 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan düzenlemede, başvurunun esası hakkında karar verilebilmesinin ön koşulu olayların benzer mahiyette olmasıdır. Kanun maddesinde ve gerekçesinde benzer olaylar terimine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmektedir. Öncelikle önüne uyuşmazlık gelen ilgili başkanlar kurulunun ve talebin iletilmesi halinde de Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulunun uyuşmazlıkta benzer olay bulunup bulunmadığını değerlendirmesi gerekir.

Öğretide benzer olaydan, iki veya daha fazla uyuşmazlığa konu edilen maddi ve hukuki sebeplerin benzerliğinin anlaşılması gerektiği,¹¹⁸ benzer olay kavramı yerine benzer hukuki sorun şeklinde bir ifade olmasının daha doğru olacağı, bir olayın benzer olmasının, aynı konudaki hukuki sorunun da benzer olacağı anlamına gelmediği savunulmaktadır.¹¹⁹

Anayasa Mahkemesi, içtihat farklılığından söz edilebilmek için ön koşulun, dava konusu edilen uyuşmazlıkların, özü itibarıyla aynı mahiyette olması hususunu

¹¹⁸ Duran, 1972, s.421; Uysal, Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.134

¹¹⁹ Sancakdar, Oğuz, *İdari Yargı İstinaf Sistemindeki Olası Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (148. Yıl), Danıştay Yayınları, Ankara, 2016, s.36-73; Bilgin, Hüseyin, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki İçtihat Farklılığı*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s.113

vurgulamaktadır. Uyuşmazlıkların niteliği ve içeriğinin esaslı noktalarda farklılaşması halinde kararlar arasındaki farklılık, içtihat farklılığı olarak değerlendirilemez.¹²⁰

Danıştay VDDK benzer olay kavramına ilişkin, “*Aykırlılığın giderilmesi müessesesinden beklenen amaç dikkate alındığında, "benzer olaylar" deyimi, hukuki belirlilik sağlanmak istenen uyuşmazlık yönünden hem maddi olayların hem de bu maddi olaylara uygulanacak hukuk kuralları ile bunların ortaya çıkardığı hukuki sonuçların aynı veya benzer nitelikte olmasını ifade etmektedir.*” şeklinde bir tanımlamaya yer vermiştir.¹²¹ Bu tanıma göre, konusu ve sebebi aynı olan ve bu yönüyle aynı hukuki irdelemeye tabi tutulması gereken maddi olayların benzer olduğu söylenebilir.

Benzer olay kavramının ne şekilde yorumlandığına ilişkin örnek kararlar incelendiğinde; Danıştay İDDK tarafından; davacıların ilçe milli eğitim müdürlüğü görevinden alınarak öğretmenliğe atama işlemlerinin iptali ve parasal haklarının ödenmesine ilişkin açılan davalara ilişkin aykırılığın giderilmesi talebi ile ilgili kararda, dosyadaki bilgi ve belgelere göre davacılar hakkındaki işlemlerin nedenlerinin her uyuşmazlıkta birbirinden farklı olduğu, idarenin takdir yetkisinin denetimi yapılırken her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği ve her dosyanın kendine özgü bir nitelik taşıdığı belirtilerek uyuşmazlıkların benzer olmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.¹²²

¹²⁰ Evren, 2019, s.126, Ayrıntılı bilgi için Bkz. AYM Birinci Bölüm: Ahmet Saygılı ve Şefika Saygılı Başvurusu, B. No: 2013/135; “*İhtilaf konusu davalardaki uyuşmazlıkların veya olayların birbirinden farklılık göstermesi, iki karardaki farklılaşan değerlendirmeleri haklı gösterir ve aynı konuda verilmiş çelişen hükümlerden bahsedilemez.*”

¹²¹ Danıştay VDDK 03/11/2021 tarih ve E:2021/5, K:2021/7 sayılı kararı; Danıştay VDDK 25/01/2023 tarih ve E:2022/5, K:2022/9 sayılı kararı; Danıştay VDDK 25/01/2023 tarih ve E:2022/13, K:2023/1 sayılı kararı bu yöndedir. (UYAP Erişim: 11/12/2023)

¹²² Danıştay İDDK 20/03/2023 tarih ve E:2022/70, K:2023/9 sayılı kararında; “*Aykırlılığın giderilmesi istemine konu kararlarda davacıların unvan ve görev yeri değişiklikleri nihayetinde idareye tanınan takdir yetkisinin kullanımı sonucunda tesis edilen işlemler olsa da davacılar hakkındaki işlemlerin nedenleri, dosyalarındaki bilgiler ve değerlendirmeler her uyuşmazlıkta birbirinden farklı olduğundan idarenin takdir yetkisinin denetimi yapılırken her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerekmekte ve her*

Danıştay İDDK tarafından, davacılar tarafından güvenlik soruşturması nedeniyle yargı kararlarının geç uygulandığından bahisle manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılan tam yargı davalarına ilişkin aykırılığın giderilmesi talebi ile ilgili kararda, güvenlik soruşturması nedeniyle davacılar bakımından yargı kararının uygulanması noktasındaki prosedürlerin, her bir kişi bakımından farklılık oluşturabileceği, konusu farklı olan ve farklı hukuki irdeleme ve incelemeye tabi tutularak çözümlenecek olan davaların benzer olay kapsamında değerlendirilemeyeceği, kararların gereğinin yerine getirilme sürelerinin de farklı olması sebebiyle, manevi tazminat istemine ilişkin her uyuşmazlığın ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek uyuşmazlıkların benzer olmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.¹²³

dosya kendine özgü bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla, aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararlara konu olan unvan ve görev yeri değişikliği işlemlerinin sebep unsurunun her davacı açısından ayrı ayrı irdelenip, değerlendirilmesi gerektiğinden ve bu işlemlerin sebebine dair olgular, dayanaklar ve gerekçeler birbirinden farklı olduğu anlaşıldığından, aynı gerekçeye dayanmayan naklen atama işlemlerini konu edinen uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmamaktadır.” gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim: 10/12/2023)

¹²³ Danıştay İDDK 19/10/2022 tarih ve E:2022/50, K:2022/66 sayılı kararında; “Somut olaylarda, davacılar bakımından yargı kararının uygulanması noktasındaki prosedürlerin, örneğin güvenlik soruşturmasına ilişkin sürecin her bir kişi bakımından farklılık oluşturabileceği, ayrıca kararların gereğinin yerine getirilme süreleri farklı olduğundan, makul sürenin de ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği hususları göz önüne alındığında, her uyuşmazlığın ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu durumda, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca, aykırılığın giderilmesi istemine konu edilmek istenilen davaların benzer olaylara ilişkin olduğundan bahisle söz konusu başvuru yapılmış ise de, başvuruda bahsi geçen uyuşmazlıklara konu davalarda İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesince karara bağlanan uyuşmazlıkta yargı kararının davalı idareye tebliği ve davacının vergi müfettişi kadrosuna atandığı tarih ile Ankara Bölge idare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesince karara bağlanan uyuşmazlıktaki yargı kararının davalı idareye tebliği ve davacının vergi müfettişi kadrosuna atandığı tarihler davacıların durumlarına göre farklılık arz ettiğinden ve her iki uyuşmazlıkta davacılarla ilgili süreçlerin farklı olması sebebiyle bu süreçler için yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerektiğinden, sözü edilen uyuşmazlıkların Kanun'un öngördüğü "benzer olay" olarak kabul edilebilmesine olanak bulunmadığından, Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairelerince verilen kararlar arasındaki aykırılığın 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında giderilmesi hukuken mümkün değildir.” gerekçesiyle talebin reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir. Azlık oyunda; “yargı kararının uygulanmaması nedeniyle manevi tazminat istemi ile açıldığı dikkate alındığında, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesindeki düzenleme çerçevesinde, başvuruya konu bölge idare mahkemesi idari dava dairesi kararlarının benzer olaylara ilişkin olduğu” yönünde görüş beyan edilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 13/12/2023)

Danıştay VDDK tarafından, dava konusu iki ayrı uyuşmazlığa ilişkin maddi olayların aynı şekilde gerçekleştiği ancak özel usulsüzlük cezalarına ilişkin yapılandırmaların sırasıyla 7143 sayılı Kanun'un 3. maddesi ve 4. maddeleri uyarınca yapıldığı, somut uyuşmazlıklarda dava konusu cezaların farklı kanun hükmüne dayanılarak yapılandırılması dışında maddi olayların aynı şekilde gerçekleştiği görüldüğünden maddi olayların benzer mahiyette olduğunun kabul edilmesi gerektiği, hem maddi olayların hem de maddi olaylara uygulanacak hukuk kurallarının benzer mahiyette olması nedeniyle, yapılandırma talebinden sonra açılan davanın esasının incelenip incelenemeyeceği konusunda yaşanan aykırılığın giderilmesi isteminde benzer olay şartının gerçekleştiği yönünde karar verilmiştir.¹²⁴

Başka bir başvuruda, aykırılığın giderilmesi istemiyle ilgili bölge idare mahkemesi kararlarına konu uyuşmazlıklarda farklı davacıların satışını yaptığı ATV (All Terrain Vehicle) isimli arazi taşıtına ilişkin olarak özel tüketim vergisi beyannamesi

¹²⁴ Danıştay VDDK 3/11/2021 tarih ve E:2021/5, K:2021/7 sayılı kararında özetle; "Aykırılığın giderilmesi istemine konu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi kararına ilişkin uyuşmazlıkta, dava konusu özel usulsüzlük cezaları, 7143 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi kararına ilişkin uyuşmazlıkta ise dava konusu özel usulsüzlük cezaları anılan Kanun'un 4. maddesi uyarınca yapılandırılmıştır. Bölge idare mahkemesi dairelerince, yapılandırılan özel usulsüzlük cezalarına karşı yapılandırma talebinden sonra açılan davanın esasının incelenip incelenemeyeceğine ilişkin olarak 7143 sayılı Kanun'un benzer yönde düzenleme içeren 3. maddesinin (10) numaralı fıkrası ile 4. maddesinin (9) numaralı fıkrası farklı yorumlanarak birbiriyle çelişen kararlar verilmiştir. Dava konusu cezaların farklı kanun hükmüne dayanılarak yapılandırılması dışında maddi olayların aynı şekilde gerçekleşmesi karşısında maddi olayların benzer mahiyette olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Hem maddi olayların hem de maddi olaylara uygulanacak hukuk kurallarının benzer mahiyette olması nedeniyle aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlara ilişkin uyuşmazlıkların "benzer olaylara ilişkin olduğu" yönünde işin esasına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Azlık oyunda; "Aykırılığın giderilmesi istemine konu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi kararına ilişkin uyuşmazlıkta, dava konusu özel usulsüzlük cezalarının 7143 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi kararına ilişkin uyuşmazlıkta ise, dava konusu özel usulsüzlük cezalarının anılan Kanun'un 4. maddesi uyarınca yapılandırılması karşısında maddi olayların benzer nitelikte olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. Ayrıca, yapılandırılan özel usulsüzlük cezalarına karşı yapılandırma talebinden sonra açılan davanın esasının incelenip incelenemeyeceğinin çözüme kavuşturulabilmesi, 7143 sayılı Kanun'un farklı maddelerinde yer alan düzenlemelerin yorumlanmasına bağlı bulunmaktadır. Maddi olayların ve maddi olaylara uygulanacak hukuk kurallarının farklı olması nedeniyle farklı hukuki değerlendirmeye tabi tutularak çözümlenebilecek olan ve belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmayan bu uyuşmazlıkların, benzer olaylara ilişkin olduğu söylenemeyecektir." şeklinde görüş beyan edilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 13/12/2023)

verilmediğinden bahisle tarh edilen vergi ziyai cezalı özel tüketim vergileri dava konusu edilmiştir. VDDK tarafından, uyuşmazlığın esasına ilişkin ilk bölge idare mahkemesi kararında, Gümrük Kanunu ve Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesinin ilgili hükümleri bağlamında, anılan taşıtın özellikleri değerlendirilmiş ve taşıtın gümrük tarife istatistik pozisyonundaki yeri belirlenerek, bu yönüyle dava konusu cezalı tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uyuşmazlığa ilişkin diğer mahkeme kararında ise; tarhiyatların dayanağı takdir komisyonu kararlarının, Vergi Usul Kanunu'nun ilgili kuralları bağlamında, yeterli bir incelemeye dayanıp dayanmadığı ve takdir edilen matrahın hukuka uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirilme yapılmış ve cezalı tarhiyatların hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi istemine konu uyuşmazlıklarda benzer maddi olaylar için farklı hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirme yapılarak uyuşmazlığın esasının incelenmesi yönünden farklı hukuki sonuçlara ulaşıldığından, uyuşmazlıkların aynı veya benzer mahiyette olduklarından söz edilebilmesinin mümkün olmadığı belirtilerek istemin reddine karar verilmiştir.¹²⁵ Başka bir

¹²⁵ Danıştay VDDK 25/01/2023 tarih ve E:2022/13, K:2023/1 sayılı kararında özetle; “Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi istemiyle ilgili kararlara konu uyuşmazlıklarda farklı davacıların satışını yaptığı ATV (All Terrain Vehicle) isimli arazi taşıtına ilişkin olarak özel tüketim vergisi beyannamesi verilmediğinden bahisle tarh edilen vergi ziyai cezalı özel tüketim vergileri dava konusu edilmiştir. Aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlardan İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi kararında uyuşmazlığın esasını Gümrük Kanunu ve Gümrük Tarife Cetveli izahnamesinin ilgili hükümleri bağlamında inceleyen, anılan taşıtın özelliklerini değerlendirerek taşıtın gümrük tarife istatistik pozisyonundaki yerini belirleyen ve bu yönüyle dava konusu cezalı tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşan mahkeme kararına yöneltilen istinaf istemi reddedilmiştir. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi kararlarında ise İzmir Bölge İdare Mahkemesi kararından farklı olarak, tarhiyatların dayanağı takdir komisyonu kararlarının Vergi Usul Kanunu'nun ilgili kuralları bağlamında yeterli bir incelemeye dayanıp dayanmadığını ve takdir edilen matrahın hukuka uygun olup olmadığını değerlendiren cezalı tarhiyatların hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşan mahkeme kararlarına yöneltilen istinaf istemlerini reddedilmiştir. Dolayısıyla aykırılığın giderilmesi istemine konu uyuşmazlıklarda benzer maddi olaylar için farklı hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirme yapılarak uyuşmazlığın esasının incelenmesi yönünden farklı hukuki sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durumda, istinaf incelemesi sonucunda verilen bölge idare mahkemesi kararlarının aynı veya benzer mahiyette olduklarından söz edilebilmesi mümkün olmadığından, anılan vergi ziyai cezalı tarhiyatları konu edinen uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanması mümkün değildir. Anılan nedenle isteme konu kararların arasında mevcut olduğu belirtilen aykırılığın 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) işaretli bendi kapsamında giderilmesine

aykırılığın giderilmesi talebine konu olan uyuşmazlıkların benzer olay olup olmadığına ilişkin VDDK tarafından, "...kanuni süresinden sonra verilen düzeltme beyannamelerine istinaden tahakkuk eden vergiye karşı açılan davalarda, anılan beyannamelerin ihtirazi kayıtla verilip verilmemesi, farklı hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirme yapılmasını gerekli kılmakta ve uyuşmazlığın esasının incelenmesi yönünden farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Beyannamenin ihtirazi kayıtla verildiği durumlar ile ihtirazi kayıtla verilmediği durumlar arasında uygulanacak hukuk kuralları ve bunların doğurduğu hukuki sonuçlar yönünden farklılık bulunduğundan işbu aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlar arasında aykırılığın giderilmesi yolunun işletilebilmesi için aranılan "benzer olaylarda" verilme şartının gerçekleşmediği sonucuna varıldığı" belirtilerek istemin reddine karar verilmiştir.¹²⁶

Başka bir aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin VDDK tarafından, aykırılığın giderilmesi istemine konu olan uyuşmazlıklar, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında riskli yapı ilan edilerek dönüşüme tabi tutulduktan sonra inşa edilen taşınmazın satışı aşamasında alıcı ve satıcı tarafından ödenen tapu harcının anılan kanun kapsamında harçtan istisna olup olmadığına dayanmaktadır. Uyuşmazlığa ilişkin ilk bölge idare mahkemesi kararında, düzeltme ve şikâyet başvurusu kapsamında işlemin iptali istenmişken, uyuşmazlığa konu diğer bölge idare mahkemesi kararında ise; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istenmiştir. Olayda farklı idari başvuru yollarına tabi uyuşmazlıklar söz konusu ise de; sonuç itibarıyla 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin aradığı anlamda benzer maddi olaylardan kaynaklanan uyuşmazlıklarda, satış işleminin tapu harcından istisna olup olmadığı hususunda farklı yönde verilmiş olan kararlar arasındaki aykırılığın

hukuken olanak bulunmamaktadır ...” gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim Tarihi: 13/12/2023)

¹²⁶ Danıştay VDDK 05/10/2022 tarih ve E:2022/5, K:2022/9 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 13/12/2023)

giderilmesi istemi bulunduğundan, bu durum işin esasının incelenmesine engel teşkil edecek nitelikte görülmeyerek işin esasına geçilmiştir.¹²⁷

Aykırlığın giderilmesinin koşullarından birisi olan, olayların benzer nitelikte olması hususunun öncelikle Danıştay'dan talepte bulunmaya tek yetkili makam olan bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunda da tartışılması gerekmektedir. Başkanlar kurulunun da bu konudaki başvurularda benzer olay şartını ne şekilde yorumladığı incelenmelidir.

Bu kapsamda bir başvuruda; Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, 1. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesine terfi ettirilmeme işlemlerine konu uyuşmazlıklar hakkında, aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlarda davacıların kıdem sırası ve liyakat değerlendirmesine esas bilgilerin her uyuşmazlıkta birbirinden farklı olması, ayrıca terfi dönemlerinde de farklılık bulunması nedeniyle, idarenin takdir yetkisinin denetimi yapılırken her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğinden ve bu nedenle her dosya kendine özgü bir nitelik taşıdığından, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesine karar verilebilmesi için 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen benzer olay koşulunun gerçekleşmediği ve Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilmesine gerek bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.¹²⁸ 2828 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesi kapsamında, değişik kamu kurumlarına farklı unvanlı kadrolara ataması yapılan ve fiilen görevde bulunanlar tarafından, öğrenim durumları itibarıyla ihraz edildiği belirtilen unvanlara anılan Kanun'un Geçici 16. maddesi uyarınca atanma istemiyle yapılan başvuruların, söz konusu unvanlarda personel ihtiyacının bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesi neticesinde açılan davalarda verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine yapılan aykırılığın giderilmesi başvurusu ile ilgili Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından,

¹²⁷ Danıştay VDDK 18/05/2022 tarih ve E:2022/2, K:2022/7 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 14/12/2023)

¹²⁸ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 26/05/2023 tarih ve E:2023/62, K:2023/62 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 15/12/2023)

aykırılık bulunduğu ileri sürülen kararlarda davacıların ihraz ettiklerini belirttikleri unvanlara 2828 sayılı Kanun'un Geçici 16. maddesi uyarınca atanma taleplerinin reddine yönelik işlemlerin temelinde personel ihtiyacının bulunmadığı olsa da, her kurumun ilgili unvanda kadroya ihtiyaç durumu her uyuşmazlıkta birbirinden farklı olduğundan, her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerekmekte, her bir dava dosyasındaki olgular ve dayanaklar birbirinden farklı ve bu yönüyle de her dosya kendine özgü bir nitelik taşıdığından söz konusu uyuşmazlıkların belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle¹²⁹ benzer olay olarak nitelenmesinin mümkün olmadığına karar verilmiştir. Başka bir başvuruda Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, davacıların unvan ve görev yeri değişiklikleri sonucunda yapılan naklen atama işlemine ilişkin yapılan aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlarda, davacılar hakkındaki işlemlerin nedenleri, her uyuşmazlıkta birbirinden farklı olduğundan idarenin takdir yetkisinin denetimi yapılırken her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği, her dosyanın kendine özgü bir nitelik taşıdığı, aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararlara konu olan unvan ve görev yeri değişikliği işlemlerinin sebep unsurunun her davacı açısından ayrı ayrı irdelenip, değerlendirilmesi gerektiğinden ve bu işlemlerin sebebine dair olgular, dayanaklar ve gerekçelerin birbirinden farklı olduğu anlaşıldığından, aynı gerekçeye dayanmayan naklen atama işlemlerini konu edinen uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle¹³⁰ benzer olay olarak nitelenmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Başka bir başvuruya ilişkin İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından; aykırılığın giderilmesi istemine konu ek ders ücreti ödenmemesi işlemine ilişkin uyuşmazlıklarda İdari Dava Dairelerince verilen kararlardan birinin, 7075 sayılı yasa uyarınca oluşturulan, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararı ile görevine iade edilen kişinin, maaşları için işletilecek yasal faizler ile ek ders ücretleri ve eğitim-öğretime hazırlık ödeneklerinin yasal faiziyle birlikte ödenmesi isteminin

¹²⁹ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 28/02/2022 tarih ve E:2022/5 K:2022/9 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

¹³⁰ Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 30/05/2023 tarih E:2023/53 K:2023/55 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

reddine ilişkin işlemten kaynaklandığı, diğer davanın ise, hali hazırda öğretmen olan davacının daha önceki yıllara ilişkin ek ders ücretlerinin yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle açıldığı, her iki davada ek ders ücretlerine ilişkin talep yer almakta ise de, sözü edilen parasal hakların iade edilmesine ilişkin taleplerin yasal gerekçelerin birbirinden ayrı olduğu gerekçesiyle benzer olay koşulunun gerçekleşmediği ve Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilmesine gerek bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.¹³¹

Aykırlığın giderilmesi yolunda üzerinde en çok tartışılan koşullardan olan benzer olay kavramına ilişkin yukarıda açıklanan kararlar incelendiğinde, aykırılığın giderilmesi istemine konu özellikle atama, disiplin cezası, rütbe terfi gibi idari işlemlerde, dava konusu uyuşmazlıklar aynı mahiyette görünse de bu tür uyuşmazlıklarda her davacı açısından ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu konulara ilişkin davalarda taraflar yönünden olgular, dayanaklar ve gerekçeler birbirinden farklıdır. Örnek vermek gerekirse aynı kurumlarda görev yapan davacılara ilişkin atama veya rütbe terfi gibi işlemlerde dava konusu uyuşmazlıklar aynı nitelikte görünse de her uyuşmazlıkta davacıların durumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğinden, bu tür uyuşmazlıklar gerek başkanlar kurulunun gerekse de Danıştay İDDK'nın istikrarlı kararlarıyla benzer olay olarak nitelendirilmemiştir.

Atama, disiplin cezası, rütbe terfi işlemine kısmen benzer nitelikte olan mülakat (uygulama) sınavına ilişkin bir uyuşmazlıkta ise; Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nin davanın reddi ile sonuçlanan kararı ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin dava konusu işlemin iptali ile sonuçlanan kararı arasında farklı davacılara ilişkin aynı kurum tarafından gerçekleştirilen görevde yükselme ve unvan değişikliğine yönelik sınavda yapılan değerlendirme işlemleri bakımından içtihat aykırılığı bulunduğu, olayda benzer olay kriterinin oluştuğu gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi talebiyle dosyanın Danıştay'a gönderilmesine karar verilmiştir.¹³² Yine Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet

¹³¹ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 01/03/2022 tarih E:2022/24 K:2022/24 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

¹³² Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/119, K:2023/119 sayılı kararında özetle; *“Davalı idare bünyesinde yapım ve yayın görevlisi olarak*

görev yapan davacı tarafından, yardımcı prodüktör unvanlı kadro için gerçekleştirilen görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının uygulama kısmında başarısız sayılmasına ilişkin işleme yapılan itirazın reddine dair davalı idare işleminin iptali istemiyle Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan davada; Ankara 17. İdare Mahkemesince verilen 31/10/2022 gün ve E:2022/855, K:2022/2277 sayılı karara karşı yapılan istinaf başvurusuna ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin 06/03/2023 tarih ve E:2023/566, K:2023/1277 sayılı kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin 24/01/2023 tarih ve E:2023/50, K:2023/70 ve 25/05/2023 tarih ve E:2023/472, K:2023/751 sayılı kararları arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, söz konusu aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesi talebiyle davacı tarafından yapılan başvuru kapsamında Dava dosyasındaki belge ve bilgilerin incelenmesinden; davalı idare bünyesinde yapım ve yayın görevlisi olarak çalışmakta olan davacının, Yardımcı Prodüktör kadrosu için davalı idarece yapılan görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının yazılı ve sözlü aşamalarında başarılı olduğu, ancak uygulama sınavından 52 puanla başarısız sayıldığı, bu işleme karşı yapılan itirazının reddi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Anılan dosyada Ankara 17. İdare Mahkemesi kararıyla, davalı idarece, uygulama sınavından önce her biri 2 adet kavram içeren 115 adet soru zarfının hazırlandığı, bu iki kavramdan adayın seçtiği bir kavramın açıklanmasının istenildiği, davacının 113 numaralı zarfı seçtiği ve bu zarfta yer alan 2 numaralı "Su Kültürü" kavramını seçmesi üzerine bu kavramın açıklanmasının yapıldığı ve komisyon üyeleri tarafından yapılan değerlendirilme sonucu uygulama sınavından 52 puan alarak başarısız sayılması sonucu anılan işleme karşı yapılan itirazın reddi üzerine bakılan davanın açıldığı belirtilerek sınav kurulunun ilgili yönetmeliğe uygun olarak oluşturulduğu, davacının önceden hazırlanan sorular arasından seçtiği zarftaki iki kavram arasından seçtiği bir kavram üzerinden uygulama sınavına tabi tutulduğu ve yüz tam puan üzerinden değerlendirme yapılarak her bir kurul üyesinin ayrı ayrı vermiş olduğu 50, 50, 50, 60 ve 50 puanların aritmetik ortalaması alınarak uygulama sınav puanının 55 olarak tespit edildiği, buna göre mevzuat hükümleri uyarınca usulüne uygun olarak yapılan uygulama sınavında, davacının 55 puan alarak başarısız sayılmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, bu karara karşı davacı tarafından yapılan istinaf başvurusu Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin yukarıda anılan kararı ile reddedilerek mahkeme kararı kesinleşmiştir. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin kararında ise yine yapım ve yayın görevlisi olarak görev yapan ve kamera asistanı kadrosu için görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına giren "...davacıya seçtiği zarflardan çıkan soruların yöneltildiği ve bu sorulara verdiği cevaplar yetersiz kabul edilerek düşük not takdir edilerek tutanak tutulduğu görülmüş ise de mezkur tutanakta, davacının verdiği yanıtların tutanağa geçirilmediği keza adaya kamera kullanılarak kullanılmadığının, kullanmış ise davacının hizmete yatkınlığının ve yetenekli olup olmadığının nasıl belirlendiğine ilişkin yeterli bir açıklamaya tutanakta yer verilmediği bu haliyle söz konusu tutanağın davacının girdiği uygulamalı sınavın nesnel ve objektif ölçütlere göre yapıldığını kanıtlamaya uygun olmadığı kanaatine varılmıştır. Yukarıda belirtildiği şekilde, davacının girmiş olduğu görevde yükselme ve unvan değişikliği uygulama sınavında hangi gerekçeyle başarısız sayıldığı açıklanmadığı ve hukuken itibar edilebilir başkaca herhangi bir sebep ortaya konulmaksızın davacının başarısız sayıldığına anlaşılmaması karşısında, söz konusu sınavın başarı düzeyini oluşturan puanlarının belirlenmesinde davacının bilgi ve yeterliliğinin objektif ve nesnel biçimde değerlendirildiğinden söz etmeye olanak yoktur. Bu durumda, Kamu hizmetini yürütecek liyakatli kamu görevlilerinin belirlenmesini amaçlayan uygulama sınavında, davacı yönünden ölçme ve değerlendirme esaslarına uygun ve objektif bir değerlendirme yapıldığı ortaya konulamadığından, davacının görevde yükselme ve unvan değişikliği kamera asistanlığı kadrosu uygulama sınavında başarısız sayılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka ayarlık görülmemiştir." şeklindeki gerekçeye dayanılarak dava konusu işlem iptal edilmiştir. ... Bu durumda; yapılan sınavda

Komisyonları tarafından yapılan zabıt katipliği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin dışında adayların verdiği cevapların da kayıt altına alınmasının zorunlu olup olmadığı, verilen cevapların kayda alınmaması halinde yapılan sözlü sınavda hukuka aykırılık bulunup bulunmayacağı hususuna ilişkin aykırılığın giderilmesi talebinin Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından benzer olay olarak nitelendirilerek aykırılığın giderilmesi talebiyle dosyanın Danıştay'a gönderilmesine karar verilmiştir.¹³³ Bu uyuşmazlıklarda Başkanlar Kurulları, benzer olay yönünden her davacı açısından ayrı değerlendirme yapılması ve her bir dava dosyasındaki olguların, dayanakların ve gerekçelerin birbirinden farklı olması kriterini uygulamamıştır. Zira bu kararlar incelendiğinde ilkinde mülakat uygulama sınavlarına ilişkin idari yargı ilkelerinin uygulanmaması, davacının girmiş olduğu görevde yükselme ve unvan değişikliği uygulama sınavında hangi gerekçeyle başarısız sayıldığı hususunun açıklanmadığı ve hukuken itibar edilebilir başkaca herhangi bir sebep ortaya konulmaksızın davacının başarısız sayıldığına anlaşıldığı vurgulanmıştır. Söz konusu sınavın başarı düzeyini oluşturan puanların belirlenmesinde, davacının bilgi ve yeterliliğinin objektif ve nesnel biçimde değerlendirildiğinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu objektif ve nesnel

davacının verdiği cevaplar/yorumlamaya ilişkin kayıt tutulmadığı gibi, kurul üyeleri tarafından düşük puanlar takdir edilmesinin dayanağını teşkil edecek bir değerlendirmeye ve gerekçeye yer verilmediği, dolayısıyla uygulama sınavının yargısal denetime açık, objektif ölçme ve değerlendirme kriterlerine uygun olarak yapılmadığı anlaşılmakla davacının başarısız sayılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık aksi yöndeki istinafa konu Mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir.” şeklindeki gerekçe ile iptal kararı verildiği görülmektedir. Buna göre, aynı kurum tarafından gerçekleştirilen görevde yükselme ve unvan değişikliğine yönelik sınavda yapılan değerlendirme işlemleri bakımından Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nin anılan kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin anılan kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğu anlaşılmış olup aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay'a gönderilmesi gerekmektedir. Aykırılığın hangi karar yönünde giderilmesi gerektiğine gelince; Uyuşmazlık konusu olayda davacının tabi tutulduğu sınavın uygulama sınavı olduğu ve bu tür sınavların yargısal denetiminde esas alınması gereken ilkeler dikkate alındığında aykırılığın İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin yukarıda anılan kararları doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.” şeklinde olduğu görülmektedir. (UYAP Erişim tarihi: 02/01/2024)

¹³³ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 11/07/2022 tarih E:2023/16 K:2023/18 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 17/12/2023)

kuralların her bir davacı için aynı sonucu içermesi gerektiğinden benzer olay koşulunu taşıdığı değerlendirilmişken, ikinci başvuruda da sözlü sınava ilişkin şekli unsurların bulunup bulunmaması yönündeki farklı kararların varlığının objektif nitelikte olması davacıların durumları için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmemesi ve tüm davacılar için aynı şekilde dikkate alınması gerekmesi nedeniyle benzer olay koşulunu taşıdığı değerlendirilmiştir.

Yine jandarma personeli olarak görev yapan davacıların, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun uyarınca disiplin cezasıyla tecziyelerine ilişkin işlemlerden kaynaklanan ve farklı bölge idare mahkemelerinde farklı şekilde sonuçlanan uyuşmazlıklara ilişkin aykırılığın giderilmesi talebine yönelik Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından; başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı, davacıların disiplinsizlik oluşturan eylemine ilişkin tespit tutanağını düzenleyenler arasında disiplin amirinin de bulunması ve bu kişinin düzenlenen disiplin soruşturma raporu sonrasında disiplin amiri olarak ceza vermesi durumunun nesnellik ve tarafsızlık ilkelerine aykırılık oluşturup oluşturmayacağı, disiplin fiilini tespit eden tutanağı düzenlemesinin olayın tarafı konumuna gelmesi durumunu teşkil edip etmediği hususu oluşturduğu vurgulanmış ve uyuşmazlıklarda benzer olay kriterinin olduğu belirtilerek Danıştay'a aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasına karar verilmiştir.¹³⁴ Bu olaydaki aykırılığın da 7068 sayılı Kanun'un

¹³⁴ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 20/12/2023 tarih E:2023/40 K:2023/29 sayılı kararında özetle; "...Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; davacıların disiplinsizlik oluşturan eylemine ilişkin tespit tutanağını düzenleyenler arasında disiplin amirinin de bulunması ve bu kişinin düzenlenen disiplin soruşturma raporu sonrasında disiplin amiri olarak ceza vermesi durumunun nesnellik ve tarafsızlık ilkelerine aykırılık oluşturup oluşturmayacağı, disiplin fiilini tespit eden tutanağı düzenlemesinin olayın tarafı konumuna gelmesi durumunu teşkil edip etmediği hususu oluşturmaktadır. 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 14. maddesinde; "(1) Maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil eden bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirleri, olayın araştırılmasının gerektiğine kanaat getirirse bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapar. (2) Disiplin soruşturmacısı olarak hakkında disiplin soruşturması yapılacak kişinin üstü konumundaki bir veya birden fazla kişi ya da Bakanlık ve/veya ilgisine göre Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ya da Sahil Güvenlik Komutanlığı müfettişi görevlendirilebilir. Ancak gerek görülmesi halinde, heyet başkanı hariç olmak üzere hakkında disiplin soruşturması yapılacak kişinin astı konumunda heyet üyeleri görevlendirilebilir. Disiplin

soruşturmacısı olarak mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı ile ilgisine göre emniyet hizmetleri sınıfından olanlar ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli haricinde herhangi bir personel görevlendirilemez. (3) Disiplin soruşturmacıları ve heyeti, kendilerini görevlendiren disiplin amiri adına disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme, keşif yapma, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dahil olmak üzere her türlü inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir. Müfettişlerin özel mevzuatlarından doğan yetkileri saklıdır..." hükmüne yer verilmiş, devamında gelen 15.maddesinde ise; (1) Disiplinsizlik yaptığı tespit edilen personele disiplin amiri tarafından bu Kanun'daki esaslara uygun olarak disiplin cezası verilir. (2) Disiplin amiri olarak tayin edilen unvanlara ait görevleri vekâleten, ikinci görevle, geçici görevle veya kanunlarda yazılı diğer hallerde yetkili olarak yürütenler de bu görevi yürüttükleri sürece disiplin amirlerine tanınan yetkileri kullanabilirler. (3) Disiplin amirleri boşanmış olsalar dahi eşleri veya ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları olan personel hakkında, bu sıfatlarından doğan yetkilerini kullanamazlar. Bu hallerde, disiplin amirliği yetkisi, üst konumdaki disiplin amiri tarafından kullanılır. (4) Disiplin amirliği yetkisi devredilemez." hükmü yer almıştır. Disiplin cezaları, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülebilmesi bakımından kamu görevlilerinin mevzuat uyarınca yerine getirmek zorunda oldukları ödev ve sorumlulukları ifa etmemeleri veya mevzuatta yasaklanan fiillerde bulunmaları durumunda uygulanan yaptırımlar olup, memurların özlük hakları üzerinde doğrudan ve önemli sonuçlar doğurmaları sebebiyle özel (subjektif) ve bireysel etkileri bulunduğu gibi kamu görevinin gereği gibi sürdürülmesi ve kamu düzeninin sağlanması bakımından nesnel (objektif) ve kamusal öneme sahiptirler. Bu bakımdan disiplin soruşturmalarının yapılmasında izlenecek yöntem, ceza verilecek fiiller ve ceza vermeye yetkili makam ve kurullar mevzuatla belirlenmekte, bilimsel (doktrin) ve yargısal içtihatlarla da konu ile ilgili disiplin hukuku ilkeleri oluşturulmaktadır. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve disiplin ilkeleri doğrultusunda, disiplin cezası verilebilmesi için kusurlu halin tespitinden sonra yasal süreler içerisinde ilgili kamu görevlisi hakkında disiplin soruşturması açılması, tarafsız soruşturmacı tarafından yapılan bu soruşturma sonucunda düzenlenen soruşturma raporu değerlendirilerek yetkili disiplin amiri veya disiplin kurulu tarafından bir disiplin cezası verilmesi gerekmektedir. 7068 sayılı Kanun'un yukarıda metnine yer verilen 14. maddesi gereğince maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil eden bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirinin, olayın araştırılması gerektiğine kanaat getirmesi halinde bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapabileceği ve soruşturma sonucunda disipline aykırı eylemi nedeniyle ilgili kamu görevlisine bu eylemine uygun yetkisi dahilindeki disiplin cezalarından birini verebileceği açıktır. Maiyetindeki görevlilerin gözetim ve denetiminden, uhdesindeki hizmetin sürekli ve düzenli yürütülmesinden sorumlu olan disiplin amirinin, hizmet içinde maiyetinde bulunan bir kamu görevlisinin tamamen hizmetinin işleyişi ile alakalı tutum, davranış, hal ve hareketlerine yönelik tespitler içeren bir tutanakta imzasının bulunması her hal ve şartta o disiplin amirinin kanunun kendisine verdiği disiplin işlemlerine ait yetkilerini ve bu arada disiplin soruşturması açma, soruşturmacı tayin etme ve gerekliyse ceza verme yetkilerini ortadan kaldıran bir durum olarak değerlendirilemez. Bu noktada soruşturmanın tarafsızlığı ve verilen cezanın sıhhati açısından gözetilmesi gereken husus; müşahhas hadisenin hususiyetleri ve eylemin mahiyeti nazara alınarak soruşturma yapmakla görevlendirilenlerin ve cezayı verecek olan disiplin amirlerinin olayın tarafı, mağduru, müştekisi, zarar göreni veya yarar sağlayanı konumunda olmamaları ve soruşturmayı yapan kişinin ya da heyet halinde soruşturma yapılacak ise heyet başkanının kıdem, görev veya rütbe bakımından soruşturulan kişinin üstü konumunda bulunmasıdır. Bu itibarla, bahse konu uyuşmazlıklar hakkında Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nce verilen 14/09/2023 tarih ve E:2023/1100, K:2023/1473 sayılı karar ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 18/05/2022 tarih ve E:2021/2306, K:2022/106 sayılı kararı arasında hukuk kurallarının ve disiplin soruşturmasında gözetilmesi gereken ilkelerinin

14. maddesi gereğince maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil eden bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirinin, olayın araştırılması gerektiğine kanaat getirmesi halinde bizzat ya da yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla disiplin soruşturması yapabileceği ve soruşturma sonucunda disipline aykırı eylemi nedeniyle ilgili kamu görevlisine bu eylemine uygun yetkisi dahilindeki disiplin cezalarından birini verebileceği yönündeki objektif nitelikteki düzenlemenin farklı bölge idare mahkemeleri tarafından farklı olarak yorumlanmasından kaynaklandığı görülmektedir. Yani disiplin cezası verilmesine ilişkin sonuçları farklı kararların bu davalarda taraflar yönünden olgular, dayanaklar ve gerekçelerin birbirinden farklı olmasından kaynaklanmadığı 7068 sayılı Kanun'un 14. maddesinin açık ve objektif hükmünün (hukuki meselenin) farklı yorumlanmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, aykırılığın giderilmesi talebine konu davalarda, 4 yıllık fakülteden mezun olmadan önce astsubaylık sınavına giren ve bu tarihten sonra lisans eğitimini tamamlayarak astsubaylığa nasbedilen kişilerin davacı olduğu, davacıların lisans eğitiminde astsubay meslek yüksek okulundan yıl olarak fazladan okudukları sürenin 926 sayılı Kanun'un 79. maddesi ve Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin 82. maddesi uyarınca, astsubay çavuşluktaki rütbe bekleme süresinden düşürülmesi istemlerinin reddi üzerine açtıkları davalarda, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi Dava Dairelerince verilen kesin kararlar arasında, 926 sayılı Kanunun 79.maddesi ve Astsubay Sicil Yönetmeliğinin 82.maddesinde tanınan haktan yararlanmak için 4 yıllık fakülteden mezun olma şartının astsubaylık sınavına giriş tarihi itibariyle mi yoksa astsubaylık eğitimi tamamlanıp astsubaylığa nasbedilme tarihi itibariyle mi arandığı noktasında 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesi hükmünde öngörülen şekilde bir aykırılık oluştuğu

farklı yorumlanmasından kaynaklı aykırılık bulunduğu ve söz konusu kararlardan Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi kararında yer alan gerekçe hukuka uygun olduğundan, kararlar arasındaki aykırılığın Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.” şeklinde olduğu görülmektedir. (UYAP Erişim tarihi: 02/01/2024)

değerlendirilmiştir.¹³⁵ Burada da aykırılığın, aynı maddi olaylara ilişkin her davacı için ayrı bir değerlendirme yapılmasını gerektirmeyen objektif nitelikteki hukuki meseledeki yorum farkından meydana geldiği yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir.

Ayrıca aykırılığın giderilmesi yönündeki taleplere konu kararlarda aykırılık oluşturduğu iddia edilen olaylar esasa ilişkin olabileceği gibi usule ilişkin de olabilir. Nitekim Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, davaların süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin kesin nitelikteki kararlara ilişkin aykırılığın giderilmesi istemine ilişkin, her uyuşmazlığın birbirinden farklı olduğu, her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği ve her dosya kendine özgü bir nitelik taşıdığı, bu durumda, aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararlara konu olan (*davaların süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin*) işlemlerin sebep unsurunun her davacı açısından ayrı ayrı irdelenip, değerlendirilmesi gerektiğinden ve bu işlemlerin sebebine dair olgular, dayanaklar ve gerekçelerin birbirinden farklı olduğu anlaşıldığından, aynı gerekçeye dayanmayan uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığından¹³⁶ benzer olay olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Başka bir başvuruda da İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun önüne gelen aykırılığın giderilmesi isteminin konusunu oluşturan kararların ilkinde daire tarafından ilk derece mahkemesinde yapılacak duruşmaya mazereti nedeniyle geç kalacağı hususunun dilekçe ile duruşma saatinden önce bildirilmiş olmasına rağmen talep konusunda olumlu ya da olumsuz bir işlem yapılmayarak zımnen reddedilmiş olunarak işin esası ile ilgili karar verilmesi, ikincisinde ise başka bir dairece aynı yöndeki mazerete ilişkin istinaf başvurusunun kabulü ile (duruşma yapılmak üzere) kararın kesin olarak kaldırılmasına karar verilmesi oluşturmaktadır. Başkanlar kurulu tarafından, idari yargıda yazılı yargılama usulünün benimsendiği, duruşma yapılmasının tarafların talebine veya daire, mahkeme ve hakim in isteğine bağlı olduğu, 2577 sayılı İdari Yargılamanın Usulü

¹³⁵ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 03/11/2023 tarih E:2023/83 K:2023/83 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 12/12/2023)

¹³⁶ Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 29/09/2023 tarih E:2023/62 K:2023/62 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 12/12/2023)

Kanunu'nda ve bu Kanun'un 31. maddesinin atıf yaptığı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinde hangi mazeret hallerinin duruşmanın ertelenmesine veya bekletilmesine karar verilmesini gerektireceği konusunda bir düzenleme yer almadığı, dolayısıyla kabul edilip edilmeme hususunun mazeret halinin durumuna göre daire, mahkeme veya hakimnin takdirine bağlı olduğu dikkate alındığında, duruşmanın ertelenmesi veya bekletilmesi hususunun, her somut mazeret halinin geçerli mazeret olarak kabul edilip edilmeyeceği yönleriyle kendi koşulları özelinde değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle olayların (hukuki meselenin) benzer nitelikte olmadığına karar verilmiştir.¹³⁷

Örnek kararlar incelendiğinde kanaatimizce aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin benzer olay şartını iki kısımda değerlendirebiliriz. Bunlardan ilki maddi olayların benzer olması halidir. Ancak aykırılığın giderilmesi için maddi olayın benzer olması tek başına yeterli değildir. Uyuşmazlıkta maddi olay benzer nitelikte olsa da ilgili hukuk kurallarının maddi olaya uygulanması her uyuşmazlıkta her davacı açısından farklı değerlendirme yapılmasını gerektiriyorsa yani olaya ilişkin mevzuat hükümleri farklıysa veya mevzuat hükümleri idareye takdir yetkisi tanıyorsa bu durumun benzer olay olarak kabulü mümkün değildir. Burada önemli olan benzer nitelikteki maddi olay ile ilgili hukuk kurallarının takdir yetkisi içermemesine ve objektif nitelikte kurallar içermesine rağmen yargı yerlerince farklı yorumlanması durumunda benzer olay şartının oluştuğunun kabulü gerekir.

Benzer olay şartına ilişkin ikinci durum ise, maddi olaylar tamamen farklı olmasına rağmen uyuşmazlıklarda uygulanan aynı hukuki meselenin farklı yorumlanması ve çözüme kavuşturulması halidir. Bu da genellikle yargılamanın usul kuralları ile ilgili olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka anlatımla maddi olayları farklı uyuşmazlıklara uygulanan süre, ehliyet, kanun yollarına başvuru gibi usul kurallarının yargı yerlerince farklı şekilde yorumlanması durumudur. Bu durumda aynı hukuki meselenin farklı yorumu nedeniyle benzer olay şartı gerçekleşmiş olur. Burada önemli olan benzer olay olarak nitelendirilecek usul kuralının maddi olaydan tamamen bağımsız objektif olarak

¹³⁷ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 29/11/2023 tarih E:2023/29 K:2023/29 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 29/12/2023)

tüm uyuşmazlıklara uygulanması gereken kurallar olmasıdır. Maddi olay ile bir arada değerlendirilmesi gereken bir usul hükmü varsa, her maddi olaya göre farklı yorumlanacağından bu durum benzer olay olarak nitelendirilmemelidir.

1.3.2. Aykırılık veya Uyuşmazlık Bulunması

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde, aykırılığın giderilmesi koşullarından birisi de kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halidir. Burada kararların birbirinden farklı olması gerektiğini ifade etmek üzere aykırılık ve uyuşmazlık ibareleri kullanılmış ancak gerek kanun metninde gerekse madde gerekçesinde aykırılık ve uyuşmazlık ifadelerinin tanımına ve açıklamasına yer verilmemiştir.

Türk hukuk sisteminde, içtihat aykırılıklarının giderilmesi şartlarından olan aykırılık veya uyuşmazlık ibarelerinin hangi mevzuatlarda düzenlendiğinin incelenmesi gerekmektedir. Bölge Adliye Mahkemeleri kararları ile ilgili uyuşmazlıkların giderilmesi usulünün düzenlendiği 5235 sayılı Kanunun 35. maddenin 3. fıkrasında yalnızca uyuşmazlık ibaresinin kullanıldığı görülmektedir.¹³⁸ Kanun metninde, Bölge Adliye Mahkemelerinin vermiş oldukları kesin kararlar arasındaki çelişkinin giderilmesi için, verilen karara “uyuşmazlığın giderilmesi” denilmesinin isabetli olmadığı, bu ibare ile usul hukuku terminolojisinde ilk akla gelen hususun, taraflar arasındaki bir uyuşmazlığın giderilmesi olduğu ve bunun da genellikle dava yolu ile sağlanabileceği, yine uyuşmazlık teriminin dairelerin kararları arasında değil, bir davada taraflar arasında söz konusu olabileceği, bu nedenle kanunda içtihatlar

¹³⁸ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun’un “Bölge Adliye Mahkemeleri Başkanlar kurulunun görevleri” başlıklı 35/3. maddesinde; “Re’sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtay’dan bu konuda bir karar verilmesini istemek” hükmü yer almaktadır. Erişim Tarihi: 11/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5235.pdf>

arasındaki çelişkinin giderilmesi yerine uyumsuzluğun giderilmesi teriminin kullanılmasının uygun olmadığı yönünde öğretiler bulunmaktadır.¹³⁹

İçtihatları Birleştirme Kurulunun görevlerinin düzenlendiği 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 39. maddesinde de aykırılık ve uyumsuzluk ibarelerine yer verilmiştir. Bu Kanunda aykırılık tabiri ile dayanan ve sonuca etki eden yasal düzenlemenin birbirine tam zıt ve aksi yönde yorumlanması kastedilmiş, bunu pekiştiren ve genişleten uyumsuzluk ibaresiyle, verilen anlamların tam olarak uyuşmaması anlamına geldiği vurgulanmıştır. Çelişen kararlardan bahsedilebilmesi için hukuki meselelere getirilen çözümlerin birbirinden farklı olması gerekir. Bu aşamada kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzluktan maksat, bunların temas ettikleri hukuki meseleye getirdikleri çözümler arasındaki farklılıktır. Çelişen kararlara sebebiyet veren maddi olgu ve olayların aynı olması şart değildir. Başvurunun değerlendirilebilmesi için önemli olan, hukuki dayanağın aynı olmasına rağmen zıt kararlar verilmesidir.¹⁴⁰

Danıştay da içtihadı birleştirme yoluna ilişkin, iki karar arasında aykırılık veya uyumsuzluktan bahsedilebilmesi için maddi olay ve hukuki dayanakta benzerlik bulunmasına rağmen birbirine zıt kararlar verilmiş olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁴¹

İçtihatların birleştirilmesine konu olan uyumsuzlukların bütün unsurlarının aynı veya benzer olması gerektiğinin söylenemeyeceği, yalnızca üzerinde uyumsuzluk doğan hukuki sorunda benzerlik mevcut olması gerekmekte ve bu benzerlik yeterli sayılmaktadır. Kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzluk şartı, aslında uyumsuzluğun doğduğu noktayı saptamaya, yani çözümlenmesi gereken genel hukuki sorunu ortaya koymaya fırsat ve imkan veren bir belirtidir. İçtihatların birleştirilmesi usulünde önemli unsur kararların kendisi değil, bunların içerdiği ortak hukuki sorundur.¹⁴²

¹³⁹ Pekcanitez, 2019, s.398

¹⁴⁰ Işıklar, Celal, *İdari Yargıda İçtihatlarının Birleştirilmesinin Hâl ve Şartları*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (Temmuz Sayı: 14/4), Ankara, 2013, s.473

¹⁴¹ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 23/01/1971 tarih ve E:1966/62, K:1971/8 sayılı kararı

¹⁴² Duran, 1972, s.421

Aykırılığın giderilmesi istemine ilişkin değerlendirme yapılırken kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunup bulunmadığının tespitinde, kararların maddi ve hukuki konularında aynı olma şartının birlikte aranmaması gerekir. Zira aykırılığın giderilmesine konu edilen kararlar, hukuki dayanakları aynı olmakla birlikte sonuçları farklı olan kararlardır. Bu farklılık benzer hükümlerin farklı şekilde yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle benzer veya aynı sorunun farklı şekilde çözüme kavuşturulmuş olduğunun tespit edilmesi yeterlidir. Yani burada ana unsur kararların kendisi değil, kararların içerdiği ortak hukuki sorundur. Bu nedenle bu kararlara konu olan maddi olgular aynı olmak zorunda değildir.¹⁴³

Aykırılığa konu kararlara esas alınan maddi olgu ve hukuki dayanakları aynı olup uyumsuzluğa uygulanan hukuk kuralının değişik yorumlandığı ancak aykırılığa konu her iki kararın da aynı yönde iptal veya ret ile sonuçlandığı durumlara ilişkin, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesindeki aykırılık koşulunun oluşup oluşmadığı yönünde Danıştay İDDK önüne gelen bir uyumsuzluğu incelemiştir.

Bu uyumsuzlukların konusu, yükseköğretim kurumlarında öğretim üyesi olarak görev yapmakta iken mahkeme veya disiplin kararı dışında herhangi bir nedenle kendi isteği ile görevinden ayrılan öğretim üyelerinin ayrıldıkları yükseköğretim kurumlarına tekrar dönme istemiyle yaptıkları başvuruların reddine ilişkin işlemlerdir. Aykırılığın giderilmesi istemine konu ilk uyumsuzlukta, öğretim üyesi görevinden kendi isteğiyle ayrılan davacının söz konusu görevine dönme istemiyle yaptığı başvuru üzerine, 2547 sayılı Kanun'un 60. maddesinin (b) fıkrası uyarınca bağlı yetkisi bulunan davalı idarenin davacının atamasını yapması gerekirken, Ana Bilim Dalında öğretim üyesine ihtiyaç bulunmadığından bahisle başvurunun reddine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. İkinci uyumsuzlukta öğretim üyesi olarak görev yapmakta iken kendi isteğiyle emekliye ayrılan davacının 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 60/b maddesi uyarınca söz konusu görevine dönme istemiyle yaptığı başvurudan sonra söz konusu kadroya yönelik ilana çıkıldığı, aynı kürsüde uzun yıllar akademisyen olarak görev yapan

¹⁴³ Uysal, 2021, s.139

davacının hizmetine ihtiyaç duyulduğunun kabulü gerektiği gerekçesiyle davacının başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Yani her iki karar da iptal ile sonuçlanmıştır. Uyuşmazlığın temeli 2547 sayılı Kanun'un 60. maddesi gereğince öğretim üyelerinin eski görevlerine dönme talebinde bulunmaları halinde idarenin bağlı yetkisi mi takdir yetkisi mi bulunduğu yönündeki tartışmadır. Mahkemelerden birisi idarenin bağlı yetkisi olduğu gerekçesiyle, diğeri de idarenin takdir yetkisi olduğu, bunun da hukuka uygun kullanılmadığı gerekçesiyle iptal kararları vermiştir. Danıştay İDDK oyçokluğuyla bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, "2547 sayılı Kanun'un 60/b maddesi hükmü uyarınca göreve dönme istemleri hakkında idarelerin takdir yetkisi bulunduğu" doğrultusunda giderilmesine karar vermiştir. Azlık oyunda ise; incelemeye konu kararlara esas alınan maddi olgu ve hukuki dayanakların aynı olduğu ve uyuşmazlığa uygulanan hukuk kuralının değişik yorumlandığı ancak ilgili bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kararların sonucunun aynı olduğu ve söz konusu kararların iptal şeklinde kesinleştiğinin görüldüğü, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesine karar verilebilmesi için 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen bölge idare mahkemesi dairelerince birbirine aykırı karar verilmiş olması koşulunun gerçekleşmediği yönünde görüş beyan edildiği görülmektedir.¹⁴⁴

Kanaatimizce de aykırılığın giderilmesi yolunun şartlarından birisi olan “aykırılık veya uyuşmazlık bulunması” halinin varlığının kabul edilmesi için kararların sonuçlarının farklı olması değil, kararların içerdiği ortak hukuki sorunun farklı şekilde çözüme kavuşturulmuş olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Somut uyuşmazlıkta da her iki karar iptal ile sonuçlanmış, yani kararların sonuçları arasında maddi anlamda bir aykırılık söz konusu değildir. Ancak uyuşmazlıklarda ortak hukuki sorun, atama işleminde idarenin bağlı yetkisi mi takdir yetkisi mi olduğu meselesidir. Maddi olgu ve hukuki dayanakları aynı olan bu iki uyuşmazlıkta ortak hukuki sorunun farklı şekilde çözüme kavuşturulmuş olduğu görüldüğünden, somut olayda kanunun aradığı anlamda aykırılık veya uyuşmazlık olduğu değerlendirilmektedir. Zaten Danıştay

¹⁴⁴ Danıştay İDDK'nın 04/07/2023 tarih ve E:2022/71 K:2023/32 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 01/01/2024)

İDDK da aykırılığın giderilmesine kararların sonuçları yönünden değil ortak hukuki sorunun yorumu üzerinden karar vermiştir.

Aykırılığın giderilmesi yolu için gerekli olan şartlardan aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinin kararlar arasında bir kere gerçekleşmesinin yeterli olup olmadığı da önem arz etmektedir. 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde yalnızca aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hali öngörülmüş olup, kararlar arasında aykırılığın devamlılık içermesine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda aykırılığın giderilmesi yolunun getiriliş amacına bakılması gerekmektedir. Aykırılığın giderilmesi yolunun amacı aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesi yoluyla ileriye dönük hukuki istikrarın sağlanması ve korunması olduğuna göre, isteme konu aykırılığın hukuki istikrarı zedeleyecek nitelikte ve sürekliliğe sahip olup olmadığı, başka bir ifadeyle kararlar arasındaki aykırılığın devamlılık gösterecek şekilde sürdürülüp sürdürülmediğinin değerlendirilerek bir sonuca ulaşılması gerektiği ortadadır.

Benzer başvurularda bölge idare mahkemesi başkanlar kurullarınca, aykırılığın giderilmesi yoluyla beklenen aynı ya da benzer maddi olaylara hukuk kurallarının aynı şekilde yorumlanması suretiyle uygulanması amacının, kararlar arasında oluşan aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesi suretiyle hukuki istikrarın sağlanması olduğu dikkate alındığında, isteme konu aykırılığın hukuki istikrarı zedeleyecek nitelikte bir sürekliliğe haiz olup olmadığının da değerlendirilerek bir sonuca ulaşılması gerektiği,¹⁴⁵ yargılamanın doğal seyrinde ve kendiliğinden oluştuğu durumlarda, artık kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunduğu sonucuna ulaşamayacağı yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 20/12/2023 tarih E:2023/40 K:2023/39 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

¹⁴⁶ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 16/01/2023 tarih E:2023/6 K:2023/6 sayılı kararında özetle; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesince "özlük hak" talebi konusunda istikrarlı olarak hüküm kurulamamasının söz konusu olmadığı, dosya özelinde hataya düşüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla aykırılığın giderilmesi yoluyla beklenen aynı ya da benzer maddi olaylara hukuk kurallarının aynı şekilde yorumlanması suretiyle uygulanması amacının, yargılamanın doğal seyrinde ve kendiliğinden oluştuğu

1.3.3. Başvurunun Gerekçeli Olması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi yönünde gerekçeli bir talep olması gerektiği düzenlenmiştir. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yoluna başvurma hakkı bulunan ilgili bölge idare mahkemesi dairesi ve istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların başkanlar kuruluna yapacakları taleplerini gerekçeli olarak yapmaları gerektiği anlaşılmaktadır. Maddede belirtilen gerekçenin iddia edilen aykırılık veya uyuşmazlıkları göstermesi, yani ilgili kararları içermesi gerekir, aksi halde kabul edilebilir bir başvurudan söz etmek mümkün değildir.

Kanunda belirtilen bu şarta rağmen aykırılığın giderilmesi yönündeki taleplerin gerekçesiz olması halinde başkanlar kurulunun vereceği karara ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yaptığı aykırılığın giderilmesi talebinde gerekçe bulunmaması, usulü bir eksiklik bulunması halinde, başkanlar kurulunca talepte bulunana ara karar niteliğinde eksikliği gidermesi için belirli bir süre verilebileceği gibi kanunda belirtilen şartların oluşmadığı

durumlarda, artık kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunduğu sonucuna ulaşamayacağı gerekçesiyle istemin reddine karar verildiği görülmektedir. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

gerekçesiyle¹⁴⁷ talebin reddine¹⁴⁸ veya incelenmeksizin reddine¹⁴⁹ karar verilebilir. Başvuruda gerekçe bulunmaması nedeniyle başkanlar kurulunca talebin reddine

¹⁴⁷ Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 22/03/2023 tarih E:2023/6 K:2023/6 sayılı kararında özetle; “....dilekçesinde, aykırılık olduğu ileri sürülen kararların bir tanesinin tarafı olduğu Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin 05.03.2019 tarih ve E: 2019/10, K:2019/328 sayılı kararı olduğu belirtilmişse de, bu karar ile çelişen Samsun Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin kararının (esas ve karar numarası yazılarak) somut olarak belirtilmediği, dolayısıyla istemde bulunan tarafından benzer konularda verilmiş ve birbiriyle çelişen en az iki kararın gösterilmediği...” gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 05/01/2024)

¹⁴⁸ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 05/12/2022 tarih E:2022/79 K:2022/79 sayılı kararı ile; “....Davacı vekilinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna hitaben yazdığı 01.07.2022 havale tarihli dilekçesiyle İstanbul Yedinci İdari Dava Dairesinin yukarıda sözü edilen kararı ile dilekçesi ekinde yer almayan farklı Bölge İdare Mahkemelerinin, farklı kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi talebinde bulunduğu, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 30.09.2022 tarih ve 2022/577 muhabere sayılı yazısı ile de davacı vekilinin söz konusu talebinin 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca değerlendirilmek üzere gönderildiği....Davacı vekili tarafından verilen ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Yedinci İdari Dava Dairesinin kayıtlarına 01.07.2022 tarihinde giren aykırılığın giderilmesi talep dilekçesi içeriğinde hangi bölge idare mahkemesi idari dava dairesinin kararları arasında aykırılığın giderilmesi talebinde bulunduğundan açık ve net olarak belirtilmediği, başka bir anlatımla talebin somutlaştırılarak gerekçelendirilmediği anlaşıldığından talebin...” incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. Yine başka bir başvuruda İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 13/10/2020 tarih E:2020/148 K:2020/148 sayılı kararında özetle; “...davacı vekili tarafından verilen ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdare Dava Dairesinin kayıtlarına 08.10.2020 tarihinde giren aykırılığın giderilmesi talep dilekçesi içeriğinde hangi bölge idare mahkemesi idare dava dairesinin kararları doğrultusunda aykırılığın giderilmesi açık ve net olarak belirtilmediği, başka bir anlatımlar talebin somutlaştırılarak gerekçelendirilmediği anlaşıldığından talebin reddine karar....” verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

¹⁴⁹ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 17/05/2023 tarih E:2023/14 K:2023/14 sayılı kararında özetle; “...aykırılığın giderilmesine ilişkin dilekçenin incelenmesinden, benzer olaylarda, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin E:2022/1507, K:2023/216 sayılı "istinaf başvurusunun reddi" kararı ile dava konusu işlem iptaline yönelik diğer bölge idare mahkemeleri arasında aykırılık veya uyumsuzluğun giderilmesinin istenildiği, ancak aykırılığın hangi bölge idare mahkemesi dairesinin, hangi kesin kararına ilişkin olduğunun belirtilmediği görülmüştür. Yukarıda yer verilen, 2576 sayılı Kanun'un, 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendine göre, farklı bölge idare mahkemeleri dairesince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması halinde, söz konusu aykırılığın giderilmesi gerekçeli olarak istenilebilecek olup, aykırılık olduğu ileri sürülen bölge idare mahkemesi dairesi kararın, hangi bölge idare mahkemesi dairesinin kararıyla aykırılık teşkil ettiği belirtilmediği durumlarda, istemin incelenme olanağı bulunmamaktadır. Olayda, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin 2022/1507 esas sayılı dosyasının davacısı tarafından, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin E:2022/1507, K:2023/216 sayılı kararının, diğer bölge idare mahkemeleri kararları arasında aykırılık olduğu ileri sürülmüş ise de, hangi bölge idare mahkemesi dairesinin kararıyla aykırılık olduğu belirtilmediğinden, talebin incelenmesine olanak bulunmadığı...” belirtilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 28/12/2023)

yönelik karar verilmesi, talepte bulunan taraflar aleyhine bir hak kaybına neden olmaz. Zira kanunda herhangi bir süre şartı ve bu kişilerin yeniden talepte bulunmalarına engel bir durum yoktur. Taraflar bu usulü eksiklikleri giderip yeniden aykırılığın giderilmesi talebinde her zaman bulunabilirler.

Nitekim başkanlar kurulu tarafından, önüne gelen talepte davacı vekili tarafından yapılan aykırılığın giderilmesi başvurusunda, aykırılık bulunduğu ileri sürülen diğer bölge idare mahkemesi idari dava dairesi ve/veya dairelerince verilen kararlar açıkça belirtilmediğinden, bu aşamada kararlar arasında aykırılık bulunup bulunmadığı ve varsa aykırılığın hangi bölge idare mahkemesi idari dava dairesi kararı ve/veya kararları doğrultusunda giderilmesi konusunda karar verilmesinin mümkün olmadığı yönünde karar verilmiştir. Kararda, davacı vekili tarafından aykırılık bulunduğu ileri sürülen karar ve/veya kararların hangileri olduğunun daire ile esas ve karar numaraları açıkça belirtmek suretiyle yeniden talepte bulunabileceği belirtilmiştir.¹⁵⁰

Kanunda aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesinin gerekçeli olarak istenmesi yönünde düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeden aykırılığın giderilmesi talebinin yazılı ve gerekçeli olması dışında hangi unsurları içerdiği yönünde bir mevzuat düzenlenmesi yer almamaktadır. Bu noktada 2577 sayılı Kanun'da dava dilekçesinin taşıması gereken özellikleri belirten düzenlemelerin kıyasen uygulanıp uygulanmayacağı hususu değerlendirildiğinde de 2576 sayılı Kanun'la getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun istisnai bir düzenleme olması, kanunda da taraflara böyle bir yükümlülük getirmemesi nedeniyle kıyasen 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesindeki şartların aranmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. 2577 sayılı Kanun'da düzenlenen dilekçe ret kurumunun da aykırılığın giderilmesi yolunda uygulanamayacağı,¹⁵¹ bu nedenle başvuru dilekçesinin şekil şartlarını düzenleyen bir mevzuat düzenlemesi yapılmasının uygun bir yol olacağı değerlendirilmektedir.

¹⁵⁰ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 22/12/2021 tarih E:2021/81 K:2021/81 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 28/12/2023)

¹⁵¹ Bilgin, 2021, s.123

1.4. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİNE KONU OLABİLECEK KARARLAR

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde; *“Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması hâlinde”* aykırılığın giderilmesi talep edilebilecektir. Aykırılığın varlığından söz edebilmek için kesin nitelikte en az iki kararın bulunması gerekir.

Kesin hüküm (muhkem kaziye) yargı kararlarının değişmezlik kuvvet ve niteliğine denilmektedir. Yargı yerlerinin bu şekilde verdiği karar kesin hüküm halini alınca, gerçeğe uymasa bile, hukuksal gerçek olarak kabul edilir. Kararı veren mahkeme de dahil olmak üzere hiçbir merci kural olarak (yargılamanın yenilenmesi hariç) bu karara dokunamaz.¹⁵² Kaynağı çok eski olan kesin hüküm ilkesi ile hukuk düzenini güçlendirmek ve toplum huzurunun zedelenmesini önlemek amaçlanmaktadır.¹⁵³

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nda kesin hükmün şartları ve hukuksal sonuçlarına yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Aynı Kanun’un 31. maddesinde de kesin hüküm ile ilgili Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na herhangi bir atıf bulunmamaktadır.¹⁵⁴

Anayasa’nın 138. maddesinin 4. fıkrasında, *“Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”* hükmü yer almaktadır.¹⁵⁵ Bu hüküm gereğince hukuk düzeninde istikrarın ve hukuk güvenliğinin

¹⁵² Gürsel, 2023, s.87

¹⁵³ Bereket, Zuhale, *Hukukun Genel İlkeleri Ve Danıştay*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1996, s.147

¹⁵⁴ Bkz. 2577 sayılı Kanun’un 31. maddesi

¹⁵⁵ Bkz. Anayasa 138. maddesi

sağlanması, hukuk düzeni içinde yargı yerlerince verilecek yargısal kararlara kesinlik tanınmasıyla olacağı anlaşılmaktadır.¹⁵⁶

Bu kapsamda yargı kararlarında, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kesin hüküm koşulları ve hukuksal sonuçlarına yönelik düzenlemelerinin idari yargı yerlerince, kıyas yoluyla kabul edilmesi gerektiği ve idari yargı yerlerince verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.¹⁵⁷ Zira maddi anlamda kesin hüküm niteliğinde bir kararın tespit edilmesi durumunda, sebebi, konusu ve tarafları aynı olan yeni bir dava açılması hukuken mümkün değildir.¹⁵⁸ Türk hukukunda kesin hükmün kamu düzenine ilişkin olduğu ve yargılamanın her aşamasında resen dikkate alınması gerektiği kabul edilmektedir.¹⁵⁹

Kesin hüküm, şekli ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılır.¹⁶⁰ Maddi anlamda kesin hüküm için zorunlu ön şart olan şekli anlamda kesin hüküm, ilk derece mahkemesince verilen karara ilişkin olağan kanun yollarının öngörülmemesi veya olağan kanun yollarına ilişkin başvuru sürelerinin kaçırılması ya da olağan kanun yolu başvurusunun mahkemesince reddedilmesi üzerine davanın şeklen sona ermesidir.¹⁶¹ Maddi anlamda kesin hüküm ise, taraflar arasındaki uyuşmazlığın bir daha aynı konuda dava konusu yapılamaması¹⁶², yani uyuşmazlığın esasını çözen nihai yargı kararlarının değiştirilememesi ve daha sonra açılan dava bakımından bağlayıcı olması olarak ifade edilebilir.¹⁶³ Maddi anlamda kesin hükmün temelinde, kanun yollarından hiçbirine başvurularak kaldırılamayan bir hükmün tarafların hukuki durumuyla ilgili

¹⁵⁶ Danıştay İDDK'nın, 08/12/2021 tarih ve E:2021/2374, K:2021/2894 sayılı kararı

¹⁵⁷ Danıştay 4. Dairesinin 13/10/2022 tarih ve E:2022/5169, K:2022/5623 sayılı kararı

¹⁵⁸ Danıştay 5. Dairesinin 12/10/2022 tarih ve E:2022/9036, K:2022/6811 sayılı kararı

¹⁵⁹ Telli, Semih Tekin, *İdari Yargıda Kesin Hüküm, İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III*, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları (Sayı 29), Ankara, 1980, s. 106-107

¹⁶⁰ Bereket, 1996, s.147

¹⁶¹ Çağlayan, Ramazan, *İdari Yargıda Kesin Hüküm*, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi Yayınları, Erzincan, 1999, s.123-124, Onar,1966, s.1988

¹⁶² Bereket, 1996, s.147

¹⁶³ Çağlayan, 1999, s.125

vardığı sonuçla ilgili, bu hükmün artık sonraki davalarda tereddütte sebep olmaması düşüncesi yatar.¹⁶⁴

Şekli anlamda kesin hüküm niteliği taşıyan ancak uyuşmazlığı esastan çözmeyen, yani maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımayan hükümlerin adil yargılanma hakkının da gereği olarak tarafları, sebebi ve konusu aynı olan yeni bir dava açılmasına engel oluşturmayacağı vurgulanmaktadır.¹⁶⁵

Bu kapsamda, aykırılığın giderilmesi için kesin hüküm haline gelmiş kararların bulunması gerekir. Eğer kararlardan birisi kesin nitelikte karar değilse artık bu yola başvurulması mümkün değildir.

Aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulabilmesi için gerekli olan kararın niteliği de önem arz etmektedir. Bu nedenle idari yargıdaki karar türlerine kısaca değinmek gerekir.

Anayasa'nın 36. maddesinin hiçbir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz hükmü gereğince mahkemelerin önlerine gelen davaya bakıp kanunla belirlenmiş kararları almaları gerekir. Yargı mercilerinin önüne gelen uyuşmazlığı çözebilmek amacıyla uyuşmazlığın usulüne veya esasına ilişkin yargılama faaliyeti süresince yapılan irade açıklamalarına mahkeme kararı diyebiliriz.

¹⁶⁴ Bloomeyer, Arvved; Yazman, İrfan, *Kesin Hüküm Tesiri Ve Sınırları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 3/25), Ankara, 1968, s.225

¹⁶⁵ Danıştay İDDK'nın 13/04/2023 tarih ve E:2023/11 K:2023/23 sayılı kararı

1.4.1. İdari Yargıda Karar Türleri

Mahkemelerin davaya bakarken almış oldukları kararları genel olarak üç ana başlık altında ara kararlar, yürütmenin durdurulması istemine ilişkin kararlar ve nihai kararlar olarak sınıflandırabiliriz.

1.4.1.1. Ara Karar

Mahkemeler davanın açılmasından sonuçlandırılmasına kadar maddi vakanın tespiti veya tarafların talepleriyle ilgili bazı kararlar almak zorundadırlar. Yargılama süresince yargı merciinin davadan el çekmesi sonucunu doğurmayan ve yargılamanın devamını sağlayan kararlara ara karar denilebilir.¹⁶⁶ Ara kararın amacı, dava konusunu değil, bir veya birden çok farklı uyuşmazlığı çözerek nihai kararı hazırlamaktır.¹⁶⁷

Bunlar bilirkişi incelemesine, ilgili birimlerden bilgi belge istenilmesine, adli yardım istemine ilişkin kararlar olabilir.¹⁶⁸ Öğretide, kural olarak ara kararların, mahkemenin veya hakimin dosyadan el çekmesini gerektirmemesi ve taraflar için usulü kazanılmış hak doğurmaması nedeniyle yargılama sona erene kadar mahkeme veya hakimin bu ara kararlardan resen veya talep üzerine dönebileceği kabul edilmektedir.¹⁶⁹ Yargı mercileri tarafından alınan ara kararlara karşı bazı itiraz ve başvuru imkanları tanınmış olsa da bunlar birer kanun yolu olarak nitelendirilemezler.¹⁷⁰ Ara kararlar için tek başına kanun yoluna başvurulamaz, nihai kararla birlikte ara kararların da hukuka uygunluğu kanun yolu incelemesi sırasında değerlendirilir.¹⁷¹

¹⁶⁶ Çağlayan, Ramazan, *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.404

¹⁶⁷ Muşul, Timuçin, *Medeni Usul Hukukunda Ara Kararları*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 4/4), Diyarbakır, 1988, s.219

¹⁶⁸ Gündüz, F. Ebru, *İdari Yargılama Hukukunda Kanun Yararına Temyiz*, Adalet Yayınları, Ankara, 2022, s.50-51

¹⁶⁹ Muşul, 1988, s.233

¹⁷⁰ Gündüz, 2022, s. 50-51

¹⁷¹ Muşul, 1988, s.244-245

1.4.1.2. Yürütmenin Durdurulması İstemine İlişkin Kararlar

Yürütmenin durdurulması kararları, dava konusu idari işlemin icrailik özelliğini askıya alan ve söz konusu işlemin tesisinden önceki hukuki durumun geri gelmesini sağlayan ve işlemin uygulanmasını durduran geçici nitelikteki kararlardır.¹⁷² İdari yargılama hukukunda düzenlenen yürütmenin durdurulmasının amacı, iptal davasının subjektif amacı da dikkate alındığında, davacının hak ve menfaatlerini korumaktır.¹⁷³ Yürütmenin durdurulması kararı verilmesindeki diğer bir amaç ise, gelecekte giderilebilmesi veya düzeltilmesi daha karmaşık durumların önlenerek kamu düzeninin korunması ve istikrarın sağlanmasıdır.¹⁷⁴

Yürütmenin durdurulması istemi üzerine verilen kararlar uyuşmazlığı sonlandıran nihai kararlar değildir. Yürütmenin durdurulması istemi üzerine verilen kararlar sonucunda yargı yerleri dosyadan elini çekmez. Bu anlamda ara kararlara benzemektedirler. Bu kararlara karşı nihai karar ile birlikte kanun yoluna başvurulamaz. Söz konusu kararlara karşı ayrı bir itiraz yolu öngörülmüştür. Aksine ara kararların nihai kararla birlikte kanun yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir. Yürütmenin durdurulması istemine ilişkin verilen kararlar esas hakkında karar verilmesiyle ortadan kalkarlar. Bu anlamda geçici nitelik taşıyan kararlardır.¹⁷⁵

1.4.1.3. Nihai Karar

Yargılamayı sona erdiren yargı mercileri tarafından alınan kararlara nihai kararlar denir. Bu kararlar bir mahkemenin davadan el çekmesi sonucunu doğururlar. Bu kararlar usule ilişkin olabileceği gibi uyuşmazlığın esasına ilişkin de olabilirler. Ayrıca

¹⁷² Altay, Evren, *Yargı Kararlarının Uygulanması*, Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, Danıştay Tasnif Bürosu ve Yayınları, Ankara, 2007, s.111-134

¹⁷³ Pertev, Bilgen, *Kanunların Uygulanmasının Anayasa Mahkemesi Tarafından Durdurulması*, Anayasa Mahkemesi Anayasa Yargısı Dergisi (Cilt 12), Ankara, 1995, s.172

¹⁷⁴ Eroğlu Durkal, Müzeyyen, *İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesi Kapsamında Yürütmenin Durdurulması Kararlarında Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 65/2), Ankara, 2016, s.284-285; Danıştay 5. İDD, 17.04.2006 tarih ve E: 2006/1462, K: 2006/2095 sayılı kararı

¹⁷⁵ Torun, Fatih, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, Gazi Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2020, s.59-60

davanın konusuz kalmasına ilişkin verilen karar verilmesine yer olmadığına dair kararın da nihai bir karar olduğu kabul edilmektedir.¹⁷⁶

Yargılama mercilerinin uyuşmazlığı çözen, yargılamanın sonunda uyuşmazlığın esasına ilişkin olarak verdiği kararlara hüküm denir. HMK'nın 294. maddesinde; "Yargılama sonucunda uyuşmazlığın esası hakkında verilen nihai karar, hükümdür." düzenlemesine yer verilmektedir.¹⁷⁷ Karar kavramı hüküm kavramına kıyasla daha geniş bir içeriğe sahiptir. Uyuşmazlığın esasına ilişkin kararların sadece bir kısmı hüküm olarak ifade edilebilir. Uyuşmazlık hükümle sona erer ve hükmün kesinleşmesiyle aynı dava yeniden açılmaz. Aynı davanın yeniden açılması durumunda dava kesin hüküm nedeniyle reddedilir.¹⁷⁸

Yargılamayı sonlandıran kararlardan bir kısmı uyuşmazlığın esası ile ilgili değil, yargılamanın usulü ile ilgilidir. Bunlar hüküm olarak nitelendirilmezler. İdari yargıda genellikle ilk inceleme konularını ilgilendiren bu kararlar dava konusu talebin sonucu ile ilgili kararlar değil, usulü ilgilendiren nihai kararlardır. Bunlara örnek olarak; süre ret, görev ret, ehliyet ret, yetki ret kararlarını gösterebiliriz.¹⁷⁹

1.4.2. Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Nitelikteki Kararları

Bölge idare mahkemelerince verilecek kararlara ilişkin ilgili mevzuat hükümleri incelendiğinde; Bölge idare mahkemelerinin görevleri, istinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak, yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak,¹⁸⁰ yargı çevresindeki yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hallerde, davanın nakline veya

¹⁷⁶ Gündüz, 2022, s. 51-52; Çağlayan, 2017, s.404

¹⁷⁷ Çağlayan, 2017, s.404

¹⁷⁸ Gündüz, 2022, s. 52-53

¹⁷⁹ Gündüz, 2022, s.53

¹⁸⁰ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/A maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

yetkili mahkemenin tayinine karar vermek,¹⁸¹ ilk derece mahkemelerince verilen yürütmenin durdurulması kararlarına karşı yapılan itiraz başvurularını karara bağlamak,¹⁸² idare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üye birden çok ise ret istemini incelemek, ret istemleri yerinde görülürse işin esası hakkında da karar vermek,¹⁸³ 4483 sayılı Kanun hükümlerince verilen soruşturma izni verilmesi veya verilmemesine ilişkin kararlara karşı yapılan itirazları karara bağlamak,¹⁸⁴ 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun kapsamında, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna yapılan başvurular üzerine verilen kararlara karşı yapılan itiraz başvuruları karara bağlamak¹⁸⁵ ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır.

2576 sayılı Kanun gereğince aykırılığın giderilmesine konu olabilecek kararların bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikte kararları olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu kararların türüne ilişkin herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle bölge idare mahkemelerinin istinaf mercii sıfatıyla, ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlar ile itiraz üzerine ve diğer kanunlarda verilen görevlerle ilgili kesin nitelikteki kararlarının aykırılığın giderilmesine konu olup olamayacağının incelenmesi gerekmektedir.

1.4.2.1. Bölge İdare Mahkemelerinin İstinaf Mercii Sıfatıyla Kesin Olarak Verdiği Kararlar

Bu kapsamda 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde; *“Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge*

¹⁸¹ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 43., 44. maddeleri, Kanun Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

¹⁸² 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun’un 27. maddesi, Kanun Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

¹⁸³ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun’un 57. maddesi, Kanun Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

¹⁸⁴ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun’un 9. maddesi, Kanun Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

¹⁸⁵ 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun’un 7. maddesi ile Ankara Bölge İdare Mahkemesine bu görev verilmiştir. (Erişim tarihi: 17/12/2023), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6384&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması hâlinde” aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulabileceği yönündeki düzenlemeden, öncelikle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 45. maddesi kapsamında kalan ve istinaf kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşen kararların anlaşılması gerektiği değerlendirilmektedir.¹⁸⁶ Bu kapsamda temyiz yolu açık olan kararlar ile istinaf yoluna başvurulmadan kesinleşen mahkeme kararlarının aykırılığın giderilmesi istemine konu olamayacağı anlaşılmaktadır.¹⁸⁷

¹⁸⁶ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu “İstinaf” başlıklı 45. maddesinde; “1. İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz. (2) 2. İstinaf, temyizın şekil ve usullerine tabidir. İstinaf başvurusuna konu olacak kararlara karşı yapılan kanun yolu başvurularında dilekçelerdeki hitap ve istekle bağılı kalınmaksızın dosyalar bölge idare mahkemesine gönderilir. (3) 3. Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı verir. 4. Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mahkemesi istinabe olunabilir. İstinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir. 5. Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararları kesindir. 6. Bölge idare mahkemelerinin 46’ncı maddeye göre temyize açık olmayan kararları kesindir. (Ek cümle: 20/7/2017-7035/6 md.) Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilir ve bu mahkemelerce yedi gün içinde tebliğe çıkarılır. 7. İstinaf başvurusuna konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın istinaf yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz. 8. İvedi yargılama usulüne tabi olan davalarda istinaf yoluna başvurulamaz.” hükmüne yer verilmiştir. (Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>)

¹⁸⁷ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu “Temyiz” başlıklı 46. maddesinde; “Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi Danıştay’da, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir: a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları. b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar (1) c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları. d) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları. e) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama,

2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinde konusu beş bin (2023 yılı için yirmi bin) Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar dışında kalan idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Kanunun 46. maddesinde de temyize tabii kararlar sayma suretiyle belirlenmiştir. Bu kapsama giren uyuşmazlıklar istinaf kanun yolunda verilen karar ile kesinleşmektedir.

Aykırlığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuatta benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden kesin nitelikteki kararlar arasında esas karar veya usul kararı ayrımı yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle ilk derece idare veya vergi mahkemelerince verilecek ilk incelemeye ilişkin süre ret, ehliyet ret, görev ret, yetki ret gibi kararların yargılamayı sonlandıran nihai karar niteliğinde olması sebebiyle esas kararlar gibi aykırılığın giderilmesi ile ilgili başvurulara konu olabilecekleri anlaşılmaktadır.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun önüne gelen bir başvuruda; uyuşmazlıklardan birisi usule ilişkin süre ret kararı, diğeri ise esasa ilişkin karardır.

naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları. f) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar. g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar. h) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar. ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar. i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar. j) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanun'un uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un uygulanmasından doğan davalar. k) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar. l) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar. m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar." hükmüne yer verilmiştir. (Erişim tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>)

Başkanlar kurulu esasa ilişkin olarak verilmiş kararların, davanın süresinde açılmış olduğunun kabulünü de kapsadığını kabul ederek, başvuruya konu kararlar arasında aykırılık bulunduğu sonucuna varmıştır.¹⁸⁸ Bu karardan da anlaşıldığı üzere aykırılığa

¹⁸⁸ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/123, K:2023/123 sayılı kararından özetle; "Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Şap Enstitüsü Müdürlüğünde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B fıkrasına tabi sözleşmeli personel olarak görev yapan davacı tarafından, 2019 ve 2020 yıllarına ait "fazla ödenen döner sermaye üretim teşvik prim tahsilatı" adı altında kesinti yapılması işlemi ile bu işleme karşı yaptığı itirazın reddine ilişkin davalı idarenin işleminin iptali ve kesinti yapılan tutarın hakediş tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Tarım ve Orman Bakanlığına karşı açılan davada; Ankara 11. İdare Mahkemesince verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusuna ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin kararları arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, söz konusu aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesi talebiyle davacı tarafından yapılan başvuru incelenerek gereği görüldü:Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin başvuru konusu kararının verildiği dava dosyasındaki belge ve bilgilerin incelenmesinden; davalı idare Şap Enstitüsü Müdürlüğünde 657 sayılı Devlet Memurları Kanun'un 4/B fıkrasına tabi sözleşmeli personel olarak görev yapan davacıya 2018 yılı karının geçmiş yılların zararlarına mahsup edilmesi nedeniyle 2019 yılında üretimi teşvik primi ödemesi yapılmadığı, 2019 yılı karından üretimi teşvik primi ödemesinin 06.04.2020 tarihinde tahakkuk ettirilerek 09.04.2020 ve 10.04.2020 tarihlerinde; 2020 yılı karından hesaplanan üretimi teşvik priminin ise 25.03.2021 tarihinde tahakkuk ettirilerek 26.03.2021 tarihinde SGK işveren payları kesilerek davacıya ödendiği, davacı tarafından 13.09.2021 tarihinde idarece kayda alınan 10.09.2021 tarihli dilekçe ile sosyal güvenlik kesintisi işveren payının personele yapılacak üretimi teşvik primi ödemesinden kesilemeyeceği ileri sürülerek idareye başvurulduğu ve kesilen tutarların iade edilmesinin talep edildiği, talebin Şap Enstitüsü Müdürlüğünün 03.11.2021 tarih ve 3558852 sayılı işlemi ile reddedilmesi üzerine 30.12.2021 tarihinde bakılan davanın açıldığı, Ankara 11. İdare Mahkemesince verilen iptal kararına yönelik istinaf başvurusunu inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince, meselenin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11.ve 12.maddeleri çerçevesinde değerlendirilerek "... eksik ödeme işleminin ödemenin fiilen yapıldığı 09-10.04.2020 ve 26.03.2021 tarihlerinde öğrenildiğinin kabulü gerekmekte olup, davacı tarafından ödeme tarihlerinden itibaren eksik ödendiği ileri sürülen tutarın iade edilmesi istemiyle 60 gün içinde idareye başvurulması veya doğrudan dava açılması gerekirken, bu süreler geçirilerek 10.09.2021 tarihli dilekçe ile yapılan başvuru üzerine açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmadığı ..." gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile iptal kararının kaldırılmasına ve davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verildiği anlaşılmıştır. UYAP üzerinden incelenen, başvuru açma süresi ile ilgili bir değerlendirme yapılmaksızın reddedildiği yani davaların süresinde açıldığının kabul edildiği anlaşılmıştır. Bu duruma göre; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin kararı usule, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin kararları ise esasa ilişkin olmakla birlikte, esasa ilişkin olarak verilmiş bulunan kararların, davanın süresinde açılmış olduğu kabulünü içerdiği dikkate alınarak başvuruya konu kararlar arasında aykırılık bulunduğu sonucuna varılmıştır. Aykırılığın hangi karar doğrultusunda giderilmesi gerektiği hususuna gelince; Dava konusu olaylarda davacılara yapılan üretimi teşvik primi ödemelerinden kesilen "sigorta primi işveren payı"nın iadesi talebiyle yapılan başvuruların 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi çerçevesinde yapılmış bir başvuru olduğu ve buna bağlı olarak davaların süresinde açıldığının kabulü gerektiğinden söz konusu kararlar arasındaki aykırılığın İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin kararları doğrultusunda

konu olabilecek kararlardan birisi usul, diğeri de esas karar olabilir. Mevzuatta bunu engelleyen herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır. Kanaatimizce de aykırılığın giderilmesi müessesinde önemli olan, benzer olaylara ilişkin aykırılığa konu uyumsuzluklarda verilen nihai kararların sonuçları ve niteliği değil, uyumsuzluğa konu hukuki meselelerin yorumundaki farklılıktır. Somut olayda da benzer olaylarda hukuki mesele davaların süresinde açılıp açılmadığına ilişkin yorum farklılığından ortaya çıkan aykırılıktır.

1.4.2.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Gönderme Kararları

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesine konu olabilecek bölge idare mahkemeleri dairelerinin kesin nitelikte kararları kapsamında ilk derece mahkemelerince verilen kararların istinaf edilmesi üzerine dairelerce verilen ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılması ve mahkemeye gönderilmesi kararlarının da incelenmesi gerekir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 1. fıkrasında, idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabileceği, 3. fıkrasında, bölge idare mahkemesinin, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar vereceği, karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı vereceği, 4. fıkrasında, bölge idare mahkemesinin ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vereceği ve bu halde bölge idare mahkemesinin işin esası hakkında yeniden bir karar vereceği, 5. fıkrasında ise, bölge idare mahkemesinin, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan

giderilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.” şeklinde karar verildiği görülmektedir. (UYAP Erişim Tarihi: 18/12/2023)

istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye göndereceği ve bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararlarının kesin olduğu düzenlenmiştir.¹⁸⁹ Kanun'un 50. maddesinin 1. fıkrasında da, temyiz incelemesi sonucunda verilen kararın dosyayla birlikte kararı veren mercie gönderileceği, 2. fıkrasında, temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı üzerine ilgili merci tarafından dosyanın öncelikle inceleneceği ve varsa gerekli tahkik işlemlerinin tamamlanarak yeniden karar verileceği¹⁹⁰ düzenlemelerine yer verilmiştir.

2577 sayılı Kanun'un 45. maddesini değiştiren 28/06/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 19. maddesinin gerekçesinde, "*...Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verecektir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yapacak ve yine istinaf başvurusunun reddine karar verecektir. Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verecektir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esasına girecek ve esas hakkında yeniden bir karar verecektir. İşin esasına girilerek yapılacak inceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mahkemesi istinabe olunabilecektir. Bu durumda, istinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir. Yukarıda belirtildiği gibi istinaf incelemesinde kural, ilk derece mahkemesince verilen kararda tespit edilen maddi veya hukuki eksikliklerin istinaf mercii tarafından tamamlanarak nihai kararın da istinaf mercii tarafından verilmesidir. Ancak bu kuralın bir istisnası söz konusudur. Şayet ilk derece mahkemesinin 2577 sayılı Kanun'un 14 ve 15'inci maddeleri uyarınca ilk inceleme üzerine vermiş olduğu bir karara karşı istinaf başvurusu yapılmış ve istinaf mercii bu başvuruyu haklı görmüş ise, istinaf mercii bu*

¹⁸⁹ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesi

¹⁹⁰ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 50. maddesi

kararı bozacak ve dosyayı kararı veren mahkemeye geri gönderecektir. Bunun gibi, ilk derece mahkemesindeki davaya görevsiz ya da yetkisiz mahkeme tarafından yahut reddedilmiş ya da yasaklanmış hakim tarafından bakılmış olması hâlinde de, istinaf mercii kararı bozmak suretiyle dosyayı geri gönderecektir. Bölge idare mahkemesinin bu kararları kesindir..."¹⁹¹ yönünde açıklamalar yer almıştır.

Bu düzenlemelere ve kanunun gerekçesine göre, ilk derece mahkemesince verilen kararda tespit edilen maddi veya hukuki eksikliklerin istinaf mercii tarafından tamamlanarak nihai kararın da istinaf mercii tarafından verilmesi genel kural olmakla birlikte, idare mahkemesinin ilk inceleme üzerine vermiş olduğu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun haklı görüldüğü hallerde, bölge idare mahkemesince istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmak suretiyle dosyanın idare mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verileceği yönünde istisnai bir düzenleme yapılmıştır. Zira 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesi kapsamına giren durumlarda aslında tam anlamıyla ilk derece yargılaması yapılmamıştır.¹⁹²

Buna göre, bölge idare mahkemelerinin, sadece ilk derece mahkemelerinin ilk inceleme üzerine verdikleri kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulması veya davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderebileceği, bu sınırlı haller haricinde ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek ve karardaki maddi veya hukuki eksiklikleri gidererek işin esası hakkında yeniden bir karar vermesi gerekmektedir.¹⁹³

¹⁹¹ Bkz. Kanun'un gerekçesi için <https://www.tbmm.gov.tr/> , Erişim tarihi: 10/11/2023

¹⁹² Çınarlı, Serkan, *İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemeleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.103

¹⁹³ Çınarlı, Serkan; Azak, Kerim, "Bölge İdare Mahkemesinin Dosyayı İlgili Mahkemeye Göndermesi Meselesi", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 2/30), Konya, 2022, s.571-603 ve s.573

Zira, istinaf incelemesinde temyiz incelemesinden farklı olarak, uyuşmazlığa konu maddi olayın tespiti ve değerlendirilmesi ile uygulanacak hukuk kuralının belirlenmesi ve yorumlanması noktasında bölge idare mahkemesinin ilk derece mahkemeleriyle aynı yetkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda istinaf incelemesinde ilk derece mahkemesince değerlendirilmeyen bir hususun tespit edilmesi durumunda, bölge idare mahkemesince bu eksikliğin giderilerek yeniden hüküm kurulmasını engelleyen bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi; *"uyuşmazlığın bir kısmı hakkında inceleme yapılmadan hüküm kurulması, dava hakkında eksik hüküm kurulması, dava dosyasının tekemmül ettirilmeden uyuşmazlık hakkında karar verilmesi, davanın konusunun hatalı nitelendirilmesi suretiyle yargılama yapılması, duruşma yapılmadan karar verilmesi, dava dilekçesinin reddini veya merciine tevdiini gerektiren sebeplerin bulunmasına rağmen esas hakkında karar verilmiş olması, dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına veya davanın incelenmeksizin reddine dair kararların hukuka aykırı bulunması, eksik veya yanlış hasımla davanın görülmesi, gerekçe ile hüküm fıkrası arasında uyumsuzluk bulunması, görüşme tutanağı ile kararın çelişkili olması ve benzeri usule ilişkin durumlarda ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının bu mahkemeye gönderilmesi gerektiği, bu eksikliklerin istinaf merciince giderilerek işin esası hakkında bir karar verilmesinin hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine, adil yargılanma hakkına, gerekçeli karar hakkına, kanuni hâkim ve iki dereceli yargılama ilkelerine aykırılık teşkil ettiği"* iddialarıyla yapılan ve 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 5. fıkrasının birinci cümlesinin *"...İlk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde,..."* bölümünün iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itirazın, temyize tabi kararlar yönünden reddine karar vermiştir.¹⁹⁴ Kararda, Kanun'un 45. maddesinin 5. fıkrasında yer alan hallerin dışındaki usul hatalarının bulunması durumunda bölge idare mahkemesinin dosyayı ilk derece mahkemesine gönderemeyeceği ve davanın esasını da kendisinin karara

¹⁹⁴ AYM'nin 26/10/2022 tarih ve E:2022/89, K:2022/129 sayılı kararı; 29/12/2022 tarih ve 32058 sayılı Resmî Gazete

bağlayacağı gerekçesine yer verilmiş¹⁹⁵, Kanun'da belirtilen haller dışında istinafin gerekli incelemeyi yaparak nihai karar vereceğinin açık olarak düzenlendiği vurgulanmıştır.¹⁹⁶

İdari yargılama usulünde ilk inceleme aşamasında dikkate alınacak hususlar 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesinde, ilk incelemede dava dilekçesi görev ve yetki, idari merci tecavüzü, ehliyet, idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı, süre aşımı, husumet, Kanun'un dilekçelerin şekil şartlarına ilişkin 3. maddesi ile aynı dilekçeyle dava açılabilir hâlleri¹⁹⁷ ve bağlantılı davaları düzenleyen 5. maddesine uygun olup olmadığı¹⁹⁸ yönlerinden sırasıyla değerlendirileceği şeklinde hüküm altına alınmıştır.¹⁹⁹

2577 sayılı Kanun'un 15. maddesine göre, adli yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine, idari yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine, dava ve taraf ehliyetinin bulunmaması, işlemin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmaması, süre aşımı hallerinde davanın reddine, davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması hâlinde dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine, dilekçenin Kanun'un 3. ve 5. maddelerine uygun şekilde düzenlenmemesi yahut ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış olması durumunda usulüne uygun düzenlenmek veya bizzat ya da bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçenin reddine, idari merci tecavüzü

¹⁹⁵ AYM'nin 26/10/2022 tarih ve E:2022/89, K:2022/129 sayılı kararı; 29/12/2022 tarih ve 32058 sayılı Resmî Gazete (p.20)

¹⁹⁶ AYM'nin 26/10/2022 tarih ve E:2022/89, K:2022/129 sayılı kararı; 29/12/2022 tarih ve 32058 sayılı Resmî Gazete (p.37)

¹⁹⁷ Tan, Turgut; Bayazıt, Bahar, *İdare Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023, s.1121-1122

¹⁹⁸ Candan, Turgut, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, PWC Yayınları, İstanbul, 2015, s.588-589

¹⁹⁹ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesi

bulunması durumunda dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine yönelik kararlar ilk inceleme üzerine verilecek kararlardır.²⁰⁰

Bu düzenlemeler kapsamında bölge idare mahkemeleri dairelerince ilk inceleme üzerine verilen kararlar ile ilgili istinaf başvurusu üzerine hukuka aykırı bulması halinde kararı kaldırıp dosyayı ilk derece mahkemesine göndereceği ve bu kararların da kesin nitelikte olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak uygulamada bölge idare mahkemeleri dairelerince ilk inceleme üzerine verilen kararlar dışında esastan verilmiş kararların da 2577 sayılı Kanunun 45/5 maddesi kapsamında değerlendirilerek ilk derece mahkemesi kaldırılarak gönderildiği görülmektedir. Bu kararların hukuki niteliği ve kesin nitelikte olup olmadığının ve bu kapsamda aykırılığın giderilmesi istemine konu olup olmayacağının irdelenmesi gerekir.

2577 sayılı Kanunun 45/5. maddesi kapsamına girmeyen kaldırma gönderme kararları, kararda kesin olarak verildiği belirtilse dahi, konusu bakımından 2577 sayılı Kanunun 46. maddesinde düzenlenen temyize tabi kararlardan olması halinde, bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilecektir.²⁰¹

Nitekim Danıştay tarafından temyiz başvurusu üzerine önüne gelen uyuşmazlıklarda, ilk derece mahkemelerince verilen esas kararların, ceza yargılaması sonucunun beklenmemesi,²⁰² eksik inceleme yapılması,²⁰³ bilirkişi incelemesi yapılmaması,²⁰⁴ duruşma yapılmaması²⁰⁵ gibi nedenlerle bölge idare mahkemesi dairelerince, 2577

²⁰⁰ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesi

AYM, 26/10/2022 tarih ve E:2022/89, K:2022/129 sayılı kararı; 29/12/2022 tarih ve 32058 sayılı Resmi Gazete (p.12)

²⁰¹ Eraslan, Yunus, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu Aşamasında Verilen Gönderme Kararları Üzerine Bir İnceleme*, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Ocak Sayı 1/6), Eskişehir, 2020, s.77-132 ve s.128-129

²⁰² Danıştay 5. Dairesinin 14/11/2023 tarih ve E:2020/934, K:2023/15959 sayılı kararı

²⁰³ Danıştay 5. Dairesinin 01/03/2023 tarih ve E:2023/3301, K:2023/1963 sayılı kararında özetle; "...dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik olarak yapılan istinaf başvurusunun kabulü ile mahkeme kararının kaldırılarak dosyanın mahkemeye iadesi yolunda verilen temyize konu Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdare Dava Dairesinin 25/10/2022 tarih ve E:2022/349, K:2022/2317 sayılı kararının yukarıda özetlenen gerekçeyle BOZULMASINA..." karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 12/12/2023)

²⁰⁴ Danıştay 13. Dairesinin 09/01/2023 tarih ve E:2022/4523, K:2023/4 sayılı kararı

²⁰⁵ Danıştay İDDK 17/05/2023 tarih ve E:2022/3770, K:2023/1020 sayılı kararı bu yöndeyken,

sayılı Kanunun 45/5. maddesi kapsamında ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi yolundaki kararların 2577 sayılı Kanun'un yargılama usulü kurallarına aykırılık teşkil ettiği²⁰⁶ gerekçesiyle bozma²⁰⁷ kararları verildiği görülmektedir.²⁰⁸ Danıştay'ın 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesi kapsamında verilen bu nitelikteki kararları, kararda kesin olarak verildiği belirtilse dahi kesin olarak görmediği ve temyiz başvurusu üzerine incelediği görülmektedir.

Bölge idare mahkemesi dairelerinin istinaf başvurusu üzerine ilk derece mahkemelerinin kararlarını kaldırıp mahkemeye göndermesine ilişkin kararların aykırılığın giderilmesi istemine konu olup olmayacağına ilişkin Danıştay İDDK ve VDDK tarafından bölge idare mahkemesi dairesinin kaldırma gönderme kararının 2577 sayılı 45/5. maddesinde belirtilen ilk inceleme üzerine verilen karar mı yoksa madde de düzenlenmeyen bir gerekçeyle kaldırma gönderme kararı mı olduğu yönünde farklı değerlendirme yapıldığı görülmektedir.

Bu kapsamda, Danıştay VDDK tarafından, aykırılığın giderilmesi istemine ilişkin kararlardan birisinin davanın süre aşımı nedeniyle reddi yolundaki vergi mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesi gereğince kabulüyle mahkeme kararının kaldırılmasından sonra yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının ilgili mahkemeye gönderilmesine ilişkin kesin nitelikteki bölge idare mahkemesi kararı iken, aykırılığın giderilmesi istemine konu diğer kararda ise davanın süre aşımı nedeniyle reddi yolundaki vergi mahkemesi kararına yöneltilen istinaf başvurusu kesin olarak reddedilmiştir. VDDK, ihtilafın, davanın süresinde açılıp açılmadığı hususunda olduğu başvuruda, her iki kararın da

ilk derece mahkemesince duruşma yapılmaksızın karar verilmiş olmasını Danıştay VDDK 13/04/2022 tarih ve E:2022/58, K:2022/379 sayılı kararında bölge idare mahkemesi dairesinin kaldırıp ilk derece mahkemesine gönderebileceği kararlardan görmüştür.

²⁰⁶ Danıştay 7. Dairesinin 14/11/2023 tarih ve E:2022/3296, K:2023/4330 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

²⁰⁷ Danıştay 12. Dairesinin 07/03/2023 tarih ve E:2019/2957, K:2023/900 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

²⁰⁸ Danıştay 5. Dairesinin 28/09/2023 tarih ve E:2023/18312, K:2023/12532 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

kesin nitelikte olduğunu değerlendirerek aykırılığın giderilmesi isteminin esasını incelemiştir.²⁰⁹ Danıştay VDDK tarafından bu başvuruda isabetli bir biçimde ilk derece mahkemesinin ilk inceleme üzerine verdiği süre ret kararının kaldırılmasına ilişkin bölge idare mahkemesi dairesinin kesin nitelikteki kararının 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesinde düzenlenen karar olduğu ve aykırılığın giderilmesi istemine konu olabileceği yönünde karar verilmiştir.

Danıştay İDDK tarafından ise aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlardan birinin, ilk derece mahkemesinin ilk inceleme üzerine verdiği bir karar niteliğinde olmayan esastan verdiği kararın bölge idare mahkemesi dairesince 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesi kapsamında kaldırılıp mahkemesine gönderilmesi yönündeki kararı ile ilgili, bölge idare mahkemesi dairesince verilen bu kararın, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında aykırılığın giderilmesine elverişli, niteliği itibarıyla kesin bir karar olmadığı, bölge idare mahkemesi dairesince kaldırılıp gönderilen uyuşmazlığın halen ilk derece mahkemesinde derdest olduğu yönünde karar verilmiştir.²¹⁰ Bu kararda ilk derece mahkemesi kararının bölge idare mahkemesi dairesi tarafından kaldırılması ve uyuşmazlığın halen ilk derece mahkemesinde derdest olması sebebiyle kesin nitelikte bir karar olmadığı gerekçesiyle talep reddedilmişken, VDDK tarafından, bölge idare mahkemesi dairesi tarafından ilk derece mahkemesince verilen süre ret kararının kaldırılması ve uyuşmazlığın vergi mahkemesinde halen açık derdest olmasının kesin hüküm niteliğini ortadan kaldırmayacağı değerlendirilmiştir.

Aykırılığın giderilmesi başvurularında Danıştay ilgili kurullarınca, bölge idare mahkemeleri dairesi tarafından 2577 sayılı Kanun'un 45/5. maddesi kapsamında verilen kaldırma gönderme kararları arasında ilk inceleme üzerine verilen karar olup olmadığı yönünde zımnen bir ayırım yapıldığı görülmektedir. Zira uygulamayla ortaya

²⁰⁹ Danıştay VDDK'nın 15/02/2023 tarih ve E:2022/14, K:2023/2 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 15/12/2023)

²¹⁰ Danıştay İDDK'nın 15/06/2023 tarih ve E:2023/25, K:2023/29 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 15/12/2023)

çıkan ve aslında 2577 sayılı Kanun'un 45/5 maddesi (*her ne kadar istinaf mercilerince bu madde tatbik edilerek verilmiş ve kararda kesin olduğu belirtilmiş olsa da*) hükmüne dayanmayan esastan verilen kararlara karşı istinaf mercilerince verilen kaldırma gönderme kararlarının kesin nitelikte olduğunu söylemek kanunun açık hükmü ve gerekçesi gereğince olanaklı değildir.

1.4.2.2. Bölge İdare Mahkemelerinin İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Kesin Olarak Verdiği Kararlar

Aykırlığın giderilmesi yoluna başvurulabilmesi için bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararlarının varlığına ihtiyaç vardır. Ancak kesin nitelikteki kararların hangileri olacağı yönünde mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır. Bölge idare mahkemesinin ilk derece sıfatıyla baktığı kesin nitelikteki kararının da aykırılığın giderilmesine konu olup olamayacağının ayrıca incelenmesi gerekir.

Mevzuatta bölge idare mahkemelerinin ilk derece sıfatıyla baktığı davalara ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak 2577 sayılı Kanun'un 57. maddesinde mahkemelerde çekinme ve ret başlıklı düzenlemenin 3. ve 4. fıkralarında idare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üyenin birden çok olması halinde istemin bölge idare mahkemesince inceleneceği ve ret istemleri yerinde görülürse işin esası hakkında da karar verileceği yönünde hükümlere yer verilmiştir.²¹¹ İlk derece mahkemesinin birden fazla üyesinin çekinme ve ret istemi bölge idare mahkemesi tarafından kabul

²¹¹ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu “Mahkemelerde çekinme ve ret:” başlıklı 57. maddesinde; “1. Tek hakimle görülen davalarda hakimin reddi istemi, reddedilen hakimin katılmadığı idare veya vergi mahkemesince incelenir. 2. İtiraz üzerine veya doğrudan davaya bakmakta olan bölge idare mahkemesi ile idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bölge idare, idare ve vergi mahkemesince incelenir. 3. İdare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üye birden çok ise istem bölge idare mahkemesince incelenir. Bölge idare mahkemelerinde reddedilen başkan veya üye birden çok ise istem Danıştay’ca incelenir. 4. Danıştayca ve bu mahkemelerce ret istemleri yerinde görülürse işin esası hakkında da karar verilir. 5. Davaya bakmaktan çekinme halinde diğer bir hakimin görevlendirilmesi ile mahkemenin noksan üyesinin tamamlanması veya görevli mahkemenin belirlenmesinde yukarıdaki hükümler uygulanır.” düzenlemesine yer verilmiştir. Erişim tarihi: 05/12/2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

edilmesi halinde davayı yargılama görevi bölge idare mahkemesine geçmektedir. Bir anlamda, konu yönünden yetki (görev) değişikliği ortaya çıkmaktadır.²¹²

Böyle bir durumun oluşması halinde bölge idare mahkemesi ilk derece sıfatıyla hem hakimin reddi isteminin yerinde olduğuna karar verecek hem de işin esası hakkında da karar vererek uyuşmazlığı sonlandıracaktır. Bahse konu uyuşmazlığın 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde sayılan temyize tabii kararlardan olmaması halinde de istinaf mahkemesince ilk derece sıfatıyla verilen bu karar kesin nitelikte karar olacaktır.²¹³ Kanaatimizce aykırılığın giderilmesi yolunda bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikli kararları arasında mevzuatta herhangi bir ayırım yapılmadığından bölge idare mahkemesinin bu şekilde ilk derece sıfatıyla verdiği yargılamayı da sonlandıran nihai kararları aykırılığın giderilmesi istemine konu olabilecektir.

1.4.2.3. Bölge İdare Mahkemelerinin İtiraz Üzerine Kesin Olarak Verdiği Kararlar

1.4.2.3.1. Yürütmenin Durdurulması Taleplerine Yönelik Kararlar

Bölge idare mahkemelerinin yürütmenin durdurulması yönünde taleplere ilişkin iki ayrı görevi bulunmaktadır.

Bunlardan ilki 2577 sayılı Kanun'un 27/7. maddesinde düzenlenmiş olan yürütmenin durdurulması istemi hakkındaki karara karşı itiraz mercii olarak vereceği karardır. 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinde idare veya vergi mahkemesi ile tek hâkim tarafından verilmiş olan yürütmenin durdurulmasına ilişkin karara karşı itirazın, kararı veren mahkemenin yargı çevresi içinde bulunduğu bölge idare mahkemesine yapılacağı düzenlenmiştir. Bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge

²¹² Karahanoğulları, Onur, İdari Yargı – İdarenin Hukuka Zorlanması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s.84

²¹³ Gündüz, 2022, s.88-89; Bkz. “Bölge idare mahkemesinin bu şekilde ilk derece mahkemesi olarak vereceği kararların kanun yararına temyiz başvurusuna konu olabileceğine dair görüşü.”

idare mahkemesine itiraz edilebilir. Bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdiği kararların da kesin olduğu düzenlenmiştir.²¹⁴

Yürütmenin durdurulması kararlarına itiraz üzerine verilen kararların kesin olmasından, aynı konuda tekrar itirazda bulunulamayacağını ve aleyhine kanun yollarına başvurulamayacağını anlamak gerekir. İtiraz üzerine bölge idare mahkemelerinde, yürütmenin durdurulmasının kanunda belirlenen koşullarının oluşup oluşmadığı açısından inceleme yapılmaktadır. İtiraz üzerine verilen bu kararlar uyuşmazlığı tam anlamıyla çözmezler.²¹⁵

İkincisi ise 2577 sayılı Kanun'un 52. maddesinde; mahkemelerin kararlarının teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebileceğine²¹⁶ ilişkin düzenlemedir. Kanun yoluna başvurulmuş olması kararın uygulanma zorunluluğunu ve hukuki etkisini ortadan kaldırmamaktadır. İdarenin kararı gecikmeksizin uygulama yükümlülüğü devam etmektedir.²¹⁷ Bu kapsamda, iptal kararlarına karşı istinaf başvurusu ile birlikte yapılan yürütmenin durdurulması talebi üzerine kararın yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmesi durumunda, bu karar idareyi infaz yükümlülüğünden geçici olarak kurtarmaktadır.²¹⁸

²¹⁴ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 27. maddesi, Erişim tarihi: 16/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

²¹⁵ Torun, 2020, s.296

²¹⁶ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un 52. maddesi; “Temyiz veya istinaf istemlerinde yürütmenin durdurulması: 1. Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27’nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır. 2. İptal davalarında teminat istenmeyebilir. 3. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz. 4. Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir. 5. Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.” hükmüne yer verilmiştir.

Erişim Tarihi: 15/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

²¹⁷ Karahanoğulları, 2019, s.724

²¹⁸ Kaya, Cemil, *Kanun Yolları ile İlgili İYUK’da 4001 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 1-2/5), Konya, 1996, s.507; Candan, 2015, s. 1111

Ayrıca, mahkemelerce davanın reddi yönünde kararlara karşı yürütmenin durdurulması istemiyle istinaf yoluna başvurulması halinde Kanun'un 52. maddesinde yürütmenin durdurulmasına ilişkin şartlarla ilgili bir açıklık bulunmamaktadır.²¹⁹ Ancak 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesindeki koşulların varlığına bağlı olarak idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda²²⁰ istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince dava konusu idari işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilebilir.²²¹ İstinaf mercii dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verebilmek için iki koşulunda birlikte gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek durumundadır.²²² Kanunda açıkça belirtilmemişse de istinaf kanun yolunda verilecek yürütmenin durdurulması yönündeki kararların gerekçeli olması gerekmektedir.²²³

Kararların yürütülmesinin durdurulması hakkında verilen kararlar kesindir.²²⁴ Bu kararlara karşı itiraz yoluna başvurulamaz.²²⁵ Ancak sonradan farklı bir hukuki gelişme olması durumunda yeniden yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmasına engel yoktur.²²⁶

Bölge idare mahkemesi dairesince yürütmeyi durdurma istemi ile ilgili verilecek kesin nitelikteki kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamına girip girmeyeceği yönünde mevzuatta herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak bahse konu kararların yargılamayı nihai olarak sonlandırmayan nitelikte olması, itiraz üzerine verilen kesin kararlar üzerine idari yargı yerlerinde yargılamanın devam etmesi ve yürütmenin durdurulmasının şartlarının oluşması ve yeni bir durum ortaya çıkması

²¹⁹ Çağlayan, 2017, s. 787

²²⁰ Candan, 2015, s.1113; Üstün, Gül, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu Üzerine Bir Değerlendirme*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Sayı 2/22), İstanbul, 2016, s.32; Keskin, Züleyha, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, TBB Dergisi (Sayı 126), Ankara, 2016, s.253

²²¹ Aslan, Zehreddin, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s.99; Kaya, 1996, s.508

²²² Candan, 2015, s.1113

²²³ Evren, Çınar Can; Uçar, İsmail, *İdari Yargılama Hukukunda Kanun Yollarında Hükümün İnfazının Durdurulması*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, Nisan 2022, s.430

²²⁴ Karahanoğulları, 2019, s.725

²²⁵ Çınarlı, 2022, s.209

²²⁶ Ulusoy, 2019, s. 772

halinde her zaman idari yargı yerlerinde farklı bir karar verilmesi durumunun ortaya çıkması nedeniyle yürütmeyi durdurma istemleri ile ilgili olarak bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen yürütmeyi durdurma gibi kesin nitelikteki kararların aykırılığın giderilmesi yoluna vücut vermeyeceği değerlendirilmektedir.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu önüne gelen bir başvuruda bu husus tartışılmış olup, 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesine ilişkin madde hükümlerinin getiriliş amacı ve hükmün düzenleniş biçiminden kesin nitelikli karar kavramının; uyuşmazlığın esasına girilerek davanın nihayetlenmesi sonucunu doğuran kararlar ile uyuşmazlığın esasına girilmesini engelleyen usul kararlarını, diğer bir ifadeyle yargı merciinin dosyadan el çekmesi sonucunu doğuran kararlar olduğunun kabulü gerektiği, zira gerek derece mahkemelerinde gerekse istinaf ve temyiz merciinde yargılamanın devam edeceği durumlarda, kesin nitelikli karardan bahsetme imkanının bulunmadığı, nitekim kanun koyucunun istinaf dairelerince verilen temyiz yolu açık kararlar arasında farklılıklar bulunsa da söz konusu kararları; yargılamanın devam ettiği ve Danıştay'ın istinaf dairelerinin kararlarındaki farklılıkları gidereceği gerekçesiyle bu madde kapsamında görmediği, bu durumda temyiz edilmesi imkanı bulunmadığından maddi anlamda kesin hüküm olan kararlar ya da yasal düzenlemeler nedeniyle davanın esasının incelenmesi yolunu kapatan ehliyet, süre ve benzeri usul kararlarının kesin nitelikli karar olarak anlaşılması gerektiği sonucuna ulaşılmış olup, uyuşmazlığın esasını çözmeyen kararlar ile esasa girilmesini engellemeyen usul kararlarının madde kapsamında görülemeyeceği gerekçesiyle yürütmenin durdurulması talebinin incelenmeksizin reddi ve sonrasında verilen itirazın reddi kararlarıyla ilgili aykırılığın giderilmesi yolu kapsamında yapılan başvuru ile ilgili Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na devam eden bir yargılama olduğu, bahse konu kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında olmadığı değerlendirilerek istemin incelenmeksizin reddine karar verildiği görülmektedir.²²⁷

²²⁷ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 05/01/2021 tarih E:2021/9, K:2021/9 sayılı kararı ile; *“Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvurunun reddine dair kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Milli Savunma Bakanlığı'na karşı açılan davada, Ankara 19. İdare Mahkemesi'nce 06/04/2020 gün*

Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından da; Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nce verilen 06.12.2022 tarihli ve Y.D. İtiraz No:2022/922 sayılı yürütmenin durdurulması istemi hakkında yapılan itirazın reddine dair kesin karar ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin 26.10.2022 tarihli ve Y.D. İtiraz No:2022/543 sayılı yürütmenin durdurulması istemi hakkında itirazın kabulüne, dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine dair kesin kararı arasında aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin, aykırılığın giderilmesi istemine konu her iki Bölge İdare Mahkemesi kararının da 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 6. fıkrasında düzenlenen davanın esasına ilişkin olarak istinaf aşamasında verilmiş bir karar olmayıp, ilk derece mahkemesince yürütmenin durdurulması istemi hakkında verilmiş bir ara karar niteliğinde olduğu ve anılan kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendinde bahsi geçen kesin nitelikte bir karar

ve E:2020/1078 sayılı kararıyla yürütmenin durdurulması isteminin incelenmeksizin reddine kararı verilmiş, bu karara karşı yapılan itiraz üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi nöbetçi heyetince 22/07/2020 gün ve YD İtiraz No:2020/327 sayılı kararla reddedilmiştir. Davacı tarafından 13. İdari Dava Dairesinin bu kararına karşı en yakın bölge idare mahkemesi olan Konya Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilmiş, Konya BİM 1. İdari Dava Dairesinin 15/10/2020 gün ve E:2020/1863, K:2020/1370 sayılı kararı ile istem incelenmeksizin reddedilmiş, davacının "Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna" hitaplı sunduğu dilekçe Ankara 19. İdare Mahkemesince 04/12/2020 tarihli yazı ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesine gönderilmiştir. Davacının talebi nedeniyle Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesince YD İtiraz No: 2020/471 sayılı dosya Başkanlar Kuruluna gönderilmiş olup, gereği görüldü: ... Dava dosyasının incelenmesinden; olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvurunun reddine dair kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada, ilk derece mahkemesince yürütmenin durdurulması isteminin incelenmeksizin reddine kararı verildiği, bu karara karşı yapılan itirazın Bölge İdare Mahkemesi ilgili Dava Dairesince reddedildiği, davacı tarafından bu kararına karşı en yakın bölge idare mahkemesine itiraz edildiği, anılan mahkemece istemin incelenmeksizin reddine karar verildiği bu defa davacının "Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna" başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Yapılan başvuru kapsamındaki uyuşmazlıkta; davanın esası hakkında verilmiş ya da davanın esasının incelenmesine engel olan bir usul kararı bulunmadığı gibi farklı istinaf dairelerince verilmiş farklı kararların da olmadığı açık olup, devam eden söz konusu davada verilen yürütmenin durdurulması talebinin incelenmeksizin reddi ve akabinde verilen itirazın reddi kararlarının 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde değerlendirilerek Danıştay'dan karar talep edilmesi mümkün görülmemiştir. ..." şeklinde karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 19/12/2023)

niteliği taşımadığı gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi talebinin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.²²⁸

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından da; başvuruya konu olayda, Mardin 2. İdare Mahkemesi'nce verilen 27.12.2019 tarihli ve E:2019/1292, K:2019/2769 sayılı dava konusu işlemin iptaline ilişkin karara karşı davalı idarece yürütmeyi durdurma talepli olarak istinaf yoluna gidilmesi üzerine, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nce 04/05/2020 tarihli ve 2020/758 esas sayı ile davalı idarenin yürütmenin durdurulmasının isteminin kabulüne, Mardin 2. İdare Mahkemesi'nce verilen 27.12.2019 tarihli ve E:2019/1292, K:2019/2769 sayılı dava konusu işlemin iptaline ilişkin kararın yürütmesinin durdurulmasına karar verildiği, dolayısıyla ortada dairece işin esasına girilerek kesin nitelikte verilmiş bir karar bulunmadığı için kararlar arasında aykırılık ya da uyumsuzlıktan söz edilemeyeceği, anılan kanun hükmünün işletilerek işin esasına girilmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.²²⁹ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından da, aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisinin Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin "yürütmenin durdurulması isteminin reddine" dair kararı olması, ara karar mahiyetindeki yürütmenin durdurulması taleplerine yönelik verilen kararların, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin öngördüğü nihai ve kesin karar niteliğinde olmadığı gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.²³⁰ Benzer başvurular üzerine Konya Bölge İdare Mahkemesi²³¹ ve Samsun Bölge İdare

²²⁸ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 26/12/2022 tarih ve E:2022/43, K:2022/42 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 20/11/2023)

²²⁹ Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 17/06/2020 tarih ve E:2020/42, K:2020/42 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 20/11/2023)

²³⁰ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 14/09/2023 tarih ve E:2023/25, K:2023/25 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 02/12/2023)

²³¹ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 16/09/2019 tarih ve E:2019/50, K:2019/54 sayılı kararında; "... farklılık ya da çelişki bulunduğu belirtilen kararlarla ilgili olarak aykırılığın giderilmesi ve içtihatların birleştirilmesi isteminde bulunulabilmesi için, öncelikle kararların kesin nitelikte olması gerekmektedir. Maddede yer alan kesin nitelikte karar ise, uyumsuzluğu karar numarası almak suretiyle sona erdiren temyiz yolu kapalı olan karardır. Yürütmenin durdurulması istemiyle ilgili olarak gerek ilk derece mahkemelerince gerekse bu kararlara karşı yapılan itiraz üzerine bölge idare mahkemesi dava dairelerince verilen kararlar, uyumsuzluğu karar numarası almak suretiyle esastan sona erdiren kararlar değil, ara karar mahiyetinde olan kararlardır. Her ne kadar 2577 sayılı Kanun'un 27/7.

Mahkemesi²³² Başkanlar Kurulları tarafından da aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

1.4.2.3.2. 4483 sayılı Kanun Kapsamında Bölge İdare Mahkemelerince Verilen Kesin Nitelikteki Kararlar

Bölge idare mahkemelerinin diğer kanunlar ile ilgili görevlerinden biri de 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında verdiği kararlardır.²³³ Bu kapsamda 4483 sayılı Kanun'a göre farklı bölge idare mahkemeleri tarafından itiraz üzerine verilen ve kesin nitelikte olan kararlara karşı 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde düzenlenen aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususu da tartışılmalıdır.

maddesinde açık hüküm bulunması sebebiyle, yürütmenin durdurulması istemiyle ilgili olarak verilen kararlara karşı yapılan itiraz üzerine, bölge idare mahkemesi dava dairelerince verilen kararlar kesin ise de, bu kesinlik yürütmenin durulması istemiyle ilgili olarak başkaca bir itiraz yolu ve itiraz merciinin bulunmaması anlamında bir kesinliktir. Yoksa uyumsuzluğu esastan sona erdiren bir kesinlik değildir. Bu itibarla, davacının içtihat farklılığının giderilmesini istediği kararların, karar numarası almak suretiyle uyumsuzluğu esastan sonuçlandıran kararlar olmaması, yürütmenin durdurulması kararlarına yapılan itiraz üzerine verilen kararlar olması nedeniyle, davacının belirtilen isteminin incelenme olanağı bulunmamaktadır.” şeklinde gerekçeye yer verildiği görülmektedir.

²³² Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 11/05/2018 tarih E:2018/55, K:2018/55 sayılı kararı da bu yöndedir. (UYAP Erişim tarihi: 20/11/2023)

²³³ 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 9. maddesinde; “Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikâyetçiye bildirir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikâyetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikâyetçi itiraz yoluna gidebilir. İtiraz süresi, yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gündür. İtiraza, 3 üncü maddenin (e), (f), g (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştay İkinci Dairesi, diğerleri için yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesi bakar. İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.”, Erişim:02/01/2024,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4483&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Öncelikle bölge idare mahkemelerinin diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak arasında sayılan itiraz üzerine verdiği kararların hukuki niteliğinin irdelenmesi gerekmektedir.

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun da memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri kapsamında işledikleri suçlardan dolayı yapılacak yargılamaya izin vermeye yetkili makamlar ve izlenecek usul düzenlenmiştir.²³⁴ Bahse konu Kanun hükümleri gereğince memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suç iddialarından dolayı yargılanabilmeleri için verilen soruşturma iznine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi itiraz edebilir. Soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı Cumhuriyet başsavcılığı veya şikayetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikayetçi tarafından itiraz edilebilir. İtiraz üzerine yapılan araştırma sonucunda itirazın haklı bulunması durumunda itiraza konu kararın kaldırılmasına karar verilebilecektir.²³⁵ Başvuru üzerine itirazları incelemekle görevli olan Danıştay Birinci Dairesi ve ilgili bölge idare mahkemesince verilen kararlar kesin olup kanunda bu kararlara karşı herhangi bir başvuru yolu öngörülmemiştir.²³⁶

İdari yargı mercilerince 4483 sayılı Kanun kapsamında yapılan inceleme, yargısal nitelikte olmayıp idari niteliktedir.²³⁷ Başka bir anlatımla, bu inceleme ceza yargılamasının bir unsuru olarak öngörülmüş özel bir usul olarak kabul edilebilir.²³⁸

²³⁴ Akyılmaz, Sezginer, Kaya, 2019, s.722

²³⁵ Çınarlı, 2022, s. 281

²³⁶ Çağlayan, Ramazan, *Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun'un Hakkında Bir Değerlendirme*, İdare Hukuk Sempozyumu, Eskişehir, 2003, s.55; Danıştay 10. Dava Dairesi'nin 25/01/1996 tarih ve E:1996/361, K:1996/187 sayılı kararı için Bkz. "İncelenerek bozulması istenen İzmir Bölge İdare Mahkemesinin verdiği 4.10.1995 gün ve ... sayılı karar Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna göre verilen ilçe idare kurulu kararının ikinci derecede incelenmesine ilişkindir. Bu durumda kesin nitelikte ve temyiz yolu öngörülmemeyen kararın incelenmesi olanağı bulunmamaktadır."; Bal, Yakup; Karabulut, Mustafa; Şahin, Yahya, *İdari Yargılama Usulü*, Seçkin Yayınları, 2013, s. 862

²³⁷ Ulusoy, 2019, s. 587

²³⁸ Aslan, Zehreddin; Altındağ, Halil, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.152

İdari yargı mercilerince 4483 sayılı Kanun kapsamında verilen kararların kesin olmasından yargısal kesinlik değil, idari kesinliği anlamak gerekir.²³⁹

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın reddi ya da soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itiraz üzerine itiraz kabul edilip soruşturma izni verildiği durumlarda, Kanun'da açıkça öngörülmemiş olsa da itirazı inceleyen Danıştay Birinci Dairesi ya da ilgili bölge idare mahkemesi kararı uyarınca dosyanın derhal yetkili Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi gerekmektedir.²⁴⁰

Anayasa Mahkemesi tarafından 4483 sayılı Kanun'un 9. maddesinde “verilen kararlar kesindir” ifadesinin Anayasaya aykırılık iddiasına ilişkin somut norm denetim yoluyla önüne gelen başvuruda, Danıştay Birinci Dairesinin ve bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine yaptığı inceleme görevlerinin yargılama faaliyeti kapsamında olmadığı, idari bir görev olduğu değerlendirilerek yetkisizlik sebebiyle Anayasa'ya aykırılık iddiasının reddine karar verilmiştir.²⁴¹

Benzer bir konuda 2577 sayılı Kanun'un 51. maddesi kapsamında kanun yararına temyiz yoluna başvurulması talebiyle Başsavcılığa gelen bir uyuşmazlıkta Danıştay Başsavcılığı'nca Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda yer verilen kararına da atıf yapılmak suretiyle İdari Yargılama Usulü Kanun'un 1. maddesinde bu kanunun uygulama alanının Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümünüyle sınırlı olduğu, yine 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde idari dava türlerinin iptal ve tam yargı davaları ile idari sözleşmelerden doğan davalar olarak düzenlendiği 4483 sayılı Kanun kapsamında ve bölge idare

²³⁹ Ulusoy, 2019, s. 587

²⁴⁰ Öztürk, Bahri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.779

²⁴¹ Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2006 tarih E:2006/163 K:2006/121 sayılı kararında özetle: “... 4483 sayılı Kanun'un Danıştay 1. Daire ve Bölge İdare Mahkemesi'ne verdiği itirazı inceleme görevi yargılama faaliyeti kapsamında olmadığından bir dava değil idari bir görevdir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi'ne mahkemeler tarafından itiraz yoluyla başvurunun koşullarından olan ve Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesinde yer alan “mahkemenin elinde bakmakta olduğu bir dava”nın varlığından söz edilemeyeceğinden başvurunun, yetkisizlik nedeniyle reddi gerekir. ...” şeklinde karar verilmiştir.

mahkemeleri tarafından verilen kararın kesin nitelikte bir idari karar olduğu ve bu karara karşı kanun yararına temyiz yoluna gidilemeyeceği belirtilmiştir.²⁴²

4483 sayılı Kanun kapsamında, aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin bugüne kadar Danıştay İDDK ve VDDK önüne gelen bir uyuşmazlık bulunmazken Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na gelen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca Altındağ Kaymakamlığı tarafından verilen 09/02/2022 gün ve 5 sayılı soruşturma izni verilmemesi kararına karşı müşteki tarafından yapılan itiraz üzerine alınan Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin 06/04/2022 tarih ve E:2022/211, K:2022/289 sayılı kararı ile Eskişehir (Kapatılan) Bölge İdare Mahkemesi'nce verilen 15/01/2013 tarih ve E:2012/158, K:2013/5 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na gönderilmesi talebiyle müşteki tarafından yapılan başvurunun incelendiği Başkanlar Kurulu'nda; 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının c bendinde: *"Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemenin"* bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında sayılmış bulunduğu, aykırılığın giderilmesi sürecinin işletilebilmesi için ortada istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine alınan kesin nitelikli kararlar bulunması ve bu kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık olması gerekmekte olup başvuru konusu kararların 4483 sayılı Kanun kapsamında itiraz incelemesi sonucu alınmış olması nedeniyle 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendi kapsamında yapılan aykırılığın giderilmesi isteminin incelenme olanağı bulunmadığı değerlendirilerek, 4483 sayılı Memurlar ve

²⁴² Danıştay Başsavcılığı 28/03/2022 tarih ve E:2022/116 sayılı Kanun Yararına Temyiz Başvurusu ile ilgili inceleme.

Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca yapılan itiraz incelemesi sonucu verilen kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığına iletilmesi yönündeki istemin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.²⁴³

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun bahse konu kararında aykırılığın giderilmesi sürecinin işletilebilmesi için ortada istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine verilmiş bir kararın bulunması gerektiği belirtilmiş ise de; 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin lafzında böyle bir sonuca ulaşmanın mümkün olmadığı, zira kanunda benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. İstinaf yoluna başvurulması üzerine verilmiş bir karardan bahsedilmemektedir. 4483 sayılı Kanun kapsamında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararlarına karşı yapılan itirazlara yönelik farklı bölge idare mahkemelerinde itiraz üzerine kesin nitelikli farklı kararların verilmesi mümkündür. Ancak 4483 sayılı Kanun kapsamında bölge idare mahkemelerince verilen kararların adli sürecin devamı niteliğinde idari nitelikte olması sebebiyle 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesi yolu için başvurulabilecek kararlar olmadığı değerlendirilmektedir.

Bu hususta değerlendirme yapılırken yukarıda ayrıntılarına yer verilen Anayasa Mahkemesi ve Danıştay Başsavcılığı kararlarında 4483 sayılı Kanun kapsamında itiraz üzerine verilen kararların idari nitelikte kararlar olduğu yönündeki gerekçeye yer verilerek başvurunun incelenmeksizin reddine karar verilmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Nitekim İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, önüne gelen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca verilen farklı nitelikte kararlar ile ilgili aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin,

²⁴³ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/120, K:2023/120 sayılı kararı (UYAP Erişim: 29/12/2023)

4483 sayılı Kanuna göre soruşturma izni vermeye yetkili merciin kararlarına karşı kanunda gösterilen ilgililer tarafından, bölge İdare mahkemesine yapılan itiraz üzerine verilen kararların yargısal kararlar olmayıp kesin idari kararlardan olduğu, bu nedenle hakim statüsündeki kişilerden oluştuğunda kuşku bulunmayan bölge idare mahkemelerinin 4483 sayılı Kanun hükümleri gereğince yapılan itirazları incelemesi ve sonuçlandırılmasının yargısal bir işlev olmadığı, Anayasa Mahkemesinin 27.12.2016 tarih ve E:2006/163, K:2006/121 sayılı kararında da belirtildiği üzere "bir dava değil, idari bir görev olduğu", bu nedenle yargılamaya ilişkin usul kurallarının uygulanmasına olanak bulunmadığı, bu bağlamda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde düzenlenen "aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesine" ilişkin kuralın, 4483 sayılı Kanun'un tatbikinde ilgililer tarafından, bölge idare mahkemesine yapılan itiraz üzerine verilen kararlar arasında aykırılık bulunduğu bahisle aykırılığın giderilmesi müessesesinin işletilmesinin, bu hükümlerin uygulanmasına olanak veren yasal bir düzenleme bulunmaması nedeniyle mümkün olmadığı, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin kuralların ortada usul hükümlerine uygun olarak açılmış bir davanın bulunması halinde işletilebileceği, 2577 sayılı Kanun'da yer alan hükümlerde sıkça sözü edilen "dava" teriminin ulaşılan bu sonucu desteklediği, buna göre, 2576 sayılı Kanun'da yer alan aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi müessesesinin, yorum ve kıyas yoluyla 4483 sayılı Kanunun uygulanmasında kesin idari kararlar hakkında işletilmesinin istenilmesinin, yasa koyucunun düzenlemediği bir alanda onun yerine kural koymak sonucunu doğuracağı gerekçesiyle talebin esasının incelenmesine olanak bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.²⁴⁴

Ancak bu hususlardaki yaşanan tereddütleri ortadan kaldırmak için 2576 sayılı Kanun 3/C maddesine aykırılığa konu olabilecek kararlar için bölge idare mahkemesi dairelerince istinaf başvurusu üzerine verilen kesin nitelikteki kararlar ibaresinin yazılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

²⁴⁴ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 27/09/2023 tarih ve E:2023/25, K:2023/25 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/12/2023)

1.4.2.3.3. 6384 sayılı Kanun Kapsamında Bölge İdare Mahkemesince Verilen Kararlar

2576 sayılı Kanunun Bölge İdare Mahkemelerinin görevlerinin düzenlendiği 3/A maddesinde Bölge İdare Mahkemelerinin görevleri arasında diğer kanunlarda verilen görevleri de yapmak sayılmıştır. Bu kapsamda bölge idare mahkemesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla bir davaya bakması yönünde bir düzenleme yer almamaktadır. 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunda Komisyon tarafından verilen kararlara karşı 15 gün içerisinde Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne itiraz edilebileceği ve itiraz üzerine verilecek kararların kesin olduğu yönünde düzenleme yer almaktadır.²⁴⁵

Bu kanun kapsamında Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne itiraz edilebileceği yönünde düzenlemeye yer verildiğinden başka bölge idare mahkemeleri daireleri ile arasında aykırılık hali çıkmayacaktır. Ayrıca Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun 1658 sayılı ve 31/07/2023 tarihli iş bölümü kararı ile bu konuya ilişkin taleplere Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nin 11. Dairesi tarafından karar verileceğinden²⁴⁶, başka bir daire ile de aykırılık oluşmayacaktır. Ancak ilgili mevzuat değişikliği kapsamında başka bölge idare mahkemelerine de benzer bir görev verilmesi halinde ve farklı Bölge İdare Mahkemesi daireleri arasında itiraz üzerine verilen kararların farklılık arz etmesi halinde aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususu tartışılmalıdır.

²⁴⁵ 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun (7. madde 3. Fıkra): "... (3) Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz dilekçesi müracaata ilişkin diğer tüm belgelerle birlikte derhal itiraz merciine gönderilir. Bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanır. Mahkeme tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir..." , Erişim tarihi: 27/12/2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6384&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

²⁴⁶ Söz konusu uyuşmazlıklara Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun iş bölümü kararı gereğince Ankara 11. İdari Dava Dairesince bakılmaktadır. Erişim tarihi: 14/01/2024, https://www.hsk.gov.tr/bolge-adliye-mahkemelerinin-is-bolumlerine-iliskin-duyuru_1932

Kanaatimizce, başka daireler tarafından bakılıp aykırılık oluşsa dahi 4483 sayılı Kanun kapsamındaki açıklamalarımızdaki gibi 6384 sayılı Kanun kapsamında bölge idare mahkemesince verilen kesin nitelikteki kararın da idari nitelikte bir karar olması sebebiyle aykırılığın giderilmesine konu olamayacağı değerlendirilmektedir.

1.4.2.4. Bölge İdare Mahkemelerinin Yetkili Yargı Yerinin Belirlenmesine İlişkin Kesin Nitelikteki Kararları

2576 sayılı Kanun'a göre bir bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare mahkemelerinin dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilebileceği düzenlenmiş olup, bu yolda talepte bulunulabilmesi için en az iki farklı daire tarafından verilmiş olan kararların varlığı gerekmektedir. İlk derece mahkemelerince kendilerini yetkisiz görmesi sebebiyle verilen yetki ret kararları üzerine dosyanın gönderildiği mahkemeler de kendilerini yetkisiz görürse, burada ortaya çıkacak yetki uyuşmazlığının ne şekilde çözümleneceği 2577 sayılı Kanun'un 43. maddesinde düzenlenmiştir.²⁴⁷ Buna göre, karşılıklı yetkisizlik kararı veren mahkemeler aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeyse yetki uyuşmazlığının bölge idare mahkemesince çözümleneceği ve

²⁴⁷ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un "Görevsizlik ve yetkisizlik hallerinde yapılacak işlem" başlıklı 43. maddesi; "1. İdare ve vergi mahkemeleri, idari yargının görev alanına giren bir davada görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle davanın reddine karar verirlerse dosyayı Danıştay'a veya görevli ve yetkili idare veya vergi mahkemesine gönderirler. a) Görevsizlik sebebiyle gönderilen dosyalarda Danıştay, davayı görevi içinde görmezse dosyanın yetkili ve görevli mahkemeye gönderilmesine karar verir. b) Görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle dosyanın gönderildiği mahkeme kendisini görevsiz veya yetkisiz gördüğü takdirde, söz konusu mahkeme ile ilk görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkeme aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde ise, uyuşmazlık bölge idare mahkemesince, aksi halde Danıştay'ca çözümlenir. 2. Görev ve yetki uyuşmazlıklarında Danıştay ve bölge idare mahkemesince verilen kararlar ilgili mahkemelere bildirilir ve bu husus taraflara tebliğ olunur. 3. Danıştay ve bölge idare mahkemesince görev ve yetki uyuşmazlıkları ile ilgili olarak verilen kararlar kesindir. 4. Bu madde hükümleri gereğince verilen kararlar ile görevli ve yetkili kılınan mahkemeye yeniden dava açılması halinde harç alınmaz.", Erişim Tarihi: 15/12/2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2577.pdf>

bölge idare mahkemesinin yetki uyuşmazlığını gideren bu kararının kesin olduğu düzenlenmiştir.

2576 sayılı Kanunun 3/D maddesinde de bölge idare mahkemesi dairelerinin görevleri arasında yargı çevresi içerisinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasında ki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümlmek yer almaktadır.²⁴⁸

Bölge idare mahkemelerinin 2577 sayılı Kanun'un 43. maddesinde belirtilen yetki uyuşmazlıklarını gideren kesin nitelikteki kararlarının aykırılığın giderilmesi istemine konu olup olamayacağının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bölge idare mahkemelerince yetki uyuşmazlığını gideren bu kararlar kesin nitelikte usul kararlarıdır. Kanaatimizce usule ilişkin kesin nitelikte yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin bu kararların da mevzuatta aksine bir hüküm bulunmaması sebebiyle aykırılığın giderilmesine konu olması mümkündür.

Benzer bir uyuşmazlığa ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; aykırılığın giderilmesi talebinde bulunan yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin kesin nitelikte iki farklı bölge idare mahkemesi dairesinin verdiği kararların yetkili yargı yerinin belirlenmesi açısından kesin nitelikli kararlar olduğu, içtihat aykırılığın giderilmesine ilişkin düzenlemede, bölge idare mahkemesi dairelerinin esasa ilişkin verilen, yani uyuşmazlığın esasını çözen kesin nitelikteki kararlarına karşı içtihat aykırılığı başvurusunda bulunulabileceğine, dolayısıyla yetkili yargı yerinin belirlenmesine ve usule ilişkin kesin nitelikte kararlara karşı bu yola başvurulamayacağına dair sınırlayıcı bir düzenleme bulunmadığı, farklı bölge idare mahkemesi daireleri arasında oluşan ve kesin nitelikte olan yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin içtihat aykırılığının giderilmesinin 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesi uyarınca tarafların başvurusu ya da resen bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu tarafından istenebileceği, aykırılığın giderilmesi istenilen her iki kararın benzer aynı konuda ancak farklı yönde olduğu değerlendirilerek aykırılığın giderilmesi için Danıştay'a başvurulmasına karar verilmiştir.²⁴⁹ Bursa Bölge İdare Mahkemesi

²⁴⁸ Çınarlı, 2022, s.314

²⁴⁹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu 21/10/2022 tarih ve E:2022/125 K:2022/125 sayılı kararında özetle; "Astsubay olarak görev yapmakta iken 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 35/B maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan

davada, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nce verilen karar ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın giderilmesi amacıyla 2576 dosyanın Danıştay Başkanlığı'na resen gönderilmesi yolundaki Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı'nın talebi görüşüldü: ... Resen içtihat aykırılığına başvurulması talep edilen kararlardan Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin anılan kararına konu olayda; astsubay olarak görev yapmakta iken 375 sayılı KHK'ya eklenen 35/B. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle Kayseri 2. İdare Mahkemesi nezdinde dava açılmış, Kayseri 2. İdare Mahkemesi'nin kararı ile 2577 sayılı Kanun'a "Askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklara dair hükümler" başlıklı 20/c maddesinin eklendiği, söz konusu maddenin 1. fıkrasında; "Bu madde; Milli Savunma Bakanlığı kadrolarında çalışan kamu görevlileri ile 7179 sayılı Asker alma Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren yedek subaylar ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erleri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır." hükmünün yer aldığı, daha sonra 30/06/2022 tarihli ve 7415 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile söz konusu maddenin 1. fıkrasına; "Bu uyuşmazlıkların çözümünde ilgilinin görev yaptığı yerin idari yargı yetkisi yönünden bağlı olduğu bölge idare mahkemesinin bulunduğu yerdeki idare mahkemesi yetkilidir." cümlesinin eklendiği, bakılan davanın askeri hizmete ilişkin idari işlemde kaynaklandığı nazara alındığında, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde 2577 sayılı Kanun'un 20/c uyarınca Ankara İdare Mahkemesi'nin yetkili olduğu gerekçesiyle davanın yetki yönünden reddine ve dosyanın Ankara İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiştir. Bu karar üzerine dosyanın tevzi edildiği Ankara 17. İdare Mahkemesi'nce verilen karar ile de; dava konusu uyuşmazlığın askeri hizmete ilişkin bir uyuşmazlık olmadığı 375 sayılı KHK uyarınca davacının kamu hizmetinden çıkarılmasına ilişkin bir idari işlemin dava konusu edilmiş olduğu, kamu görevlisi olan davacının görevine son verilmesine ilişkin işlemde doğan uyuşmazlığın, 2577 sayılı Kanun'un 33/2. fıkrasında yer alan yetki kuralı uyarınca davacının en son görev yaptığı yer mahkemesi olan Kayseri İdare Mahkemesi'nce görülüp çözümlenmesi gerektiği gerekçesiyle davanın yetki yönünden reddine ve aynı Kanun'un 43/1-b maddesi uyarınca yetki uyuşmazlığının giderilebilmesi için dosyanın Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiştir. Yetki uyuşmazlığını karara bağlayan Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin "Yetkili Yargı Yerinin Belirlenmesi Kararı" ile; "375 sayılı KHK'ya eklenen 35/B maddesi uyarınca davacının kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin dava konusu işlemin, 2577 sayılı Kanun'un 20/c maddesinin 1. fıkrasında belirtilen askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan bir işlem ya da uyuşmazlık olmadığı, söz konusu işlemin askeri gereklere, askeri usul ve yöneme göre tesis edilmiş bir işlem olmadığı, bir başka ifade ile dava konusu işlemin, tüm kamu görevlilerine yönelik uygulanabilecek nitelikte bir işlem olduğu, dolayısıyla 2577 sayılı Kanun'un 20/c maddesinin dava konusu işleme uygulanamayacağı, dava konusu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde 2577 sayılı Kanun'un 33/2. maddesi uyarınca davacının en son görev yaptığı yer olan Kayseri İdare Mahkemesi'nin yetkili olduğuna ve dosyanın Kayseri 2. İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin bu kararı yetkili yargı yerinin belirlenmesi açısından kesin nitelikte bir karar olup, bu karara karşı bir başvuru yolu bulunmamaktadır. İçtihat aykırılığına konu edilen Samsun 1. İdari Dava Dairesi'nin kararına konu olayda ise; Astsubay olarak görev yapan davacının 375 sayılı KHK'nın Geçici 35. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, dava konusu uyuşmazlığın 2577 sayılı Kanun'un 20/c maddesi kapsamında olup olmadığı dolayısıyla yetkili Mahkemenin belirlenmesinde anılan 20/c maddesinin mi yoksa aynı Kanun'un 33/2. maddesinde yer alan kamu görevlilerine ilişkin yetki kuralının mı uygulanacağı hususunda davacının en son görev yaptığı yer bakımından 33/2. madde uyarınca yetkili Rize İdare Mahkemesi ile 20/c maddesi uyarınca yetkili olan samsun İdare Mahkemesi arasında çıkan yetki uyuşmazlığı üzerine Samsun 1. İdari Dava Dairesi'nin "Yetkili Yargı Yerinin Belirlenmesine İlişkin" anılan kararı ile; dava konusu

Başkanlar Kurulu da benzer bir konuda aykırılığın giderilmesi istemine konu iki farklı bölge idare mahkemesi dairesinin 2577 sayılı Kanun'un 43. maddesi gereğince yetkili yargı yerinin belirlenmesi yönündeki çelişkili kararlarının 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında kesin nitelikte kararlar olduğu yönünde karar vermiştir.²⁵⁰

1.4.2.5. Temyiz Yolu Açık Karar Olup Olmadığına Başkanlar Kurulunca Karar Verilmesi

Yargılama usulüne ilişkin kanunlarda kanun yollarının başvuru süresi, başvuru usulü, uyumsuzluğun türüne göre hangi kanun yollarının bulunduğu, kanun yollarına kimlerin başvuru yapabileceği gibi hususlar düzenlenmiştir. Kural olarak, kanun yollarına başvuru usulüne ilişkin kuralların niteliği değiştirilemese de mahkeme kararlarında

işlemin 2577 sayılı Kanun'un 20/c maddesi kapsamında kaldığı gerekçesiyle anılan madde uyarınca davacının en son görev yaptığı yer yönünden yetkili İdare Mahkemesi'nin değil, 20/c maddesi uyarınca belirlenen Samsun İdare Mahkemesi'nin uyumsuzluğun çözümünde yetkili olduğu ve dosyanın Samsun İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verildiği görülmektedir. Bu durumda; 375 sayılı KHK'nın Geçici 35. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına karar verilen asker kişilerin açtığı davalarda yetkili Mahkemenin belirlenmesi konusunda Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı arasında belirtilen yönden bir içtihat aykırılığı olduğu görülmektedir. Öte yandan her iki karar yetkili yargı yerinin belirlenmesi açısından kesin nitelikli kararlar olup, içtihat aykırılığın giderilmesine ilişkin düzenlemede bölge idare mahkemesi dairelerinin esasa ilişkin verilen, yani uyumsuzluğun esasını çözen kesin nitelikteki kararlarına karşı içtihat aykırılığı başvurusunda bulunulabileceğine, dolayısıyla yetkili yargı yerinin belirlenmesine ve usule ilişkin kesin nitelikte kararlara karşı bu yola başvurulamayacağına dair sınırlayıcı bir düzenleme bulunmadığından, farklı bölge idare mahkemesi daireleri arasında oluşan ve kesin nitelikte olan yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin içtihat aykırılığın giderilmesinin 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca tarafların başvurusu ya da resen Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından istenebileceği açıktır. Somut olayda; Ankara 2. İdari Dava Dairesi'nin yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin kararı ile aynı konuda ancak farklı yönde Samsun 1. İdari Dava Dairesi'nin anılan kararı arasında içtihat aykırılığı bulunduğu ve bu içtihat aykırılığının giderilebilmesi için 2577 sayılı Kanun'un 3/c maddesinin 4/c bendi uyarınca Danıştay Başkanlığı'na, Başkanlar Kurulumuz tarafından resen başvurulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Açıklanan nedenlerle; yukarıda anılan Bölge İdare Mahkemesi kararları arasında oluşan aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 07/09/2022 tarih ve E:2022/3435, K:2022/1705 sayılı kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği görüşüyle, dosyanın Danıştay Başkanlığı'na gönderilmesi isteminin kabulüne," karar verilmiştir. (UYAP Erişim Tarihi: 14/12/2023)

²⁵⁰ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 12/01/2023 tarih ve E:2023/2 K:2023/2 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 10/12/2023)

ilgili kuralın aksi belirtilmek suretiyle karar verildiği durumlar olabilmektedir. Ancak böyle bir durumda kanun hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir.²⁵¹

Örneğin Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda, terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı olduğu gerekçesiyle rütbesi ve buna bağlı hakları geri alınan kararı verilen davacılarla ilgili uyuşmazlıklarda, bölge idare mahkemelerince verilen kararların temyize tabii kararlar olup olmadığı yönündeki tartışmada, bölge idare mahkemelerince temyiz yolu açık olarak karar verilmesi üzerine Danıştay tarafından belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğurmayan, kamu görevlisinin rütbesinin ve buna bağlı haklarının geri alınması işlemine ilişkin kararın temyize açık olduğu belirtilse dahi anılan türden davalar için temyiz kanun yolu öngörülmediğinden yapılan başvurunun reddine karar verilmiştir.²⁵²

²⁵¹ Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanununda Süreler, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8(Özel), s.3171-3172. Erişim Tarihi: 20/12/2023, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179511>

Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 08/12/2022 tarih ve 2018/8293 başvuru numaralı kararında; kanun yolu süresinin mahkeme kararında hatalı olarak gösterilmesine ilişkin; "... Başvurucu, gerekçeli karardaki kanun yolu ve süresine ilişkin belirleme doğrultusunda süresinde istinaf başvurusunda bulunmuş; Bölge Adliye Mahkemesinin yargısal süreci ihtiyati tedbir olarak niteleyerek istinaf kanun yolundan önce itiraz yolunun işletilmesi gerektiğinden bahisle istinaf dilekçesinin reddine karar vermesi üzerine başvuru Ankara 12. Ticaret Mahkemesine itiraz yoluna başvurmuştur. Mahkemece, itirazın reddine ve kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde istinaf kanun yoluna müracaat edilebileceğinin belirtilmesi üzerine başvuru yeniden istinaf talebinde bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi icranın geri bırakılmasına dair 3/1/2017 tarihli karara karşı itiraz kanun yoluna bir haftalık hak düşürücü süre içinde müracaat edilmediğini belirterek itirazı süre aşımı nedeniyle reddetmiştir. Başvurucu yargılama sürecinde başından beri kanun yolu ve süresiyle ilgili yargılama makamlarının gösterdiği şekilde gerekli müracaatlarını yapmıştır. Mahkemenin kanun yolu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü göz önüne alındığında kanun yoluna başvuru süresinin Mahkeme tarafından hatalı gösterilmesinin sonuçlarına başvurucunun katlanmak zorunda bırakılması sonucunu doğuran istinaf dairesinin yorumunun başvuru üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı" gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 17/11/2023)

²⁵² Danıştay 5. Dairesinin 24/10/2023 tarih ve E:2023/13903 K: 2023/14553 sayılı kararında özetle; "...1. Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapmakta iken resen emekli olan davacı tarafından, olağanüstü hal kapsamında 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile rütbesinin geri alınması üzerine rütbesinin ve buna bağlı haklarının iadesi talebiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvurunun reddine dair 22/01/2019 tarih ve 2019/3791 sayılı işlemin iptali istemiyle açılan davada verilen kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde sayılan temyiz edilebilecek konular arasında yer almadığı ve istinaf

Mahkeme kararında, kararın kesin olduğu belirtilse de kanun yollarına başvurulabilir.²⁵³ Mahkeme tarafından kararın kesin olduğu belirtilmek suretiyle karar verilse dahi, taraflarca kanun yollarına başvuru yapılabilir. Bu durumda, kararı veren mahkeme tarafından kanun yoluna başvuru dilekçesine ilişkin bir karar verilmesi gerekir. Bu yeni karara karşı kanun yoluna başvuru yapılabileceğinden, üst yargı merci tarafından kararın kesinliğine ilişkin değerlendirme yapılabilecektir.

Bu nokta da kanun hükmünden açıkça temyiz yolu açık olup olmadığı anlaşılamayan ancak Danıştay kararıyla temyiz yolu açık olduğu belirlenen uyuşmazlıklara ilişkin; istinaf dairesince temyiz yolu kapalı olacak şekilde kesin olarak karar verilmesi ve tarafların da kararın kesin olduğunun belirtilmesi sebebiyle yani dairenin yanlış yorumu veya hatası yüzünden temyiz yoluna başvurmaması sebebiyle kesinleşen kararlar arasında aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususu da önemli bir konudur. Bu şekilde verilmiş bir karar ile ilgili taraflarca aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulduğunda başkanlar kurulunca kararın aslında temyiz yolu açık bir karar olduğu ancak daire tarafından kesin karar olarak nitelendirildiği, bu nedenle aykırılığın giderilmesinin şartlarından olan kesin nitelikte birden fazla karar bulunmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar verilmesi halinde, Danıştay tarafından yapılması gereken temyiz yolu açık olup olmadığına ilişkin değerlendirme bu konuda yetkisi olmayan başkanlar kurulu tarafından yapılmış olacaktır. Bu durumda hak arama hürriyeti kapsamında kişiler aleyhine bir sonuç doğmasına sebep olacaktır.

incelemesinden geçmek suretiyle kesinleştiği açıktır. Bu durumda, istinaf incelemesi sonucunda kesinleşen kararın temyizen incelenmesine kanunen imkan bulunmamaktadır. ...” gerekçesiyle temyiz isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 28/11/2023)

²⁵³ Anayasa Mahkemesi’nin 29/9/2021 tarih ve 2017/37079 sayılı başvuru numaralı kararında; “... ilk derece mahkemesi veya istinaf mahkemesinin verdiği kararın kesin olduğu hususunda yaptığı tespitin yargı denetimi dışında olmadığı, bunlara karşı bir üst kanun yoluna müracaat edilmesinin mümkün olduğunun altı çizilmelidir. Yukarıda değinilen mevzuat hükümleri ilk derece ve istinaf mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlara karşı istinaf/temyiz dilekçesi sunulmasını ve bu dilekçenin reddi hâlinde dilekçe ret kararına karşı kanunlarda öngörülen süre içinde üst kanun yoluna müracaat edilmesini mümkün kılmaktadır. Böylelikle üst kanun yolu mercii bir alt derece mahkemesinin kararın kesinliğine dair tespitinin usul kanunlarına uygun olup olmadığını inceleyecek ve alt derece mahkemesinin değerlendirmesini isabetli görmediği takdirde dilekçe ret kararını kaldırarak kanun yolu isteminin esasını inceleyebilecektir.” şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim: 25/12/2023)

Kanaatimizce bu durumda istinaf dairesinin farklı yorumu nedeniyle kesinleşen bir karar söz konusu olduğunda, başkanlar kurulunca aykırılığa konu kararın temyiz yolu açık bir karar olduğu yönünde değerlendirme yapılmadan Kanun’da belirtilen diğer şartların oluşması halinde Danıştay’a aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasının ve aykırılığa konu kararın temyiz yolu açık olup olmadığı değerlendirilmesinin Danıştay tarafından yapılmasının hakkaniyete daha uygun olduğu değerlendirilmektedir.

1.5. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA BAŞVURU YAPABİLECEKLER

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinde; “*Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların*” aykırılığın giderilmesini talep edebilecekleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapabileceklerin maddeler halinde incelenmesi gerekmektedir.

1.5.1. İstinaf Yoluna Başvurma Hakkı Bulunanlar

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinde başkanlar kuruluna aykırılığın giderilmesini öncelikle istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların talep edebilecekleri anlaşılmaktadır.

Öncelikle istinaf kanun yoluna kimlerin başvurabileceğini incelemek gerekir. İstinaf kanun yoluna kimlerin başvurabileceği hakkında, 2577 sayılı Kanun’da bir düzenleme bulunmamaktadır.²⁵⁴ Kanun’da bu yönde bir açıklık olmasa da istinaf yoluna davanın tarafları başvurabilir. İstinaf isteminde bulunanın bu başvuruda bulunmasında hukuki

²⁵⁴ Bilgin, 2021, s.65

yararının²⁵⁵ yani menfaatinin de olması gerekir.²⁵⁶ Davanın kısmen kabul kısmen reddedilmesi durumunda yani dava konusunun bir kısmında söz konusu yararın olması kanun yoluna başvurulabilmesi için yeterlidir.²⁵⁷ İstinaf başvurusunda bulunan tarafın taleplerinin tamamının mahkeme tarafından karşılanması halinde artık burada hukuki yararın bulunmadığının kabul edilmesi gerekir.²⁵⁸

İstinaf kanun yoluna başvuruda bulunan tarafın başvuru yaptığı kararın değiştirilmesi veya kaldırılmasında korunmaya değer hukuki bir yararının bulunması gerekir.²⁵⁹ Başka bir anlatımla, ilk derece mahkemesi kararı aleyhine olan taraf bahse konu karara karşı istinaf yoluna başvurabilecektir. Lehine karar verilmiş olan tarafın istinafa konu kararın gerekçesi yönünden istinaf kanun yoluna başvurmasında hukuki menfaatinin bulunduğu durumlar olabilir.²⁶⁰ Bu kapsamda davanın reddi halinde davacı taraf istinaf yoluna başvurabilecekken dava konusu işlemin iptali halinde istinaf yoluna davalı taraf başvurabilecektir.²⁶¹ İstinaf kanun yoluna başvuru için her iki tarafın da yararı bulunuyorsa, taraflar karşılıklı olarak da istinaf kanun yoluna başvurabilirler.²⁶²

Davacı taraf veya vekili olan avukatı da istinaf başvurusu yapabileceği gibi, davalı idarece de 659 sayılı KHK kapsamında yetkili kılınan hukuk birimi amiri, hukuk müşavirleri veya avukatlar aracılığıyla istinaf başvurusunda bulunulabilir.²⁶³

2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde “*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda ... üçüncü şahısların davaya katılması ... hallerinde ... Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.*” şeklindeki düzenleme kapsamında, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla

²⁵⁵ Çağlayan, 2017, s.777

²⁵⁶ Gündüz, F. Ebru, *İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet*, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s.111; Çınarlı, 2022, s. 63

²⁵⁷ Kuru, Baki; Arslan, Ramazan; Yılmaz, Ejder, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s.635

²⁵⁸ Kaplan, 2017, s.483

²⁵⁹ Kuru, Arslan, Yılmaz, 2009, s.635

²⁶⁰ Atay, Ender Ethem, *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s.445

²⁶¹ Bilgin, 2021, s.120-121

²⁶² Kuru, Arslan, Yılmaz, 2009, s.636

²⁶³ Gündüz, 2016, s.246

üçüncü kişi müdahil sıfatıyla davaya katılabilir.²⁶⁴ İdari yargıda davaya katılma genellikle iptal davalarında ve davalının yanında katılma şeklinde görülür.²⁶⁵

Adil yargılanma hakkı ve mahkemeye erişim hakkı kapsamında, müdahilin bağımsız olarak kanun yollarına başvurabilmesi gerektiği söylenebilir.²⁶⁶ İdari yargıda davaya katılanın yanında katıldığı taraftan bağımsız hareket edemeyeceği ve kendiliğinden kanun yoluna başvuramayacağı yönünde genel kabul bulunmakla birlikte²⁶⁷ müdahilin, yanında bulunduğu taraftan bağımsız olarak kanun yollarına başvurabilmesi ile ilgili Danıştay’ca verilen farklı kararlar bulunmaktadır.²⁶⁸ Danıştay’ın bu hususa ilişkin farklı kararları nedeniyle yapılan başvuru sonrası Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu’nun 03/02/2023 tarihli ve E:2021/4, K:2023/1 sayılı kararıyla, “... idari yargının kendine özgü özellikleri göz önüne alınarak konu değerlendirildiğinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemini yapma hakkı tanınan müdahilin, yanında katıldığı taraf hakkında verilen karara karşı tek başına kanun yollarına başvurabilmesinin, adil yargılanma hakkının temini bakımından gerekli olduğu neticesine ulaşılmıştır. Öte yandan söz konusu düzenlemeler, yanında davaya katıldığı tarafın davadan ya da temyizden feragati veya vazgeçmesi yahut davayı kabul etmesi gibi aksi yöndeki iradesinin varlığı halinde müdahilin kanun yollarına başvurmasına engel teşkil etmektedir. Yani müdahilin, tarafın aksi yönde iradesinin varlığı halinde, bu iradeye aykırı ve bu iradeyle çelişen bir işlem yaparak kanun yollarına başvurma olanağı bulunmamaktadır.”²⁶⁹ şeklindeki gerekçe ile, yanında katıldığı tarafın kanun

²⁶⁴ Atay, 2021, s.446; Akyıldız, Ali, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdari Yargılama Hukukunda Uygulanması Bağlamında Ehliyet (Objektif Ehliyet), Davaya Katılma (Asli Ve Fer’i Müdahale) Ve Davanın İhbarı Müessesesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155.Yıl), Ankara, 2023, s.338.

²⁶⁵ Tan, Bayazıt, 2023, s.1076

²⁶⁶ Aksoylu, Özge, *İdari Yargılama Hukukunda Müdahilin Bağımsız Olarak Kanun Yoluna Başvurma Hakkı*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Yayını, İstanbul, 2020/1, s. 107.

²⁶⁷ Atay, 2021, s.446; Demirkol, Selami, *İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü – Danıştay’ın İçtihat Mahkemesi Rolü’nün Güçlendirilmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (148. Yıl), Ankara, 2016, s.130; Akyıldız, 2023, s.332

²⁶⁸ Farklı yöndeki Danıştay kararları ve değerlendirmeleri için Bkz. Şimşek, Tacettin; *İdari Yargılama Hukukunda Davalı Yanında Müdahilin Tek Başına Kanun Yollarına Başvuruda Bulunma Hakkı*, TBB Dergisi, İstanbul, 2018, s.134 ve s.202-208

²⁶⁹ Danıştay İBK’nın 03/02/2023 tarih E:2021/4, K:2023/1 sayılı kararında: “... Nitekim, idari yargılama usulünde davaya müdahale, ilgilinin talebi ile olabileceği gibi medeni usul

yollarına başvurmaması halinde müdahilin, ilgili tarafın işlem ve açıklamalarına açıkça aykırı olmamak şartıyla tek başına kanun yollarına başvurabileceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yoluna, aykırılığa konu kararlarla ilgili istinaf yoluna başvurma hakkı bulunan taraflar gidebilir. Ayrıca Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun kararı gereğince aykırılığa konu davada müdahil bulunuyorsa, ilgili tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmamak koşuluyla müdahil de başvurabilecektir.

hukukundan farklı olarak, ilgili yargı merciince resen davanın ihbar edilmesi üzerine de söz konusu olabilmektedir. Bu bakımdan ihbar, müdahaleyi sağlamak amacıyla yapıldığına göre, doğrudan mahkeme tarafından kendisine ihbarda bulunulabilen idari yargılamadaki üçüncü kişi ile, ancak tarafın talebi ile dava kendisine ihbar edilen hukuk usulündeki üçüncü kişinin uyumsuzluk karşısındaki konumunun aynı olduğu söylenemez. Bununla birlikte, her iki halde de müdahil, davanın aydınlatılmasında önemli bir rol üstlenebilmektedir. Yargılamanın etkinliği için bu müessesenin sadece şeklen değil, esas yönünden de işlevsel bir şekilde tatbiki gerekmektedir. Diğer taraftan, idari davaların özellikleri gereği bazı durumlarda müdahil, hukuk usulüne nazaran idari yargıda uyumsuzluğun konusu ile doğrudan ilgili olabilmektedir veya müdahil ile yanında katıldığı taraf arasındaki ilişki dava konusu edilmektedir. Bu çerçevede müdahil, davanın şekli anlamda tarafı olmasa da dava konusu uyumsuzluk maddi anlamda müdahilin hak ve menfaatini ilgilendirmekte ve müdahil verilecek kararın neticesinden doğrudan etkilenmektedir. Buna göre idari yargıda müdahilin yalnızca yanında katıldığı tarafın işlemlerine bağlı kılınması adil olmayan sonuçlar doğurabilecektir. Bu bakımdan, müdahilin tek başına kanun yollarına başvurabilmesinin, resen araştırma ilkesinin benimsenmiş olduğu idari yargılama usulünde, maddi olayın doğru ve eksiksiz bir şekilde belirlenerek gerçeğe en uygun kararın verilmesine ve böylece kamu yararının gerçekleştirilmesine; idarenin hukuka uygun hareket etmesi sağlanarak hukuk düzeninin idari yargı eliyle korunmasına ve kanun yollarının hukukun ülke genelinde aynı şekilde uygulanmasını temin ederek kanun önünde eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesi işlevinin yerine getirilmesine katkı sağlayacağı açıktır. Bu açıklamalar çerçevesinde, idari yargının kendine özgü özellikleri göz önüne alınarak konu değerlendirildiğinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemini yapma hakkı tanınan müdahilin, yanında katıldığı taraf hakkında verilen karara karşı tek başına kanun yollarına başvurabilmesinin, adil yargılanma hakkının temini bakımından gerekli olduğu neticesine ulaşılmıştır. Öte yandan söz konusu düzenlemeler, yanında davaya katıldığı tarafın davadan ya da temyizden feragati veya vazgeçmesi yahut davayı kabul etmesi gibi aksi yöndeki iradesinin varlığı halinde müdahilin kanun yollarına başvurmasına engel teşkil etmektedir. Yani müdahilin, tarafın aksi yönde iradesinin varlığı halinde, bu iradeye aykırı ve bu iradeyle çelişen bir işlem yaparak kanun yollarına başvurma olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla üçüncü kişinin davaya katılması konusunda İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollaması nedeniyle uygulanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenlemeler uyarınca müdahilin, yanında katıldığı tarafın işlem veya açıklamalarına aykırı olmadığı sürece, karara karşı tek başına kanun yollarına başvurabileceği sonucuna varılmıştır.” şeklinde olduğu görülmüştür.

Ayrıca 2576 sayılı Kanun'daki düzenlemeden tarafların lehine veya aleyhine karar verilmiş olan hangi bölge idare mahkemesine başvurabilecekleri yönünde herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Uygulamada aykırılığın giderilmesi başvurularının genellikle aleyhe karar vermiş olan bölge idare mahkemelerine yapıldığı bilinmektedir. Tarafların lehine karar veren bölge idare mahkemesine başvurması halinde de herhangi bir usulü eksiklik oluşmayacaktır. Zira kanunda tarafların hangi bölge idare mahkemesine başvurması gerektiği yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır.

1.5.2. İlgili Bölge İdare Mahkemesi Dairesi

2576 sayılı Kanun'a göre aykırılığın giderilmesi yoluna başvurabilme yetkisi ilgili bölge idare mahkemesi dairesi tarafından da talep edilebilecektir. Kanun hükmündeki ilgili bölge idare mahkemesi dairesinden kastedilenin uyuşmazlıkla ilgili kararın verildiği daire olduğu anlaşılmaktadır. Uygulamada uyuşmazlığa konu kararın verildiği bölge idare mahkemesi dairesi tarafından aykırılığın giderilmesi yolundaki başvuruların daire heyetince verilen karar ile başkanlar kuruluna iletildiği görülmektedir.

Bölge idare mahkemesi dairesince yapılacak aykırılığın giderilmesi talebinin heyet halinde ara karar niteliğinde bir kararla mı yapılması gerektiği, yoksa başkanlık yazısıyla yapılmasının mümkün olup olmadığı yönünde mevzuatta herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Başkanlar kuruluna yapılacak başvurunun ilgili daire başkanı yazısı ile iletilmesinin yeterli olduğu yönünde görüşlerde bulunmaktadır.²⁷⁰

Kanaatimizce, aykırılığın giderilmesi kararına konu uyuşmazlığa bakan bölge idare mahkemesi dairesi heyetinde, aykırılığın giderilmesi yoluna hangi gerekçelerle başvurulması konusunda bir değerlendirme yapılmasının ve daire heyetince gerekçesinin de belirtmek suretiyle ara karar alınarak dosyanın başkanlar kuruluna

²⁷⁰ Bilgin, 2021, s.120

gönderilmesinin başkanlar kurulunda da daire heyetince alınan karardaki gerekçenin tartışılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

1.5.3. Başkanlar Kurulunca Kendiliğinden (Resen) Başvuruda Bulunulması

Kanun'da aykırılığın giderilmesini öncelikle istinaf yoluna başvurma hakkı olanlar veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin isteyebilecekleri düzenlenmiş ayrıca başkanlar kurulunun da resen aykırılığın giderilmesi talebinde bulunabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Uygulamada başvuruların genellikle ilgili daire başkanlıkları veya istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunanlar tarafından iletildiği görülmektedir. Aykırılığın giderilmesi yönündeki taleplerin başkanlar kuruluna hitaben yapıldığı durumlarda başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebini toplantı gündemine resen aldığı durumlar da bulunmaktadır.²⁷¹

Bu noktada, kesin nitelikteki kararlar hakkında davanın tarafı olmayan bir başka anlatımla aykırılık bulunan davalarda istinaf yoluna başvurma hakkı bulunmayan, dava dışı tarafların anılan mevzuat hükümleri gereğince içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı bulunup bulunmadığı hususunun da tartışılması gerekir. Kanaatimizce, 2576 sayılı Kanun'da aykırılığın giderilmesini bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanlarının isteyebilmesinin yanında başkanlar kurulu tarafından da aykırılığın giderilmesi talebinin resen gündeme getirilmesi mümkün olduğundan dava dışı taraflar başkanlar kurulunu resen harekete geçirebilir.

Konuya ilişkin Danıştay İDDK tarafından 17 Şubat 2020 ve 24 Şubat 2020 tarihlerinde yapılan değerlendirmede bölge idare mahkemelerinde derdest davası olan birinin başkanlar kuruluna başvuru yapıp onu harekete geçirebileceği ve kendi davası

²⁷¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun üyeleriyle yapılan görüşmeler neticesinde öğrenilmiştir.

dışında kesinleşmiş kararlardan bahisle bu kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesini isteyebileceği, kanunda başvuru hakkı bulunanlar belirtilirken "kesin kararın tarafları" denilmediği, derdest davası olanların "istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanlar" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, zaten öncelikli olarak başkanlar kurulunun başvuruyu uygun bulması ve ondan sonra kendi görüşünü de ekleyerek dosyayı Danıştay'a göndermesi gerektiği; Başkanlar kurulunun herhangi bir başvuru olmaksızın resen de Danıştay'a başvuru yapabileceği ve bu başvurunun İDDK tarafından incelenme zorunluluğu bulunduğu dikkate alındığında, derdest davası olanın başvurusu üzerine alınan başkanlar kurulu kararına konu aykırılıkların da giderilmesi gerektiği yönünde görüş beyan edilmiştir.²⁷²

Bahse konu hususa ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu önüne gelen bir başvuruda; Ankara 11. İdare Mahkemesi'nce dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi üzerine davacı tarafından bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunulduktan sonra ve henüz istinaf incelemesi devam ederken Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince ve Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesince benzer uyuşmazlıklarda verilen ve kesinleşen dava dışı tarafların açmış olduğu davalarda verilen kararlar arasında içtihat aykırılığı bulunduğu ileri sürülerek söz konusu içtihat aykırılığının giderilmesi için dosyanın Danıştay Başkanlığına gönderilmesi ve içtihat aykırılığı giderilinceye kadar kendi dosyasının istinaf incelemesinin bekletilmesi yönünde başvuruda bulunulmuştur. Başkanlar kurulunca kesin nitelikteki kararlara karşı içtihat aykırılığının giderilmesi için resen Danıştay Başkanlığı'na başvuru mümkün olduğu vurgulandıktan sonra bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların da içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı bulunduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, kesin nitelikteki kararlarla ilgili davanın tarafı olmayan bir başka anlatımla aykırılık bulunan davalarda istinaf başvurusunda bulunma hakkı olmayan, dava dışı tarafların anılan kanun kapsamında içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı (ehliyeti) bulunmadığı gerekçesiyle davacının isteminin usul bakımından reddi gerektiği yönünde

²⁷² Konuya ilişkin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun toplantı da aldığı kararlar, yapılan görüşmeler neticesinde elde edilmiş olup henüz yayınlanmamıştır. (Erişim tarihi: 17/12/2023)

oyçokluğuyla karar verilmiştir.²⁷³ Azlık oyunda ise bu husus tartışılmış içtihat birliğinin sağlanması her zaman yargının sorunları arasında önemli bir yer tutmakla birlikte, istinaf sistemine geçilmesinden sonra halen ülke çapında dokuz farklı bölge idare mahkemesinin ve bunların çok sayıda dairelerinin görev yapıyor olması nedeniyle içtihat birliğinin sağlanmasının öncekinden çok daha önemli bir sorun haline geldiği vurgulanmış, bu önemli soruna çözüm bulmak amacıyla 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde, bölge idare mahkemelerinin başkanlar kurullarına, *“Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek”* görevi verildiği belirtilmiştir. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun bu görevini ilgili dairenin veya tarafların başvurusu üzerine yerine getirebileceği gibi Kanun'da açıkça ifade edildiği gibi resen de harekete geçebileceği vurgulanmış ancak mevzuat da başkanlar kurulunun bu bilgiyi zorunlu olarak edinmesi sonucunu doğuracak herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği belirtilmiştir. Başkanlar kurulunun aykırılığa konu kararları öğrenmesi ilgili dairelerin ya da verilmiş kararlardaki tarafların başvurusu ile olabilir. Bu durumda başkanlar kurulu resen harekete geçmiş olmayacaktır. Medya organlarında yayınlanan bir haber veya CİMER üzerinden yapılan bir başvuru üzerine ilgili kurumlarca yazılan bir yazı ya da aynı konudaki çok sayıda davanın takibini yapan bir avukatın başvurusunun da başkanlar kurulunun konu hakkında bilgilenmesinin kaynağı ve kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi prosedürünü başlatmak için resen harekete geçme sebebi olabileceği, bu bilgi kaynaklarını artırmanın mümkün olduğu ve sınırlamanın da uygun olmadığı, başkanlar kurulunun, aykırılığın giderilmesi prosedürünü resen başlatması seçeneğinde, bölge idare mahkemelerinde aynı konuya ilişkin olarak birbirine aykırı kararlar verildiği

²⁷³ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/06/2022 tarih ve E:2022/83, K:2022/83 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/11/2023)

iddiasının başkanlar kuruluna nasıl ulaştığının bir öneminin olmadığı, bunun çok çeşitli yollarla olabileceği, önemli olan hususun ortada birbirine aykırı kesinleşmiş kararların olup olmadığı ve konunun Danıştay'a iletilmesi için gerekli şartların bulunup bulunmadığıdır. Başvurunun yukarıda izah edilen çerçevede değerlendirilerek diğer şartlar yönünden incelenmesi ve gerek görülürse prosedürün resen başlatılması gerektiği şeklinde görüş bildirildiği görülmektedir.²⁷⁴

Aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuat hükümleri ile bu yolun getirilmesindeki amaç ileriye dönük içtihat birliğinin sağlanarak bölge idare mahkemelerinin farklı kararları sonucu ortaya çıkacak aykırılıklar nedeniyle hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin ihlal edilmesinin önüne geçebilmektir.

Bu amaç doğrultusunda kanunla istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanlar ile ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin aykırılığın giderilmesi yoluna başvurabileceğinin düzenlenmesi yanında başkanlar kuruluna da resen Danıştay'dan aykırılığın giderilmesini isteme hakkı verilmesinin nedeni de başkanlar kurulunun bir şekilde aykırılığa ilişkin bilgi sahibi olması halinde Danıştay'a başvurabilmesinin önünün açılmasının amaçlandığı görülmektedir.

Nitekim bir başvuru üzerine başkanlar kurulu tarafından, davacının talebinin kanuni şarta haiz olmadığına tespiti ve değerlendirmesi yönünden mevzuatın verdiği yetkiye istinaden resen araştırma yoluna gidildiği ve UYAP ortamında yapılan sorgulama neticesinde, uyuşmazlığa konu olay ile aynı mahiyette olan olaylarla ilgili farklı bölge idare mahkemeleri idari dava daireleri tarafından farklı kararlar verildiğinin anlaşıldığı ve kararlar arasında aykırılık bulunduğu resen tespit edildiğinden, içtihat farklılığı bulunduğu yönündeki görüşle birlikte, aykırılığın giderilmesi yönündeki talebin Danıştay'a iletilmesine²⁷⁵ karar verilmiştir.

²⁷⁴ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/06/2022 tarih ve E:2022/83, K:2022/83 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/11/2023)

²⁷⁵ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 06/01/2020 tarih ve E:2019/65, K:2020/1 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 17/11/2023)

Kanaatimizce, davanın tarafı olmayan veya ilerde farklı içtihatlar nedeniyle oluşabilecek hak kayıpları sebebiyle etkilenecek ve bu durumdan menfaati bulunan kişiler ile doğrudan uyumsuzlığa sebep olan kararı vermeyen bölge idare mahkemesi daireleri tarafından yapılan başvuruların da başkanlar kuruluna verilen resen isteme yetkisi kapsamında tartışılması ve kanunda bulunan diğer şartların sağlanması halinde başkanlar kurulunca Danıştay'a başvurulabilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca aykırılığın giderilmesinin istenildiği kesin nitelikteki kararların bulunduğu bölge idare mahkemelerinden değil de bu kararlarla ilgisi bulunmayan farklı bir bölge idare mahkemesinden aykırılığın giderilmesi isteminde bulunulması hususunda da ilgili mevzuatta herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Aykırılıkla ilgisi olmayan bölge idare mahkemesine yapılan başvurulara ilişkin 2577 sayılı Kanun'un 32. ila 37. maddeleri arasında düzenlenen yetki kurallarının da uygulanması olanaklı değildir. Zira 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuat hükümlerinde herhangi bir atıf bulunmaması nedeniyle olağan ve olağanüstü kanun yollarına ilişkin usul hükümlerini belirleyen 2577 sayılı Kanun'daki yetki maddelerinin aykırılığın giderilmesi usulünde dikkate alınamayacağı değerlendirilmektedir.

Usul ekonomisi gereğince aykırılığa sebep olan kararların verildiği bölge idare mahkemelerinden aykırılığın giderilmesi yönünde talepte bulunulmasının uygun olacağı anlaşılmakla birlikte farklı bölge idare mahkemesinden talepte bulunulması halinde talepte bulunulan bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca dosyanın kararların verildiği bölge idare mahkemelerinden birine gönderilmesinin ve bu bölge idare mahkemelerince aykırılığa sebep olan kararlara ilişkin hukuki inceleme yapılarak, şartları oluşuyorsa bu bölge idare mahkemeleri başkanlar kurulunca Danıştay'a iletilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bu hususta farklı iki bölge idare mahkemesi dairesinin kararları arasındaki aykırılıkla ilgili başkanlar kuruluna yapılan aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili başkanlar kurulunca aykırılık olduğu ileri sürülen kararların Ankara Bölge İdare Mahkemesi yetkisi dahilinde verilmiş kararlar olmadığı ve 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi

kapsamında kalmadığından aykırılığın giderilmesi için Danıştay'a başvurulması yolundaki talebin incelenmesine usulen imkan bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı²⁷⁶ verilmiştir. Aynı konuda İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu²⁷⁷ ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu²⁷⁸ tarafından da, aykırılığın giderilmesinin, aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi dairelerinin bağlı bulunduğu ilgili bölge idare mahkemeleri başkanlar kurulundan istenilmesi gerektiği, bir başka deyişle aykırılığın giderilmesinin, aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi dairelerinin bağlı bulunduğu bölge idare mahkemeleri başkanlar kurulu haricinde başka başkanlar

²⁷⁶ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 28/01/2022 tarih ve E:2022/22, K:2022/22 sayılı kararından özetle; "Davacı tarafından, müvekkilinin Adana İli, Sarıçam İlçesi, Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Müdür Yardımcısı olarak görev yapmakta iken hakkında yürütülen soruşturma sonucunda 657 sayılı Kanun'un 125/C-a maddesi uyarınca 1/8 oranında aylıktan kesme cezası ile tecziyesine ilişkin Adana Valiliği'nin 02/11/2018 tarih ve 2018/177 sayılı işleminin iptali istemiyle açılan davada; Adana 1. İdare Mahkemesi'nce verilen 19/06/2019 gün ve E:2018/1209, K:2019/552 sayılı davanın reddine ilişkin kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine Konya (Kapatılan) 3. İdari Dava Dairesi'nin 09.01.2020 tarih ve E:2019/1165 K:2020/16 sayılı kararıyla istinaf başvurusunun reddine kararı verildiği, bu karar ile aynı konuda başka bir davacı tarafından açılan davada, Siirt İdare Mahkemesi'nin 31/05/2018 tarih ve E:2017/803 K:2018/419 sayılı ret kararına yapılan istinaf başvurusunun kabulüne ve dava konusu işlemin iptaline ilişkin Gaziantep 5. İdari Dava Dairesi'nin 02/06/2020 tarih ve E:2019/694, K:2020/782 sayılı kararları arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek bu aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi istemiyle yapılan başvuru incelenerek gereği görüldü: 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının c bendinde; "Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyumsuzluğun giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek" Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun görevleri arasında sayılmış bulunmaktadır. Anılan madde hükmü ile bir bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare mahkemelerinin dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyumsuzluklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması halinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilebileceği düzenlenmiş olup, içtihat aykırılığı olduğu ileri sürülen kararların Ankara Bölge İdare Mahkemesi yetkisi dahilinde verilmiş kararlar olmadığı anlaşılmakla, 2576/3-c maddesi kapsamında kalmadığından aykırılığın giderilmesi için Danıştay'a başvurulması yolundaki talebin incelenmesine usulen imkan bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, davacı tarafın hüküm aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine" şeklinde karar verildiği görülmektedir.

²⁷⁷ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 24/05/2023 tarih ve E:2023/19, K:2023/19 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 22/12/2023)

²⁷⁸ Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 03/05/2023 tarih ve E:2023/12, K:2023/12 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 22/12/2023)

kurulundan talep edilemeyeceği gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararları verildiği görülmektedir. Başkanlar kuruluna kanunla verilen resen değerlendirme yetkisi ise kararlarda tartışılmamıştır.

Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından da; aykırılığın giderilmesi talebine konu edilen kararlar arasında Erzurum Bölge İdare Mahkemesi dairelerince verilmiş bir karar bulunmadığından, talep hakkında başkanlar kurulunca değerlendirme yapılmasına hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı verilmiştir.²⁷⁹ Kararda ayrıca başkanlar kurulunun resen değerlendirme yetkisine ilişkin olarak da; Başkanlar Kurulunun resen başvuru görev ve yetkisinin, kendisine bağlı daire kararları arasında ya da bu daire kararları ile diğer bölge idare mahkemelerine bağlı daire kararları arasında aykırılık bulunması durumunu kapsadığı, başkanlar kurulunun, aralarında bölge idare mahkememize bağlı dava dairelerince verilmiş bir karar yok iken, farklı bölge idare mahkemeleri dava daireleri kararları arasında aykırılık olup olmadığını araştırma ve aykırılığın giderilmesi için resen Danıştay'a başvurma yönünde yetki ve görevinin bulunmadığı yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir.²⁸⁰ Başkanlar kuruluna verilen resen değerlendirme yetkisi kararda tartışılmakla birlikte kanunda öngörülmeyen sınırlı bir yorum yapıldığı anlaşılmaktadır.

İçtihat aykırılıkları tüm toplumu ve hukuk düzenini etkilediğinden aykırılığın giderilmesi talebine konu kararların kendisiyle ilgili olmayan bölge idare mahkemelerince verilmesi halinde dahi talepte bulunulan bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun resen değerlendirme yetkisi kapsamında aykırılıkların tartışılarak, dosyanın aykırılığa konu kararlardan birisinin verildiği bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna gönderilmesinin usul ekonomisine uygun olacağı değerlendirilmektedir.

²⁷⁹ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/05/2023 tarih ve E:2023/51, K:2023/51 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/12/2023)

²⁸⁰ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/05/2023 tarih ve E:2023/51, K:2023/51 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 20/12/2023)

Nitekim Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu, aykırılığın giderilmesi istemine konu davacıya ait dosyanın Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi tarafından kesin olarak karara bağlandığı, davacıya ilişkin Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı arasındaki aykırılık ve uyuşmazlığın giderilmesi için 2576 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 3/C maddesinin 4.fıkrasının (c) bendi gereğince dava dosyasının Danıştay Başkanlığı'na iletilmesinin talep edilmesi istemiyle yapılan başvurunun görüm ve çözümünde Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun yetkili olduğu sonucuna varmış ve başvurunun yetki yönünden reddine karar vererek, dosyanın Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na gönderilmesine karar vermiştir.²⁸¹

Önüne gelen bir başvuruyla ilgili Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca; davacının kendisiyle ilgili kararı veren Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna başvurduğu, başvurunun Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin faaliyetinin durdurulduğu ve bunun sonucu olarak başvuruya konu idari dava daireleri kararları arasındaki aykırılığın devam etmesi olasılığının ortadan kalktığından bahisle istemin reddine karar verildiği belirtildikten sonra ilgilinin bu karara yaptığı itirazın incelenemeyeceğine karar verilmiştir.²⁸² Bu karar üzerine bir önceki kararın başvurucusu tarafından aynı kararla ilgili olarak bu kez Samsun Bölge İdare Mahkemesine başvurulduğu, bu başvurunun da Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca aynı gerekçeyle reddedildiği, davacı tarafından bu kararın temyizen incelenerek bozulmasının talep edilmesi üzerine İDDK tarafından incelenmeksizin ret kararı verildiği görülmektedir.²⁸³ Bunun yanı sıra adı geçen kişi tarafından, 10/05/2022 tarihli dilekçeyle aykırılığın giderilmesinin doğrudan Danıştay İDDK'dan istenilmesi üzerine ilgiliye ait dilekçenin gerekçeli olarak düzenlemiş üst

²⁸¹ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/05/2023 tarih E:2023/9 K:2023/12 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 19/12/2023)

²⁸² Danıştay İDDK'nın 05/10/2022 tarih ve E:2022/47, K:2022/62 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/11/2023)

²⁸³ Danıştay İDDK'nın 15/02/2023 tarih ve E:2022/72, K:2023/3 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 10/11/2023)

yazı ile aykırılığa konu kararın verildiği Konya Bölge İdare Mahkemesi'ne gönderildiği görülmektedir.

Yukarıdaki örneklerden de görüleceği üzere aykırılığın giderilmesine ilişkin mevzuatta hangi bölge idare mahkemesine başvurulacağının düzenlenmemesinin de bir eksiklik olduğu değerlendirilmektedir. Bölge idare mahkemeleri başkanlar kurullarının da bu konuda farklı kararlar verdikleri görülmektedir. Bu durum çelişkili kararların bulunduğu bölge idare mahkemeleri dışındaki diğer bölge idare mahkemeleri başkanlar kuruluna başvuru imkanı verilmesi gibi bir sonuç doğuracaktır. Bu durumda taraflar tüm bölge idare mahkemelerine başvuru yapabilirler. Bölge idare mahkemeleri başkanlar kurullarının birbirleri arasında başvuruları takip edebilen bir mekanizması da bulunmadığından aynı konuda birden çok başvuruya meşgul edilebilir. Bu kapsamda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna başvuru yapılabileceğine ve aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca Danıştay'a istemde bulunulabileceğine ilişkin düzenleme yapılmasının mükerrer başvuruların önüne geçeceği, hakkın kötüye kullanımını engelleyeceği değerlendirilmektedir.

1.5.4. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı

2576 sayılı Kanun'un 3/B maddesinde düzenlenen bölge idare mahkemesi başkanının görevleri kapsamında; maddenin g fıkrasında *“dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak”* hükmü yer almaktadır. Başkanlar kuruluna aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapabileceklerine ilişkin diğer kişi ve birimler Kanun'un 3/C maddesinde düzenlenmişken Kanun'un 3/B maddesiyle bunlara ilaveten bölge idare mahkemesi başkanına da bu yetkinin verildiği görülmektedir. Ancak kanunun bu metninde sadece uyuşmazlığın giderilmesi ifadesine yer verilmiş, aykırılıktan bahsedilmemiştir. Ayrıca bu düzenlemede dairelerin benzer olaylardaki kesin olarak verdikleri kararlar ibaresi kullanılmışken, aykırılığın giderilmesine ilişkin düzenlemenin yer aldığı 3/C maddesinde bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikte kararlar ibaresinin kullanıldığı ve iki maddenin kavramları arasında da

farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle 3/B maddesinde bölge idare mahkemesi başkanına verilen başvurma yetkisine ilişkin düzenlemenin de 3/C maddesinde yer almasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bölge idare mahkemesi başkanına verilen bu yetkinin maddenin düzenlenme şeklinden kendi görev yaptığı bölge idare mahkemesi daireleri arasında uyuşmazlığa ilişkin aykırılıkların giderilmesini isteme yetkisi verdiği anlaşılmaktadır.²⁸⁴ Kanunun 3/C maddesinde öngörülen farklı bölge idare mahkemesi kararlarıyla ilgili ortaya çıkan aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin bölge idare mahkemesi başkanına böyle bir yetki verilmediği değerlendirilmektedir.

1.6. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNDA SÜRE

Başkanlar kuruluna yapılacak aykırılığın giderilmesi istemleri için mevzuatta herhangi bir süreye yer verilmemiştir. Aykırılık devam ettiği sürece aykırılığın giderilmesi talebinde bulunulabilir.²⁸⁵ Başvuru için süre şartı öngörülmesinin işin doğasına aykırı olacağı,²⁸⁶ burada başvuru yapılması için herhangi bir süreye yer verilmemesinin nedeni aykırılığın giderilmesi yolunun bir kanun yolu olarak düzenlenmemesi ve bahse konu yolun ihdas edilmesinin amacı da içtihat birliğinin sağlanması olduğundan ortaya çıkacak aykırılık her zaman giderilebileceğinden başvuru süresi belirtilmemesinin amaca uygun olduğu değerlendirilmektedir.

²⁸⁴ Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Dördüncü İdari Dava Dairesi'nin 18/01/2022 tarihli ve E:2021/3070 K:2022/72, 15/02/2022 tarihli ve E:2021/2994 K:2022/189 sayılı kararları ile Adana Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesi'nin 21/12/2021 tarihli ve E:2021/1587, K:2021/2129 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu gerekçesiyle Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanı tarafından resen başvuruda bulunulması üzerine 14/04/2022 tarih ve E:2022/21, K:2022/22 sayılı kararı verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 25/12/2023)

²⁸⁵ Yıldız, Akgül, 2020, s.53

²⁸⁶ Uysal, 2021, s.178

Mevzuatta başkanlar kurulunun ne zaman toplanacağına ilişkin de herhangi bir düzenleme yer almazken başkanlar kurulları uygulamada genellikle iki ayda bir önceden gündem belirlenmek suretiyle toplandığı görülmektedir.²⁸⁷

Aykırılığın giderilmesi istemleri ile ilgili Danıştay'a iletilen başvurulara ilişkin ise daha önce herhangi bir süre öngörülmemişken 2019 yılında 7188 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi taleplerine idari ve vergi dava daireleri kurullarınca üç ay içinde karar verileceği düzenlenmiştir. Kanunda²⁸⁸ yapılan değişiklikle Danıştay'ın üç ay içerisinde karar vereceğine ilişkin düzenlemenin getiriliş amacının aykırı kararlar nedeniyle yaşanabilecek hak ihlallerinin bir an önce giderilmesini sağlamaktır. Üç aylık süre başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi istemine ilişkin kararının Danıştay'ın ilgili kuruluna gelmesinin ardından başlayacaktır. Düzenlemeye göre üç aylık sürenin hak düşürücü süre olmadığı düzenleyici bir süre olduğu anlaşılmaktadır. Uygulamada da idari ve vergi dava daireleri kurullarınca aykırılığın giderilmesi talebinin kendilerine ulaşmasının ardından 3 aylık süre içerisinde karar verildiği görülmektedir. Bu anlamda 7188 sayılı Kanun değişikliğinin amacına ulaştığı görülmektedir.

²⁸⁷ Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulları tarafından verilen kararlara ilişkin tarihler incelendiğinde kurulların toplantı yaptıkları zaman aralığının genellikle iki ayda bir olduğu görülmüştür.

²⁸⁸ Bkz. 2576 sayılı Kanun 3/C maddesinin 5. fıkrası

2. BÖLÜM

AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNDA VERİLEN KARARLAR

2.1. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLAR KURULUNCA VERİLEN KARARLAR

2.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Yapısı

2576 sayılı Kanun ile 1982 yılında kurulmuş olan bölge idare mahkemeleri, 6545 sayılı Kanun’la yapılan düzenlemeler ile istinaf kanun yolunun yürürlüğe girmesi ile yeniden yapılandırılmış²⁸⁹ ve 20.07.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.²⁹⁰ Yapılan yasal düzenlemelerle bölge idare mahkemelerinin görevi ve yapısında değişiklikler yapılmıştır.²⁹¹

Adalet Bakanlığınca kurulan ve yargı çevreleri belirlenen bölge idare mahkemelerinin kuruluş ve yargı çevrelerinin tespitinde, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığı’nın görüşleri alınır. Bölge idare mahkemelerinin kaldırılmasına veya yargı çevrelerinin değiştirilmesine ise, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığı’nın görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığı’nın önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Kurulu’nca karar verilir. Bölge idare mahkemelerinin kurulmaları, kaldırılmaları ve yargı çevrelerinin değiştirilmeleri hakkındaki kararlar Resmi Gazete’de yayımlanır.²⁹²

²⁸⁹ Avcı, 2017, s.39

²⁹⁰ 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de bölge idare mahkemelerinin 20 Temmuz 2016 tarih itibarıyla faaliyete geçeceği yayımlanmıştır.

²⁹¹ Avcı, 2017, s.40

²⁹² 2576 sayılı Kanun’un 2. maddesi, “Kuruluş: 1. Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevreleri tespit olunur. 2. Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kuruluş ve yargı çevrelerinin tespitinde, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri alınır. 3. Bu mahkemelerin kaldırılmasına veya yargı çevrelerinin değiştirilmesine, İçişleri, Maliye

2016 yılında yeniden düzenlenen bölge idare mahkemeleri İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Gaziantep, Samsun ve Erzurum olmak üzere ilk olarak yedi yerde kurulup istinaf mercii olarak faaliyete geçirilmiştir. Bursa ve Adana Bölge İdare Mahkemeleri kurulmuş ve günümüzde bölge idare mahkemeleri dokuz yerde faaliyetini sürdürmektedir.²⁹³

2.1.1.1. Bölge İdare Mahkemelerinin Organları Ve Görevleri

Bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca artırılıp azaltılabilir. Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca atama yapılır.²⁹⁴

2.1.1.2. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı

2576 sayılı Kanunu'nun 3/E maddesi gereğince bölge idare mahkemesi başkanı birinci sınıf olup birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nca atanır. Danıştay daire başkanı ve üyeleri, istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge idare mahkemesi başkanlığına veya daire başkanlıklarına dört yıllığına atanabilirler. Başka bir bölge idare mahkemesine yapılacak atamalarda da aynı usul uygulanır. Bu şekilde

Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir. 4. (Değişik: 30/4/2013-6460/4 md.) Aynı yargı çevresinde birden fazla idare veya vergi mahkemesinin faaliyet gösterdiği hâllerde, özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak, mahkemeler arasındaki iş bölümü Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır. Mahkemeler, tevzi edilen davalara bakmak zorundadır. 5. Bu mahkemelerin kurulmaları, kaldırılmaları ve yargı çevrelerinin değiştirilmeleri hakkındaki kararlar Resmî Gazetede yayımlanır. ”, Erişim tarihi: 19/11/2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

²⁹³ Hakim ve Savcılar Kurulu, “Mevcut Bölge İdare Mahkemeleri ve yargı çevreleri”, Erişim tarihi: 27/11/2023,

<https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/070420221412bim-merkezleri-haritasipdf.pdf>

²⁹⁴ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

atananların; Danıştay üyeliği sıfatı, kadrosu, aylık ve ödeneği ile her türlü özlük hakları korunur; aylık ve ödenekleri ile her türlü mali ve sosyal haklarının Danıştay bütçesinden ödenmesine devam olunur; disiplin ve ceza soruşturma ve kovuşturmaları Danıştay üyeleri hakkındaki hükümlere tabidir; bu görevde geçirdikleri süre Danıştay üyeliğinde geçmiş sayılır. Bu kişiler; Danıştay üyeleri tarafından Danıştay'da yapılan iş ve işlemlere katılamazlar; Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyeliği seçimleri hariç Danıştay'daki seçimlerde aday olamaz ve oy kullanamazlar; istekleri üzerine Danıştay'daki görevlerine geri dönerler.²⁹⁵

Bölge idare mahkemesi başkanının görevleri, mahkemeyi temsil etmek, bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, alınan kararları yürütmek, mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu yolda uygun göreceği önlemleri almak, bölge idare mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek, bölge idare mahkemesi memurlarını denetlemek veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak, dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak, hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır. Bölge idare mahkemesi başkanının yokluğunda, adalet komisyonu ve dairedaki görevler hariç olmak üzere, en kıdemli daire başkanı başkana vekâlet eder.²⁹⁶

2.1.1.3. Başkanlar Kurulu

2576 sayılı Kanunu'nun 3/C maddesi gereğince bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur. Bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurula daire başkanlarından en kıdemli

²⁹⁵ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/E maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

²⁹⁶ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/B maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

olan başkanlık eder. Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır.

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak, benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır.²⁹⁷

2.1.1.4. Daireler

Bölge idare mahkemeleri dairelerinin görevleri 2576 sayılı Kanun'un 3/D maddesinde düzenlenmiş olup,²⁹⁸ bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümü, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenmektedir.²⁹⁹

Halihazırda, Adana Bölge İdare Mahkemesi 5 idari, 2 vergi dava dairesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 15 idari, 4 vergi dava dairesi, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 5 idari, 2 vergi dava dairesi, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 5 idari, 2 vergi dava dairesi, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 8 idari, 2 vergi dava dairesi, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10 idari, 8 vergi dava dairesi, İzmir Bölge İdare Mahkemesi 7 idari, 3 vergi dava dairesi, Konya Bölge İdare Mahkemesi 5 idari, 2 vergi dava dairesi ve Samsun

²⁹⁷ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

²⁹⁸ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

²⁹⁹ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/D maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

Bölge İdare Mahkemesi 4 idari, 1 vergi dava dairesi ile yargılama faaliyetlerini sürdürmektedir.³⁰⁰

Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından, bölge idare mahkemesi daire başkanları birinci sınıf olup birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; daire üyeleri de en az birinci sınıfa ayrılmış olup birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcıları arasından atanır.³⁰¹

Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır ve kararlar çoğunlukla verilir. Fiili veya hukuki sebeplerle bir dairenin toplanması halinde, bölge idare mahkemesi başkanının kararıyla diğer dairelerden, bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Kurulunca diğer bölge idare mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır. Daire başkanının fiili veya hukuki nedenlerle bulunamaması hâlinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık eder.³⁰²

Daire başkanlarının görevleri, dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak, dosyayı, inceleyecek üyeye havale etmek ve kararların zamanında yazılmasını sağlamak, personelin özlük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak, dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır.³⁰³

Dairede görev yapan üyelerin görevleri, daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, düşüncelerini bildirmek ve

³⁰⁰ Hakimler ve Savcılar Kurulu, Bölge İdare Mahkemelerinin İş Bölümüne İlişkin Duyuru (1 Eylül 2023 Uygulama Tarihi), Erişim tarihi: 28/12/2023 https://www.hsk.gov.tr/bolge-idare-mahkemelerinin-is-bolumlerine-iliskin-duyuru_1931

³⁰¹ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/E maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

³⁰² 2576 sayılı Kanun'un 3/F maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

³⁰³ 2576 sayılı Kanun'un 3/B maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2576&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

kararları yazmak, dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak, dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek, 2576 sayılı Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.³⁰⁴

2.1.2. Başkanlar Kurulu Kararlarının Hukuki Niteliği

Başkanlar kurulu kararlarının hukuki niteliğine ilişkin kanunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Danıştay’a aykırılığın giderilmesi yönündeki talebi iletmeye yetkili tek makam olarak bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu belirlenmiştir. Başkanlar kurulunca verilecek karar türlerine ilişkin de mevzuatta herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Başkanlar kurulunca alınan kararlar idari yargı uygulamasında verilen kararlar çerçevesinde şekillenmiştir. Başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi talebi ile ilgili talebin kabulüne, talebin reddine, incelenmeksizin reddine, karar verilmesine yer olmadığına yönelik kararlar verilmektedir. Başkanlar kurulunca verilen bu kararlara karşı herhangi bir makama başvuru/itiraz yapıp yapılamayacağı, bu kararların kesin nitelikte olup olmadığı hususları da mevzuatta düzenlenmemiştir. Kanunda yalnızca Danıştay İDDK ve VDDK tarafından verilen kararların kesin olduğuna ilişkin bir düzenleme yapılmıştır.

Aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu kararının hukuki statüsüne ilişkin bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun yaklaşımı incelendiğinde; başkanlar kurulunun bir başvuru üzerine 11.10.2022 günlü E:2022/57, K:2022/57 sayılı kararıyla istemin kesin olarak reddine karar verilmesinin ardından taraflarca, başkanlar kurulunun kararının hüküm fıkrasında, kararın kesin olup olmadığının belirtilmediği ve kanun yolunun da gösterilmediği dolayısıyla işbu kararın kaldırılması ve dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesinin talep edilmesi üzerine; başkanlar kurulunun önceki kararının kesin olduğu, nitekim bu hususun karar metninin son satırında açıkça belirtildiği, bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca kesin olarak verilen kararlara karşı başka bir itiraz

³⁰⁴ 2576 sayılı Kanun’un 3/B maddesi, Erişim tarihi: 19/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

ve/veya Kanun yolu da öngörülmediğinden davacının talebinin reddi gerektiği yönünde karar verildiği görülmektedir.³⁰⁵ Örnek başvuruda 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde başkanlar kurulu kararının kesin olduğuna ve hukuki statüsüne yönelik herhangi bir düzenleme yer almasa da; başkanlar kurulu hem ilk başvuru üzerine ret kararının hem de ikinci kez yapılan başvuru üzerine verilen ret kararının kesin olduğunu kararında açıkça belirtmiştir.

³⁰⁵ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 16/01/2023 tarih E:2023/13 K:2023/13 sayılı kararında özetle; ".... Dosyanın incelenmesinden, bakılan davanın Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, İstanbul Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğünde, teknisyen olarak çalışan davacının, COVID-19 pandemisi nedeniyle idari izinli sayıldığı 75 güne ilişkin olarak ödenmeyen 2020 yılı üretimi teşvik primi ödemesinin yapılmaması işleminin ve bu işleme karşı yaptığı 11.03.2021 tarihli itirazın reddine ilişkin İstanbul Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğünün 09.03.2021 tarihli ve 54 sayılı komisyon kararının iptali ile kesinti yapılan günler için hesaplanacak tutarın hakediş tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açıldığı, ilk derece mahkemelerince davanın reddine karar verildiği ve davacının istinaf talebinin İstanbul Üçüncü İdari Dava Dairesinin 24.05.2022 günlü E:2022/422, K:2022/510 sayılı kararıyla reddine kesin olarak karar verildiği, bu arada benzer uyuşmazlıklarda ilk derece mahkemelerince işlemin iptaline ve parasal hakların tazminine karar verilmesi ve bu kararlara yönelik istinaf taleplerinin reddedilmesi üzerine davacı vekilinin 05.07.2022 günlü dilekçe ile başvurarak aykırılığın giderilmesini talep ettiği, bu talebi görüşen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun "Anılan maddenin gerekçesinde de, bölge idare mahkemesi dairelerinin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek amacıyla bu tür kararların Danıştay Başkanlığına gönderilmesinin sağlanması konusunda bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevlendirildiği belirtilmiştir. Yukarıda metnine yer verilen Kanun maddesinde, benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık çıkması halinin düzenlendiği, aynı Dairenin konusu aynı olan davalarda farklı tarihlerde verdiği farklı nitelikteki kararların madde kapsamına girmediği zira, bir Bölge İdare Mahkemesi Vergi Dava Dairesinin maddi ve hukuki durumları aynı olan davalarda verdiği kararlar arasında istikrarı sağlamak aynı Dairenin sorumluluğunda bulunduğu ve davacı vekilince verilen aykırılığın giderilmesi talepli dilekçede İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesinin aynı konudaki farklı iki kararı ile ilgili olarak aykırılığın giderilmesi istenildiğinden talebin reddi gerekmektedir." gerekçesiyle 11.10.2022 günlü E:2022/57, K:2022/57 sayılı kararıyla istemin kesin olarak reddine karar verildiği görülmüştür. Davacı vekili, Başkanlar Kurulu'nun yukarıda sözü edilen kararının hüküm fıkrasında, kararın kesin olup olmadığının belirtilmediği ve kanun yolunun da gösterilmediği dolayısıyla işbu kararın kaldırılması için 05.12.2022 havale tarihli dilekçe ile başvurarak dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesini talep etmiş ise de; 11.10.2022 günlü E:2022/57, K:2022/57 sayılı kararın kesin olduğu, nitekim bu hususun karar metninin son satırında açıkça belirtildiği görüldüğünden Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca kesin olarak verilen kararlara karşı başka bir itiraz ve/veya Kanun yolu da öngörülmediğinden davacının talebinin reddi gerektiği sonucuna varılmıştır." şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 13/12/2023)

Başka bir başvuruda dava dosyasının Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi talebi üzerine bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmesinin ardından davacı tarafından bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun kararı ile ilgili yeniden karar verilmesi veya dosyanın temyizen Danıştay'a gönderilmesi talebine ilişkin aykırılığın giderilmesi istemi hakkında başkanlar kurulunca verilen kararlara karşı yeniden karar verme³⁰⁶ veya temyiz yolu açık olduğuna dair herhangi bir düzenleme bulunmadığı³⁰⁷, davacının talebi hakkında aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verildiği ve söz konusu kararlar da hukuk alanında kesinlik kazandı³⁰⁸ gerekçesiyle davacının talebinin incelenmeksizin reddine yönelik kararlar verildiği görülmektedir.

Aykırılığın giderilmesi talebine yönelik bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun hukuki statüsüne ilişkin Danıştay'ın görüşü de önem arz etmektedir. Bu kapsamda bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna yapılan aykırılığın giderilmesi talebinin Danıştay'a gönderilmesine yer olmadığı veya istemin reddine ilişkin kararlarının kaldırılması istemiyle yapılan başvurularda Danıştay İDDK tarafından başkanlar kurulu kararlarına karşı herhangi bir itiraz yolunun öngörülmediği, bu kapsamda kurulca incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle istemin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.³⁰⁹ Danıştay İDDK'nın bu yaklaşımı dikkate alındığında başkanlar

³⁰⁶ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 15/02/2022 tarih E:2022/12 K:2022/15 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/11/2023)

³⁰⁷ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 28/03/2022 tarih E:2022/9 K:2022/13 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 12/11/2023)

³⁰⁸ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 14/03/2023 tarih E:2023/14 K:2023/20 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 25/12/2023)

³⁰⁹ Danıştay İDDK'nın 08/03/2021 tarih ve E:2021/2, K:2021/2 sayılı kararında özetle; “ ... Anılan maddenin gerekçesinde de, bölge idare mahkemesi dairelerinin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek amacıyla bu tür kararların Danıştay Başkanlığına gönderilmesinin sağlanması konusunda bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevlendirildiği belirtilmiştir. Yukarıda metnine yer verilen Kanun maddesinde, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesinin gerekçeli olarak istenmesi üzerine, başkanlar kurulunca istemin uygun görülmesi hâlinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin isteneceğinin düzenlendiği, ancak başkanlar kurulunun bu kapsamda alacağı kararlara ilişkin bir itiraz yolunun öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun, aykırılığın giderilmesi talebinin Danıştay'a gönderilmesine yer olmadığı yolundaki kararının kaldırılması istemiyle yapılan başvurunun, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca incelenme olanağı bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle; istemin incelenmeksizin reddine” şeklinde karar verilmiştir.

Danıştay İDDK'nın 12/04/2023 tarih ve E:2023/19, K:2023/15 sayılı kararında özetle; “... Kanun maddesinde, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesinin gerekçeli olarak istenmesi

kurulu kararının kesin nitelikte ve bu kararlara herhangi bir başvuru yapılamayacak statüde kararlar olduğu anlaşılmaktadır.

Yine başkanlar kurulu kararının hukuki niteliği açısından önemli tespitlere yer verilen bir kanun yararına temyiz başvurusu sonucunda Danıştay Başsavcılığının kararını da incelemek gerekmektedir.

Danıştay Başsavcılığınca; 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4(c) işaretli bendinde "*Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemenin*" bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında sayılmış olduğu, bu madde uyarınca bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun aldığı kararların mahiyeti itibarıyla davayı sona erdiren (nihai) kararlardan olmadığı tespiti yapılmıştır. Bu kapsamda Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdarî Dava Dairesince verilen kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığına iletilmesi isteminin incelenmeksizin reddine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu kararının, kesin hüküm teşkil eden yargısal kararlar bakımından uygulanma kabiliyeti bulunan kanun yararına temyiz istemine konu edilmesinin hukuken mümkün olmadığı yönünde karar verilmiştir.³¹⁰ Danıştay Başsavcılığınca

üzerine, başkanlar kurulunca istemin uygun görülmesi hâlinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin isteneceğinin düzenlendiği, ancak başkanlar kurulunun bu kapsamda alacağı kararlara ilişkin temyiz kanun yolunun öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda, Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun, aykırılığın giderilmesi talebinin reddi yolundaki kararının temyizen incelenerek kaldırılması istemiyle yapılan başvurunun, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca incelenme olanağı bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle; istemin incelenmeksizin reddine" şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 09/12/2023)

³¹⁰ Danıştay Başsavcılığının 19/10/2023 tarih ve E:2023/576 sayılı kanun yararına temyiz talebinin reddi kararından özetle; "*Kosova İleria Koleji Hukuk Fakültesi diplomasına denklik belgesi verilmesi istemiyle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Diploma Denklik Birimine yapılan 26/10/2018 tarihli başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddine dair Ankara 13. İdare Mahkemesinin kararına karşı yapılan istinaf*

başvurusunun reddine ilişkin olarak Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdarî Dava Dairesince verilen karar ilgi tutularak, 4. İdarî Dava Dairesinin diploma denklik belgesine ilişkin kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdarî Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesi talebiyle davacı tarafından yapılan başvurusunun incelenmesi sonucunda Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca, aynı dairenin kendi kararları arasında oluşan içtihat aykırılığı 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesi kapsamında olmadığından davacının hüküm aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığına iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmesi nedeniyle Başkanlar Kurulunun 26/05/2023 günlü ve E:2023/94, K:2023/94 sayılı kararının, kanun yararına temyiz edilmesi talebiyle Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren dilekçe üzerine yapılan incelemede; 2577 sayılı İdarî Yargılama Usûlü Kanunu'nun "Kanun Yararına Temyiz" başlıklı 51. maddesinde, "1. İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. 2. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukukî sonuçlarını kaldırmaz. 3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır." kuralına yer verilmiştir. Bu kanun hükmüne göre, ilk derece yargı yerlerince verilen nihâî kararlardan verildikleri anda kesin olduğu kanunda belirtilenler ile istinaf veya temyiz kanun yolu açık olduğu hâlde bu yola başvurulmamış olması nedeniyle istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşenlerden niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenlerin, Danıştay Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz edilmesi mümkündür. Kanun yararına temyiz amacı; taraflar için belirlenen kesin hüküm durumunun korunmasıyla birlikte temyiz incelemesinden geçmemiş olan kararın yanlış olduğu açıkça duyurulmak suretiyle, sonraki uygulamalarda yanlışla düşülmesi önlenerek mahkemelerin uyarılmasından ibarettir. Kanun yararına temyiz bu amacı maddî anlamda kesin hüküm teşkil eden kararlar (hükümler) içindir. Buna karşılık maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen kararlarda yapılan yanlışlıklar sonradan düzeltilebileceğinden (giderilebileceğinden) maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen kararlar hakkında kanun yararına temyiz yoluna başvurulamaz. "Kanun yararına temyiz olunacak idarî yargı yeri kararı nihâî nitelikte olmalıdır. Nihâî karar; hâkimin elini davadan çekmesini gerektiren, yani davayı sona erdiren karardır. Kanun yararına temyiz edilecek kararların nihâî olmaları koşulu 51. maddede açıkça öngörülmüş değildir. Bu koşul, müessesenin özelliğinden ve ilk derece idarî yargı yerlerinin kararlarında kesinleşmiş olma koşulunun aranmış olmasından çıkarılmaktadır." 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4(c) işaretli bendinde "Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyumsuzluğun giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek" bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında sayılmış olup, bu madde uyarınca bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun aldığı kararlar mahiyeti itibarıyla davayı sona erdiren (nihâî) kararlardan değildir. Bu itibarla, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdarî Dava Dairesince verilen kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığına iletilmesi isteminin incelenmeksizin reddine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu kararının, kesin hüküm teşkil eden yargısal kararlar bakımından uygulanma kabiliyeti bulunan kanun

isabetli bir biçimde başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin verdiği kararların davayı sona erdiren kesin hüküm niteliğinde nihai kararlardan olmadığından bu kararlara karşı kanun yararına temyiz yoluna gidilemeyeceği belirtilmiştir.

Tüm bu açıklamalar ışığında, aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili başkanlar kurulu tarafından verilen kararlara karşı herhangi bir itiraz yolu da öngörülmediğinden kanunda belirtilmiş olmasa da kesin olduğu anlaşılmaktadır.

Başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebinin Danıştay'ın ilgili kurullarına gönderilmemesi yönünde verilen kararlara herhangi bir başvuru yolu öngörülmediğinden bu kararlara karşı hak ihlali olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi Başkanlığına bireysel başvuru yoluyla ilgili mevcut yasal düzenlemeler gözetildiğinde gidilmesinin de mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.³¹¹

Bu kararların niteliğine bakıldığında bir idari işlem gibi değerlendirilip iptal davasına konu olup olamayacağı yönündeki görüşe bakıldığında da; Başkanlar kurulu kararları yargısal nitelikte kararlar olup³¹² idari işlem olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Başkanlar kurulu kararlarına herhangi bir itiraz yolu da öngörülmediğinden mevzuat değişikliği yapılmadan bu kararlara karşı herhangi bir başvuru yapılmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Mevzuatta aynı konuda, başkanlar kurulundan aykırılığın giderilmesi talebinde bulunulmayacağına ilişkin bir düzenleme de bulunmamaktadır. Ancak daha önce başkanlar kuruluna yapılan başvuruyla ilgili yeni bir başvuru yapılmasında herhangi bir hukuki menfaatte bulunmadığından bu yöndeki bir başvurunun incelenmesine

yararına temyiz istemine konu edilmesi hukuken mümkün bulunmamaktadır.” şeklinde karar verildiği görülmektedir. (UYAP Erişim tarihi: 02/01/2024)

³¹¹ Benzer görüşler için Bkz. Çınarlı, Serkan; Azak, Kerim, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki Aykırılık Veya Uyuşmazlığın Giderilmesi Meselesi*, Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Tekirdağ, 2020, s.10-13

³¹² Bilgin, 2021, s. 122-123

gerek olmadığı değerlendirilmektedir. Başkanlar kurulu da aynı konuda yeni bir başvuru olması halinde talebin incelenmeksizin reddine karar vermektedir.³¹³

Başkanlar kurulunun kararlarına karşı herhangi bir başvuru yolunun olmaması hak arama hürriyeti kapsamında taraflar açısından hak kayıplarına sebep olabileceğinden başkanlar kurulu kararlarına karşı bir başvuru yolunun öngörülmesi ve bu kararlara karşı 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesine başkanlar kurulunun Danıştay'a gönderilmemesi yönünde verdiği kararlara karşı Danıştay ilgili kurullarına başvuru yapılabileceğine dair bir düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.³¹⁴

2.1.3. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun İncelemesinin Kapsamı

2.1.3.1. İstemın Başkanlar Kurulunca Uygun Bulunması

Öncelikle aykırılığın giderilmesi yönünde gerekçeli bir talep olmalı ve başkanlar kurulu tarafından bu aykırılık isteminin uygun görülmesi ve başkanlar kurulu kararının maddi vakayı 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesindeki koşullar yönünden inceleme yapmaya imkan tanıyacak şekilde ortaya koyması gerekmektedir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşacağı, bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hallerde kurula daire başkanlarından en kıdemli olanın başkanlık edeceği, daire başkanının izinli, raporlu vb. mazereti halinde, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılacağı, başkanlar kurulunun tüm üyelerin katılımıyla eksiksiz olarak toplanacağı ve oyların çoğunluğuyla karar verileceği, oyların eşit olması halinde de bölge idare mahkemesi başkanının bulunduğu tarafın

³¹³ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 04/06/2020 tarih E:2020/52 K:2020/52 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 06/11/2023)

³¹⁴ Benzer görüş için Bkz. Çınarlı, Azak, 2020, s.11

çoğunluğu sağlamış sayılacağı düzenlenmiştir.³¹⁵ Mevzuatta başkanlar kurulunun toplanma zamanı için herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği görülmekte olup, örneğin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu uygulamada genellikle iki ayda bir önceden belirlenen gündemle toplantı yapmaktadır.³¹⁶

Başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi yönündeki gerekçeli talebe ilişkin kanunda belirtilen şartların sağlanıp sağlanmadığı ayrı ayrı değerlendirildikten sonra ortada giderilmesi gereken bir aykırılık bulunup bulunmadığı yönünde oylama yapılması gerekmektedir. Aykırılığın giderilmesinin istenilmesi yönünde oylama sonucunda çoğunluk kararı çıkması halinde aykırılığın hangi karar veya görüş yönünde giderilmesi gerektiğinin ayrı bir oylamayla yapılması gerekmektedir.

Benzer bir durumda, aykırılığın giderilmesi yönündeki talepler bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca değerlendirilmiş ve yapılan oylamalarda aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay'a gönderilmesi isteminin kabulüne oybirliğiyle karar verilmiştir.³¹⁷ Aykırılık oluşturan kararlar da kurulda tartışılmış ve aykırılığın kesin nitelikteki daire kararlarından birisi doğrultusunda giderilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmesine oyçokluğuyla karar verilmiştir. Azlık oyunda ise başvuruya konu kararlar arasındaki aykırılığın kesin nitelikteki diğer daire kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği kanaati bildirilmiştir.³¹⁸

³¹⁵ Bkz. 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. maddesi

³¹⁶ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgidir.

³¹⁷ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 24/05/2023 tarih ve E:2023/18, K:2023/18 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 07/12/2023)

³¹⁸ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/02/2023 tarih ve E:2023/66, K:2023/66 sayılı kararında; "Erciyes Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığında 657 Sayılı Kanun'a tabi mühendis olarak görev yapmakta iken Erciyes Üniversitesi Yönetim Kurulunun 04/08/2016 tarihli kararı ile kamu görevine son verilen ve 22/11/2016 tarihinde yürürlüğe giren 677 sayılı KHK hükmü ile de kamu görevinden ihraç edilip Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun 26/06/2019 tarih ve 2019/28847 sayılı kamu görevine iade kararı uyarınca 24/07/2019 tarihinde yeniden mühendis olarak göreve başlayan davacının ; kamu görevinden ayrı kaldığı döneme ilişkin mali, sosyal ve özlük haklarının iadesi istemiyle yaptığı 09/01/2020 tarihli başvurunun reddine ilişkin 23/01/2020 tarih ve E.1888 sayılı davalı idare işleminin iptali ile 2018 yılına ait 30 günlük yıllık izin hakkının iadesine, kamu görevi

dışında iken yoksun kalınan maaş tutarı, arazi tazminatı tutarı, giyim yardımı tutarı, asgari geçim indirimi tutarı, eş ve çocuk yardımı tutarı, iade edilen promosyon tutarlarının ödenmeleri gereken tarihten başlayarak yasal faizleriyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü'ne karşı açılan davada, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince verilen 02/11/2021 tarih ve E:2021/158, K:2021/2391 sayılı karar ile Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 17/11/2022 tarih ve E:2021/1471, K:2022/3583 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülmüş..... Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin kararının verildiği dosyanın incelenmesinden; karara konu olayda, başvurusunun kamu görevine iadesi sonrasında kamu görevinden uzakta kaldığı döneme ilişkin maaşlarının ve bir kısım özlük haklarının verilmesi için idareye yaptığı başvuru üzerine Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünce, varsa özel sektörde çalışması karşılığında elde ettiği gelirlerin mahsubu suretiyle kendisine ödeme yapılacağı için SGK hizmet dökümünün getirilmesi gerektiği yolunda bir işlem tesis edildiği, başvurusunun, diğer bir kısım talepleri yanında bu işlemin iptali talebiyle dava açtığı, Kayseri 2. İdare Mahkemesince, anılan döneme ilişkin maaş talebi yönünden davacı haklı bulunup iptal kararı verilirken karara aynı dönem içerisinde özel sektörde çalışması nedeniyle elde ettiği gelirlerin mahsup edilebileceğine dair bir gerekçe eklendiği, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince yapılan istinaf incelemesi sonucunda kararın bu kısmına yönelik istinaf başvurusunun reddine (oyçokluğu ile) karar verildiği; Benzer bir uyuşmazlıkla ilgili olarak Mardin İdare Mahkemesince verilen ve ilgiliye ödeme yapılırken özel sektörde çalışarak elde ettiği gelirlerin mahsup edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle verilen davanın reddine ilişkin kararın istinaf incelemesi sonucunda ise Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin başvuruya konu kararıyla, özet olarak ilgili kanun hükmünde mahsup işlemi yapılmasına imkân veren bir düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, davanın reddi yolundaki Mardin İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Başvuruya konu kararların verildiği davalar benzer nitelikte davalar olup, kararlar arasında uyuşmazlık bulunduğu açık olup, tam yargı davalarında Danıştay tarafından yıllardır uygulanagelen hesaplama yöntemi dikkate alındığında, dava konusu uyuşmazlıklarda ilgililerin kamu görevinden çıkarıldıkları döneme ilişkin mali ve sosyal hakları ödenirken anılan dönemde özel sektörde çalışılmak suretiyle elde edilen gelirlerin yapılacak ödemeden idarece mahsup edilebileceği, bu nedenle, kararlar arasındaki aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin kararı doğrultusunda giderilmesi yönünde görüş bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.” şeklinde karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 11/12/2023)

Ayrıca Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/02/2023 tarih ve E:2023/67, K:2023/67 sayılı kararında da “davacının eşinin geçici köy korucusu olarak görev yapmakta iken 21/10/1991 tarihinde terör örgütü mensuplarınca öldürüldüğü, 2330 sayılı Kanun kapsamında nakdi tazminat ödenmesi için davalı idarelere yapılan başvuruların zımnen reddedildiğinden bahisle, zımni ret işlemlerinin iptali ile nakdi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na karşı açılan davada, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince verilen 26/05/2022 tarih ve E:2022/1985, K:2022/2184 sayılı karar ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 26/04/2018 tarih ve E:2017/11301, K:2018/2564 sayılı kararlar arasında aykırılık bulunduğu gerekçesiyle yapılan başvuruda aykırılığa konu edilen kararlar arasında uyuşmazlık bulunduğu gerekçesiyle Bölge İdare Mahkemesi kararları arasında oluşan aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay'a gönderilmesi isteminin kabulüne oybirliğiyle, aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 26/04/2018 tarih ve E:2017/11301, K:2018/2564 sayılı kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmesine oyçokluğuyla karar verilmiş, azlık oyunda ise içtihat aykırılığının Ankara 10. İdari Dava Dairesi'nin kararı

2.1.3.2. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Kararında Görüşünün Bulunması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi isteminin uygun görülmesi halinde başkanlar kurulunun kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu kapsamda başkanlar kurulunun önüne gelen aykırılığın giderilmesi yönündeki gerekçeli talep veya resen kendi gündemine aldığı aykırılıklara ilişkin kanundaki şartların oluşması halinde başkanlar kurulunca aykırılığın hangi yönde giderilmesi gerektiği ve buna ilişkin gerekçe ve görüşlerini de Danıştay'a sunması gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi yönünde alınacak kararın oyçokluğuyla alınması halinde azlık oyunda bulunan daire başkanlarının görüş ve gerekçelerinin de kararda yer alması gerektiği değerlendirilmektedir.

Benzer bir durumda, önüne gelen bir başvuruda Danıştay İDDK tarafından, aykırılığın giderilmesi yönündeki talebe yönelik bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca uyuşmazlıklara konu olayların dava açma süreleri yönünden benzer olduğu ve davaların süresinde açılmadığının belirtildiği ancak bu sonuca varılmasına yol açan maddi vakaların karara yansıtılmadığı ve anılan dosyalarda, süre aşımı bulunduğu hususunu ortaya koyacak bir süre hesabına yer verilmediği gerekçesiyle dosyanın bölge idare mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.³¹⁹

doğrultusunda giderilmesi gerektiği düşüncesi belirtilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 03/11/2023)

³¹⁹ Danıştay İDDK 25/10/2021 tarih ve E:2021/47, K:2021/33 sayılı kararında özetle; "Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun, dava açma süresinin hesabı yönünden aralarında aykırılık olduğunu ileri sürdüğü İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi kararlarına konu uyuşmazlıklarda ise, Mahkemelerce davalar zımnen süresinde kabul edilerek, işin esası incelenmek suretiyle ret kararları verilmiş, bu kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları kabul edilerek, dava konusu işlemlerin iptaline ve eksik ödenen parasal hakların ödenmesine hükmedilmiştir. Davacının aykırılık istemini uygun görüp, kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştaydan bu konuda karar verilmesini istemekle, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun, uyuşmazlıklara konu olayların süre hususu yönünden benzer olduğu ve dolayısıyla anılan davaların da süresinde açılmadığı çıkarımını yaptığı sonucuna varılmış olmakla birlikte, bu sonuca varılmasına yol açan maddi vakaların anılan Başkanlar Kurulu kararına yansıtılmadığı ve anılan dosyalarda neden süre aşımı bulunduğu hususunu ortaya koyacak bir süre hesabına yer verilmediği görülmekte olup; dosya içeriğinden de, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari

Yine bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görüşünün bulunması gerektiğine ilişkin başka bir başvuruda; bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi talebinin kabul edilerek Danıştay’a dosyanın gönderilmesine oyçokluğuyla karar verilmesine rağmen kararda azlık oyu kullanan daire başkanlarına ait muhalefet şerhlerinin yer almaması nedeniyle Danıştay İDDK tarafından dosyanın Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.³²⁰

2.1.4. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca Verilen Karar Türleri

2.1.4.1. İstemin Reddine Yönelik Kararlar

2.1.4.1.1. Benzer Olay Olmaması

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun en önemli şartlarından birisi aykırılığa konu kararlara ilişkin olayların benzer olmasıdır.

Dava Dairesinin dosyalarında davacıların talep ettikleri parasal haklarının eksik ödendiğini hangi tarihte öğrendikleri, dolayısıyla, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendine göre, dava açma süresi yönünden olayların benzer olması koşulunun bulunup bulunmadığı anlaşılamamaktadır. Bu durumda, aykırılığın giderilmesi isteminde bulunan bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesindeki koşulların varlığını açık ve hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya koyması ve bu hususu Danıştay’a gönderme kararına yansıtması gerekirken, başvuruya konu dosyanın bu hususlara riayet edilmeksizin Danıştay’a gönderildiği anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle; yukarıda belirtilen Kanun hükmünde öngörülen koşulları taşımayan dosyanın Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna gönderilmesine” şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 17/12/2023)

³²⁰ Danıştay İDDK’nın 19/10/2020 tarih ve E:2020/159, K:2020/156 sayılı kararında özetle; “... Aykırılığın giderilmesi talebi kabul edilerek talebin, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendi uyarınca Danıştay Başkanlığına iletilmesi istemi yönünden oybirliği ile, içtihat aykırılığının Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesinin iptal kararları doğrultusunda giderilmesi yönünden ise oyçokluğu ile karar verildiği, buna karşın, anılan Başkanlar Kurulu Kararında karşı oy kullanan başkan ve üyelere ait muhalefet şerhinin karar ekinde yer almadığı anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle, aykırılığın iptal kararları doğrultusunda giderilmesi yönünden oyçokluğu ile verilen Başkanlar Kurulu Kararı ekinde muhalefet şerhi bulunmayan başvuruya konu dosyanın, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna gönderilmesine” şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 17/12/2023)

Başkanlar kurulu önüne gelen birçok başvuruda aykırılığın giderilmesi talebini öncelikle bu kapsamda incelemektedir. Aykırılığın giderilmesine konu kararların kanunun aradığı anlamda benzer olay olmadığı yönünde görüş oluşması halinde tarafların aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay'a iletilmesi yönündeki isteminin reddi doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir.

Bu konuya ilişkin bir başvuruda; aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararlarda, her davacı açısından ayrı değerlendirme yapıldığından ve her bir dava dosyasındaki olgular, dayanaklar ve gerekçeler birbirinden farklı olduğundan, uyuşmazlıklar hakkında verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık, 2576 sayılı Kanun'un yukarıda anılan 3/C maddesi kapsamında "benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlık" olarak kabul edilemeyeceğinden, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilmesine gerek bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.³²¹

2.1.4.1.2. Kesin Nitelikteki Karar Olmaması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun şartlarından birisi de aykırılığın giderilmesi talep edilen kararların bölge idare

³²¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih E:2023/113 K:2023/113 sayılı kararında özetle; "Davacı tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde milli eğitim uzman yardımcısı olarak görev yapmakta iken, öğretmen olarak atanmasına ilişkin işlemin iptal edildiğinden bahisle milli eğitim uzmanı olarak atamasının yapılması istemiyle yaptığı başvurusunun reddine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü işleminin iptali ve bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle Milli Eğitim Bakanlığı'na karşı açılan davada; Ankara 6. İdare Mahkemesi'nce verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusuna ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin ve İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin kararları arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, söz konusu aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesi talebiyle yapılan başvuruda; Yapılan incelemede; aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlarda davacıların durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğinden ve bu nedenle her dosya kendine özgü bir nitelik taşıdığından, aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesine karar verilebilmesi için 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen benzer olay koşulunun gerçekleşmediğinden, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilmesine gerek bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin reddine" karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

mahkemesi dairelerinin kesin nitelikte kararları olmasıdır. Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Aykırılığın giderilmesine konu kararların kanunun aradığı anlamda kesin nitelikte olmaması veya bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikte kararlar olmaması halinde tarafların aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay'a iletilmesi yönündeki isteminin reddi doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir.

Bu konuya ilişkin bir başvuruda; davacının aykırılığın giderilmesini istediği her iki dava dosyasının farklı olduğu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararının temyize tabii olduğu, Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararının kesin olduğu, dolayısıyla 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen "kesin nitelikteki kararlar" arasındaki aykırılığın olmadığı gerekçesiyle Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilmesine gerek bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.³²²

³²² Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih E:2023/116 K:2023/116 sayılı kararında özetle; "Davacı tarafından, Kastamonu 5'inci Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı'nda uzman erbaş adayı olarak görev yapmakta iken, hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığından bahisle 04/08/2017 Onay tarihli sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin işlem ile kişi borcu çıkartılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle Jandarma Genel Komutanlığı'na karşı açılan davada; Kastamonu İdare Mahkemesi'nce verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusuna ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı arasında aykırılığın giderilmesi talebiyle yapılan başvuruda; İncelenen olayda; Kastamonu 5'inci Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı'nda uzman erbaş adayı olarak görev yapan davacı tarafından, hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığından bahisle 04/08/2017 Onay tarihli sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin işlem ile kişi borcu çıkartılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, Kastamonu İdare Mahkemesi'nce dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verildiği, davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf başvurusunun Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile reddedildiği, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin bu kararının temyize tabii olduğu anlaşılmıştır. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin aykırılığa konu kararında ise; Adana İli, Sarıçam İlçesi, Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Müdür Yardımcısı olarak görev yapan davacının, hakkında yapılan soruşturma sonucunda düzenlenen soruşturma raporunda getirilen teklife istinaden aynı il ve ilçenin İncirlik Ortaokulu'na beden öğretmeni olarak atanmasına ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istemiyle açılan davada, Adana 3. İdare Mahkemesi'nce, davanın reddine karar verildiği, Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile istinaf başvurusu reddedilerek kararın kesinleştiği anlaşılmıştır. Davacı bu iki farklı karar nedeniyle içtihat aykırılığı bulunduğunu ileri sürerek, aykırılığın giderilmesini talep etmektedir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararının temyize tabii olduğu, Konya Bölge İdare

Başka bir başvuruda başkanlar kurulu tarafından, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde öngörülen manasıyla kesinliğin istinaf incelemesi sonucunda verilen kararın temyiz incelemesine tabi olmamasını ifade ettiği, istinaf merciinin kesin nitelikte olmayan kararlarının temyiz incelemesine tabi olması nedeniyle, temyiz merciinin vereceği kararlar ile bu uyuşmazlıklar hakkında hukuk uygulamasına yön verebileceği, dolayısıyla 2576 sayılı Kanun'un anılan düzenlemesinde öngörülen kanun yolunun sadece bölge idare mahkemesi dairelerinin uyuşmazlığı kesin olarak çözümleyen kararları açısından işletilebilecek nitelikte olduğu, istinaf incelemesi sonucunda verilen kesin nitelikte olan bir karara yine istinaf merciinin temyiz incelemesi tabi olan ve dolayısıyla kesin nitelikte bulunmayan kararları arasında mevcut olduğu belirtilen aykırılığın giderilmesine hukuken olanak bulunmadığı³²³ gerekçesiyle istemin reddi yönünde karar verilmiştir.

Başkanlar kurulu tarafından, davanın reddine yönelik kesin olarak verilen iki ayrı ilk derece mahkemesi kararı ile ilgili aykırılığın 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan hükmün kıyasen uygulanması suretiyle giderilmesi talebiyle ilgili olarak, 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4'üncü fıkrasının (c) bendinde yer alan düzenleme ile benzer olaylarda bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlara ilişkin olarak aykırılık veya uyuşmazlıkların giderilmesi yoluna başvurulabileceğinin açık bir şekilde belirtildiği, ilk derece mahkemelerinin kesin nitelikteki kararlarının söz konusu kanun hükmü kapsamında değerlendirilmesine yasal olanak bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.³²⁴

2.1.4.1.3. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görüşünü Değiştirmesi

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun amaçlarından bir tanesi de süre gelen aykırılıkların önüne geçilmesinin sağlanmasıdır.

Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararının kesin olduğu, dolayısıyla 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen "kesin nitelikteki kararlar" arasındaki aykırılığın olmadığı gerekçesiyle Aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin reddine" karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

³²³ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 12/10/2020 tarih E:2020/43 K:2020/55 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 15/12/2023)

³²⁴ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 02/02/2022 tarih E:2022/5 K:2022/5 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/11/2023)

Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi talebine konu olan kararlardan birisine yönelik istinaf dairesinin sonradan kararını değiştirmesi ve değişen bu kararın istikrar kazanması halinde kanunun getiriliş amacı gereğince ortaya çıkabilecek aykırılık durumu kalmayacaktır.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından; aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisini oluşturan dairenin sonradan kararını değiştirdiği ve davanın reddi yönünde karar vermeye başladığı ve bu kararların istikrar kazandığı gerekçesiyle tarafların aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay'a iletilmesi yönündeki isteminin reddi doğrultusunda karar verildiği görülmektedir.³²⁵ Ancak benzer bir uyumsuzluğa ilişkin

³²⁵ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 21/10/2022 tarih E:2022/106 K:2022/106 sayılı kararında özetle; "Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde 2. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde görev yapmakta iken emekliye sevk edilen davacının 1. Sınıf Emniyet Müdürlüğü'ne terfi eden emsallerine ödenen ek gösterge, zam ve tazminatlardan yararlandırılması istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali ile emekliye sevk edildiği tarihten geçerli olmak üzere bir üst rütbeye terfi eden emsallerinin sahip olduğu ek gösterge zam ve tazminatlara göre hesap edilecek maddi haklarından yapılan ödeme farklarının, ödeme gününden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle açılan davada; Ankara 11. İdare Mahkemesi'nce verilen karara karşı davacının yapmış olduğu istinaf başvurusunun reddedilmesine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin kararı arasında aykırılığın giderilmesi yönündeki davacı talebiyle ilgili; incelemeye konu başvuruda giderilmesi istenen aykırılık, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi ile Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi kararı arasında ortaya çıkmış olup, söz konusu aykırılığı; ikinci sınıf emniyet müdürü olarak görev yapan davacıların, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 55. maddesinin 19. fıkrası gereğince resen emekliye sevk edilirken bir üst rütbeye terfi eden emsallerine ödenen ek gösterge, zam ve tazminattan yararlandırılmamaları yönünde tesis edilen işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda verilen farklı kararlar oluşturmaktadır. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin kararı ile Ankara 11. İdare Mahkemesi'nce verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine karar verilmiş; Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin kararı ile Konya 2. İdare Mahkemesinin dava konusu işlemin iptali yolundaki sayılı kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir. Bununla birlikte, aykırılığın giderilmesi istemine konu olan uyumsuzlukla ilgili olarak Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin, dava konusu işlemin iptaline ilişkin karara karşı istinaf başvurusunun reddi yolundaki görüşünü değiştirdiği ve davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun reddi yönünde ve dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun kabulü ile davanın reddi yönünde karar vermeye başladığı ve bu kararların istikrar kazandığı; buna bağlı olarak da başvuruya konu idari dava daireleri kararları arasındaki aykırılığın devam etmesi olasılığının da ortadan kalktığı anlaşılmakta karşısında, anılan idari dava daireleri arasında halihazırda bir aykırılık bulunduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle Aykırılığın

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca talep incelenmiş, aynı gerekçelerle istemin reddi yerine karar verilmesine yer olmadığı kararı verildiği görülmüştür.³²⁶ Sonuç olarak, iki durumda da dosya aykırılığın giderilmesi amacıyla Danıştay’a gönderilmemiştir. Kararların sonuçlarının farklı olması tarafların lehine veya aleyhine olacak şekilde herhangi bir hukuksal değişikliğe sebep olmayacaktır. Ancak uygulama birliğinin sağlanması ve istikrar ilkesi açısından aynı tür başvurularda aynı kararın verilmesi önem arz etmektedir.

2.1.4.1.4. Aykırılığa Neden Olan Konunun Mevzuat Düzenlemesi İle Ortadan Kalkması Veya Anayasa Mahkemesi Kararıyla İptal Edilmesi

Aykırılığın giderilmesi yolundan beklenen amacın, aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında süregelen aykırılıkların giderilmesi suretiyle kararlardaki hukuki istikrarın sağlanması olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda aykırılık oluşturan uyuşmazlıklara ilişkin daha sonradan mevzuat değişikliği yapılması veya uyuşmazlığa konu hukuki meselenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi halinde, yeni oluşan hukuki duruma göre işlem tesis edilmesi gerektiğinden bu durumda aykırılığın giderilmesinin amaçlarından olan süregelen bir içtihat aykırılığı meydana gelmeyeceğinden bu durumda aykırılık isteminin şartlarının oluşmayacağı değerlendirilmektedir.

giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki istemin reddine” karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 05/11/2023)

³²⁶ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 26/05/2023 tarih E:2023/90 K:2023/90 sayılı kararında özetle; “... Aykırılığın giderilmesi istemine konu olan uyuşmazlıkla ilgili olarak Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin, dava konusu işlemin iptaline ilişkin karara karşı istinaf başvurusunun reddi yolundaki görüşünü değiştirdiği ve davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun reddi yönünde (21/04/2021 tarih ve E:2020/1774, K:2021/1070 sayılı karar) ve dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun kabulü ile davanın reddi yönünde (11/01/2022 tarih ve E:2021/1586, K:2022/13 sayılı karar) karar vermeye başladığı ve bu kararların istikrar kazandığı; buna bağlı olarak da başvuruya konu idari dava daireleri kararları arasındaki aykırılığın devam etmesi olasılığının da ortadan kalktığından anlaşılmaması karşısında, anılan idari dava daireleri arasında halihazırda bir aykırılık bulunduğundan söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Açıklanan nedenlerle, yukarıda anılan bölge idare mahkemesi kararları arasında oluşan aykırılığın giderilmesi için işbu dava dosyanın Danıştay Başkanlığı'na gönderilmesi istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına” şeklinde karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 05/11/2023)

Benzer bir başvuruda başkanlar kurulu, aykırılığın giderilmesi müessesesinden beklenen amacın, aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında süregelen aykırılıkların giderilmesi suretiyle kararlardaki hukuki istikrarın sağlanması olduğu, davacıların uyuşmazlığa konu başvurularının dayanağı olan kanun maddesinin Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edildiği ve iptal kararının Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdiği göz önünde bulundurulduğunda, giderilmesi istenilen aykırılığın; oluşmasına neden olan mevzuat hükmünün Anayasa Mahkemesince iptali nedeniyle, bu aşamadan sonra devam etmesi olasılığı ortadan kalktığından işin esasının incelenmesine gerek bulunmadığı yönünde karar verilmiştir.³²⁷

2.1.4.1.5. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görevinin İş Bölümü İtirazı Sonucunda Belirlenmesi

2576 sayılı Kanun’un başkanlar kuruluna verdiği görevlerden birisi de iş bölümü itirazlarını çözüme kavuşturmaktır. Bölge idare mahkemeleri dairelerinin iş bölümü Hakimler ve Savcılar Kurulu’nca belirlenmektedir. Dairelerin belirlenen iş bölümü kapsamında kendilerini görevli görmeyip başka daireyi görevli görmeleri halinde iş bölümü itirazıyla konuyu başkanlar kuruluna taşıma yetkisi bulunmaktadır.³²⁸ Bu şekilde başkanlar kurulunun önüne gelen iş bölümü itirazı üzerine başkanlar kurulunca benzer uyuşmazlıkların çözümü hususunda görevli dairenin başka bir daire olarak belirlenmesi mümkündür. Bu durumda benzer uyuşmazlık başka bir daire tarafından karara bağlanacağından bundan sonraki içtihadın oluşumu ve değişikliğinin de bu dairece yapılacağı ve geleceğe dönük içtihatların yeniden oluşturulabileceği gözetildiğinde Danıştay’a başvurulmasına gerek olmadığı anlaşılmaktadır.

Benzer başvuruya ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nca yapılan değerlendirmede önceden başka Dairece verilmiş olan karar ile diğer idari

³²⁷ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 27/12/2023 tarih E:2023/36 K:2023/36 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 17/01/2024)

³²⁸ 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin 4/a fıkrasında; Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında; “Daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak.” hükmü bulunmaktadır.

dava daireleri kararları arasında halihazırda bir aykırılık bulunduğundan söz edilemeyeceği gerekçesiyle isabetli bir biçimde bu hususta yapılacak başvurunun reddi yönünde karar verildiği görülmüştür.³²⁹

2.1.4.1.6. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görevinin HSK tarafından Değiştirilmesi

Aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki niteliği incelendiğinde talebe konu dosyada verilen kesin nitelikteki karara bir etkisinin olmayacağı, aykırı olan içtihatları ileriye dönük etkileyeceği hususu da göz önünde bulundurulduğunda, aykırılığın giderilmesi talebine konu olan kararlardan birisini veren istinaf dairesinin görevinin Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından değiştirilmesi halinde ve bundan sonra aykırılığa konu uyuşmazlıklara başka daire tarafından bakılacağından talebe konu aykırılığın sürmesinin mümkün olmadığı, zira yeni daire tarafından farklı bir karar verilebileceği anlaşılmaktadır.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin başvurularda; aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisini veren dairenin görev alanının Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin kararıyla değiştirildiği³³⁰ veya dairenin faaliyetinin durdurulduğu³³¹ ve bu

³²⁹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 26/05/2023 tarih ve E:2023/83, K:2023/83 sayılı kararında özetle; *"Bu durumda emsal gösterilen kararların benzer uyuşmazlığa ilişkin olduğu hususunda bir duraksama bulunmamakla birlikte, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 25.03.2022 tarih ve 2022/24-24 E.K. sayılı kararı ile işbu dava dosyasındaki ile benzer uyuşmazlıkların çözümü hususunda görevli Daire yönünden Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Daireleri arasında uyuşmazlığın, parasal hak talebinin sınava dayalı işlemde kaynaklanması sebebiyle Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin görevli olduğuna karar vermek suretiyle çözülmüş olduğu ve anılan uyuşmazlıkların tamamının Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince incelenerek karara bağlanacağı, bundan sonraki içtihadın oluşumu ve değişikliğinin de aynı Dairece yapılacağı, dolayısıyla da idari dava daireleri kararları arasındaki başvuruya konu aykırılığın devam etmesi olasılığının ortadan kalkması karşısında, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesince işbu dava dosyasında verilmiş olan karar ile diğer idari dava daireleri kararları arasında halihazırda bir aykırılık bulunduğundan söz edilemeyecek olup, davacının bu hususta Danıştay'a müracaat talebinin reddi gerekmiştir."* yönünde karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 20/12/2023)

³³⁰ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 27/12/2023 tarih ve E:2023/41 K:2023/41 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi:14/01/2024)

³³¹ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 23/11/2021 tarih ve E:2021/35 K:2021/37 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/12/2023)

tür uyuşmazlıkların görüm ve çözümünün başka bir idari dava dairesinin görevine bırakılması nedeniyle içtihat aykırılığı başvurusunun yapıldığı tarihte ve halen anılan iki daire arasında devam eden bir içtihat aykırılığı bulunduğundan bahsedilemeyeceği³³² 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan "bölge idare mahkemeleri daireleri" ibaresinden, yetkili ve görevli dairelerin kastedildiği, bu itibarla, yetkisiz ve görevsiz yargı yerlerince verilen kararlar arasındaki, süregelen ihtimali olmayan aykırılığın giderilmesi durumunu düzenlemediği³³³ gerekçesiyle

³³² Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/06/2022 tarih ve E:2022/75 K:2022/75 sayılı kararında özetle; "... Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile aynı konu ile ilgili İzmir Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi'nin, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdare Dava Dairesinin, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi kararlar arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek anılan kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili; 2576 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen 3/c maddesinin 4/c bendi hükmü ile bölge idare mahkemeleri dava dairelerince, benzer nitelik taşıyan uyuşmazlıklarda verilen kararlar arasındaki aykırılığın ve uyuşmazlığın giderilmesi için Danıştay'a başvuru öngörülmüş olup, bu surette benzer uyuşmazlıklarda mahkemelerin verecekleri kararlar arasında uyumun, bir başka deyişle, belli bir olaya uygulanacak yasal ve/veya idari düzenlemelerden hangisinin ve ne anlam da uygulanacağını saptanması suretiyle özel hukuk kurallarının uygulanmasında geleceğe dönük olarak birliğin sağlanması amaçlanmıştır. 2576 sayılı Kanun'un 3/c maddesinin 4/c bendi uyarınca getirilen içtihat aykırılığı giderilmesi yolunun mevcut dosyada verilen karara bir etkisinin olmadığı, sadece aykırı olan içtihatları ileriye dönük etkilediği göz önünde bulundurulduğunda, içtihat aykırılığı bulunduğundan bahisle anılan yasa hükmü uyarınca Danıştay'a başvurulması için, bu yolla uygulama birliği sağlanacak benzer nitelikteki olayların varlığının yanı sıra, başvuru yapıldığı tarihte ve/veya halihazırda benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması ve bu aykırılığın başvuru tarihinde dava ediyor olması gerekmektedir. Diğer İdari Dava Dairelerinin görevleri dışında kalan istinaf başvurularına karşı açılan davalar 12. İdari Dava Dairesinin görev alanında iken Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 16/01/2020 gün ve 72 sayılı kararıyla bu tür uyuşmazlıkların Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince çözümlenmesine karar verilmiş, bu nedenle halihazırda bu tür uyuşmazlıkların Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin görev alanında kaldığı; bu tür uyuşmazlıkların görüm ve çözümünün Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin görevine bırakılması nedeniyle içtihat aykırılığı başvurusunun yapıldığı tarihte ve halen anılan iki daire arasında devam eden bir içtihat aykırılığı bulunduğundan bahsedilemeyeceğinden, ayrıca, içtihat aykırılığının giderilmesi yolunun mevcut dosyada verilen karara bir etkisinin olmayacağı, aykırı olan içtihatları ileriye dönük etkileyeceği gerekçesiyle Aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki istemin reddine" karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 06/11/2023)

³³³ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/12/2023 tarih ve E:2023/33 K:2023/37 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/01/2024)

tarafların aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay’a iletilmesi yönündeki isteminin reddi doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir.³³⁴

2.1.4.2. İncelenmeksizin Ret Kararları

İdari yargılama usulünde yer alan davanın incelenmeksizin reddine ilişkin kararlar kanunda düzenlenmiş karar türleri değildir. Bu kararlar yargı makamları tarafından isimlendirilen usule ilişkin kararlardır.³³⁵ İdari yargılama usulünde incelenmeksizin ret kararları gerektiren sebepler dava açıldığı tarihte mevcut olup, bu kararlar usule ilişkin kararlardır. Davanın her aşamasında bu kararlar verilebilir.³³⁶ Aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin başvurularda kanunda belirtilen koşulların oluşmaması nedeniyle özellikle usul yönünden yapılan incelemede başkanlar kurulunca incelenmeksizin ret kararları verildiği görülmektedir.

2.1.4.2.1. Uyuşmazlığa Bakan Aynı Dairenin Farklı Nitelikteki Kararları

Aynı bölge idare mahkemesinin farklı daireleri arasında aykırılığın giderilmesinin talep edilebileceği gibi farklı bölge idare mahkemesinin daireleri arasında aykırılığın giderilmesi yoluna da başvurulabilir.³³⁷

Aynı bölge idare mahkemesinin aynı dairesinin farklı kararları arasında aykırılığın giderilmesi yoluna gidilemeyeceğine dair kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamakla beraber bu yolun getiriliş amacı düşünüldüğünde aynı dairenin kararları arasında aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulması olanaklı değildir. Zira aynı daire farklı zamanlarda farklı kararlar vermiş olabilir ancak aynı dairenin istikrarlı

³³⁴ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 15/09/2020 tarih ve E:2020/133 K:2020/133 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/01/2024)

Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 22/03/2023 tarih ve E:2023/5 K:2023/5 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/01/2024)

³³⁵ Eraslan, Yunus; Boz, Selman Sacit, *İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları*, Türk İdare Dergisi (Haziran Sayı 488/91), Ankara, 2019, s.206

³³⁶ Eraslan, Boz, 2019, s.239

³³⁷ Bkz. 2576 sayılı Kanunu’nun 3/C maddesi

karar vermesi zaten kendi sorumluluğunda olduğundan bu yolun getiriliş amacı da doğrultusunda ortaya çıkan aykırılığı kendisi gidermelidir.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; aynı dairenin, konusu aynı olan davalarda farklı tarihlerde verdiği farklı nitelikteki kararlarının 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında olmadığı,³³⁸ maddi ve hukuki durumları aynı olan davalarda istikrarı sağlamanın ilgili bölge idare mahkemesi idari dava dairesinin sorumluluğunda olduğu³³⁹ gerekçesiyle³⁴⁰ aykırılığın giderilmesi isteminin usul yönünden reddi gerektiği yönünde karar verilmiştir.³⁴¹ Dolayısıyla, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde öngörülen aykırılığın giderilmesinin aynı Dairenin kararları arasında söz konusu olamayacağından, farklı bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki aykırılıklar ile aynı bölge idare mahkemesinin aynı veya benzer konuya bakmakla

³³⁸ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 28/03/2022 tarih ve E:2022/16, K:2022/14 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

³³⁹ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/01/2024 tarih ve E:2023/77, K:2024/1 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 20/01/2024)

³⁴⁰ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 24/05/2023 tarih ve E:2023/22, K:2023/22 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

³⁴¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/02/2023 tarih ve E:2023/71, K:2023/71 sayılı kararı ile; *"Davacı vekili tarafından Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. Vergi Dava Dairesi'nin aynı konuya ilişkin kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğundan bahisle bu kararlar arasında aykırılığın giderilmesini istediğinden, aynı Bölge İdare Mahkemesinin farklı dairelerinin ya da farklı Bölge İdare Mahkemeleri dairelerinin kararları arasında bir içtihat aykırılığı somut olayda söz konusu değildir. Yukarıda açıklandığı üzere, 2576 sayılı Kanun'un 3/c maddesi kapsamında benzer olaylarda Bölge İdare Mahkemesinin farklı dairelerince verilen kesin nitelikli kararlar veya farklı Bölge İdare Mahkemelerinin dairelerinin aynı (benzer) konuya ilişkin vermiş olduğu kesin kararları arasında oluşan içtihat aykırılıklarının istenebilmesi karşısında, aynı Bölge İdare Mahkemesi dairesinin kendi kararları (aynı dairenin kararları) arasında oluşan içtihat aykırılığı 2576/3-c maddesi kapsamında kalmadığından, davacının başvurusunun 2576 sayılı Kanun'un 3/c maddesi uyarınca gerekli koşulları sağlamadığından usul yönünden reddi gerekmektedir"* gerekçesiyle davacının aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 10/12/2023)

Yine, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 16/01/2023 tarih E:2023/1 K:2023/1 sayılı kararı ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 23/09/2022 tarih E:2022/7 K:2022/8 sayılı kararı da bu yöndedir. (UYAP Erişim tarihi: 10/12/2023)

görevli dairelerinin arasındaki içtihat aykırılığının giderilmesi anılan kanun kapsamında mümkün olmaktadır.

2.1.4.2.2. Taraf Olmayan Kişilerce Başvuru Yapılması

Aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapabileceklerle ilgili tartışmalar ve görüşümüz daha önceki bölümlerde ele alınmıştır. Aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapabilecekler, 2576 sayılı kanunun 3/B ve 3/C maddesinde düzenlenmiş olup davanın tarafı olmayan veya istinaf yoluna başvurma hakkı olmayan dava dışı tarafların aykırılığın giderilmesi isteme hakkı bulunmadığı yönünde Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun usul yönünden incelenmeksizin ret kararları olduğu görülmektedir.³⁴² İstinaf yoluna başvurma hakkı olmayanların yapacağı

³⁴² Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 10/07/2020 tarih E:2020/59 K:2020/59 sayılı kararında özetle; "Davacının içtihat aykırılığına konu ettiği Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin E:2017/225, K:2017/808 sayılı ve E:2018/1977, K:2019/170 sayılı kararlarının davacı ile ilgisi bulunmamaktadır. Anılan davalar benzer bir uyumsuzluk hakkında başkaları tarafından açılmış davalardır. Davacının kendi davası için henüz istinaf incelemesinde olup kesinleşmiş bir karar bulunmamaktadır. ... Anılan madde hükmü ile Bölge İdare Mahkemesi Dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyumsuzluklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması halinde; bu aykırılık veya uyumsuzlukların giderilmesi için, istemin Danıştay Başkanlığına gönderilebileceği düzenlenmiş olup, buna göre anılan yasal düzenleme kapsamında içtihat aykırılığından bahsedilebilmesi için ortada kesin nitelikte karar arasında bir içtihat aykırılığının bulunması gerekmektedir. Ayrıca kesin nitelikteki kararlara karşı Başkanlar Kurulu tarafından içtihat aykırılığının giderilmesi için resen Danıştay Başkanlığı'na başvuru mümkün olduğu gibi bunun dışında bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanlarında içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı bulunmaktadır. Bununla birlikte, kesin nitelikteki kararlar hakkında davanın tarafı olmayan bir başka anlatımla aykırılık bulunan davaların birinde istinaf başvurusunda bulunma hakkı bulunmayan, dava dışı tarafların anılan yasa kapsamında içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı bulunmamaktadır. Yine kesin nitelikte olmayan derdest uyumsuzluklar için de içtihat aykırılığının giderilmesinin istenmesi söz konusu değildir. Davacının içtihat aykırılığı talebinde bulunabilmesi için aykırılığa konu kararlarının tümünün kesinleşmiş kararlar olması bu kararlardan en az birinin aykırılığın giderilmesini isteyen kişi ile ilgili olması ve aykırılığa konu edilen kararların aynı bölge idare mahkemesinin farklı dairelerince ya da farklı bölge idare mahkemesi dairelerince verilmiş olması gerekir. Bu durumda; davacının içtihat aykırılığına konu etmiş olduğu kararlarda davacının istinaf başvurusunda bulunma hakkı olan kişi konumunda olmaması (taraf olmaması) nedeniyle anılan kesin nitelikteki kararlar hakkında içtihat aykırılığının giderilmesini isteme hakkı bulunmadığı gibi davacının kendi davası hakkında henüz istinaf aşamasında esastan bir karar verilmediğinden, kendi davasına olası etkilerini gözeterek taraf olmadığı kesin nitelikteki kararlar hakkında henüz kesinleşmemiş davası nedeniyle içtihat aykırılığının giderilmesini istemesi hukuken olanaklı olmadığından, davacının isteminin usul bakımından incelenmesi olanaklı değildir. Açıklanan nedenlerle, davacı tarafın hüküm aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun

aykırılığın giderilmesi talebinin başkanlar kurulunca verilen resen inceleme yetkisi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki görüşüne önceki bölümde yer verilmiştir.

2.1.4.2.3. İstinaf Kanun Yolunun Oluşturulmasından Önce Verilen Kararlar

20/07/2016 tarihinden önce kurul halinde çalışan bölge idare mahkemelerince verilmiş kararların 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesine konu olup olamayacağı incelendiğinde; bilindiği üzere 6545 sayılı Kanunun 27. maddesiyle 2577 sayılı Kanuna eklenen Geçici 8. maddenin birinci fıkrasında, ivedi yargılama usulü hariç olmak üzere bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanun'un, bu Kanun'la değişik 3. maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurttaki göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanacağı, bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümlerin uygulanacağı kurala bağlanmıştır.³⁴³ 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adalet Bakanlığının Bölge Adliye Mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemelerinin Tüm Yurttaki Göreve Başlayacakları Tarihe İlişkin Kararı'nda, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6545 sayılı Kanunla değişik 3. maddesi uyarınca kurulan bölge idare mahkemelerinin 20/07/2016 tarihinde tüm yurttaki göreve başlayacağı belirtilmiştir.

Yani, 20/07/2016 tarihinden sonra verilen kararlar yönünden uygulanmaya başlanan istinaf kanun yolu sürecinde, bir bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare

Danıştay Başkanlığına iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine” karar verilmiştir.

³⁴³ 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un değişik 3. maddesi: “(Değişik: 18/6/2014-6545/3 md.) 1. Bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur. 2. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir. 3. Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. 4. Bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.”, şeklindedir. Erişim tarihi: 27/12/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2576.pdf>

mahkemelerinin dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında verilen kesin nitelikte kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, aykırılığın giderilmesi yoluna gidilebileceği, bu yolda talepte bulunulabilmek için, bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında verilmiş olan kararların mevcudiyeti gerektiği değerlendirilmektedir.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; istinaf kanun yolu sistemine geçildiği 20.07.2016 tarihinden önce, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. Kurulunun aynı konuda vermiş olduğu 06/03/2013 tarih ve E:2013/1172, K:2013/3995 sayılı karar ile 07/10/2013 tarih ve E:2013/11695, K:2013/18933 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu iddialarıyla ilgili aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin benzer olaylarda verilen kararlarla aykırılık oluşturduğu yolundaki iddianın, zaman ve konu bakımından anılan yasal düzenleme kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle davacının aykırılığın giderilmesi için Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna başvurulması yolundaki başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.³⁴⁴

Yine başka bir aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin, isteme konu kararlardan birisinin İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 25.04.2016 günlü, E:2016/241, K:2016/744 sayılı davanın incelenmeksizin reddine ilişkin kararının bozulmasına, dava konusu işlemin iptaline ilişkin olup mahkeme kararının 20.07.2016 tarihinden önce verilmiş olması nedeniyle itiraz olarak incelenerek verilmiş bir karar olduğu, Nitekim İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdare Dava Dairesinin 07.03.2017 günlü E:2017/164, K:2017/464 sayılı kararı ile de söz konusu kararın karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiş bulunduğu, olayda 2576 sayılı Kanuna 3. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde de belirtildiği üzere; ancak 20.07.2016 tarihinden sonra verilen istinafa konu kararlar için aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi istenebileceğinden anılan madde hükmünün itiraza ve karar düzeltmeye konu kararlar için uygulanamayacağı gerekçesiyle davacının aykırılığın giderilmesi için Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna başvurulması yolundaki

³⁴⁴ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 04/06/2020 tarih E:2020/52 K:2020/52 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 10/11/2023)

başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.³⁴⁵ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlardan birisinin Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 07/07/2011 tarih ve E:2011/3164 sayılı yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararı olduğu, 2576 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca Adalet Bakanlığınca 7 Kasım 2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan kararla belli illerde kurulan Bölge İdare Mahkemelerinin (istinaf) 20/07/2016 tarihi itibarıyla faaliyete geçirildiği, dolayısıyla farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık hallerinin ancak bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihinden sonra verilen kararlara ilişkin olacağı, bölge idare mahkemelerinin, istinaf mahkemeleri olarak faaliyete geçmesinden önce verdiği kararlara ilişkin olarak, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca aykırılığın giderilmesinin istenilmesi olanağı bulunmadığı gerekçesiyle istemin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.³⁴⁶

2.1.4.2.4. Aynı Taraflarca Aynı Yönde Yeni Bir Talepte Bulunulması

İstinaf yoluna başvurma hakkı olanlar tarafından yapılan aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi talebinin reddine karar verilerek dosyanın Danıştay'a gönderilmemesi üzerine aynı taraflarca aynı taleple yeniden başkanlar kuruluna aykırılığın giderilmesi talebinde bulunulması halinde yeni bir hukuksal durum da oluşmadığından başkanlar kurulunca aynı yöndeki bu talebin incelenmesine gerek olmadığı değerlendirilmektedir.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; davacı tarafından aynı talebi içeren 28/10/2022 tarihli dilekçe ile başvuruda bulunulduğu ve anılan başvurunun Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 03/06/2022 gün ve E:2022/58, K:2022/58 sayılı kararı ile dava dosyasının Danıştay Başkanlığına iletilmesine gerek bulunmadığından reddedildiği, 2576 sayılı Kanun'un kesin nitelikte kararlar

³⁴⁵ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/10/2020 tarih E:2020/152 K:2020/152 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 10/11/2023)

³⁴⁶ Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 14/09/2023 tarih E:2023/25, K:2023/25 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/12/2023)

arasındaki aykırılık veya uyuşmazlık bulunması durumunda izlenecek yöntemi belirleyen 3/C maddesinde, başvurunun Bölge İdare Mahkemesince görüşülüp karara bağlandıktan sonra, itiraz veya aynı nitelikte ve aynı taleple yeniden başvuru yapılmasını öngören bir düzenlemeye yer verilmediği,³⁴⁷ anılan kanunda karara bağlanan talep üzerine yeni bir başvuru yolu öngörülmediği³⁴⁸ gerekçeleriyle davacının kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

Başka başvurularda ise; başkanlar kurulu, aynı konuda aykırılığın giderilmesi talebi ile ilgili bir defa başvuru yapılabileceği, davalı idare tarafından aynı konuda başka bir bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna daha önce başvuruda bulunulduğu, bu başvurunun aykırılık bulunmadığı nedeni ile kesin olarak reddedildiği, bu sebeple davalı idarenin aykırılığın giderilmesi talebinin incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle³⁴⁹ davalı idarenin kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.³⁵⁰ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde başka bir bölge idare mahkemesinden aykırılığın giderilmesi talebinin reddi yönünde karar verilmesi üzerine aynı konuda diğer bölge idare mahkemesinden yeniden talepte bulunulamayacağı yönünde bir düzenleme yer almasa da, bu başvuruda başkanlar kurulu isabetli bir biçimde aynı konuda başka bir bölge idare mahkemesine yapılan başvuru üzerine verilen talebin reddine yönelik kararı üzerine başka bir bölge idare mahkemesi başkanlar kurulundan yeniden talepte bulunulamayacağına karar vermiştir.

³⁴⁷ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/02/2023 tarih E:2023/53 K:2023/53 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/12/2023)

³⁴⁸ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 01/02/2021 tarih E:2021/1 K:2021/1 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/11/2023)

³⁴⁹ İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 22/03/2023 tarih E:2023/13 K:2023/13 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/11/2023)

³⁵⁰ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 16/01/2023 tarih E:2023/4 K:2023/4 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/11/2023)

2.1.4.2.5. 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Kararlar

Aykırlığın giderilmesi talebine konu olabilecek kararlara ilişkin önceki bölümde 4483 sayılı Kanun kapsamında değinilmiştir. 4483 sayılı Kanun kapsamında bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdiği kesin kararlara ilişkin aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulup başvurulamayacağına yönelik bölge idare mahkemesi tarafından önüne gelen bir uyuşmazlıkta, aykırılığın giderilmesi sürecinin işletilebilmesi için ortada istinaf yasa yoluna başvurulması üzerine alınan kesin nitelikli kararlar bulunması ve bu kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık olması gerekmekte olduğu, başvuru konusu kararların 4483 sayılı kanun kapsamında itiraz incelemesi sonucu alınmış olması nedeniyle 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendi kapsamında yapılan aykırılığın giderilmesi isteminin incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı verilmiştir.³⁵¹

³⁵¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih E:2023/120 K:2023/120 sayılı kararında özetle; "4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca Altındağ Kaymakamlığı tarafından verilen 09/02/2022 gün ve 5 sayılı soruşturma izni verilmemesi kararına karşı müşteki tarafından yapılan itiraz üzerine alınan Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi'nin 06/04/2022 tarih ve E:2022/211, K:2022/289 sayılı kararı ile Eskişehir (Kapatılan) Bölge İdare Mahkemesi'nce verilen 15/01/2013 tarih ve E:2012/158, K:2013/5 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na gönderilmesi talebiyle müşteki tarafından yapılan başvuru incelenerek, gereği görüldü: 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının c bendinde; "Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek" Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun görevleri arasında sayılmış bulunmaktadır. Yukarıda yer verilen yasa hükmünden anlaşılacağı üzere aykırılığın giderilmesi sürecinin işletilebilmesi için ortada istinaf yasa yoluna başvurulması üzerine alınan kesin nitelikli kararlar bulunması ve bu kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık olması gerekmekte olup başvuru konusu kararların 4483 sayılı kanun kapsamında itiraz incelemesi sonucu alınmış olması nedeniyle 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendi kapsamında yapılan aykırılığın giderilmesi isteminin incelenme olanağı bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Açıklanan nedenlerle, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca yapılan itiraz incelemesi sonucu verilen kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurunun Danıştay Başkanlığına iletilmesi yönündeki istemin incelenmeksizin reddine" karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 18/12/2023)

2.1.4.2.6. Kararlardan Birinin Temyiz Yolunun Açık Olması

2576 sayılı Kanuna göre bir bölge idare mahkemesinin veya farklı Bölge İdare Mahkemelerinin Dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilebileceği düzenlenmiş olup, bu yolda talepte bulunulabilmesi için en az iki farklı daire tarafından verilmiş olan kararların varlığı gerekmektedir. Bahse konu yasal düzenlemeler kapsamında kararlardan birisinin temyiz yolu açık kararlardan olması halinde aykırılığın giderilmesi yoluna gidilemeyeceği değerlendirilmektedir. Zira temyiz yolu açık kararda içtihat makamı olarak öngörülmüş Danıştay görüşünü ortaya koyabileceğinden süre gelen bir aykırılık durumu çıkmayacaktır.

Benzer uyuşmazlıklara ilişkin bölge idare mahkemesi başkanlar kurulularınca aykırılığın giderilmesi talebine konu kararlardan birisinin temyiz yolu açık kararlardan olması³⁵² veya kararlardan birisinin temyiz incelemesi sonucunda kesinleşmesi sebebiyle yasal şartların oluşmaması nedeniyle isabetli bir biçimde talebinin incelenmeksizin reddine karar verildiği görülmektedir.³⁵³

³⁵² Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 30/09/2021 tarih E:2021/24 K:2021/21 sayılı kararında özetle; ".....Olayda ise aykırılığın giderilmesi istenilen Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin 30.06.2021 tarih ve E:2020/528, K:2021/575 sayılı kararına konu uyuşmazlığın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesi, (c) bendinde yer alan belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemler kapsamında olduğu ve anılan kararın "temyiz" yolu açık olup "kesin" nitelikteki kararlardan olmadığı görüldüğünden, aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmesine yasal olarak olanak bulunmadığı ..." gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 24/11/2023)

³⁵³ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/116, K:2023/116 sayılı kararından özetle; "... aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na gönderilmesi talebiyle yapılan başvuru ile ilgili İncelenen olayda; Kastamonu 5'inci Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı'nda uzman erbaş adayı olarak görev yapan davacı tarafından, hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığından bahisle 04/08/2017 Onay tarihli sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin işlem ile kişi borcu çıkartılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, Kastamonu İdare Mahkemesi'nce dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verildiği, davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf başvurusunun Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile reddedildiği, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin bu kararının temyize tabi olduğu anlaşılmıştır. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin aykırılığa konu kararında ise; Anadolu Lisesi'nde Müdür Yardımcısı olarak görev yapan davacının, hakkında

2.1.4.2.7. Kararlardan Birinin Yüksek Mahkeme Kararı Olması

2576 sayılı Kanun kapsamında başkanlar kuruluna aykırılığın giderilmesine yönelik verilen görev, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması haliyle sınırlanmıştır. Başkanlar kuruluna Anayasa Mahkemesi kararı veya Danıştay Dairesi'nin kararı ile

yapılan soruşturma sonucunda düzenlenen soruşturma raporunda getirilen teklife istinaden aynı il ve ilçenin İncirlik Ortaokulu'na beden öğretmeni olarak atanmasına ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istemiyle açılan davada, Adana 3. İdare Mahkemesi'nce, davanın reddine karar verildiği, Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile istinaf başvurusu reddedilerek kararın kesinleştiği anlaşılmıştır. Davacı bu iki farklı karar nedeniyle içtihat aykırılığı bulunduğunu ileri sürerek, aykırılığın giderilmesini talep etmektedir. Yapılan incelemede; aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlarda davacıların durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği ve bu nedenle her dosya kendine özgü bir nitelik taşıdığı, davacının aykırılığın giderilmesini istediği her iki dava dosyasının farklı olduğu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararının temyize tabii olduğu, Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararının kesin olduğu, dolayısıyla 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde öngörülen "kesin nitelikteki kararlar" arasındaki aykırılığın olmadığı anlaşılmakla, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin anılan kararı ile Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin anılan kararı arasında bir içtihat aykırılığı bulunmamaktadır." şeklinde karar verildiği görülmüştür. Yine Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 25/03/2022 tarih E:2022/46 K:2022/46 sayılı kararında özetle; "Karabük İl Emniyet Müdürlüğü emrinde 2. Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapan davacı tarafından, resen emekli edilmesine ilişkin kararın iptali ve işlem nedeniyle yoksun kaldığı özlük haklarının tarafına ödenmesi istemiyle açılan davada; Kastamonu İdare Mahkemesi'nce verilen ret kararının usul ve hukuka uygun olup, kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından, istinaf isteminin reddine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile aynı konuda açılan bir başka davada Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nce verilen karar arasında aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili; Bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare mahkemelerinin dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilebileceği düzenlenmiş olup, bu yolda talepte bulunulabilmesi için en az iki farklı daire tarafından verilmiş olan kararların varlığı gerektiğinden, isteme konu oluşturan Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin belirtilen kararının Danıştay 5. Dairesince kesinleştiği ve yukarıda anılan kanun hükmünde belirtilen koşullar oluşmadığından başvurunun usul yönünden reddi gerekmektedir. Açıklanan nedenlerle, davacı tarafın hüküm aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine" şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 05/12/2022 tarih ve E:2022/77, K:2022/77 sayılı kararı da bu yöndedir. (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

bölge idare mahkemesi dairesinin kesin nitelikte kararları arasında ortaya çıktığı iddia edilen aykırılığın giderilmesi taleplerine ilişkin aykırılığın giderilmesini gerektirir, kesin nitelikte iki ayrı bölge idare mahkemesi dairesi kararı bulunmaması sebebiyle başkanlar kurulunca kanunda düzenlenen şartların yerine getirilmediği gerekçesiyle talebin reddi yönünde karar verilmesi gerektiği zira aykırılığın giderilmesi yolunda yatay olarak bir giderim yöntemi tercih edildiği görülmektedir.

Benzer taleplere ilişkin bölge idare mahkemesi başkanlar kurullarınca konunun değerlendirildiği ve yasal şartların oluşmadığı gerekçesiyle³⁵⁴ isabetli bir biçimde incelenmeksizin ret kararları verildiği görülmektedir.³⁵⁵

³⁵⁴ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 26/02/2021 tarih ve E:2021/7, K:2021/7 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 18/03/2021 tarih ve E:2021/1, K:2021/9 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 30/12/2020 tarih ve E:2020/18, K:2021/20 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

³⁵⁵ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 26/05/2023 tarih ve E:2023/98, K:2023/98 sayılı kararının özetle; *“Davacı tarafından, farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle aylık bağlanan ve kesinleşen yargı kararı uyarınca Emekli Sandığına tabi hizmet süreleri yönünden emekli ikramiyesi ödenen murisi nedeniyle; yoksun kalınan emekli ikramiyesinin yasal faizinin ödenmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali ile yoksun kalınan emekli ikramiyesinin yasal faizinin Merkez Bankası faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na karşı açılan davada; Ankara 2. İdare Mahkemesince verilen dava konusu işlemin iptal, kabul kararına karşı davacı ve davalı idarenin yapmış olduğu istinaf başvurularının reddedilmesine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi'nin kararının Anayasa Mahkemesi emsal kararları doğrultusunda giderilmesi için yapılan başvuru kapsamında bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun içtihat aykırılığını gidermeye ilişkin görevi, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk bulunması haliyle sınırlanmış bulunmaktadır. Bu itibarla, bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun; bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar ile Anayasa Mahkemesi kararları arasında aykırılığın giderilmesine ilişkin herhangi bir görevi bulunmadığı dikkate alındığında davacının Ankara 11. İdari Dava Dairesinin dosyasında verilen kararın Anayasa Mahkemesinin emsal kararlarına aykırı olduğunu ileri sürerek içtihat aykırılığının giderilmesi istemiyle yaptığı başvurunun incelenmeksizin reddi gerektiği sonucuna varılmıştır.”* şeklinde olduğu görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 24/11/2023)

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 21/06/2023 tarih ve E:2023/46, K:2023/46 sayılı kararının özetle; *“...Kanun maddesinde, benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık çıkması halinin düzenlendiği, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen kesin nitelikteki*

2.1.4.2.8. Kararlardan Birinin İstinaf Edilmeksizin Kesinleşen Karar Olması

2576 sayılı Kanun da aykırılığın giderilmesi için bölge idare mahkemesi dairelerince verilmiş kesin nitelikte en az iki kararın bulunması gerektiği, isteme konu kararlardan birisinin ilk derece mahkemesinin kesin nitelikteki kararı olması veya istinaf edilmeksizin kesinleşen bir karar olması halinde yasal şartların sağlanmadığı görüldüğünden bu konuya ilişkin taleplerin reddedilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Konuya ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na gelen bir aykırılığın giderilmesi talebinde talebe konu kararın birisinin ilk derece mahkemesince verilmiş ve istinaf edilmeden kesinleşen bir karar olduğu gerekçesiyle yasal şartların oluşmaması sebebiyle isabetli bir biçimde talebin incelenmeksizin reddine karar verildiği görülmektedir.³⁵⁶ Başka bir başvuruda ise İstanbul Bölge İdare Mahkemesi

kararların madde kapsamına girmediği sonucuna varılmıştır. Bu durumda, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen kesin nitelikteki kararların aykırılığın giderilmesine konu edilmesi olanağı bulunmadığından, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun kesin nitelikteki 17.12.2020 tarih ve E:2020/169, K:2020/166 sayılı kararı ile İstanbul Birinci İdari Dava Dairesinin kesin nitelikteki 04.04.2023 tarih ve E:2022/998, K:2023/535 sayılı kararı arasındaki aykırılığın giderilmesi yönündeki talebin incelenmesi olanağı bulunmamaktadır...” şeklinde olduğu görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 24/11/2023)

³⁵⁶ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 28/01/2022 tarih ve E:2023/21, K:2023/21 sayılı kararından özetle; “Kayseri İl Emniyet Müdürlüğünde Komiser Yardımcısı olarak görev yapan davacı tarafından, memuriyete girmeden önce yapmış olduğu askerlik hizmetinin, komiser yardımcılığındaki bekleme süresinden sayılmasına dair talebinin reddine ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü'nün işleminin iptali istemiyle Emniyet Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan davada; Kayseri 2. İdare Mahkemesi'nce verilen davanın reddine ilişkin kararı ile aynı konuda açılan Konya 4. İdari Dava Dairesi'nin, ... İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin ve İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararları arasında aykırılığın giderilmesi için dosyanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na gönderilmesi talebiyle davacı tarafından yapılan başvuru incelenerek, gereği görüldü: ... Anılan madde hükmü ile bir bölge idare mahkemesinin veya farklı bölge idare mahkemelerinin dairelerince aynı mahiyet ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, Danıştay'dan bu konuda karar verilmesinin istenilebileceği düzenlenmiş olup, bu yolda talepte bulunulabilmesi için en az iki farklı daire tarafından verilmiş olan kararların varlığı gerektiğinden, ilk derece idare mahkemesinin (istinaf talebinde bulunmadan) kesinleşen kararı ile bölge idare mahkemesi dairesinin kararı arasında anılan Yasa kapsamında bir içtihat aykırılığı oluşmayacağından ve 2576/3-c maddesi kapsamında kalmadığından aykırılığın giderilmesi için Danıştay'a başvurulması yolundaki talebin incelenmesine usulen imkan bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, davacı tarafın hüküm aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay

Başkanlar Kurulu, Kanun maddesinde, benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık çıkması halinin düzenlendiği, ilk derece mahkemesince verilen kesin nitelikteki kararların madde kapsamına girmediği, kesinlik sınırı olarak ifade edilen 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında konusu beş bin (2023 yılında yirmi bin) Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararların aykırılığın giderilmesine konu edilmesi olanağı bulunmadığından yasal şartların oluşmaması sebebiyle talebin incelenmeksizin reddine karar verildiği görülmektedir.³⁵⁷

2.1.4.3. Karar Verilmesine Yer Olmadığına Yönelik Kararlar

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'unda karar verilmesine yer olmadığı kararına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. İdari yargılama usulünde bu kararlar yargı kararlarıyla geliştirilen usule ilişkin kararlar olup, uyumsuzluğu sona erdiren ve erdirmeyen karar verilmesine yer olmadığı kararları bulunmaktadır. Karar verilmesine yer olmadığı kararının sebepleri dava açıldıktan sonra ortaya çıkmaktadır.³⁵⁸ Aykırılığın giderilmesi başvurularıyla ilgili başkanlar kurulunca verilen karar verilmesine yer olmadığı kararları incelendiğinde de sonradan ortaya çıkan durumlar olduğunda başkanlar kurulunca karar verilmesine yer olmadığı kararları verildiği görülmüştür.

Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin incelenmeksizin reddine” şeklinde karar verildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 23/11/2023)

³⁵⁷ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 06/03/2023 tarih ve E:2023/17, K:2023/17 sayılı kararının özetle; “...ilk derece mahkemesince verilen kesin nitelikteki kararların aykırılığın giderilmesine konu edilmesi olanağı bulunmadığından, Ankara 4.İdare Mahkemesi Hakimliği'nin kesin nitelikteki 18.01.2022 tarih ve E:2021/1666, K:2022/1587 sayılı kararı ile İstanbul Üçüncü İdari Dava Dairesinin kesin nitelikteki 21.12.2021 tarih ve E:2022/1275, K:2022/1299 sayılı kararı arasındaki aykırılığın giderilmesi yönündeki talebin incelenmesi olanağı bulunmamaktadır...” şeklinde olduğu görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 07/12/2023)

³⁵⁸ Eraslan, Boz, 2020, s.420

2.1.4.3.1. Aynı Konuda Aykırılık Giderilmiş Olduğundan

Kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılığın giderilmesi başvurularında herhangi bir süre şartının bulunmaması nedeniyle daha önce aynı konuda Danıştay tarafından aykırılığın giderilmesine karar verilmesine rağmen aynı konuda aykırılıkların giderilmesine ilişkin başka taraflar tarafından da başvuruda bulunulduğu görülmektedir.

Bu durumda, daha önce yapılan başvuru ile başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebinin ardından Danıştay tarafından aykırılığın giderilmesi kararı verildiğinden başka taraflarca yeniden başvuru yapılması durumunda aykırılık zaten giderildiğinden yeni yapılan başvurunun yeni bir hukuksal durum yaratmayacağı gözetildiğinde bu başvurulara ilişkin aykırılık taleplerinin Danıştay’a gönderilmesine gerek olmadığı değerlendirilmektedir.

Burada dikkate edilmesi gereken husus yeniden yapılan başvurunun daha önce karar verilen ile aynı konuda olmasıdır. Başka bir konuda başvuru yapılması halinde tabi ki bunun başkanlar kurulunda değerlendirilmesi gerekir.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemiş olup, bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; daha önce aynı konuda aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulduğu ve Danıştay ilgili kurulunda da aykırılığın giderilmesi kararı verildiği, yeniden aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasında herhangi bir hukuki yarar bulunmadığı³⁵⁹ gerekçesiyle, başvuru hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.³⁶⁰ Ancak benzer taleplere ilişkin bölge

³⁵⁹ Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 05/04/2021 tarih ve E:2021/12 K:2021/14 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 06/11/2023)

³⁶⁰ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 13/02/2023 tarih ve E:2023/58 K:2023/58 sayılı kararında özetle; “Davacı tarafından, davalı idare emrinde vergi müfettiş yardımcısı olarak görev yapmakta iken, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin II sayılı cetvelinde geçirdiği süresinin kazanılmış hak aylığı ve kıdem yılında değerlendirmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı’na karşı açılan davada; Ankara 2. İdare Mahkemesince verilen karara karşı davacının yapmış olduğu istinaf başvurusunun reddedilmesine ilişkin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi’nin kararı ile aynı konuda açılan başka davalarda İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi’nce verilen karar ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi’nce verilen karar arasında aykırılığın giderilmesi istenilmiştir. Benzer bir uyuşmazlığa ilişkin aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili Danıştay İdari Dava Daireleri

idare mahkemesi başkanlar kurullarınca yapılan incelemede, aynı gerekçelerle karar verilmesine yer olmadığı kararı yerine istemin reddine karar verildiği görülmüştür.³⁶¹

Kurulunca alınan 09/11/2022 tarih ve E:2022/36, K:2022/67 sayılı kararla ; "399 sayılı KHK'nin 2 sayılı cetveline tabi sözleşmeli personel pozisyonunda istihdam edilmekte iken, gerek KHK'nin 1 sayılı cetvelinde yer alan kadrolara, gerekse başka kurumdaki 657 sayılı Kanun'un 4/A maddesi kapsamında bir kadroya atanmalar için, atandıkları bu kadroların yukarıda belirtilen bağlamda tabi oldukları 657 sayılı Kanun yönünden birer memur statüsü olduğu anlaşıldığından, haklarında 399 sayılı KHK'nin 5. maddesinin 2. fıkrasındaki, "1 sayılı cetvele yapılacak atamalarda teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda sözleşmeli statüde geçen hizmetlerin memur statüsünde geçmiş gibi değerlendirileceği" hükmünün uygulanması ve 399 sayılı KHK'nin 2 sayılı cetveline tabi sözleşmeli personel olarak görev yaptıkları sürelerin, kazanılmış hak aylığı ve kıdem yılı intibakında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Öte yandan ... 399 sayılı KHK'nin 2 sayılı cetveline tabi sözleşmeli personel statüsünde iken, başka bir kuruma 657 sayılı Kanun'un 4/A maddesi kapsamında kadrolu Devlet memuru olarak atanmaların sözleşmeli personel statüsünde geçen hizmetlerinin değerlendirilmemesi yaklaşımının eşitlik, adalet ve hakkaniyet ilkeleri ile de bağdaşmayacağı açıktır. Bu itibarla, yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinden, Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, iptal kararı doğrultusunda giderilmesi gerekmektedir." gerekçesi ile aykırılığın İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 29/03/2019 tarih ve E:2019/380, K:2019/594 sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine karar verildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda metnine yer verilen 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde düzenlenen "aykırılığın veya uyumsuzluğun giderilmesi" müessesesi; aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesi suretiyle ileriye dönük olarak kararlardaki hukuki istikrarın sağlanması amacıyla getirilmiş olup, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan kanun yollarına ilave bir kanun yolu değildir. Müessesenin bu niteliğinin bir sonucu olarak başvuru üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilecek olan kararın, başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararların hukuki sonuçlarına herhangi bir etkisi söz konusu olmayacaktır. Bu durumda başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılık yukarıda belirtildiği şekilde giderilmiş olduğundan yeniden aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasında herhangi bir hukuki yarar bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, başvuru hakkında karar verilmesine yer olmadığına" şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 06/11/2023)

³⁶¹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 21/10/2022 tarih E:2022/124 K:2022/124 sayılı kararında özetle; "Davacının aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili; Yapılan incelemede; aynı konuda, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. Vergi Dava Dairesinin kararları ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesi ve İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi kararları arasında mevcut aykırılığın giderilmesi istemiyle Başkanlar Kurulumuzca yapılan başvuru üzerine Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 18/05/2022 gün ve E:2022/2, K:2022/7 sayılı kararıyla; "anılan bölge idare mahkemeleri dava daireleri arasındaki aykırılığın 7153 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesi işlemler yönünden 6306 sayılı Kanun kapsamında dönüşüme tabi tutulan taşınmazların devrinin tapu harcından istisna olduğu" yönünde giderilmesine kesin olarak karar verildiği anlaşıldığından, başvurunun reddi gerektiği sonucuna varılmıştır. Açıklanan nedenlerle; aykırılığın giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki isteminin reddine" karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 15/12/2023)

Yine, Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/05/2023 tarih E:2023/7 K:2023/11 sayılı kararı ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/12/2021 tarih E:2021/31 K:2021/29 sayılı kararı da bu yöndedir. (UYAP Erişim tarihi: 15/12/2023)

Sonuç olarak, Mevzuatta hangi durumlarda ne yönde karar verileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı için verilen kararlar uygulama ile şekillenmektedir. İki durumda da dosya aykırılığın giderilmesi amacıyla Danıştay’a gönderilmemiştir. Kararların sonuçlarının farklı olması tarafların lehine veya aleyhine olacak şekilde herhangi bir hukuksal değişikliğe sebep olmayacaktır. Ancak uygulama birliğinin sağlanması açısından aynı tür uyuşmazlıklarda aynı tür kararın verilmesinin istikrar ilkesi ve usul ekonomisi açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

2.1.4.3.2. Aynı Konuda Aykırılığın Giderilmesi İstemiyle Danıştay’a Başvuru Olması

Yukarıda da belirtildiği üzere kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılığın giderilmesi başvurularında herhangi bir süre şartının bulunmaması nedeniyle aynı konuda başkanlar kurulunca Danıştay ilgili kuruluna gönderilen talebe yönelik incelemenin devam etmesine rağmen aynı konuda aykırılıkların giderilmesine ilişkin başka taraflarca da başvuruda bulunulduğu görülmektedir.

Bu durumda daha önce yapılan başvuru ile başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi talebinin Danıştay’a gönderildiği ve Danıştay’ın ilgili kurulunda inceleme devam ettiğinden başka taraflarca aynı konuda yeniden başvuru yapılması durumunda aykırılık giderilmesi için yeni yapılan başvurunun yeni bir hukuksal durum yaratmayacağı gözetildiğinde bu başvurulara ilişkin aykırılık taleplerinin Danıştay’a gönderilmesine gerek olmadığı değerlendirilmektedir.

Başkanlar kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemiş olup, bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; daha önce aynı konuda aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulduğu ve incelemenin halen Danıştay’da devam ettiği,³⁶² yeniden aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasında herhangi bir hukuki

³⁶² Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 15/12/2021 tarih ve E:2021/38 K:2021/38 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 25/10/2023)

yarar bulunmadığı³⁶³ gerekçesiyle, başvuru hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.³⁶⁴

2.1.4.3.3. Aykırılığın Giderilmesi Yolundan Feragat Nedeniyle

Taraflarca aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasının ardından yine başvuruyu yapan taraflarca başkanlar kuruluna aykırılığın giderilmesi talebinden vazgeçtiği (feragat) yönünde dilekçe verildiği durumlarda başkanlar kurulunca idari yargılama usulünde yer alan feragat nedeniyle karar verilmesine yer olmadığı yönünde kararlar verildiği görülmektedir.³⁶⁵

³⁶³ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/05/2023 tarih ve E:2023/52 K:2023/52 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/11/2023)

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 05/01/2023 tarih ve E:2023/52 K:2023/52 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/11/2023)

Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 15/03/2022 tarih ve E:2022/16 K:2022/19 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 11/11/2023)

³⁶⁴ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/118 K:2023/118 sayılı kararında özetle; *"Davacının aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili; Yukarıda metnine yer verilen 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde düzenlenen "aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi" müessesesi; aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesi suretiyle ileriye dönük olarak kararlardaki hukuki istikrarın sağlanması amacıyla getirilmiş olup, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan kanun yollarına ilave bir kanun yolu değildir. Müessesenin bu niteliğinin bir sonucu olarak başvuru üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilecek olan kararın, başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararların hukuki sonuçlarına herhangi bir etkisi söz konusu olmayacaktır. Bu duruma göre, başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılık başka kararlar vesilesiyle daha önce kurulumuzca Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna İletildiğinden, yeniden aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmasında herhangi bir hukuki yarar bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, başvuru hakkında karar verilmesine yer olmadığına"* karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 10/01/2024)

Yine, Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 04/11/2021 tarih ve E:2021/23 K:2021/25 sayılı kararı bu yöndedir. (UYAP Erişim tarihi: 10/01/2024)

³⁶⁵ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 05/11/2020 tarih ve E:2020/75 K:2020/75 sayılı kararında özetle; *"Sağlık Bakanlığı emrinde Bakanlık müşaviri olan davacı tarafından, 657/76 ve 375 sayılı KHK'nın Geçici 33. maddesi uyarınca Sağlık Bakanlığı emrinde araştırmacı olarak atanmasına dair işlemin iptali ve yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının tazmini istemiyle açtığı davada; Ankara 23. İdare Mahkemesince verilen davanın reddi yönündeki karara karşı istinaf isteminin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin kararı ile reddedilerek kesinleştiği, ancak, aynı konuda Ankara 15. İdare Mahkemesince verilen ret kararına karşı istinaf isteminin aynı Daire tarafından kabul edilerek ret kararının kaldırıldığı ve işlemin iptaline karar verildiği, dolayısıyla aynı Dairenin aynı konuda farklı kararları nedeniyle içtihat aykırılığı olduğu ileri sürülerek, anılan kararlar*

Feragat iki taraftan birinin talep sonucundan vazgeçmesidir.³⁶⁶ Feragat hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilir.³⁶⁷ Feragat davacının mahkemeye vereceği yazılı bir dilekçeyle tek yanlı bir irade açıklaması ile olur.³⁶⁸ Feragatın hüküm ifade etmesi için mahkemenin ve diğer tarafın muvafakatine gerek yoktur.³⁶⁹ Feragat davacının davayı sona erdiren usulü işlemidir.³⁷⁰ Feragat kesin hüküm gibi sonuç doğurur.³⁷¹ Bununla birlikte, feragat idarenin denetlenmesinden kaynaklanan özelliklerle idari yargıda sınırlı olarak uygulanmaktadır.³⁷² Danıştay'ın emsal niteliğindeki kararları kapsamında, sonuçları yalnız davacıyı ilgilendirmeyen aynı durumda bulunan dava dışı kişileri de etkileyecek nitelikteki³⁷³ bireysel yarardan çok kamu yararının önde olduğu uyuşmazlıklarda, hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesi adına, kanun yoluna başvurulduktan sonra yapılan feragat geçerli görülmeyecektir.³⁷⁴

Tarafların, başvurduğu aykırılığın giderilmesi talebinden sonradan feragat etmesi durumunun aykırılığın giderilmesi yolunda başkanlar kuruluna kanunla verilen resen inceleme yetkisi açısından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Aykırılığın giderilmesi yolunun amacı aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesi suretiyle ileriye dönük olarak kararlardaki hukuki istikrarın sağlanmasıdır. Yani aykırılıkların giderilmesiyle hukuki istikrar ve güvenlik ilkeleri böylece adil yargılanma hakkı

arasındaki aykırılığın giderilmesi için Danıştay İDDK'na başvurulması ve aykırılığın giderilmesi yönündeki istemi incelendiği, davacı içtihat aykırılığı başvurusunda bulunduktan sonra 22/06/2020 tarihinde Mahkeme kayıtlarına giren dilekçe ile içtihat aykırılığın giderilmesi yönündeki başvurusundan vazgeçtiğini (feragat ettiğini) beyan etmiştir. Açıklanan nedenlerle; davacı tarafın içtihat aykırılığının giderilmesi yolundaki başvurusunun Danıştay Başkanlığı'na iletilmesi yönündeki istemi hakkında feragat nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına" karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 09/11/2023)

³⁶⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, 2009, s.545

³⁶⁷ Tan, Bayazıt, 2023, s.1161

³⁶⁸ Gözübüyük, A. Şeref, *Yönetmelik Yargı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009, s.541

³⁶⁹ Kaplan, 2017, s.426

³⁷⁰ Candan, 2015, s.793

³⁷¹ Atay, 2021, s.210

³⁷² Karahanogulları, 2019, s.698

³⁷³ Candan, 2015, s.796

³⁷⁴ Melikşah, Yasin, *İdari Davayı Sona Erdiren Taraf İşlemleri, (Davadan Feragat, Davayı Kabul) İdari Yargıda Delillerin Tespiti Keşif Ve Bilirkişi İncelemesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu 155.Yıl, Danıştay Yayınları, Ankara, 2023, s.358; Sınmaz, Emin, *İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. Maddesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Yapılan Yollamaların Yol Açtığı Sorunlar ve Usul Hükümlerinin İdari Yargıya Özgülenmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu 155.Yıl, Ankara, 2023, s.393

sağlanmış olur. Aykırılıkların giderilmesinden tüm toplumun menfaati yani kamu yararı bulunmaktadır. Aykırılığın giderilmesi talebinin bir şekilde başkanlar kuruluna gelmesiyle artık başkanlar kurulunca resen inceleme yetkisi kapsamında kanunda bulunan şartların oluşup oluşmadığının ve Danıştay'dan bu yönde bir karar istenip istenilmeyeceğinin tartışılması gerekir. Bu hususu tartışmadan doğrudan tarafların feragat edilmesi nedeniyle karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesinin bu yolun amacına aykırı olacağı değerlendirilmektedir.

2.1.4.4. Başvurunun Kabulü Ve Danıştay'a İletilmesine Yönelik Kararlar

Aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili başvuru önüne gelen başkanlar kurulu kanunda belirtilen şartların gerçekleştiği, yani aykırılığın giderilmesi talep edilen iki karardaki olayların benzer nitelikte olduğu, yine kanunda belirtildiği şekilde kesin nitelikte verilen kararlar olduğu ve ortada aykırılık veya uyuşmazlık bulunduğu yönünde kanaate ulaşırsa aykırılığın giderilmesi isteminin kabulüne ve bu konuda karar verilmek üzere dosyanın Danıştay'a iletilmesine karar vermektedir. Kararında aykırılığın hangi yönde giderilmesi gerektiğine ilişkin görüşünü de belirtmektedir. Başkanlar kurulunda öncelikle giderilmesi gereken bir aykırılık bulunup bulunmadığının oylandıktan sonra aykırılığın giderilmesi yönünde karar çıkması halinde aykırılığın hangi yönde giderilmesi gerektiği yönünde ayrı bir oylama yapılmaktadır. Başkanlar kurulu ortaya çıkan görüşünü de belirtmek ve her iki halde de azlık oyu bulunan daire başkanlarının görüşlerine de kararında yer vermek suretiyle dosyayı bir karar verilmek üzere Danıştay'a gönderilmesini sağlamaktadır.

Aykırılığın giderilmesi başvurusunun kabulü yönündeki kararlar davayı sonlandıran kesin nitelikte usul kararları olabileceği gibi bu nitelikte esas kararları da olmaktadır. Başkanlar kurulu önüne gelen bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; yetkili yargı yerinin belirlenmesine ilişkin bölge idare mahkemesi dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına yönelik bu kararların usule ilişkin kesin nitelikte kararlar olduğu, bu kararlara karşı bu yola başvurulamayacağına dair sınırlayıcı bir düzenleme bulunmadığı, farklı bölge idare mahkemesi daireleri arasında oluşan ve kesin nitelikte olan yetkili yargı yerinin

belirlenmesine ilişkin aykırılığın giderilmesi isteminin kabulüne karar vererek dosyayı Danıştay'a göndermiştir.³⁷⁵

Yine başkanlar kurulu önüne gelen bir uyuşmazlıkta; esas kararlarda ortaya çıkan aykırılığa ilişkin kanunda belirtilen şartları tek tek ele alarak davacıları farklı olan aynı nitelikteki uyuşmazlıkta Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararının davanın reddi yönünde, yine Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin kararının ise işlemin iptali yönünde olduğu, buna göre de, farklı Bölge İdare Mahkemesi daireleri arasında aynı mahiyette ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın giderilebilmesi için davacı isteminin kabulü gerektiği sonucuna vararak Bölge İdare Mahkemesi kararları arasında oluşan aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2.İdari Dava Dairesi'nin kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği görüşüyle, dosyanın Danıştay Başkanlığı'na Gönderilmesi isteminin kabulüne karar vermiştir.³⁷⁶

³⁷⁵ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu 21/10/2022 tarih ve E:2022/125 K:2022/125 sayılı kararı. Bu kararın içeriğine kesin nitelikte kararlar bölümünde yer verilmiştir.

³⁷⁶ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu 21/10/2022 tarih ve E:2022/125 K:2022/125 sayılı kararında özetle; “2. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde görev yapmakta iken emekliye sevk edilen davacının, anılan Kanun'un 55/17. maddesi uyarınca bir üst rütbedeki emsallerine ödenen ek gösterge, zam ve tazminatlarından yararlandırılması talebinin reddine dair işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal hakların ödenmesine karar verilmesi iptali istemiyle açılan davada; dava konusu istemin reddine ilişkin Ankara 12. İdare Mahkemesi'nin kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2.İdari Dava Dairesi'nin kararıyla, davalı idarenin istinaf isteminin reddine karar verildiği; bu karar ile, aynı konuda başka bir davacı tarafından açılan davada, Konya 2. İdare Mahkemesi'nin dava konusu işlemin iptaline ilişkin kararına yapılan istinaf başvurusunun reddine dair Konya Bölge İdare Mahkemesi 4.İdari Dava Dairesi'nin kararıyla arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülmesiyle ilgili; konusu ve niteliği aynı olan sadece görev yerleri, davacıları farklı olan aynı nitelikteki uyuşmazlıkta yukarıda açıklandığı üzere, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararının davanın reddi yönünde, yine Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin kararının ise işlemin iptali yönünde olduğu, buna göre de, farklı Bölge İdare Mahkemesi daireleri arasında aynı mahiyette ve nitelikteki uyuşmazlıklar hakkında kesin nitelikte verilen kararlar arasında aykırılık bulunduğu ve bu aykırılığın (içtihat farklılığının) giderilebilmesi için davacı isteminin kabulü gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Açıklanan nedenlerle, yukarıda anılan Bölge İdare Mahkemesi kararları arasında oluşan aykırılığın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2.İdari Dava Dairesi'nin kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği görüşüyle, dosyanın Danıştay Başkanlığı'na gönderilmesi isteminin kabulüne” karar verilmiştir.

2.2. DANIŞTAY İDARİ VE VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULLARINCA VERİLEN KARARLAR

2.2.1. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının Yapısı

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun oluşumu ve çalışma usulü, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun geçici 24. maddesinde, 6723 sayılı Kanun, 7079 sayılı Kanun ve 7413 sayılı Kanunlar ile yapılan değişikliklerle 31.12.2026 tarihine kadar belirlenmiştir.³⁷⁷

Bu düzenlemelere göre, İDDK her idari dava dairesinden en az bir üye olmak koşuluyla Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen ondört üyeden oluşmaktadır. Görevlendirilen üyeler Kurulda sürekli olarak görev yaparlar.³⁷⁸

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu da vergi dava dairelerinin başkanları ile her vergi dava dairesinden iki yıl için Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur.³⁷⁹

Kurullara, Danıştay Başkanı veya vekillerinden birisinin, bunların mazereti sebebiyle bulunmaması halinde en kıdemli üyenin başkanlık edeceği düzenlenmiştir. Kurullarda toplantı ve görüşme yeter sayısı on bir olup, kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır.³⁸⁰

İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'ın ilgili dava dairesinde görülen davalarda verilen kararlara karşı yapılan temyiz istemlerini,³⁸¹ yürütmenin durdurulması talepleri hakkında verilen kararlara yapılan itiraz istemleri³⁸² ile bölge idare mahkemelerince verilen ısrar kararlarına karşı yapılan

³⁷⁷ Bkz. 2575 sayılı Danıştay Kanunu Geçici 24. maddesi

³⁷⁸ Bkz. 2575 sayılı Danıştay Kanunu Geçici 24/1-a-b maddesi

³⁷⁹ Bkz. 2575 sayılı Danıştay Kanunu Geçici 17. maddesi

³⁸⁰ Bkz. 2575 sayılı Danıştay Kanunu Geçici 17/3. maddesi ve Geçici 24/1-c maddesi

³⁸¹ Bkz. 2575 sayılı Kanun'un 23. maddesi

³⁸² Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 27/7 maddesi

temyiz istemlerini,³⁸³ benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması halinde, bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi istemelerini karara bağlamakla görevlidir.³⁸⁴

İlgili mevzuatta aykırılığın giderilmesi yoluyla ilgili Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından ne tür kararlar verileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Mevzuatta başkanlar kurulunca kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan karar verilmesini istemek görevi verilmişken Danıştay'ın konusuna göre İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulunca üç ay içerisinde karar vereceği, aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak verilen kararların da kesin olduğu düzenlenmesi yer almaktadır. Bunun dışında herhangi bir alt mevzuat düzenlemesi de bulunmadığından verilen kararlar uygulama neticesinde gelişmiştir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi ile getirilen aykırılığın giderilmesi yoluyla ilgili Danıştay'dan karar verilmesini isteme görevi münhasıran bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna verildiğinden Kanun'da belirtilen şartların oluşup oluşmadığı hem başkanlar kurulunca hem de iletilmesi halinde Danıştay'ın İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

Danıştay ilgili kurullarının aykırılığın giderilmesi talebine ilişkin başkanlar kurulunun görüş ve gerekçelerine bağlı olup olmadığı incelendiğinde mevzuatta bunu sınırlayan herhangi bir düzenleme bulunmadığı, aykırılığın giderilmesi yolunun amacı da düşünüldüğünde talepteki görüş ve gerekçe ile sınırlı bir inceleme yapmasının uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.³⁸⁵ Zira Danıştay'ın, başkanlar kurulunun talebiyle

³⁸³ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 50/5 maddesi

³⁸⁴ Bkz. 2576 sayılı Kanun'un 3/C-5 maddesi

³⁸⁵ Benzer nitelikte bir tartışma Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararlarının aralarında aykırılık veya uyuşmazlık görülen kararlardan birini esas alarak mutlaka bu kararlara göre mi birleştirilmesi gerektiği yoksa her iki karardaki gerekçeleri yerinde bulmadığı takdirde bunların dışındaki bir esas veya görüşe dayanarak birleştirilmesini mümkün olup olmadığı yönünde yapılmıştır. Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.708; Bkz. "... maddenin, ... kararlar arasında uyuşmazlık veya aykırılık görüldüğü takdirde... içtihadın birleştirilmesi, şeklindeki ifadesinden bir bakıma mevcut kararlardan birine göre içtihadın birleştirilmesi gerektiği

bağlı olduğu yönündeki görüşün kabul edilmesi halinde aykırılık şekli anlamda giderilmiş olsa da bu durum adaletin gerçekleştirilememesi ihtimalini ortaya çıkaracağından gerçek anlamda aykırılığın giderildiği söylenemeyecektir.³⁸⁶

Konuya ilişkin bir başvuruda Danıştay VDDK, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinde bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görüş ve gerekçesiyle sınırlı bir inceleme yapılması gerektiği yönünde bir hüküm bulunmadığından, işin esasının incelenmesinde başkanlar kurulunun görüşüyle bağlı kalınmasına gerek olmadığı yönünde karar vermiştir.³⁸⁷

Danıştay İDDK ve VDDK tarafından istemin reddine, karar verilmesine yer olmadığına, esas kaydının kapatılmasına, iadesine ve aykırılığın giderilmesi yönünde kararlar verildiği görülmektedir.

2.2.2. Danıştay İdari Ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca Verilen Karar Türleri

2.2.2.1. İstemin Reddine Yönelik Kararlar

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Başkanlar Kurulu, bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi başvurusunun iletilmesi durumunda kanunda belirtilen şartların oluşup oluşmadığının değerlendirilerek şartların oluşmadığı yönünde sonuca ulaşması halinde istemin reddine karar verdiği

düşünülebilirse de kanaatimizce bu düşünce, önüne gelen hukukî bir meselede Yüksek Kurulu bu kararlarla mukayyet kılmak demek olur ki bunun yargı fonksiyonunda hakim bağımsızlık esasıyla telifi mümkün olamayacağı gibi en isabetli bir çözüm yolunun araştırılıp tespitine de engel olacağı açıktır. Burada sadece hüküm fıkraları bakımından şu veya bu karara göre içtihadın birleştirilmesi bahis konusu olabilir ki bu da pek tabiidir...”

³⁸⁶ Yıldız, Akgül, 2020, s. 65

³⁸⁷ Danıştay VDDK'nın 18/05/2022 tarih ve E:2022/2, K:2022/7 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 14/12/2023)

görülmektedir. Hangi hallerde istemin reddine karar verildiği örnek kararlarla tasnif edilecektir.

2.2.2.1.1. Benzer Olay Olmaması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan aykırılığın giderilmesi yolunun en önemli koşullarından birisi aykırılığa konu kararlara ilişkin olayların benzer olmasıdır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini öncelikle bu kapsamda incelemektedir. Aykırılığın giderilmesine konu kararlardaki olayların konusu ve sebebi aynı olan ve bu yönüyle aynı hukuki irdelemeye tabi tutulması gereken maddi olaylar olmadığının değerlendirilmesi halinde kurullarca aykırılığın giderilmesi isteminin reddi doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; İDDK tarafından, 1.Sınıf Emniyet Müdürü rütbesine terfi ettirilmeyerek resen emekli edilme işlemlerini konu alan başvuru hakkında, davacıların kıdem sırası, liyakat değerlendirmesine esas bilgiler ve terfi dönemlerinde farklılık bulunduğundan, idarenin takdir yetkisinin denetimi yapılırken her davacının durumunun ayrı bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulacağı ve bu itibarla her dosyanın kendine özgü bir nitelik taşıdığı, uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.³⁸⁸

Bir başka başvuruda İDDK tarafından, OHAL Komisyonu kararıyla görevlerine iade edilen öğretim görevlisi ve öğretmenlerin geriye dönük parasal hak taleplerine konu başvuru hakkında; aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararlara konu uyuşmazlıkların davacılarının statüsü (öğretim görevlisi-öğretmen) ve talep edilen parasal hakların dayanağı mevzuat düzenlemeleri birbirlerinden farklı olduğundan, İlgililerin fiilen çalışmadıkları döneme ilişkin, her biri farklı mevzuata dayalı parasal hak taleplerini içeren uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak

³⁸⁸ Danıştay İDDK'nın 17/12/2020 tarih ve E:2020/167, K:2020/182 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 08/11/2023)

bulunmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.³⁸⁹ Benzer bir başvuruda İDDK tarafından, çeşitli nedenlerle önceki görevlerine geri dönen ilgililerin fiilen görev yapmadıkları döneme ilişkin performansla dayalı ek ödemediği yararlanıp yararlanmayacaklarına ilişkin başvuru hakkında; davacılarından birinin OHAL Komisyonu kararı ile diğer davacının ise yargı kararıyla göreve iade edildiği, Bu iki davadaki idarenin tazmin yükümlülüğüne ilişkin iddia ve talepler ile işlemlerin dayanağı olan mevzuat hükümlerinin farklı olduğu uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.³⁹⁰

Maddi olayların aynı olduğu ancak dava konusu işlemlerin birbirinden farklı olduğu başka bir başvuruda İDDK tarafından, geçici köy korucusu olarak görev yapmakta iken teröristlerce öldürülmesi nedeniyle 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında bağlanan aylığının kesilmesi ve borç çıkartılması işlemi ile aynı Kanun kapsamında nakdi tazminat ödenmesi istemiyle mirasçıları tarafından yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemlere karşı açtığı davalarda verilen kararlar ile ilgili aykırılığın giderilmesi istemi ile ilgili davaların açılmasına neden olan maddi olaylar aynı olmakla birlikte dava konusu işlemlerin birbirinden farklı oldukları ve bunların yargısal denetiminin ayrı ayrı yapılacağından bahisle benzer olay koşulunun olayda gerçekleşmediği gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.³⁹¹

³⁸⁹ Danıştay İDDK'nın 17/10/2022 tarih ve E:2022/52, K:2022/65 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 08/11/2023)

³⁹⁰ Danıştay İDDK'nın 27/06/2022 tarih ve E:2022/34, K:2022/44 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 08/11/2023)

³⁹¹ Danıştay İDDK'nın 25/10/2023 tarih ve E:2023/30, K:2023/41 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 17/12/2023)

2.2.2.1.2. Uyuşmazlığa Bakan Dairelerde Birinin Görevinin HSK Tarafından Değiştirilmesi

Aykırlığın giderilmesi yolundaki kararların mevcut uyuşmazlığa ve bölge idare mahkemelerinin kararlarının kesin kararlarına bir etkisinin olmayacağı, aykırı olan içtihatları ileriye dönük etkileyeceği hususu da göz önünde bulundurulduğunda, aykırılığın giderilmesi talebine konu olan kararlardan birisini veren istinaf dairesinin görevinin Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından değiştirilmesi halinde ve bundan sonra aykırılığa konu uyuşmazlıklara başka daire tarafından bakılacağından talebe konu aykırılığın sürmesinin mümkün olmadığı, zira yeni daire tarafından farklı bir karar verilebileceği anlaşılmaktadır.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; Aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisini veren dairenin görev alanının Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin kararıyla değiştirildiği ve bu tür uyuşmazlıkların görüm ve çözümünün başka bir bölge idare mahkemesi dairesi görevine bırakılması nedeniyle aykırılığın devam etmesi olasılığı ortadan kalktığından, istemin reddine karar verilmiştir.³⁹²

2.2.2.1.3. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin İş Bölümü İle Kendisine Verilmeyen Konuda Karar Vermesi

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi metni ve gerekçesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, aykırılığın giderilmesi müessesesinden beklenen amacın, aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında süregelen aykırılıkların giderilmesi suretiyle kararlardaki hukukî istikrarın sağlanması olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, usul hükümlerinin yanlış uygulanması sebebiyle, Hakimler Savcılar Kurulunun iş bölümü kararına aykırı şekilde, Bölge İdare Mahkemesi dairelerinin, görevleri dışındaki uyuşmazlıklar hakkında verdikleri, farklı nitelikteki kararların aykırılığın giderilmesine konu

³⁹² Danıştay İDDK'nın 17/02/2020 tarih ve E:2020/63, K:2020/9 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 08/11/2023)

olamayacağı, zira normal şartlarda bakmaması gereken bir dairenin uyuşmazlığa karar vermesi nedeniyle bir kereye mahsus aykırılık ortaya çıkabileceğinden ve bunun süregelen bir aykırılık yaratma durumu ortaya çıkarmayacağından aykırılığın giderilmesi başvurusunun reddedilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; Danıştay İDDK tarafından, Hakimler ve Savcılar Kurulunun iş bölümü kararına aykırı şekilde, bölge idare mahkemesi dairelerinin, iş bölümü ile verilen görevleri dışındaki uyuşmazlıklar hakkında verdikleri, farklı nitelikteki kararların madde kapsamına girmediği sonucuna varılarak, istemin reddine karar verilmiştir.³⁹³

2.2.2.1.4. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin HSK Tarafından Faaliyetinin Durdurulması

Aykırılığın giderilmesi yolundaki kararların mevcut uyuşmazlığa ve bölge idare mahkemelerinin kararlarının kesin kararlarına bir etkisinin olmayacağı, aykırı olan içtihatları ileriye dönük etkileyeceği hususu da göz önünde bulundurulduğunda, aykırılığın giderilmesi talebine konu olan kararlardan birisini veren istinaf dairesinin Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından faaliyetinin durdurulması veya kapatılması halinde ve bundan sonra aykırılığa konu uyuşmazlıklara başka daire tarafından

³⁹³ Danıştay İDDK'nın 12/07/2023 tarih ve E:2023/29, K:2023/34 sayılı kararında özetle; "Nitekim, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan "bölge idare mahkemeleri daireleri" ibaresinden, yetkili ve görevli dairelerin kastedildiği, bu itibarla, yetkisiz ve görevsiz yargı yerlerince verilen kararlar arasındaki, süregelen ihtimali olmayan aykırılığın giderilmesi durumunu düzenlemediği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Buna göre, yukarıda belirtilen hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin iş bölümünün belirlenmesine ilişkin çeşitli tarihlerde verdiği kararlarda, memur olarak açıktan atanmadan kaynaklanan uyuşmazlıkları çözümleme görevinin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine verilmesi, anılan iş bölümü kararı dikkate alınarak Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince aykırılığa konu uyuşmazlıkla aynı nitelikteki uyuşmazlıkta, dosyanın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine gönderilmesine karar verilmesi ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi tarafından da aynı mahiyetteki uyuşmazlıkların istinaf başvuruları incelenerek işin esasının karara bağlanması karşısında, aykırılığa konu edilen Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi kararı ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin çözümlemekte görevli olmadığı uyuşmazlık hakkında verdiği farklı nitelikteki kararın madde kapsamına girmediği sonucuna varılmıştır." şeklinde karar verilmiştir.

bakılacağından talebe konu aykırılığın sürmesinin mümkün olmadığı, zira yeni daire tarafından farklı bir karar verilebileceği anlaşılmaktadır.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda İDDK tarafından; Aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisini veren dairenin Hakimler ve Savcılar Kurulu kararıyla kapatıldığı ve bu tür uyuşmazlıkların görüm ve çözümünün başka bir bölge idare mahkemesi dairesi görevine bırakılması nedeniyle aykırılığın devam etmesi olasılığı ortadan kalktığından, istemin reddine karar verilmiştir.³⁹⁴

2.2.2.1.5. Uyuşmazlığa Bakan Aynı Dairelerin Farklı Nitelikteki Kararları

Aynı bölge idare mahkemesinin farklı daireleri arasında aykırılığın giderilmesinin talep edilebileceği gibi farklı bölge idare mahkemesinin daireleri arasında aykırılığın giderilmesi yoluna da başvurulabilir. Aynı bölge idare mahkemesinin aynı dairesinin farklı kararları arasında aykırılığın giderilmesi yoluna gidilemeyeceğine dair kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamakla beraber bu yolun getiriliş amacı

³⁹⁴ Danıştay İDDK'nın 17/12/2020 tarih ve E:2020/179, K:2020/167 sayılı kararında oyçokluğu ile karar verilmiş olup, karşı oyda ise "... Olayda, uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu olan kararlar arasında aykırılık bulunduğu açıktır. Çoğunluk kararında da bu husus kabul edilmekle birlikte, başvuruya konu davaları çözümleme yetkisi verilen bölge idare mahkemesi idari dava dairesinin kapatıldığı ve halihazırda anılan dairesinin kapatıldığı ve bir aykırılık bulunmadığından söz edilerek, bu aşamada aykırılığın giderilmesi istemi hakkında karar verilmesine gerek bulunmadığına ve istemin reddine karar verilmiştir. Yine çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, aykırılığın giderilmesi müessesesinden beklenen amaç, benzer olaylarda, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesi suretiyle hukukî istikrarın sağlanmasıdır. Her ne kadar, uyuşmazlık konusu davaları çözümleme görevi verilen idari dava dairesi kapatılmış olsa da, bu durum, aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmesine engel olan ve istemin reddini gerektiren bir husus değildir. Aksi halin kabulü, idarece yapılacak iş bölümü değişiklikleri sonucunda uyuşmazlığın giderilmesi istemli başvuruların incelenmesinin önünü kapayacak ve böylece Kanun'da öngörülen amacın gerçekleşmemesine, hukuki istikrarın sağlanamamasına neden olacaktır. Açıklanan nedenlerle, aykırılığın giderilmesi istemli başvuruda bulunulduktan sonra idarece gerçekleştirilen iş bölümü değişikliklerinin işin esasının incelenmesi için bir engel teşkil etmediği, olayda Kanun'da öngörülen şartların gerçekleştiği ve aykırılığın giderilmesi istemi hakkında işin esası incelenerek bir karar verilmesi gerektiği..." şeklinde görüş beyan edildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 04/11/2023)

düşünüldüğünde aynı dairenin kararları arasında aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulması olanaklı değildir. Zira aynı daire farklı zamanlarda farklı kararlar vermiş olabilir ancak aynı dairenin istikrarlı karar vermesi zaten kendi sorumluluğunda olduğundan bu yolun getiriliş amacı da doğrultusunda ortaya çıkan aykırılığı kendisi gidermelidir.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; aynı dairenin, konusu aynı olan davalarda farklı tarihlerde verdiği farklı nitelikteki kararlarının 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında olmadığı, maddi ve hukuki durumları aynı olan davalarda istikrarı sağlamanın ilgili bölge idare mahkemesi idari dava dairesinin sorumluluğunda olduğu gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmiştir.³⁹⁵

2.2.2.1.6. Uyuşmazlığa Bakan Dairenin Görüşünü Değiştirmesi

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun amaçlarından bir tanesi de süre gelen aykırılıkların önüne geçilmesinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi talebine konu olan kararlardan birisine yönelik istinaf dairesinin sonradan kararını değiştirmesi ve değişen bu kararın istikrar kazanması halinde kanunun getiriliş amacı gereğince ortaya çıkabilecek aykırılık durumu kalmayacaktır.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; Danıştay İDDK tarafından, Aykırılığın giderilmesine konu kararlardan birisini

³⁹⁵ Danıştay İDDK'nın 27/10/2021 tarih ve E:2021/33, K:2021/48 sayılı kararında oyçokluğu ile karar verilmiş olup, karşı oyda ise "... benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ifadesinin, aynı Dairenin çelişkili kararlar vermesi durumunu da kapsadığı, aykırılığın mutlaka iki farklı Daire kararı arasında olması gerekmediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, aynı Dairenin benzer olaylarda verdiği kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesinin de istenilebileceği kabul edilmelidir. Aksi durumda aynı Daire tarafından verilen kesin nitelikteki çelişkili kararlar arasında aykırılığın giderilmesi mümkün olmayacak ve bu durum hukuki güvenlik ilkesini zedeleyeceği ..." şeklinde görüş beyan edildiği görülmüştür. (UYAP Erişim tarihi: 21/12/2023)

oluşturan dairenin sonradan kararını değiştirdiği ve bu kararların istikrar kazandığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.³⁹⁶

2.2.2.1.7. Aykırılık veya Uyuşmazlık Bulunmadığına İlişkin Karar

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan aykırılığın giderilmesi yolunun koşullarından birisi de talebe konu kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunmasıdır. Uyuşmazlığa konu kurala ilişkin hükmün uygulanıp uygulanmayacağı noktasında farklı hukuki değerlendirilmelerin yapılması gerekiyorsa bu durumda bir aykırılıktan söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu kapsamda da incelemektedir. Bu konuya ilişkin bir başvuruda; İDDK tarafından, aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararların gerekçelerine bakıldığında, açılan davaların seri dava olarak kabul edilip edilmeyeceği veya yürürlükte bulunan tarifenin seri davalara ilişkin hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı noktasında farklı hukuki değerlendirilme yapıldığı, böyle bir durumda giderilmesi gereken bir aykırılıktan söz edilemeyeceği gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir³⁹⁷

³⁹⁶ Danıştay İDDK'nın 15/09/2022 tarih ve E:2022/56, K:2022/48 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/12/2023)

³⁹⁷ Danıştay İDDK'nın 02/12/2021 tarih ve E:2021/55, K:2021/52 sayılı kararında özetle; "... Bu itibarla, aralarında aykırılık olduğu öne sürülen kararların gerekçelerine bakıldığında, açılan davaların seri dava olarak kabul edilip edilmeyeceği veya yürürlükte bulunan Tarife'nin seri davalara ilişkin hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı noktasında farklı hukuki değerlendirilmelerin yapılması sonucu oluşan bir aykırılıktan söz edilemeyeceği görülmektedir. Nitekim, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi tarafından yürürlükte bulunan Tarife'nin 22.maddesi hükmü uyarınca toplamda 100'den fazla sayıda açılan seri davalar için %25 oranında vekalet ücretine hükmedilmesine karar verilirken, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince, seri davalarda kısmi vekalet ücretine hükmedilmesinin dayanağı Tarife hükmü bulunmadığından bahisle tam vekalet ücretine hükmedilmesine karar verildiği görüldüğünden, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince de uyuşmazlık konusu davaların seri dava niteliğinin kabul edildiği, ancak 2020 yılında yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin konuyu düzenleyen 22.maddesinin yürütmesinin durdurulmasına ilişkin bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen seri davalarda kısmi vekalet ücretine hükmedilmesini olanaklı kılan Tarife hükmü bulunmadığı gerekçesine dayanıldığından, seri davalarda vekalet ücreti yönünden anılan Daireler arasında bir aykırılık bulunduğunun kabulüne olanak bulunmamaktadır." şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 17/11/2023)

2.2.2.1.8. Uyuşmazlığa İlişkin Vergi Dava Daireleri İle İdari Dava Daireleri Tarafından Verilen Kararlar

Benzer olaylarda, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dava dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılığın oluşması durumunda, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca yapılacak aykırılığın giderilmesi istemlerinin, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilmesi gerektiği ve bu konuda ancak ilgili dava daireleri kurulunca karar verilebileceği yönünde düzenleme yer almaktadır. Bahse konu düzenlemede bölge idare mahkemesi vergi dava dairesi ile idari dava dairesi arasında benzer olaylara ilişkin aykırılık oluşması durumunda başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesinin Danıştay'ın İdari Dava Daireleri Kurul'unda mı Vergi Dava Daireleri Kurulu'ndan mı isteneceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bölge idare mahkemesi vergi dava dairesi ve idari dava dairesi arasındaki uyuşmazlığa ilişkin Danıştay'ın ilgili kurullarının kanun da ne şekilde oluşacağı belirtilmiş olup, müşterek heyet yapmasına ilişkin de herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu tür uyuşmazlıklarda aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin karar verecek mercii konusunda kanunda bir boşluk bulunduğundan aykırılık tespit edilmesi halinde bu yasal boşluk yüzünden aykırılığın giderilememesi gibi bir durumla karşılaşılabilir. Bu durumda ortada bir aykırılık bulunmasına ve kanundaki diğer şartlar oluşmasına rağmen aykırılık giderilemediğinden hukuki istikrar ve güvenlik ilkelerinin ihlal edilmesi anlamına gelebilir.

Nitekim, böyle bir uyuşmazlığa ilişkin aykırılığın giderilmesi talebiyle ilgili Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından; 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca yapılacak aykırılığın giderilmesi istemlerinin, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilmesi gerektiği ve bu konuda ancak ilgili dava daireleri kurulunca karar verilebileceği, aykırılığın giderilmesi talep edilen kararlardan birisinin Bölge İdare Mahkemesi Vergi Dava Dairesine; diğer kararın ise, Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairesine ait olduğu anlaşıldığından, anılan kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında aykırılığın giderilmesi

talebine konu olmasının mümkün bulunmadığı gerekçesiyle bir karar verilmesi için Danıştay'a başvurulması isteminin reddine karar verilmiştir.³⁹⁸

Bu konuya ilişkin başka bir başvuruda ise önce konu Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na gelmiş, Başkanlar Kurulu kararında; başvuru konusu benzer nitelikteki iki davada, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesince idare mahkemelerinin; 1. Vergi Dava Dairesince de vergi mahkemelerinin görevli olduğunun kabulüyle verilen kararlar arasında bu yüzden aykırılık bulunduğu nedeniyle aykırılığın giderilmesi istenildiği, aralarında aykırılık bulunduğu ileri sürülen kararlardan birinin idare dava dairesine, diğerinin vergi dava dairesine ait olması nedeniyle başvurunun kabulü halinde hangi merciiye iletileceği konusunda bir belirsizlik bulunduğu ve bu belirsizliğin ancak Danıştay tarafından giderilebileceği, Başkanlar Kurulunca bu konuda bir karar verilmesinin mümkün olmadığı belirtilerek, dosya Danıştay'a gönderilmek üzere Ankara Bölge 7. İdari Dava Dairesi'ne iletilmiş, dosya Ankara Bölge 7. İdari Dava Dairesi tarafından doğrudan Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmiştir.³⁹⁹

³⁹⁸ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 13/10/2023 tarih ve E:2023/22, K:2023/33 sayılı kararına konu başvuruda; Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi'nce verilen 06.06.2023 tarihli ve E:2023/1300, K:2023/1729 sayılı istinaf isteminin reddine dair kesin karar ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi'nin 23.11.2022 tarihli ve E:2021/2072, K:2022/1725 sayılı istinaf başvurusunun kabulüne, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın Mahkemesine iadesine kesin kararı arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, 2576 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 3/C maddesinin 4.fıkrasının (c) bendi gereğince aykırılığın giderilmesi talep edilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 04/01/2024)

³⁹⁹ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 28/01/2022 tarih ve E:2022/18, K:2022/18 sayılı kararında özetle; *"Öncelikle belirtmek gerekir ki, her iki kararın verilmesine neden olan maddi olay bire bir aynıdır. Olağanüstü Hal tedbirleri kapsamında kamu görevinden çıkarılan iki Türkiye Taşkömürü Genel Müdürlüğü personeli kanun gereği ödenen mali hakları hesaplanırken asgari geçim indiriminin dikkate alınmadığını ileri sürerek bu nedenle meydana gelen eksik ödemenin kendilerine verilmesi gerektiğini ileri sürerek kurumlarına başvurmuşlar, her ikisinin talebi de reddedilmiş, her ikisi de Zonguldak Vergi Mahkemesinde dava açmışlardır. İlk açılan dava, vergi mahkemesi ile idare mahkemesi arasında çıkan görev uyuşmazlığı sonrasında 1. İdari Dava Dairesinin kararı üzerinde Zonguldak İdare Mahkemesince karara bağlanırken sonra açılan dava, Zonguldak Vergi Mahkemesince görev alanında kabul edilerek Vergi İdaresince tesis edilmiş bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı verilmiştir. Anılan kararların istinaf incelemesi sonucunda, 7. İdari Dava Dairesince (müstakar şekilde anılan personelin mali hakları ödenirken asgari geçim indiriminin dikkate alınması gerektiği yolundaki müstakar kararlarına uygun şekilde) Zonguldak İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine karar verilirken, 1. Vergi Dava Dairesince de Zonguldak Vergi*

Aykırılığın giderilmesi talebi önüne gelen Danıştay İDDK ise; benzer olaylarda, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dava dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılığın oluşması durumunda, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca yapılacak aykırılığın giderilmesi istemlerinin, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilmesi gerektiği ve bu konuda kararın ancak ilgili dava daireleri kurulunca karar verilebileceği, bu durumda, aykırılığın giderilmesi talep edilen kararlardan birisinin bölge idare mahkemesi vergi dava dairesine; diğer kararın ise, bölge idare mahkemesi idari dava dairesine ait olduğu anlaşıldığından, anılan kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında aykırılığın giderilmesi talebine konu olmasının mümkün bulunmadığı sonucuna vararak aykırılığın giderilmesi isteminin reddine oyçokluğuyla karar vermiştir. Azlık oyunda ise; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 32. maddesinde düzenlenen ve yalnızca ücretlere uygulanan, ancak diğer gelir unsurlarına uygulananlardan farkı bulunmayan vergi indirimi niteliğinde bulunan asgari geçim indirimi ile ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde vergi mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna varıldığından kararlar arasındaki içtihat aykırılığının da, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından çözümlenmesi gerektiği, bu itibarla, vergi indirimi niteliği taşıyan "asgari geçim indirimi" ile ilgili hususlar vergi mahkemelerinin görev alanına girdiğinden, idare ve vergi mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından giderilmesi gerektiğinden, dosyanın Danıştay Vergi Dava Daireleri Kuruluna gönderilmesi gerektiği görüşünün bildirildiği anlaşılmıştır.⁴⁰⁰

Mahkemesinin incelenmeksizin ret şeklindeki kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir. 7. İdari Dava Dairesinin kararının olayın esasına, 1. Vergi Dava Dairesinin kararının ise usule ilişkin bir karar olması nedeniyle ilk bakışta bu iki karar arasında aykırılık değerlendirmesi yapılamayacağı sonucuna varılması ihtimali bulunmakla birlikte, her iki kararın özünde, davaları inceleyerek karar vermiş olan mahkemelerin (idare mahkemesi ve vergi mahkemesinin) görevli olduğu kabulü bulunmaktadır ve asıl sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Zira, en azından Ankara Bölge İdare Mahkemesi özelinde 7. İdari Dava Dairesi ile 1. Vergi Dava Dairesinin uyuşmazlığın esasına ilişkin kararlarının aynı yönde olduğu bilinmektedir. Açıklanan bu durum çerçevesinde; birebir aynı nitelikte olan iki davada, 7. İdari Dava Dairesince idare mahkemelerinin, 1. Vergi Dava Dairesince de vergi mahkemelerinin görevli olduğunun kabulüyle verilen kararlar arasında bu yönden aykırılık bulunduğu kabulü gerektiği sonucuna varılmıştır. ...” şeklinde karar verilmiştir.

⁴⁰⁰ Danıştay İDDK'nın 27/04/2022 tarih ve E:2022/20, K:2022/20 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 22/12/2023)

Sonuç olarak, yukarıda da açıklandığı üzere 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun "*İdari ve vergi dava daireleri kurullarının görevleri*" başlıklı 38. maddesinde ise; "*1. İdari Dava Daireleri Kurulu; a) İdare mahkemelerinden verilen ısrar kararlarını, b) İdari dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları, Temyizen inceler. 2. Vergi Dava Daireleri Kurulu; a) Vergi mahkemelerinden verilen ısrar kararlarını, b) Vergi dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları, Temyizen inceler.*" hükmü yer almaktadır.⁴⁰¹ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca, aykırılığın giderilmesi talep edilen dosyalar konularına göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından görüşülerek karara bağlanmaktadır. 2575 sayılı Kanun'un 38. maddesi ile 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi birlikte yorumlandığında; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerle ilgili bölge idare mahkemesi vergi dava dairelerinin benzer konuya ilişkin verdiği farklı kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi isteminin, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından görüşülerek karara bağlanması gerektiği; vergi dışında kalan idari uyuşmazlıklar ile ilgili bölge idare mahkemesi idari dava dairelerinin benzer konuya ilişkin verdiği farklı kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi isteminin ise, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından görüşülerek karara bağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Uyuşmazlıklara ilişkin ortaya çıkabilecek aykırılıkların hangi dava daireleri kurulu kararı ile giderileceğinin belirlenemediği durumlarda, ilgili mevzuat hükümlerinde bu hususun da açıkça düzenlenmemesi nedeniyle talebin reddedilmesinin ortada bulunan süre gelen içtihat aykırılığının çözümüne faydasının olmadığı, getirilen bu yolun da amacına hasıl olmadığı ve bu durumun hak ihlallerine sebep olabileceği bu nedenle kanunda yapılacak değişiklikle, bu durumlarda Danıştay ilgili kurullarının müşterek heyet ile karar vereceği yönünde düzenleme yapılarak bu sorunun giderilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.1.9. Aykırılığa Neden Olan Konunun Mevzuat Düzenlemesi İle Ortadan Kalkması

Aykırılığın giderilmesi yolundan beklenen amacın, aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında süregelen

⁴⁰¹ Bkz. 2575 sayılı Kanun'un 38. maddesi

aykırılıkların giderilmesi suretiyle kararlardaki hukukî istikrarın sağlanması olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda aykırılık oluşturan uyuşmazlıklara ilişkin daha sonradan mevzuat değişikliği yapılması ve yeni mevzuat değişikliğine göre işlem tesis edilmesi gerektiğinden bu durumda aykırılığın giderilmesinin amaçlarından olan süre gelen bir içtihat aykırılığı meydana gelmeyeceğinden aykırılık oluşturan olaylara ilişkin mevzuat değişikliği yapılması halinde aykırılık isteminin şartlarının oluşmayacağı değerlendirilmektedir.

Bu konuya ilişkin bir başvuruda; İDDK tarafından, aykırılığa konu uyuşmazlıklarda disiplin cezası verildikten sonra Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği'nde değişiklik yapılarak disiplin cezası verilmeden önce idarece izlenecek usulü ayrıntılı olarak düzenlediği ve savunmanın, memur hakkındaki iddialar, bu iddiaların dayandığı deliller, isnat edilen fiil veya hâllerin hukuki nitelendirmesi ve 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde sayılan fiil veya hâllerden hangisinin kapsamına girdiği belirtilmek suretiyle isteneceğinin düzenlendiği, bundan sonra açılacak davaların yeni Yönetmelik hükümleri kapsamında değerlendirileceği, bu nedenle süregelen ve devam edecek bir aykırılıktan söz edilemeyeceği gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.⁴⁰²

2.2.2.2. Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Kararlar

2.2.2.2.1. Aynı Konuda Aykırılık Giderilmiş Olduğundan

Bölge idare mahkemesinin kesin nitelikteki kararları arasında aykırılığın giderilmesi başvurularında herhangi bir süre şartının bulunmaması nedeniyle aynı nitelikteki aykırılıklara ilişkin daha önce başvuru yapıp Danıştay ilgili kurulları tarafından aykırılığın giderilmesi kararı verilmesinin ardından taraflarca yeniden başvuru yapılması halinde aynı konuda daha önceden karar verildiğinden yeni yapılan başvurunun yeni bir hukuksal durum yaratmayacağı gözetildiğinde bu başvurulara ilişkin Danıştay ilgili kurullarının yeniden karar vermesinde herhangi bir hukuki menfaat olmayacağı değerlendirilmektedir.

⁴⁰² Danıştay İDDK 06/06/2022 tarih ve E:2022/28, K:2022/26 sayılı kararı (UYAP Erişim Tarihi: 01/01/2024)

Bu konuya ilişkin başvurularda; İDDK ve VDDK tarafından, aynı konuda daha önce yapılmış başvurular üzerine, aykırılığın giderilmesine karar verildiğinden yapılan başvuruların karara bağlanmasında hukuki bir yararın bulunmaması nedeniyle daha sonradan yapılan başvurular yönünden aykırılığın giderilmesi istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmektedir.⁴⁰³

2.2.2.2.2. Kesin Nitelikteki Karar Olmaması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun şartlarından birisi de aykırılığın giderilmesi talep edilen bölge idare mahkemesi dairelerinin kararlarının kesin nitelikte olmasıdır. Kurullar önüne gelen başvurularda aykırılığın giderilmesi talebini bu açıdan da incelemektedir. Aykırılığın giderilmesine konu kararlardan bir tanesinin kanunun aradığı anlamda kesin nitelikte olmaması halinde isteminin reddi doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir.

Bu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta; İDDK tarafından, aykırılığın giderilmesine konu bölge idare mahkemesi dairesinin kararlarından bir tanesinin kesin olmasına rağmen diğer karar da ise 2016 yılı öncesi olağan kanun yolu olan karar düzeltme yolunun açık olması ve giderilmesi istenilen aykırılığın kesin nitelikli kararlar arasında olmaması gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi istemi hakkında karar verilmesine gerek bulunmadığına karar verilmiştir.⁴⁰⁴

⁴⁰³ Danıştay İDDK'nın 27/06/2022 tarih ve E:2022/32, K:2022/45 ve 27/04/2022 tarih ve E:2022/22, K:2022/17 sayılı kararları ile Danıştay VDDK'nın 13/10/2021 tarih ve E:2021/4, K:2021/6 sayılı kararı. (UYAP Erişim tarihi: 13/12/2023)

⁴⁰⁴ Danıştay İDDK'nın 14/06/2023 tarih ve E:2023/9, K:2023/28 sayılı kararı; “Yukarıda metnine yer verilen Kanun maddesinde, benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık çıkması halinin düzenlendiği, kesin nitelikte olmayan kararların madde kapsamına girmediği sonucuna varılmıştır. Aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlar incelendiğinde; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesinin kesin olarak karar verdiği, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi kararının ise 2577 sayılı İdari Yargılama Usulu Kanunu'nun geçici 8. maddesi uyarınca, karar düzeltme kanun yolu açık olmak üzere verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, giderilmesi istenilen aykırılığın kesin nitelikli kararlar arasında olmaması sebebiyle”

2.2.2.3. Esas Kaydının Kapatılması Kararları

Danıştay VDDK tarafından, daha önce iki farklı bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu tarafından yapılan aykırılığın giderilmesi başvurularının VDDK tarafından birleştirilmesi sonrası başka bir bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun aynı konuda yeni bir başvuru yapması üzerine söz konusu yeni yapılan aykırılığın giderilmesi başvurusunun ayrıca karşılanmasında usul ekonomisinin gözetilmesi sonucunda hukuki bir yarar bulunmadığı gerekçesiyle dosyanın esas kaydının kapatılmasına karar verilmiştir.⁴⁰⁵

2.2.2.4. İade Kararları

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde 2019 yılında yapılan değişiklikten sonra aykırılığın giderilmesi kararları vermeye Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları yetkilendirildikten sonra aykırılığın giderilmesi talebinde bulunan bazı başkanlar kurulu kararlarında mevzuatta belirtilen eksikliklere ilişkin özellikle Danıştay İDDK tarafından, eksikliğin giderilip talebin yeniden gönderilebilmesi amacıyla iade kararları verildiği görülmektedir.

Ancak süreç içerisinde uygulama birliğinin sağlanmasıyla bahse konu eksiklikler son dönemde yaşanmasa da özellikle 2020 yılında İDDK tarafından; bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebini içeren kararlarında,

aykırılığın giderilmesi istemi hakkında karar verilmesine gerek bulunmadığına karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

⁴⁰⁵ Danıştay VDDK'nın 19/01/2022 tarih ve E:2021/9, K:2022/2 sayılı kararında özetle; "İncelemeye konu Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 12/09/2018 tarih ve E:2018/8, K:2018/11 sayılı aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dava dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzluğun giderilmesi istemiyle yaptığı başvurunun konusu ve istem sonucunun Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'nun E:2020/1 sayılı dosyasında mevcut Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 12/09/2018 tarih ve E:2018/12, K:2018/8 sayılı kararıyla aynı doğrultuda bulunduğu anlaşılmıştır. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 19/02/2020 tarih ve E:2020/1, K:2020/1 sayılı kararında Kurulun E:2020/2 ilâ 8 sayılı dosyalarının E:2020/1 sayılı dosya ile birleştirilmesine karar verildiğinden ve söz konusu aykırılığın/uyumsuzluğun giderilmesine yönelik istemin bu dosyada ayrıca karşılanmasında usul ekonomisinin gözetilmesi sonucunda hukuki bir yarar bulunmadığı anlaşıldığından işbu dosyanın esas kaydının kapatılmasına" şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 17/11/2023)

aykırılık bulunduğu kabul edilen kararların hangi bölge idare mahkemesi dairesinin, hangi kararları olduğunun açık olarak belirtilmediği durumlarda,⁴⁰⁶ aykırılığın hangi kararlar doğrultusunda giderilmesi gerektiğine ilişkin hukuki görüşü bulunmadığı durumlarda⁴⁰⁷, aykırılığın hangi yönde giderileceğine oy çokluğu ile karar verilmesine karşın, muhalefet şerhinin karar ekinde yer almadığı durumlarda⁴⁰⁸ dosyaların, söz konusu eksiklikler giderilmek üzere, başvuruyu yapan bölge idare mahkemesi başkanlar kurullarına gönderilmesine karar verildiği görülmektedir.

2.2.2.5. Aykırılığın Giderilmesi Yönünde Kararlar

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi istemiyle gönderilen dosya üzerine, Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulu, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde belirtilen şartların, yani aykırılığın giderilmesi talep edilen iki karardaki olayların benzer nitelikte olduğu, yine kanunda belirtildiği şekilde bölge idare mahkemelerince kesin nitelikte verilen birden fazla karar olduğu ve ortada aykırılık veya uyuşmazlık bulunduğu yönünde kanaate ulaşırsa aykırılığın giderilmesi yönünde karar vermektedir. Kararda aykırılık oluşturan hukuki durumun hangi yönde veya hangi kararla giderileceğinin belirlendiği görülmektedir.

Aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların konusu davayı sonlandıran kesin nitelikte usul kararları olabileceği gibi bu nitelikte esas kararları da olabilmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde tüm aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlarına yer vermek mümkün olmamakla birlikte önemli görülen usul hükümlerinin de tartışıldığı bazı aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlara yer verilecektir.

⁴⁰⁶ Danıştay İDDK'nın 17/02/2020 tarih ve E:2020/6, K:2020/2 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 09/11/2023)

⁴⁰⁷ Danıştay İDDK'nın 17/02/2020 tarih ve E:2020/32, K:2020/11 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 09/11/2023)

⁴⁰⁸ Danıştay İDDK'nın 19/10/2020 tarih ve E:2020/158, K:2020/155 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 09/11/2023)

2.2.2.5.1. İstinaf Kanun Yolu Kapalı Kararlara İlişkin Aykırılığın Giderilmesi

Kesinlik sınırı olarak ifade edilen 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında konusu beş bin (2023 yılında yirmi bin) Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararların kesin olduğu, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacağı düzenlenmiştir.⁴⁰⁹ İki farklı bölge idare mahkemesinde kesinlik sınırında kalan konuları farklı olan uyuşmazlığa ilişkin tarafların istinaf kanun yoluna başvurmaları üzerine bölge idare mahkemelerinden birisinin uyuşmazlığın kesinlik sınırında kaldığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı vermesi, diğer bölge idare mahkemesinin ise uyuşmazlığın kesinlik sınırında olmasına rağmen uyuşmazlığın içeriğine girerek istinaf başvurusunun reddine karar vermesi halinde ortaya çıkan farklı bölge idare mahkemesi uygulamalarında yaşanan aykırılığın 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde düzenlenen aykırılığın giderilmesi şartlarını taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerekir.

Benzer bir duruma ilişkin aykırılığın giderilmesi talebi üzerine Danıştay İDDK tarafından; Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi yargı çevresinde bulunan İdare Mahkemelerince, istinaf yolu açık olarak karar verilip anılan Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince de istinaf başvuruları esastan incelenerek kesin olarak karara bağlanırken, İzmir, İstanbul, Erzurum, Adana ve Ankara Bölge İdare Mahkemeleri yargı çevrelerinde bulunan İdare Mahkemelerince istinaf yolu kapalı ve kesin olarak karara bağlandığı ve bu kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları hakkında ise anılan Bölge İdare Mahkemelerinin görevli İdari Dava Dairelerince kesin olarak incelenmeksizin ret kararları verildiği tespiti yapıldıktan sonra uyuşmazlıkların benzer olay olup olmadığı ve kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunup bulunmadığının değerlendirmesi yapılmıştır. Aynı hukuki şartları haiz uyuşmazlıkların kanun yolu incelemesi bakımından farklı değerlendirmelere tabi tutulduğu, bahse konu kararlar arasında oluşan aykırılığın giderilmesi isteminin haklı ve yerinde olduğu değerlendirilerek, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kesinlik sınırı altında bir değerle açılan ve nihai karar verilinceye

⁴⁰⁹ Bkz. 2577 sayılı Kanun'un 45/1 maddesi

kadar miktar artırımında bulunulmayan davalarda mahkemelerce verilecek kararların kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı yapılan istinaf başvurularının esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmadığı ve aykırılığın, İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 14/09/2020 tarih ve E:2020/600, K:2020/591 sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine oyçokluğuyla kesin olarak karar verildiği görülmektedir.⁴¹⁰ Azlık oyunda da; aykırılığın giderilmesi istemine konu davaların sebebi, konusu, niteliği ve karar sonuçlarının birbirinden farklı olduğu, bu şartlar altında aykırılığın giderilmesine ilişkin olarak ilkesel bir karar verilmesinin mümkün olmadığı, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Kararında belirtilen kararlar arasındaki aykırılığın somut ve açık biçimde ortaya konulamadığı, istemin esasının incelenmesi için 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4/C bendinde öngörülen "benzer olay" durumunun, bir başka ifadeyle "tipiklik" şartının incelenen kararlar arasında gerçekleşmediği görüşünün beyan edildiği görülmektedir.⁴¹¹

Bahse konu başvuruda öncelikle Danıştay İDDK, aykırılığın giderilmesi yolu için öngörülen koşullardan biri olan benzer olay şartının gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışmıştır. Zira somut uyuşmazlıklarda maddi olaylar farklıdır ancak kesinlik sınırı açısından aynı hukuki şartlara haiz uyuşmazlıklar bulunmaktadır. Bu olayda farklı bölge idare mahkemeleri kesinlik sınırına tabi uyuşmazlıklarda farklı yorumlar yapmıştır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi benzer olayın yorumunda maddi olayın aynı olması değil uyuşmazlıklarda aynı hukuki meselelere farklı yaklaşılması hususunun dikkate alınması gerekir. Bu başvuruda da maddi olaylar farklı ancak aynı hukuki meselelere farklı bölge idare mahkemelerince farklı kararlar verilmiştir. Bu anlamda benzer olay şartının gerçekleştiği değerlendirilmektedir. Bu başvuruda ayrıca bölge idare mahkemelerince verilen kesin nitelikte kararlar olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Kararların her ikisi de kesinlik sınırında olup istinaf yolu kapalı kararlar olmasına rağmen taraflarca istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine bölge idare mahkemelerinden birisi incelenmeksizin ret birisi de esasına girerek istinaf başvurusu ret kararlarını kesin olarak vermiştir. Kararlardan birisi her ne kadar

⁴¹⁰ Danıştay İDDK'nın 08/03/2021 tarih ve E:2021/6, K:2021/7 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 25/11/2023)

⁴¹¹ Danıştay İDDK'nın 08/03/2021 tarih ve E:2021/6, K:2021/7 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 25/11/2023)

incelenmeksizin ret kararı olsa da benzer hukuki meselelere ilişkin bölge idare mahkemelerince verilmiş kesin nitelikte kararların bulunduğu görüldüğünden bunun aksini ortaya koyan herhangi bir mevzuat düzenlemesi de bulunmadığından bu şartın da gerçekleştiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.5.2. Süre Ret Kararının Kaldırılmasına Yönelik Karara İlişkin Aykırılığın Giderilmesi

Aykırılığın giderilmesine konu aynı nitelikte uyuşmazlıklara ilişkin ilk derece mahkemelerince verilen süre ret kararlarına yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge idare mahkemelerinden birisinin süre ret kararının istinaf başvurusunun kesin olarak reddetmesi, diğer bölge idare mahkemesinin süre ret kararının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını kaldırarak dosyayı ilk derece mahkemesine göndermesi üzerine ortaya çıkan aykırılığın 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde belirlenen şartları taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerekir.

Benzer bir başvuruya ilişkin Danıştay İDDK; başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığın, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 23. maddesinden yararlanarak sürekli işçi kadrosuna geçmek için yapılan aynı mahiyetteki ikinci başvuruların dava açma süresini canlandırıp canlandırmayacağına ilişkin olduğu, 375 sayılı KHK ile belirlenen sürelerin kesin ve hak düşürücü süreler olduğu, bu süreler geçirildikten sonra davacıların yaptıkları aynı mahiyetteki ikinci başvuruların geçmiş olan dava açma süresini canlandırmayacağı, bu nedenle söz konusu başvuruların reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davaların esaslarının incelenme olanağı bulunmadığı sonucuna varmıştır.⁴¹²

Bu kararda Danıştay İDDK aykırılığın giderilmesine konu süre ret kararlarından birisinin bölge idare mahkemesince kaldırılıp ilk derece mahkemesine dosyanın gönderilmesi ve ilk derece mahkemesinden uyuşmazlığın derdest olmasına rağmen kanundaki şartların oluştuğuna karar vermiştir. Bölge idare mahkemesinin süre ret kararının kaldırılmasına yönelik kararı kesin nitelikte karar olup mevzuatta aksine bir

⁴¹² Danıştay İDDK'nın 19/10/2020 tarih ve E:2020/145, K:2020/127 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 21/11/2023)

düzenleme bulunmadığından aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapılabilecek kararlardan olduğu değerlendirilmektedir. Burada aykırılığa konu olan benzer nitelikteki uyuşmazlıklarda dava açma süresinin yorumunda yani süre hususundaki hukuki meselede bulunmaktadır. Danıştay İDDK tarafından, ortaya çıkan aykırılık mevzuatta belirlenen tüm şartlar gerçekleştiğinden giderilmesine karar verilmiştir.

2.2.2.5.3. Subjektif Dava Ehliyeti Bulunup Bulunmadığına Yönelik Aykırılığın Giderilmesi

Aykırılığın giderilmesi istemine konu uyuşmazlıklar, davacıların kendilerini doğrudan ilgilendiren hususlarda ilgili kamu görevlileri hakkındaki şikayetleri sonucu yapılan incelemeler neticesinde, konuyla ilgili olarak işlem tesis edilmesine gerek görülmemesine yönelik işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, davacıların subjektif dava ehliyetinin bulunup bulunmadığına dayanmaktadır. Danıştay İDDK tarafından; aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlardaki gibi şikayet konusu olayların davacıların kişilik haklarını doğrudan ilgilendiren niteliklerinin bulunması halinde ya da şikayet neticesinde tesis edilen idari işlemin davacıların maddi veya manevi haklarının tazmini ile ilgili hukuki sonuçlar doğurabilmesi ihtimalinin varlığı halinde ve bu hususlar davacılar tarafından açıklanarak ortaya koyulabiliyorsa menfaat ihlalinin ve dolayısıyla subjektif dava ehliyetinin mevcudiyeti olduğu ve aykırılığın bu yönde giderilmesi yönünde karar verilmiştir.⁴¹³

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılık, davacıların kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda, kamu görevlileri hakkında yaptıkları şikayetler üzerine yapılan incelemeler sonucunda, konuyla ilgili olarak işlem tesis edilmesine gerek görülmemesine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, davacıların subjektif dava açma ehliyetinin bulunup bulunmadığına ilişkindir. Uyuşmazlıklar incelendiğinde maddi olaylar farklıdır. Davacılarından ilki muayene isteğinin olumsuz karşılanması ve şahsına karşı hekim etiğine yakışmayan ifadelerde bulunulması nedeniyle görevli doktor hakkında şikayette bulunmuş, ikinci olayda ise aile hekimi

⁴¹³ Danıştay İDDK 01/06/2023 tarih ve E:2023/22, K:2023/27 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

olarak görev yapan davacı tarafından, görev yaptığı Aile Sağlığı Merkezinde hemşire olarak çalışan kişi tarafından kendisine hakaret edildiği yönünde şikayette bulunmuştur. Her iki olayda da şikayetçilerin sıfatı, şikayetlerinin sebebi ve maddi olaylar farklıdır. Her iki şikayet de davalı idareler tarafından gerekli işlemlerin yapılmaması üzerine davacılara yapılan bildirimin iptali istemine ilişkindir. İlk uyuşmazlıkta ilk derece mahkemesinin iptal kararı üzerine yapılan istinaf başvurusu sonucunda bölge idare mahkemesi dairesi davacının şikayet ve başvuruların etkin olmayan bir cevapla reddine dair işleme karşı açtığı davada, somut bir hak veya menfaatinin muhtel olamayacağı, subjektif dava ehliyeti koşulu bulunmadığından davanın ehliyet yönünden reddine kesin olarak karar vermiştir. İkinci uyuşmazlıkta ise ilk derece mahkemesinin ehliyet yönünden ret kararının istinaf edilmesi sonucunda bölge idare mahkemesi dairesi, davacının kendi başvurusu üzerine tesis edilen işlemin iptali istemine ilişkin davada subjektif dava açma ehliyetinin bulunduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüyle istinafa konu idare mahkemesi kararının kaldırılmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar vermiştir. İkinci uyuşmazlıkta ehliyet ret kararının kesin olarak kaldırılması üzerine ilk derece mahkemesinde devam eden bir yargılama vardır.

Bu kapsamda bu uyuşmazlık aykırılığın giderilmesinin şartlarından olan “benzer olay”dan aynı nitelikte maddi olayın değil hukuki uyuşmazlığın konusunu oluşturan benzer nitelikteki hukuki meseledeki (buradaki hukuki mesele benzer nitelikte subjektif dava ehliyetidir) yargı yerleri arasındaki yorum farkından kaynaklanan aykırılığın anlaşılması gerektiğine de örnektir.

Bu başvuruda ayrıca aykırılığa konu kararlardan birisi halen ilk derece mahkemesinde derdesttir. Bölge idare mahkemesi dairesinin 2577 sayılı Kanunun 45/5. maddesi gereğince ilk derece mahkemesinin ehliyet ret kararının kaldırılıp gönderilmesi yönündeki kesin nitelikteki kararı da aykırılığa konu olabilecek kesin nitelikte karar olarak kabul edilmiştir.

2.2.2.5.4. Görevli Yargı Kolunun Belirlenmesine İlişkin Uyuşmazlıklarda Aykırılığın Giderilmesi

2576 sayılı Kanun kapsamında hem usul hem de esas kararlar açısından aykırılığın giderilmesi yönünde kararlar verildiği görülmektedir. Usul yönünden aykırılığın giderilmesi talepleriyle ilgili Danıştay İDDK tarafından görevli yargı kolunun belirlenmesine ilişkin uyuşmazlıklarda; 2918 sayılı ve 5326 sayılı Kanun hükümleri ile hukuki güvenlik ilkesi yönünden kararda yapılan açıklamalar ve Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrar kazanan kararları birlikte değerlendirildiğinde, geri alma niteliğine bakılmaksızın sürücü belgesinin geri alınması yaptırımına karşı açılacak davalarda, adli yargı merciinin görevli olduğu, bu haliyle, sürücü belgesinin geri alınması ve idari para cezası yaptırımına karşı adli yargı merciine başvurulabileceği,⁴¹⁴ ayrıca başka bir başvuruda; sürekli işçi kadrosunda istihdam edilen personelin eş durumu mazeretine dayalı olarak naklen atama taleplerinin reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davalarda, işçi statüsünde istihdam olunan personel iş hukukuna tabi olduğundan, uyuşmazlıkların adli yargı yerlerinde çözümleneceği,⁴¹⁵ başka bir başvuruda; 2918 sayılı Kanun'un ve bu kanunun uygulanmasına yönelik Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin araçların tesciline ilişkin hükümlerine aykırı hareket edildiği iddiasından kaynaklanan uyuşmazlıklarda, idarenin hizmet kusuru bulunduğu iddiasıyla açılacak tam yargı davalarının idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği,⁴¹⁶ ayrıca başka bir başvuruda; yabancılara verilen geçici koruma kimlik belgelerinde yer alan kayıtların hatalı olduğundan bahisle düzeltilmesi talebiyle yapılan başvuruların reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davaların idari yargı yerlerinde çözümlenmesi gerektiği⁴¹⁷ yönünde aykırılıkların giderilmesi yönünde kararlar verdiği görülmektedir.

Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarınca görevli yargı kolunun belirlenmesine ilişkin aykırılığın giderilmesi kararlarının Uyuşmazlık Mahkemesinin görevli yargı yerinin belirlenmesi kararlarıyla çelişmesi durumunun da incelenmesi

⁴¹⁴ Danıştay İDDK'nın 17/02/2020 tarih ve E:2020/55, K:2020/10 sayılı kararı

⁴¹⁵ Danıştay İDDK'nın 01/06/2022 tarih ve E:2022/19, K:2022/24 sayılı kararı

⁴¹⁶ Danıştay İDDK'nın 17/12/2020 tarih ve E:2020/165, K:2020/178 sayılı kararı

⁴¹⁷ Danıştay İDDK'nın 15/06/2022 tarih ve E:2022/30, K:2022/39 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 24/11/2023)

gerekir. Daha önce ifade edildiği gibi aykırılığın giderilmesi kararları bağlayıcı nitelikte değildir.

Uyuşmazlık Mahkemesi ise Anayasa'nın 158. maddesi gereğince adli ve idari yargı mercileri arasında görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkili kurumdur.⁴¹⁸ Uyuşmazlık Mahkemesinin kararları kesindir,⁴¹⁹ ilgili yerleri ve kişileri bağlar.⁴²⁰ Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 28/2. maddesinde *"İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler."* hükmü⁴²¹ gereğince Uyuşmazlık Mahkemesi kararları yalnızca somut uyuşmazlığa ilişkin dosyalarda karar veren mahkemeler için bağlayıcı niteliktedir. Bu durum Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının kesin olmasının doğal bir sonucudur.⁴²² Bunun dışındaki durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının içtihatları birleştirme kararları gibi genel nitelikte bağlayıcılığı yoktur.⁴²³

Benzer hukuki tartışma görevli yargı yerinin belirlenmesine ilişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararları ile Uyuşmazlık Mahkemesi kararları arasında çelişki ortaya çıkması halinde içtihadı birleştirme müessesine duyulan güvenin sarsılacağı yönünde olmuştur.⁴²⁴

⁴¹⁸ Bkz. Anayasa'nın 158. maddesi

⁴¹⁹ Kaplan, 2017, s. 101

⁴²⁰ Tan, Bayazıt, 2023, s.763

⁴²¹ Bkz. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun 28/2. maddesi

⁴²² Tan, Bayazıt, 2023, s.764

⁴²³ Güzel, Ali, *"İçtihat Uyuşmazlığı Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali"*, Çalışma ve Toplum, 2023, C.3, S.78. s. 1993-2042, s.2010; Yüce, Mercimek, 2014, s.7-64 ve s.52

⁴²⁴ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.710-711, Bkz. *"... İctihadı birleştirme müessesesi, Uyuşmazlık Mahkemesine yer verilen memleketlerde bilhassa mahzurlu bir müessese hüviyetinde kalacak ve Uyuşmazlık Mahkemesi ile içtihadı birleştirme müessesesinden birini tercih etmek gerektiği takdirde de sonuç herhalde Yüksek Mahkeme aleyhinde olmayacaktır. Kaldı ki memleketimiz için bunun tartışma konusu yapılması da düşünülemez. Zira bu Yüksek Mahkeme bir Anayasa müessesesi olmak itibarıyla herhalde varlığını muhafaza edecektir. Filhakika meselenin çıkar yolunun bu gibi ahval karşısında içtihadın tebdili yoluna gidilmek olduğu söylenebilir de Uyuşmazlık Mahkemesinin her zaman aynı karar vermesi beklenemeyeceğinden bu düşüncenin de meseleyi çözümleyemeyeceğini kabul etmek gerekir. Esasen Yüksek Mahkemenin, ilgili bölümlerde işaret edildiği üzere, her zaman aynı görüşü belirtmediği de bir gerçektir..."*

Anayasanın 158. maddesi gereğince görev uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkili makam olarak Uyuşmazlık Mahkemesi belirlendiğinden, aynı konuda Danıştay'a aykırılığın giderilmesi talebi gelmesi halinde, Danıştay ilgili kurullarınca Uyuşmazlık Mahkemesince aynı konuda verilmiş kararın aksine aykırılığın giderilmesi yönünde karar verilmesi halinde iki yüksek mahkemenin kararları arasında da aykırılık durumu ortaya çıkabilecektir. Bu durumun önüne geçilebilmesi amacıyla görevli yargı yerinin belirlenmesi noktasında aykırılığın giderilmesi kararı verilemeyeceğine ilişkin 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

3. BÖLÜM

AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ KARARLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

3.1. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ KARARLARININ HUKUKİ STATÜSÜ

3.1.1. Bağlayıcılık

İdari yargıda 2016 yılında istinaf kanun yolunun kabul edilmesiyle birlikte birçok kararın bölge idare mahkemelerinde kesinleşmesi sonucunda, ülkenin farklı yerlerinde bulunan bölge idare mahkemeleri kararları arasında benzer olaylarda farklı kararlar çıkmaya başlamıştır. Benzer olaylarda çelişkili kararlar verilmesi toplumun adalete, yargıya ve hatta devlete duyduğu güveni temelinden sarstığı gibi birbiriyle çelişen kararların kişilerin adil yargılanma hakkını ihlâl etmektedir. Bu düşüncelerle 6545 sayılı Kanun değişikliğiyle getirilen bölge idare mahkemelerinin farklı dairelerinin kesin nitelikteki kararları arasında benzer olaylara ilişkin aykırılık bulunması halinde bunun giderilmesi yoluyla hukuki istikrarın ve hukuk birliğinin sağlanmasının yolunun açılabileceği düşünülmüştür.

Bu kapsamda, aykırılıkların giderilmesiyle ilgili 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde yer alan düzenlemenin ilk halinde aykırılıkların giderilmesi görevi hukuk sistemimizde bağlayıcı kararlar veren Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'na verilmişken, 2019 yılında yapılan değişiklikle aykırılıkların giderilmesi kararını verme görevi Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarına verilmiş ancak kanun metninde kurullarca verilecek kararların hukuki niteliğine ilişkin hiçbir düzenlemeye yer verilmemiştir.

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin ilk halinde aykırılığın giderilmesi yetkisi İçtihatları Birleştirme Kurulu'na verilmiştir. İçtihatları Birleştirme Kurulu'nca verilen kararların da kanunda açıkça bağlayıcı olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, aykırılığın giderilmesi yönünde İçtihatları Birleştirme Kurulu'nca verilecek kararların bağlayıcı

olduğu anlaşılmaktadır.⁴²⁵ Ancak 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde 2019 yılında yapılan değişiklik sonrasında aykırılığın giderilmesi yetkisi Danıştay İdari ve Veri Dava Daireleri Kurullarına verilmiş, Kanun metninde ve gerekçesinde de bağlayıcılığa ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamıştır.⁴²⁶

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi yönünde ilgili kurullarca verilecek kararların yalnızca kesin nitelikte olduğu yönünde bir düzenleme yer almaktadır.⁴²⁷

Aykırılığın giderilmesi müessesinin hukuki statüsü başkanlar kurulu kararlarında da tartışılmıştır. 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde düzenlenen "aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesi" yolu ile bölge idare mahkemeleri dava dairelerince, benzer nitelik taşıyan uyuşmazlıklarda verilen kararlar arasındaki aykırılığın ve uyuşmazlığın giderilmesi için Danıştay'a başvuru yapılmasının öngörüldüğü belirtilmiştir. Bu yolun benzer uyuşmazlıklarda mahkemelerin verecekleri kararlar arasında uyumun, bir başka anlatımla, belli bir olaya uygulanacak yasal ve/veya idari düzenlemelerden hangisinin ve ne anlamda uygulanacağını saptanması suretiyle özel hukuk kurallarının uygulanmasında geleceğe dönük olarak⁴²⁸ içtihat birliğinin ve böylece hukuki istikrarın sağlanmasının amaçlandığı vurgulanmıştır.⁴²⁹ Bu yolun 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan kanun yollarına ilave bir kanun yolu olmadığı⁴³⁰,

⁴²⁵ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde; "... 5. Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak talepler hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 39 uncu ve 40'uncu maddeleri uygulanır." hükümleri yer almaktayken 2575 sayılı Kanun'un 40. Maddesinin 4. fıkrasında; "Bu kararlara, Danıştay daire ve kurulları ile idari mahkemeler ve idare uymak zorundadır." hükmü yer almaktadır.

⁴²⁶ 2019 yılında 7188 sayılı Kanun ile maddede yapılan değişiklikle Kanun'un 3/C maddesinin (c) bendinde yer alan "Danıştay Başkanlığına iletmek." ibaresi "Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek." şeklinde değiştirilmiş, maddenin dördüncü fıkrası ise (c) bendine göre "yapılacak istemler, konusuna göre idari veya vergi dava daireleri kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir." hükmü yer almıştır.

⁴²⁷ Bkz. 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi

⁴²⁸ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/06/2022 tarih ve E:2022/75 K:2022/75 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

⁴²⁹ Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 03/05/2023 tarih ve E:2023/8 K:2023/10 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

⁴³⁰ Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 30/05/2022 tarih ve E:2022/27 K:2022/28 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

müessesenin bu niteliğinin bir sonucu olarak başvuru üzerine Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca verilecek olan kararların, başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine⁴³¹ ve bu kararların hukuki sonuçlarına herhangi bir etkisinin söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.⁴³²

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu da 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesi müessesinin hukuki statüsüne ilişkin; bu düzenlemeyle üç dereceli yargılama sisteminde temyizi kabil olmayan kesin kararlara konu olaylarda içtihat makamı rolünü üstlenen Danıştay'ın uygulama birliği sağlamasının amaçlandığı vurgulanmıştır.⁴³³ Ayrıca istinaf sisteminde 2577 sayılı Kanun'un 45 ve 46. maddelerinde yer alan kurallar uyarınca bazı uyuşmazlıkların temyiz incelemesine tabi olmaksızın istinaf merciinin kararıyla kesin olarak yargısal çözüme kavuşturulması, bir uyuşmazlığın aynı ya da farklı bölge idare mahkemesi dava dairelerince konuya farklı hukuki yaklaşımlar getirilerek çözümlenebilmesine ve dolayısıyla hukuk uygulamasında belirsizlik ve öngörülemezliğe neden olabileceği belirtilmiştir.⁴³⁴ Bu kapsamda aynı veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince, benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesine ilişkin başvuru yolunun, Danıştay'ın temyiz mercii olarak bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması şeklinde ortaya çıkan hukuka aykırılıkları, temyiz istemine konu kararın taraflarının hukukuna etki edecek şekilde denetleme görevinden farklı olarak, anılan kararlar arasındaki aykırılık nedeniyle ortaya çıkan hukuki belirsizliğin, uygulamada hukuki belirliliği sağlayacak şekilde giderilmesine yönelik olduğu belirtilmiştir. Bu başvuru yolu kapsamında yapılan inceleme sonucunda verilen kararın, istinaf incelemesi sonucunda verilen kesin nitelikteki kararların nihai etkisini ortadan kaldırarak tarafların hak ve menfaatlerini etkileyebileceğinin Kanunda öngörülmediği, bu kapsamda kanun koyucunun istinaf sisteminde içtihat mahkemesi konumunda bulunan Danıştay'a, aynı veya farklı bölge idare mahkemelerinin dava

⁴³¹ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 08/05/2023 tarih ve E:2023/52 K:2023/52 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 27/12/2023)

⁴³² Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 20/10/2023 tarih ve E:2023/118 K:2023/118 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

⁴³³ Danıştay VDDK'nın 03/11/2021 tarih ve E:2021/5, K:2021/7 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 28/11/2023)

⁴³⁴ Danıştay VDDK'nın 19/01/2022 tarih ve E:2021/10, K:2022/3 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 28/11/2023)

dairelerince verilen ve temyiz incelemesine tabi olmaksızın uyuşmazlıkları kesin olarak sonuçlandıran kararlarda ortaya çıkabilecek aykırılıkları giderme ve ilgili uyuşmazlıklar yönünden ülke genelinde hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği sağlama görevini verdiği⁴³⁵ yönünde tespit ve değerlendirmelerde bulunulduğu görülmektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsüne ilişkin; 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca, bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi isteminin bir kanun yolu olmadığı, bu nedenle söz konusu hukuki kurumun, başvuru konusu bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararların hukuki sonuçlarına herhangi bir etkisinin söz konusu olmayacağını belirttiği görülmektedir.

436

Anayasa Mahkemesi de 2576 sayılı Kanun ile getirilen bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasında aykırılığın giderilmesi yolunun, idari yargılama sistemi içerisinde istinaf kanun yolunda, dairelerin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek ve bu farklı kararların sürdürülmesinin yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı sarsacağı, hatalı biçimde hak sahibi olmanın evrensel hukukun temel ilkelerine ters düşeceği düşüncesiyle kabul edildiğini vurgulamıştır. Aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulabilmesi için 2576 sayılı Kanun'da herhangi bir süre sınırı düzenlenmediği, yargısal uygulamada da bu konuda bir sınır benimsenmediğini belirtmiştir. Bu nedenle benzer olaylardaki farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların kararlardaki aykırılığın düzeltilmesi yoluna her zaman başvurulabileceği vurgulanmıştır. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yolunun kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı gibi somut uyuşmazlığa uygulanma kabiliyetinin de bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği belirtilmiştir.⁴³⁷

⁴³⁵ Danıştay VDDK'nın 16/11/2022 tarih ve E:2022/7, K:2022/11 sayılı kararı

⁴³⁶ Danıştay İDDK'nın 12/10/2023 tarih ve E:2023/33, K:2023/39 sayılı kararı

⁴³⁷ Bkz. Anayasa Mahkemesi, Erkan Tufan, 30/03/2023 tarih ve B No: 2020/33856

Tüm bu kararlardaki açıklamalar ve ilgili mevzuat hükmü incelendiğinde; 2576 sayılı Kanunla getirilen bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yolunun, kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı, aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararların bağlayıcılığının olmadığı, mevcut uyuşmazlık üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmadığı ve aykırılığa konu kararların kesin olma niteliğinde herhangi bir değişikliğe sebep olmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Danıştay ilgili kurulları tarafından verilen aykırılığın giderilmesi kararlarının bölge idare mahkemeleri tarafından dikkate alındıkları oranda etkili olacağı anlaşılmaktadır.⁴³⁸ Bu nedenle bu müessesenin getiriliş amacı ve ileriye dönük etkisi dikkate alındığında bu durumun aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararlarla ilgili bölge idare mahkemelerinin bu kararlara bakış açısı ve yaklaşımının da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Aykırılığın giderilmesi yönünde Danıştay kurullarınca verilen kararlar bağlayıcı nitelikte olmasada, aykırılığın giderilmesi kararı verildikten sonra benzer uyuşmazlıklarda ilgili bölge idare mahkemelerinin bu kararları takip ettiği ve kararlarında Danıştay'ın bu kararlarına atıflar yaptıkları ve bazı bölge idare mahkemeleri dairelerinin aykırılığın giderilmesi yönündeki karar üzerine önceki içtihadından dönerek kararını aykırılığın giderilmesi yönündeki kararla uyumlandığı görülmektedir.

Bu kapsamda örnek olarak, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönündeki kararı doğrultusunda dairenin yerleşik görüşünden dönülmek suretiyle esas hakkında yeni bir karar verdiği ve bu durumu kararında belirttiği görülmektedir.⁴³⁹ Yine bölge idare

⁴³⁸ Özkan, Gürsel, *Yargıya Güven Sorunu*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023, s.197

⁴³⁹ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Dava Dairesi 07/11/2023 tarih ve E:2023/2825 K:2023/2981 sayılı kararında özetle; “*Karar veren İstanbul Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdare Dava Dairesince; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılığın Giderilmesi İstemi Hakkında 01.03.2023 tarih ve E:2023/22, K:2023/ 27 sayılı kararı doğrultusunda Dairemizin yerleşik görüşünden dönülmek suretiyle dava dosyasındaki bilgi ve belgeler incelenerek işin esası hakkında gereği görüldü ...*” şeklinde aykırılığın giderilmesi kararına vurgu yapılmıştır. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

mahkemeleri daireleri önüne gelen uyuşmazlıklarda işin esasını incelerken Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlarına da vurgu yaparak aykırılığın giderildiği yönde kararlar verdikleri görülmektedir.⁴⁴⁰

⁴⁴⁰ Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 07/11/2023 tarih ve E:2023/4755 K: 2023/4043 sayılı kararında özetle; “Nitekim Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nun 13/04/2023 tarih ve E:2023/12, K:2023/21 sayılı Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi istemi hakkında vermiş olduğu karar da bu yöndedir. Açıklanan nedenlerle, dava dosyasının, davanın görüm ve çözümünde yetkili olduğu belirlenen Ankara 4. İdare Mahkemesine gönderilmesine, kararın Kayseri 2. İdare Mahkemesi ile taraflara bildirilmesine ...” şeklinde aykırılığın giderilmesi kararına vurgu yapılmıştır. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 1. Dava Dairesinin 07/12/2023 tarih ve E:2022/1383 K: 2023/3533 sayılı kararında özetle; “Nitekim, bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yolunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nun vermiş olduğu 21/04/2022 tarihli ve E:2022/10, K:2022/15 sayılı karar da bu yöndedir ...” şeklinde aykırılığın giderilmesi kararına vurgu yapılmıştır. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. Dava Dairesinin 30/11/2023 tarih ve E:2021/1383 K: 2023/3533 sayılı kararında özetle; “Öte yandan; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 05/10/2021 tarih ve E:2021/66, K:2021/66 sayılı kararı ile, dava konusu uyuşmazlıkla ilgili açılan davalarda farklı kararlar verilmesi üzerine kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi için 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesi uyarınca Danıştay Başkanlığına Başvurulduğu, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 02/12/2021 tarih, E:2021/112, K:2021/109 sayılı kararı ile, Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın dava konusu işlemin iptali doğrultusunda giderilmesine karar verildiği görülmüştür” şeklinde aykırılığın giderilmesi kararına vurgu yapılmıştır. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. Dava Dairesinin 08/11/2023 tarih ve E:2023/1264 K: 2023/1830 sayılı kararında özetle; “Bu nedenle benzer olaylarda bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesine ilişkin olarak 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesi kapsamında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen kararlar birlikte 2828 sayılı Kanun’un ek 1. maddesinin amacı da gözetilerek, Dairemiz tarafından bu husus yeniden görüşülmüş olup, bu hususta Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu kararı doğrultusunda karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmak suretiyle görüş değişikliğine gidilmiştir ...” şeklinde aykırılığın giderilmesi kararına vurgu yapılmıştır. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. Dava Dairesinin 07/11/2023 tarih ve E:2023/2886 K: 2023/2764 sayılı kararında özetle; “Öte yandan, İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun 09/03/2022 tarih ve E:2022/11, K:2022/11 sayılı kararıyla, aynı konuya ilişkin olarak farklı Bölge İdare Mahkemesi kararları bulunması nedeniyle, Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi için yaptığı başvuru üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 27/04/2022 tarihli ve E:2022/24, K:2022/19 sayılı kararıyla, dava açma sürelerinin idarece ilgiliye yapılan toplu ödeme tarihinden başlatılması gerektiği doğrultusunda aykırılığın giderilmesine, Uyuşmazlık konusu olayda, davacıya ihraç sonrası görevine iade edilmesi nedeniyle 24/12/2018 tarihinde geçmişe dönük toplu maaş ödemesi yapılmış olması karşısında; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun yukarıda bahsi geçen aykırılığın giderilmesi kararı uyarınca, dava açma sürelerinin idarece ilgiliye yapılan toplu ödeme tarihinden başlatılması gerektiği kabul edilmekle, toplu ödemenin yapıldığı 24/12/2018 tarihinden itibaren 60 gün içerisinde dava açılması veya 11. madde kapsamında başvuru yapılması gerekirken, 15/09/2022 tarihinde yapılan başvurunun reddi üzerine 05/05/2023 tarihinde açılan davanın süresinde olmadığı sonucuna ulaşmakla, davanın süre aşımı

Yine istinaf dairesince, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 5. fıkrası uyarınca benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde başvurulması gereken Danıştay tarafından verilen aykırılığın giderilmesine ilişkin kararların, ilk derece mahkemelerini ve istinaf dairelerini mutlak suretle bağlayıcı olduğuna ilişkin bir hükmün; gerek 2576 sayılı Kanun, gerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda, gerekse 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nda bulunmamasına karşın, ilk derece mahkemeleri ve istinaf dairelerince, Anayasa Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararları ile çelişmediği sürece Danıştay tarafından verilen "aykırılığın giderilmesine" ilişkin kararlarına uyulması gerektiği değerlendirilerek; dairenin, istinaf edilen karar gerekçesi ve sonucuna aykırı olarak aynı sebeple tesis edilen benzer işlemlerin iptali yönündeki içtihadından dönülmesinin benimsendiği görülmektedir.⁴⁴¹

2576 sayılı Kanunla getirilen aykırılığın giderilmesi yolundaki amaç da ileriye dönük olarak süreç içerisinde farklı kararlar nedeniyle oluşacak görüş ayrılıklarının giderilmesidir. İdare hukukunun içtihadi karakterinin de etkisiyle bugüne kadar çıkan bölge idare mahkemeleri kararlarında da aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararlarla uyumlu içtihatlar geliştirildiği bu durumun hukuki istikrarın sağlanmasına ve toplumun mahkemelere olan güvenine katkıda bulunduğu ve kanunun getirdiği amacın da bu anlamda kısmen hasıl olduğu görülmektedir.

Ancak yine de aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların mevcut haliyle bağlayıcı olmaması sebebiyle bölge idare mahkemeleri dairelerinin Danıştay ilgili kurullarının kararının aksine önceki görüşlerinde ısrar etmesi veya ilk derece mahkemelerinin kesinlik sınırının altında olan ve istinaf incelemesine tabi olmayan uyuşmazlıklarda farklı karar vermesi⁴⁴² durumları da yaşanabilir. Bu nedenle, ülke genelinde uygulama

yönünden reddi yolunda verilen ilk derece mahkemesi kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık görülmemiştir.” şeklinde karar verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

⁴⁴¹ Bursa Bölge İdare Mahkemesi 3. Dava Dairesinin 29/11/2023 tarih ve E:2023/276 K: 2023/1813 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 03/01/2024)

⁴⁴² Akbulut, 2021, s.487

birliğin sağlanması Danıştay içtihatlarının yeknesak hale gelmesine bağlı olduğu ve bu kapsamda aykırılığın giderilmesi kararlarının bağlayıcı olarak kabul edilmemesinin bu yolun işlevini ve etkinliğini sınırladığı,⁴⁴³ Danıştay'ın içtihat makamı olma vasfının etkinliğini de tartışmalı hale getirdiği,⁴⁴⁴ aykırılığın giderilmesi kararına rağmen bölge idare mahkemelerinin aykırı kararlar vermesine hukuken bir engel olmadığı, bu durumun da sistemin etkinliğini sorgulanabilir hale getirebileceği⁴⁴⁵ anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yolunun temeli sayılan içtihadı birleştirme kararlarının bağlayıcılığına ilişkin yapılan tartışmalara da değinmek gerekir.

Bilindiği üzere 1953 yılına kadar içtihadı birleştirme kararlarının mahkemeler için bağlayıcı olduğu yönünde mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmuyordu. Bu kapsamda içtihadı birleştirme kararlarının yalnızca Yargıtay daireleri için bağlayıcı olduğu, ilk derece mahkemelerinin güçlü gerekçelerle içtihadı birleştirme kararları dışında farklı karar verebileceği yönünde görüşler mevcuttu.⁴⁴⁶

İçtihadın birleştirilmesi müessesesine ilişkin getirilen en önemli eleştiri, içtihadı birleştirme kararlarının toplum hayatının en önemli özelliklerinden birinin dinamik olması⁴⁴⁷ nedeniyle hukuku kalıplaştırdığı, yani içtihat kapısını kapadığı yönündeki iddiadır.⁴⁴⁸ Bu iddiaya ilişkin Anayasa Mahkemesi önüne gelen bir başvuruda; içtihadı birleştirme kararlarının hukuku kalıplaştırdığı iddiasının doğru olmadığı, zira ilgili maddede içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesi yolunun da gösterildiği, buna göre içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilemeyeceği yönündeki görüşün doğru olmadığı, güçlü gerekçeler gösterilerek içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesinin sağlanabileceği ve bunun uygulamasının da mevcut olduğu yönünde

⁴⁴³ Yılmazoğlu, Yunus Emre, *Temyiz İncelemesinde “İçtihat Eksenli” Yaklaşım ve Danıştay İçin Çözüm Önerileri*, Danıştay Dergisi (Sayı 156), Ankara, 2023, s.92-93

⁴⁴⁴ Çınarlı, Serkan, *Mukayeseli Hukuk ve Uluslararası Hukuk Perspektifinden İdarî Yargıda Sürelerin Kısaltılması Açısından Kanun Yollarında (Temyiz-İstinaf) Filtreleme ve Bazı Modeller*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155.Yıl), Danıştay Yayınları, Ankara, 2023, s.71

⁴⁴⁵ Uysal, 2021, s. 190

⁴⁴⁶ Pekcanitez, 2019, s.394

⁴⁴⁷ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.703-705

⁴⁴⁸ Duran, Lütfi, *Tevhidi İçtihat Nedir?* Siyasi İlimler Mecmuası (Sayı 269), Ankara, 1953, s.226-229

yanıt vermiştir.⁴⁴⁹ İctihadı birleştirme kurumuna getirilen hukuku kalıplaştırdığı iddiasına ilişkin en önemli yanıt içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesi yolunun da içtihatların birleştirilmesi yolu gibi düzenli bir şekilde işletilmesi suretiyle olur.⁴⁵⁰ İctihatların birleştirilmesi kurumu içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesi kurumu ile birlikte değerlendirilerek Türk hukuk sistemine konulmuştur. Bu kapsamda dayandıkları ilkeler arasında çelişki bulunan içtihadı birleştirme kararlarının yeni ilkeler çerçevesinde değiştirilmesi hukuku kalıplaştırdığı ve içtihat kapısını kapadığı iddialarına cevap olacaktır.⁴⁵¹

Diğer bir eleştiri de içtihadı birleştirme kararı verilmesi nedeniyle artık kanun koyucunun hukuki meselenin ortadan kalktığı düşüncesiyle o alanda yeni yasal bir düzenleme yapma ihtiyacı duymamasıdır.⁴⁵²

İctihadı birleştirme müessesine yapılan diğer bir eleştiri ise, bu yolun Anayasa'ya aykırı olduğu eleştirisidir. Anayasa hükmüne göre; hakimler görevlerinde bağımsızdırlar, Anayasa, kanuna, hukuka ve vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz, hükmü yer almaktadır. Yargısal fonksiyon yerine getirilirken esas olan hakimin uyuşmazlığı hukuk, kanun ve vicdani kanaatine göre çözümlemesi başka bir yargı organının görüşünün hakimin kararına etki edememesidir. İctihadın birleştirilmesi kararının bağlayıcı olması ve hakimlerin buna uyma mecburiyeti Anayasa ile kabul edilen bu esasa uymamaktadır. İctihadın birleştirilmesi müessesesinin gerek maddi bakımdan gerekse hakimlerin bağımsızlığı ilkesi gereğince Anayasa'ya aykırı olduğu yönünde görüşler ileri sürülmüştür.⁴⁵³

⁴⁴⁹ Anayasa Mahkemesi 12.06.1969 tarih ve E:1969/38, K:1969/34 sayılı kararı, Erişim tarihi: 03/01/2024,

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1969-34-nrm.pdf>

⁴⁵⁰ Kuru, 1977, s.35

⁴⁵¹ Kuru, 1977. s.35-38

⁴⁵² Güzel, 2023, s.2035

⁴⁵³ Aydın, Özdeş, Başpınar, 1968, s.711-712; Bilgin, Arif, *Anayasa Düzenimizde Tevhidi İctihat Müessesesinin Yaşama Şansı*, İstanbul Barosu Dergisi Yayını (Sayı 11-12), İstanbul, 1967, s. 592-597

Anayasa Mahkemesi önüne gelen başvuruda içtihadı birleştirme kararlarının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını da tartışmıştır. Kararda içtihadı birleştirme kararlarının hukuki bir durumu açıklayan nitelikte bir hukuk işlemi olduğu, güçler ayrılığı ilkesini ihlal etmeyeceği, mahkemelerin bağımsızlığı kuralı ile çelişmeyeceği ve hakimlerin vicdani kanaatini ortadan kaldıracığının söylenemeyeceği, bu nedenle içtihadı birleştirme kararlarının Anayasa'ya aykırı olmadığı yönünde karar vermiştir.⁴⁵⁴

Kanaatimizce İçtihatları Birleştirme Kurulunda olduğu gibi Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulunca verilecek aykırılığın giderilmesi kararlarının da bağlayıcı nitelikte olması yönünde 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde düzenleme yapılması gerektiği, ancak içtihadı birleştirme kararlarıyla ilgili geçmişte yapılan tartışmalar da göz önüne alınarak kararların bağlayıcı olduğu yönünde düzenleme yapılması halinde

⁴⁵⁴ Anayasa Mahkemesi 12/06/1969 tarih ve E:1969/38, K:1969/34 sayılı kararında; “... Buna göre içtihadı birleştirme kararı yasa koyucu veya yetkisi içinde idare tarafından ortaya konulmuş bulunan nesnel hukuk kurallarının uygulanma biçimini gösteren ve bu bakımdan yenilik doğurucu nitelikte bulunmayan, ancak hukuki bir durumu açıklayan nitelikte bir hukuk işlemidir. Bundan ötürü bu işlem; genel, nesnel ve yenilik doğurucu nitelikte bir işlem olan yasa koyma işlemi ile bir tutulamaz ve içtihadı birleştirme kararları veren Yargıtay’ca Türkiye Büyük Millet Meclisine özgü yasama yetkisinin kullanılmış ve böylece Anayasa’nın öngördüğü güçler ayrılığı ilkesinin çiğnenmiş olduğu ileri sürülemez... Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararı vermesinin ve bu kararların mahkemeleri bağlayıcı nitelikte bulunmasının mahkemelerin bağımsızlığı kuralı ile bağdaşmadığı savunulamaz. . Buradaki bağımsızlık hükümlerinin ereği, yargı çalışmalarını, yargı işlerine yabancı olan etkilerin dışında tutmak, başka deyimle, bu maddenin öngördüğü bağımsızlığın ereği herhangi bir işi veya dâvayı yalnızca bu davanın esasını gören hâkim veya mahkemenin kanısına göre hükme bağlatmak olmayıp, yargı işlerinin dışarıdan gelecek etkilerden uzak ve yalnız hukukî ölçülere göre değerlendirilip hükme bağlanmasını sağlamaktır. Buna göre bir hâkim kararının başka bir hâkim tarafından da denetlenmesi bu maddenin kapsamı dışında kaldığı gibi, bir hâkim kararının Yargıtay’ın görüşüne uygun olarak verilmesi ödevinin hâkimlere yükletilmesi dahi bu maddenin koyduğu yasaklayıcı kuralların kapsamı dışında kalmaktadır... Hakimlerin içtihadı birleştirme kararına göre karar verme ödevi, Anayasa’nın 132. maddesinin birinci fıkrasıyla kendisine yükletilen yasaya ve hukuka göre karar vermek ödevinin belli alanda bir uygulamasıdır. Bir de içtihadı birleştirme kararının hâkimleri vicdan kanılarına aykırı kararlar vermeğe zorlaması bakımından Anayasa’nın 132. maddesinin birinci fıkrası hükmüne aykırılığı ileri sürülebilir. Sözü edilen 132. maddenin birinci fıkrasındaki sıraya göre vicdan kanısı etkeni, en sonda anılmıştır. Bu ilke, olarak. Anayasa, yasa ve hukuk kuralları çevresinde edinilecek vicdan kanısının yargıya temel tutulacağını göstermektedir; imdi, hâkimin Anayasa’ya, yasaya ve hukuk kurallarına uymayan bir vicdan kanısından ve bunun sonucu olarak, bu yönden Anayasa’ya aykırılıktan söz edilemez...” gerekçesine yer verilmiştir. Erişim Tarihi: 03/01/2024,

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1969-34-nrm.pdf>

mevzuatta aksine hüküm bulunmasa da tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla Kanunda ilgili kurulların aykırılığın giderilmesi kararında değişiklik yapabileceğine ilişkin hüküm getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bunun Danıştay'ın içtihat makamı olarak konumlandırılmasının da bir gereği olduğu kıymetlendirilmektedir.⁴⁵⁵

3.1.2. Resmi Gazete’de Yayımlanması

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinde getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin Danıştay Kurullarınca verilen aykırılığın giderilmesi yönünde kararların Resmi Gazete’de yayınlanacağına ilişkin herhangi bir mevzuat düzenlemesi bulunmamaktadır.

Resmi Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 4.maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde “*Özel kanunlarında Resmî Gazete’de yayımlanması öngörülen mahkeme kararları*” yayımlanır hükmü yer almaktayken 2. fıkrasında da “*Birinci fıkra da sayılanlar dışında Resmî Gazete’de yayımlanmasına lüzum görülen hususlar Cumhurbaşkanlığıınca belirlenir.*” hükmü yer almaktadır.⁴⁵⁶ Resmi Gazete Hakkında Yönetmelik hükümlerinde de benzer düzenleme bulunmaktadır.⁴⁵⁷

Öte yandan, olağanüstü kanun yolu olan kanun yararına temyizinin düzenlendiği 2577 sayılı Kanun’un 51. maddesi gereğince verilen kanun yararına bozma kararlarının Resmi Gazete’de yayımlanacağı kanunun 3. fıkrasında açıkça düzenlenmiştir.⁴⁵⁸

Yine, 2575 sayılı Danıştay Kanunun 40. maddesinin 3. fıkrasında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu’nun kararlarının gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete’de yayımlanacağı düzenlenmiştir.⁴⁵⁹

⁴⁵⁵ Benzer görüşler için Bkz. Çınarlı, Azak, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki Aykırılık Veya Uyuşmazlığın Giderilmesi Meselesi*, 2020, s.23-24; Bilgin, 2021, s.183; Uysal, 2021, s. 190, Akbulut, 2021, s.487

⁴⁵⁶ Bkz. Resmi Gazete’de 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı *Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin* 4. maddesi, Erişim tarihi: 03/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.10.pdf>

⁴⁵⁷ Bkz. Resmi Gazete’de 23/11/2018 tarih 30604 sayılı *Resmî Gazete Hakkında Yönetmelik*, Erişim tarihi: 03/11/2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.358.pdf>

⁴⁵⁸ Bkz. 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu’nun 51. maddesi.

⁴⁵⁹ Bkz. 2575 sayılı Danıştay Kanunu 40. maddesi.

Aykırlığın giderilmesi yönündeki kararların Resmi Gazete’de yayınlanmasına ilişkin mevzuatta bir düzenleme olmamasına rağmen Vergi Dava Daireleri Kurulunun kararları Resmi Gazete’de yayımlanmaktadır.⁴⁶⁰ İdari Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönünde verdiği herhangi bir kararı ise Resmi Gazete’de yayımlanmamıştır.

Aykırlığın giderilmesi kararlarının Resmi Gazete’de yayımlanması ile bu kararların aleniyeti ve ülke genelinde duyurulması sağlanmakta⁴⁶¹ ve yargı makamları ile idareler nezdinde uygulama birliğinin sağlanmasına katkısı olmaktadır.⁴⁶²

Bu haliyle aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlar Resmi Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 4.maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde “*Özel kanunlarında Resmî Gazete’de yayımlanması öngörülen mahkeme kararları*” arasında değildir.

Vergi Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlarının, kararnamenin maddesinin 2. fıkrasında “*Birinci fıkra da sayılanlar dışında Resmi Gazete’de yayımlanmasına lüzum görülen hususlar Cumhurbaşkanlığınca belirlenir.*” hükmü gereğince Resmi Gazete’de yayınlandığı anlaşılmaktadır.

Aykırlığın giderilmesi yönündeki kararların duyurulabilmesi amacıyla esas ve özellik arz eden usule ilişkin kararların Danıştay internet sitesinde güncel kararlar bölümünde yayımlanması uygulamasına geçildiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Danıştay internet sitesinde Danıştay Yayınları kısmında tüm kararlar özet halinde bülten haline getirilmiş ve yayımlanmıştır.⁴⁶³

Bu tereddütleri ve farklı uygulamaları ortadan kaldırmak ve aleniyetin sağlanması amacıyla kanun yararına temyiz ve içtihatları birleştirme kararlarında olduğu gibi aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların da Resmi Gazete’de yayınlanabilmesi için

⁴⁶⁰ Danıştay VDDK’nın 19/02/2020 tarih ve E:2021/2021 K:2021/2 sayılı kararı; Resmi Gazete’de yayınlanan en son karar Danıştay VDDK’nın 11/10/2023 tarih ve E:2023/3 K:2023/5 sayılı kararı (19 Ocak 2024 tarih ve 32434 sayılı Resmi Gazete), Erişim tarihi: 20/01/2024

⁴⁶¹ Uysal, 2021, s. 198

⁴⁶² Akbulut, 2021, s.487

⁴⁶³ Bkz. Danıştay web sayfası, Erişim tarihi: 12/11/2023, <https://www.danistay.gov.tr/>

2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

3.1.3. Kesin Olması

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi yönünde Danıştay ilgili kurullarınca verilecek kararların yalnızca kesin nitelikte olduğu yönünde bir düzenleme yer almaktadır.

Kararın kesinliği başka bir yargı organınca incelenip değiştirilmesi mümkün olmayan karar anlamına gelip karar verildiği anda bu niteliği kazanmıştır. Bu kararlar tekrar incelenip kaldırılamaz veya değiştirilemez. Bu kararlara karşı herhangi bir kanun yoluna da başvurulamaz.⁴⁶⁴

Aykırılığın giderilmesi yönündeki taleple ilgili başkanlar kurulunun aldığı kararlara ilişkin kanunda kesin olduğuna dair herhangi bir ibare yer almasa da önceki bölümlerde bahsedildiği gibi bu kararların niteliği itibariyle kesin olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak aykırılığın giderilmesi talebinin başkanlar kurulunca Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulundan istenilmesinin ardından kurulların verdiği kararların kesin olduğu kanunda açıkça belirtilmiştir. Bu düzenleme bu kararlara karşı artık itiraz veya bir başvuru yolu olmadığını ortaya koymaktadır.

Aykırılığın giderilmesi yönündeki kurul kararlarının Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu doğuran yeni bir hak doğurup doğurmayacağı hususunda Anayasa Mahkemesi önüne gelen bir başvuru da Erkan Tufan kararında tartışmış⁴⁶⁵ ve aykırılığın giderilmesi yolunun bir kanun yolu olmadığı, bireysel başvuru hakkı doğurmayacağı yönünde karar vermiştir. Bu karara ilişkin ayrıntılı inceleme ileriki bölümde yapılacaktır.

⁴⁶⁴ Uysal, 2021, s. 187

⁴⁶⁵ Anayasa Mahkemesi'nin Erkan Tufan Başvurusu, 30/03/2023 tarih ve B No: 2020/33856 sayılı kararı

Aykırılığın giderilmesi talebi üzerine Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından verilen kararlar ile aynı konuda yeniden yapılan başvurularla ilgili aykırılığın giderilmesine karar verildiğinden yapılan başvurunun karara bağlanmasında hukuki bir yararın bulunmaması nedeniyle sonradan yapılan başvurular yönünden aykırılığın giderilmesi istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği görülmektedir.⁴⁶⁶

3.1.4. Yargılamanın Yenilenmesi Sebebi Olup Olmadığı

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca verilen aykırılığın giderilmesi kararlarının 2577 sayılı Kanun'da olağanüstü kanun yolları arasında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi sebebi olup olmayacağının değerlendirilmesi gerekir.

Öncelikle aykırılıkların giderilmesi yolu ile yargılamanın yenilenmesi kanun yolunun birbirinden farkları incelendiğinde; aykırılığın giderilmesi kararları, aykırılığa konu kararların kesinliği yönünden herhangi bir sonuç doğurmazken, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabul edilmesi halinde bu karar taraflar açısından verilen kesin hüküm açısından sonuç doğurmaktadır. Danıştay'a aykırılığın giderilmesi talebinde bulunmaya tek yetkili makam bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu iken yargılamanın yenilenmesini karar veren mahkemeden davanın tarafları talep edebilir. Yargılamanın yenilenmesinin sebepleri ile aykırılığın giderilmesi yolunun sebepleri de farklıdır.⁴⁶⁷

2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi yoluna hangi hallerde başvurulabileceği kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Yargılamanın yenilenmesi yolu, bazı ağır hukuki hatalardan⁴⁶⁸ ve eksikliklerden dolayı maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden esas hükmün ortadan kaldırılmasına⁴⁶⁹ ve daha önce kesin hükme bağlanmış olan bir dava hakkında yeniden yargılama ve inceleme

⁴⁶⁶ Danıştay İDDK'nın 27/06/2022 tarih ve E:2022/32, K:2022/45 ve 27/04/2022 tarih ve E:2022/22, K:2022/17 sayılı kararları ile Danıştay VDDK'nın 13/10/2021 tarih ve E:2021/4, K:2021/6 sayılı kararı. (UYAP Erişim tarihi: 13/12/2023)

⁴⁶⁷ Çınarlı, Azak, 2020, s.17

⁴⁶⁸ Atay, 2021, s.467

⁴⁶⁹ Gözübüyük, 2009, s.528

yapılmasını sağlayan olağanüstü bir kanun yoludur. Yargılamanın yenilenmesi sebepleri kanunda sınırlı (tahdidi) olarak belirlenmiş olup,⁴⁷⁰ sayılanlar dışında bir sebeple, kesin hüküm haline gelmiş bir mahkeme kararının kaldırılması mümkün değildir. Başka bir anlatımla, kıyas yapılarak⁴⁷¹ yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin genişletilmesi mümkün değildir.⁴⁷²

Bu kapsamda lehine aykırılığın giderilmesi yönünde karar verilen tarafların 2577 sayılı Kanun'da olağanüstü kanun yollarından birisi olan yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurusu halinde yargı yerlerince nasıl bir değerlendirme yapılacağına incelenmesi gerekir.

Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca verilen aykırılığın giderilmesi kararı sonrasında yargılamanın yenilenmesi başvurusuna konu olan bir uyuşmazlığa ilişkin Danıştay'ın önüne gelen bir başvuru olmamıştır. Ancak aykırılığın giderilmesi kararı üzerine lehine karar verilenler tarafından kararı veren bölge idare mahkemelerine yargılamanın yenilenmesi başvuruları yapılmıştır.

Bu kapsamda, yargılamanın yenilenmesi başvurusu yapılan İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi kararında; *Dairenin kararı ile kesin hükme bağlanan mevcut davada, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 07/03/2023 tarih ve E:2023/7, K:2023/8 sayılı Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılığın Giderilmesi İstemi Hakkında Kararına istinaden talep edilen yargılamanın yenilenmesi başvurusunun çözümünün Danıştay'ın farklı bölge idare mahkemelerinin kararları arasındaki aykırılığın giderilmesine ilişkin kararlarının, ilk derece ve istinaf mahkemelerini mutlak suretle bağlayıp bağlamadığı ve bölge idare mahkemelerinin kesinleşen kararları bakımından yargılamanın yenilenmesine yasal sebep oluşturup oluşturamayacağının ortaya konulmasına bağlı olduğu* belirtilmiştir. Kararda; Anayasa Mahkemesi'nin Erkan Tufan kararında ortaya koyduğu aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsüne ilişkin değerlendirmeler de yapılarak *aykırılığın*

⁴⁷⁰ Tan, Bayazıt, 2023, s.1190

⁴⁷¹ Sancakdar, Oğuz, *İdari Yargılama Hukuku Genel Esaslar*, Sorubankası Net Yayınları, İzmir, 2018, s.313

⁴⁷² Danıştay 5. Dairesi'nin 13/02/2019 tarih ve E:2018/2124, K:2019/1061 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 01/11/2023)

giderilmesi yolunu, kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı gibi somut uyuşmazlığa uygulanma kabiliyetinin de bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği, aykırılığın giderilmesi kavramının idari yargılama sistemi içerisinde istinaf yolunda, dairelerin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek ve bu farklı kararların sürdürülmesinin yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı sarsacağı, hatalı biçimde hak sahibi olmanın evrensel hukukun temel ilkelerine ters düşeceği düşüncesiyle kabul edildiği vurgulanmıştır.⁴⁷³ Kararda ayrıca; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından da aykırılığın giderilmesi kararlarının, bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararlarının hukuki sonucuna bir etkisinin olamayacağı ve somut uyuşmazlığa uygulanmayacağı belirtilerek, Anayasa Mahkemesi ile aynı doğrultuda yaklaşım sergilendiği belirtilmiştir. Dairece; farklı bölge idare mahkemelerinin benzer olaylarda verdikleri birbirine aykırı kararları arasındaki aykırılığın giderilmesine ilişkin olarak Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri tarafından verilen/verilecek olan kararların; mutlak surette ilk derece yargı yerlerini ve istinaf dairelerini bağlayıcı olduğuna ilişkin açık bir yasal düzenleme bulunmasa da yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı korumak bakımından, ilgili ilk derece veya istinaf dairelerince, ellerindeki derdest dosyalarda ileriye yönelik olarak verilecek kararlarında, Danıştay'ın aykırılığın giderilmesine ilişkin kararlarına uyulması, hukukun temel ilkelerine uygun, beklenen makul bir yaklaşım olmasına karşın; 2577 İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 1.maddesi uyarınca; idari yargı yerlerinin, görevine giren uyuşmazlıkların çözümünün, bu (2577 sayılı) Kanunda gösterilen usullere tabi olduğu; farklı bölge idare mahkemelerinin kararları arasında ortaya çıkan aykırılığın giderilmesi yolunun ise 2576 sayılı Kanunda düzenlendiği ve bu haliyle, 2577 sayılı Kanun kapsamında bir kanun yolu olmayan aykırılığın giderilmesine ilişkin kararların, 2577 sayılı Kanun'un yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin tahdidi olarak sayıldığı 53 üncü maddesinde, açıkça yargılamanın yenilenmesine sebep olarak gösterilmediği, gerekçesiyle Danıştay İdari ve Vergi Dava Dairelerinin aykırılığın giderilmesine ilişkin kararlarının, tüm kanun yollarından

⁴⁷³ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin 21/11/2023 tarih ve E:2023/3821 K: 2023/2953 sayılı kararı

geçerek kesin hükme bağlanan dosyalarda, yargılamanın yenilenmesine yasal sebep oluşturmadığı yönünde karar verilmiştir.⁴⁷⁴

Aykırlığın giderilmesi kararı üzerine lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilen taraflarca yapılan yargılamanın yenilenmesi başvurularıyla ilgili İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin kararında; *kanunda yargılamanın yenilenmesi taleplerinin sınırlı sayıda olduğu, aykırılığın giderilmesi kararının yargılamanın yenilenmesi nedenleri arasında bulunmadığı, davalı idarenin yargılanmanın yenilenmesi sebebi olarak ileri sürdüğü hususların 2577 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinde belirtilen sebeplerden hiçbirine uymadığı* gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verildiği⁴⁷⁵ ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi de kararında; *yargılamanın yenilenmesi için gerekli şartların oluşmadığı* gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar verildiği görülmüştür.⁴⁷⁶

Kanaatimizce de aykırılığın giderilmesi yolunun bir kanun yolu olmadığı, somut uyuşmazlığa uygulanma imkanının bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Aykırılığın giderilmesi kararlarının, bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararlarının hukuki sonucuna bir etkisi de bulunmamaktadır. 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinde yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin sınırlı olarak sayıldığı ve maddede aykırılığın giderilmesi kararlarının yargılamanın yenilenmesine sebep olarak gösterilmediği anlaşıldığından aykırılığın giderilmesi kararlarının yargılanmanın yenilenmesi sebebi olamayacağı değerlendirilmektedir.⁴⁷⁷

⁴⁷⁴ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin 21/11/2023 tarih ve E:2023/3821 K: 2023/2953 sayılı kararı

⁴⁷⁵ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Dava Dairesinin 23/11/2023 tarih ve E:2023/3195 K:2023/3135 sayılı kararı

⁴⁷⁶ Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. Dava Dairesi 30/10/2023 tarih ve E:2023/1602 K: 2023/1930 sayılı kararı

⁴⁷⁷ Malkoç, İsmail, *İçtihat Değişikliği Nedeniyle Karar Düzeltme ve Yargılamanın Yenilenmesi*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (Eylül Sayı 3/1), İstanbul, 1988, s.440-454 ve s.453, Bkz. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun kararlarının bağlayıcı olması nedeniyle ceza hukukuna ilişkin lehe bir yorum getiren içtihadı birleştirme kararlarına göre yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulabileceğine ilişkin görüşü bulunmaktadır.

5230 sayılı Kanun kapsamında adli yargıda bölge adliye mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasında uyuşmazlıkların giderilmesine yönelik 7079 sayılı Kanun ile getirilen değişikliğe yönelik tasarının madde gerekçesinde uyuşmazlığın giderilmesine yönelik kararların geçmişe yönelik doğrudan bir hukuki yetki doğurmayacağı ancak şartların bulunması durumunda yargılanmanın yenilenmesi veya bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi söz konusu olabileceği yönünde görüşlere yer verilmişken,⁴⁷⁸ idari yargıda 2576 sayılı Kanun ile getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuatın gerekçesinde yargılamanın yenilenmesine ilişkin herhangi bir hükme veya görüşe yer verilmemiştir.

Aykırılığın giderilmesi yolunun kararların kesin olma niteliğine etkisinin olmaması durumunun hukuk politikası açısından doğru olduğu kabul edilse de kişilerin korunması ve hukuk güvenliğinin sağlanması açısından bu durumun kabul edilmesinin doğru olduğu söylenemeyecektir.⁴⁷⁹ Bir bakıma hukuki kesinlik ve hukuki istikrar ilkeleri uğruna kişilerin hukuki durumu, adalet ve hakkaniyet kavramları göz ardı edilmektedir.⁴⁸⁰ Bu nedenle kişilerin hukuki durumunun ve bireysel hakkının giderilmesi için 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesine yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilenlerin başvurabilmesinin de eklenmesinin hakkaniyete uygun olacağı değerlendirilmektedir.

3.2. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNUN DİĞER MÜESSESELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.2.1. Kanun Yararına Temyiz

Türk İdari Yargı Sistemine ilk kez 1982 yılında girmiş olan⁴⁸¹ ve 2577 sayılı Kanun'un 51. maddesinde olağanüstü bir kanun yolu olarak düzenlenen kanun yararına temyiz ilk derece idare mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerince kesin olarak verilen

⁴⁷⁸ Özkan, *Yargıya Güven Sorunu*, 2023, s.186

⁴⁷⁹ Akıllıoğlu Tekin, “*İdari Yargıda İçtihat Aykırılıkları Sorunu*” *Hakkında Kavram Açıklaması: Zıtlık ve Hukuka Aykırılık*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Danıştay Yayını, Ankara, 2019, s.202

⁴⁸⁰ Yıldız Akgül, 2020, s.58

⁴⁸¹ Candan, 2015, s.1091

kararlar, istinaf ve temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlar ile Danıştay'da ilk derece mahkemesi olarak görüldükten sonra temyiz edilmeksizin kesinleşen kararlar için öngörülmüş kanunda belirtilen koşullar kapsamında uygulanabilecek bir yoldur.⁴⁸²

Kanun yararına temyiz ile hukuka aykırı karar veren mahkeme kararının diğer mahkemeler için emsal karar olma niteliğine son verilmek istenilmektedir.⁴⁸³ Kanun yararına temyiz yolunda amaç tarafların çıkarını korumak değil, mahkemelerin verdiği kararlar arasında içtihat birliğinin sağlanarak hukuk kurallarının ülke çapında uygulanmasını sağlayarak yanlış içtihatların oluşmasını engellemek⁴⁸⁴ ve olması gereken doğru yargı kararının ilgililere duyurulmasıdır.⁴⁸⁵ Kanun yararına bozma kararı ile hukuka aykırı karar nedeniyle bozulan hukuk düzeninin onarılması ve eski hale getirilmesi⁴⁸⁶ ile uygulayıcıları hukuku doğru tatbik etmeyi yönlendirme amaçlanır.⁴⁸⁷ Benzer olaylara ilişkin devam eden yargılamalar açısından önemli bir delil oluşturur.⁴⁸⁸ Bu kapsamda, bu müessesenin öğretici veya eğitici işlevinin bulunduğu söylenebilir.⁴⁸⁹

Kanun yararına temyiz, aykırılığın giderilmesi yoluyla farkları ve benzerlikleri bulunmaktadır.

Aykırılığın giderilmesi yoluna ancak aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerinin kesin nitelikteki kararları kapsamında başvurulabilirken, kanun yararına temyiz yoluna idare ve vergi mahkemeleri ve bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararları ile istinaf veya temyiz incelenmesinden geçmeden kesinleşen kararlarına karşı başvuru yapılabilir.⁴⁹⁰

⁴⁸² Uysal, 2021, s. 312

⁴⁸³ Gürsel, 2023, s.89

⁴⁸⁴ Çınarlı, Azak, 2020, s.15

⁴⁸⁵ Akyılmaz, Sezginer, Kaya, 2020, s.770

⁴⁸⁶ Candan, 2015, s.1104

⁴⁸⁷ Atay, 2021, s.463

⁴⁸⁸ Sancakdar, 2018, s.313

⁴⁸⁹ Kaplan, 2017, s.516

⁴⁹⁰ Gündüz, 2022, s.44

Aykırlığın giderilmesi yolunda benzer olaylarda farklı kararların verilmesi gerekirken kanun yararına temyiz yoluna başvurulacak kararda hukuka aykırılık şartı aranmaktadır.⁴⁹¹

Aykırlığın giderilmesi yoluna bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu gidebilirken, kanun yararına temyiz yoluna Danıştay Başsavcısı başvurabilir. Aykırlığın giderilmesi kararını vermeye yetkili makam Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulu iken, kanun yararına temyiz yolunda karar makamı temyiz incelemesini yapmaya yetkili ilgili Danıştay Dairesi veya Kurulu'dur.⁴⁹²

Aykırlığın giderilmesi kararları için Resmi Gazete'de yayımlanması yönünde bir mevzuat düzenlemesi yer almyorken, kanun yararına temyiz sonucunda verilen bozma kararının Resmi Gazete'de yayımlanacağı yönünde kanunda düzenleme bulunmaktadır.

Bu iki yolun benzerlikleri incelendiğinde ikisinin de amacı ülkede içtihat birliğinin sağlanmasıdır. Gerek kanun yararına temyiz sonucunda verilen bozma kararının gerekse aykırılığın giderilmesi kararının kesinleşen kararlar açısından herhangi bir hukuki sonucu olmayacaktır. Her iki müessesede de verilen kararlar bağlayıcı değil ve tarafların hukukuna etkili değildir. Her iki yolda da verilen kararlar kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı herhangi bir başvuru yolu bulunmamaktadır.⁴⁹³

3.2.2. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları

Türk hukukuna özgü kurumlardan biri olan İçtihatları Birleştirme Kurulu, 2577 sayılı Danıştay Kanunu'nun 18., 39. ve 40. maddelerinde düzenlenmiştir.⁴⁹⁴ Danıştay Dava

⁴⁹¹ Gündüz, 2022, s.44

⁴⁹² Gündüz, 2022, s.44

⁴⁹³ Çınarlı, 2022, s.16

⁴⁹⁴ 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun;

İçtihatları Birleştirme Kurulu başlıklı kısmında;

“Madde 18 – 1. İçtihatları Birleştirme Kurulu, Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, dava daireleri başkanları ve üyelerinden kurulur. 2. Toplanma ve görüşme yetersayısı en az otuzbirdir. Toplantıda hazır bulunanlar çift sayıda olursa en kıdemsiz üye Kurula katılmaz. 3. Esas hakkındaki kararlar, birinci toplantıda Kurul üye tamsayısının salt çoğunluğu ile, bu toplantıda karar yetersayısı sağlanamaz ise ikinci toplantıda mevcudun salt çoğunluğu ile

Dairelerinin veya İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görülmesi halinde ya da birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görülmesi halinde Danıştay Başkanı'nın havalesi üzerine Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra İçtihatları Birleştirme Kurulunun lüzum görmesi halinde içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesine karar verilebilir. İçtihatları Birleştirme Kurulunun içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararlarına Danıştay Daire ve Kurulları ile idari mahkemeler ve idare uymak zorundadır. Kurulun bu kararları Resmi Gazete'de yayımlanır.

Aykırılığın giderilmesi yolu ile içtihadı birleştirme müessesesi arasında farklar ve benzerlikler bulunmaktadır.

Öncelikle aykırılığın giderilmesi yoluna bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları ile ilgili başvuru yapılabilirken,⁴⁹⁵ içtihadı birleştirme yoluna Danıştay Dava Dairelerinin veya İdare ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının kararlarına karşı başvurulabilmektedir.⁴⁹⁶

Danıştay İdari ve Vergi dava Daireleri Kurulundan aykırılığın giderilmesi isteme yetkisi bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna tanınmışken,⁴⁹⁷ içtihadın

verilir. Kurulun diğer kararları oyçokluğu ile verilir. 4. İçtihatları Birleştirme Kuruluna yeteri kadar tetkik hâkimi ve memur verilir.”

İçtihatları Birleştirme Kurulunun görevleri başlıklı kısmında;

“Madde 39 – İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.”

İçtihatların birleştirilmesini istemeye yetkili olanlar başlıklı kısmında;

“Madde 40 – 1. İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Danıştay Başkanı, konu ile ilgili daireler, idari ve vergi dava daireleri kurulları veya Başsavcı tarafından istenebilir. 2. Aykırı kararlarla ilgili kişiler, içtihatların birleştirilmesi için Danıştay Başkanlığına başvurabilirler. 3. Kurulun, içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararları, gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete'de yayımlanır. 4. Bu kararlara, Danıştay daire ve kurulları ile idari mahkemeler ve idare uymak zorundadır.” hükümleri bulunmaktadır.

⁴⁹⁵ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi

⁴⁹⁶ 2575 sayılı Kanun'un 39. maddesi

⁴⁹⁷ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi

birleştirilmesini isteme yetkisi Danıştay Başkanı, Danıştay Başsavcısı, konu ile ilgili daireler, idari ve vergi dava daireleri kurullarına tanınmıştır.⁴⁹⁸

Aykırlığın giderilmesi talebi üzerine nihai karar Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından verilirken,⁴⁹⁹ içtihadın birleştirilmesi usulünde nihai karar İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından verilir.⁵⁰⁰

İçtihatları Birleştirme Kurulunun daha önceki içtihadını değiştirebileceği yönünde mevzuatta düzenlenme bulunuyorken, aykırılığın giderilmesi yolunda böyle bir düzenleme bulunmamakta aksine Danıştay İdari ve Vergi Dava Dairelerinin Kurullarının kararlarının kesin olduğu kanunda açıkça yazılmaktadır. Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yolunda daha önce giderilmiş olunan bir aykırılığın giderilmesine ilişkin içtihat değişikliğine gidilemeyeceği değerlendirilmektedir.⁵⁰¹

İçtihatları birleştirme müessesesinin koşullarından birisi de içtihadın birleştirilmesine lüzum görülmesi iken aykırılığın giderilmesi yolunda böyle bir şart bulunmamaktadır.

Danıştay'ın içtihatları birleştirme müessesinde öngörülen lüzum unsuru ile ilgili ortaya koyduğu genel bir ilke ve tanım bulunmamaktadır. Danıştay'ın, içtihatların istikrar kazanması, uyuşmazlığa konu mevzuatta değişiklik yapılması, ilgili kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptaline karar verilmesi, mevzuat değişikliği ile hukuki soruna çözüm getirilmesi gibi durumlarda kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunsa dahi içtihatların birleştirilmesine gerek görmediği anlaşılmaktadır.⁵⁰² Aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin mevzuatta lüzum görülmesi şartı öngörülmemesine rağmen önceki bölümlerde ayrıntılarına yer verilen başkanlar kurulu ve Danıştay İDDK ve VDDK kararlarında kararlar arasında aykırılık bulunmasına rağmen içtihatları birleştirme müessesesindeki benzer gerekçelerle aykırılığın giderilmesine gerek olmadığı yönünde kararlar verildiği görülmektedir. Bu kararlarda başkanlar kurulları ve Danıştay ilgili kurulları tarafından lüzum unsuru olarak belirtmeden aykırılığın

⁴⁹⁸ 2575 sayılı Kanun'un 40. maddesi

⁴⁹⁹ 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi

⁵⁰⁰ 2575 sayılı Kanun'un 39. maddesi

⁵⁰¹ Benzer görüş için Çınarlı, Azak, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki Aykırılık Veya Uyuşmazlığın Giderilmesi Meselesi*, 2020, s.19

⁵⁰² Işıklar, 2013, s.478

giderilmesi yolunun getiriliş amacından yola çıkarak süregelen ve devam edecek bir aykırılıktan söz edilemeyeceği gerekçeleriyle aykırılığın giderilmesine gerek olmadığı yönünde kararlar verildiği görülmektedir. Kanaatimizce bu durumun hem 2576 sayılı Kanununun 3/C maddesinde talep halinde başkanlar kurulunca “uygun bulunması halinde” Danıştay’dan karar verilmesini isteyebileceğine ilişkin düzenleme ile aykırılığın giderilmesi yolunun getirilmesindeki amacın hem de idari yargıda yaklaşık doksan yıllık içtihatları birleştirme yoluna ilişkin alışkanlığın ve tecrübenin bir sonucu olduğu değerlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesi kararlarının Resmi Gazete’de yayımlanacağına dair mevzuatta herhangi bir düzenleme yer almıyorken, içtihadı birleştirme kararlarının gönderildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete’de yayımlanacağı yönünde mevzuatta düzenleme yer almaktadır.⁵⁰³

Aykırılığın giderilmesi ile içtihadı birleştirme müessesesi arasındaki en temel fark kararların bağlayıcı olup olmaması hususunda karşımıza çıkmaktadır. İçtihadı birleştirme kararlarının bağlayıcı olduğu ve bu kararlara idari yargı yerlerinin ve idarenin uymak zorunda olduğu kanunda açıkça belirtilmişken,⁵⁰⁴ aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların bağlayıcı olduğuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi öğretide ve yargı kararlarında da aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların bağlayıcı olmadığı yönünde görüş birliği bulunmaktadır.

3.3. ANAYASA MAHKEMESİ’NİN AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ YOLUNA İLİŞKİN KARARLARI

Bu bölümde Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru kapsamında verilen içtihat aykırılıkları ile ilgili kararlar, aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin kararlar incelenerek içtihat aykırılıkları ile ilgili bireysel başvuru kararlarının etkisi değerlendirilecektir.

⁵⁰³ 2575 sayılı Kanun’un 40/3 maddesi

⁵⁰⁴ 2575 sayılı Kanun’un 40/4 maddesi

Bu kapsamda öncelikle Danıştay ilgili kurulları tarafından lehine aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararın, kişinin hukuki durumu üzerinde herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı ve bu kararlar birlikte kişinin başvurabileceği etkili bir mekanizma olup olmadığının ortaya konulabilmesi amacıyla içtihat aykırılıkları ile ilgili Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru kapsamında verilen ihlal kararlarının türleri ve ihlalin giderim yöntemleri değerlendirilecektir. Ardından Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kapsamında 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde düzenlenen henüz çok yeni bir müessese olan aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin verdiği kararların incelenmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsüne ilişkin tespitlerinin ortaya konulmasının ardından son olarak Anayasa Mahkemesi tarafından içtihat aykırılıkları ile ilgili bireysel başvuru kapsamında verilen ihlal kararlarının aynı statüde bulunan kişilere yönelik benzer nitelikteki uyuşmazlıklarda devam eden yargılamalarda kişiler yönünden etkisinin de ortaya konulması amaçlanmaktadır.

3.3.1. İçtihat Aykırılıkları İle İlgili Bireysel Başvuru Karar Türleri

Anayasanın 148. maddesinde 2010 yılında yapılan düzenlemeyle Türk hukuk sisteminde insan hakları ihlallerinin önlenmesi ve temel hak ve özgürlüklerin ulusal bir yargı makamınca korunması amacıyla bireysel başvuru yolu kabul edilmiş⁵⁰⁵ ve bu kapsamda 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Kanunu kabul edilerek bireysel başvuru yoluna ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş⁵⁰⁶ ve bireysel başvuruya ilişkin hükümler 23/09/2012 tarihinde yürürlüğe girerek uygulanmaya başlamıştır.⁵⁰⁷

Bireysel başvuru kapsamında Anayasa Mahkemesi tarafından önüne gelen başvuru öncelikle kabul edilebilir bulunması halinde esas incelemesine geçilir.⁵⁰⁸ Bireysel başvuru kapsamında 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinde; Anayasanın uygulanması ve yorumlanması ya da temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi

⁵⁰⁵ Turan, Hüseyin, *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Usulü ve Kabul Edilebilirlik Kriterleri*, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2015, s.1

⁵⁰⁶ Bkz. 6216 sayılı Kanunun 45-51. maddeleri

⁵⁰⁷ Bkz. 6216 sayılı Kanunun 76. maddesi

⁵⁰⁸ Yılmazoğlu, Yunus Emre, *Bireysel Başvuru Rehberi*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.121

açısından önem taşımadığı ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvurular ile ilgili kabul edilemezlik yönünde karar verilebileceği, kabul edilemezlik kararlarının oybirliğiyle alınması gerektiği ve verilen kararın kesin olduğu düzenlenmiştir.⁵⁰⁹

Kabul edilebilirlik kararı verilmesinin ardından esas hakkında yapılacak inceleme sonucunda verilecek kararlara ilişkin 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde düzenleme yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi esas incelemesinde öncelikle önüne gelen başvuruya ilişkin ihlal olup oluşmadığı yönünde bir tespit kararı verir.⁵¹⁰ Anayasa Mahkemesi tarafından önüne gelen esas incelemesinde başvuru tarafından ileri sürülen temel hakka ilişkin kamu gücü müdahalesinin belirlenmesi yapılacak denetimin temelini oluşturmaktadır.⁵¹¹ Esas incelemesinde Anayasa Mahkemesinin yerindelik denetimi yapamayacağı ve idari eylem ve işlem niteliğinde karar veremeyeceğine yönelik bir yasak alan öngörülmüştür.⁵¹²

Anayasa Mahkemesince ortada bir ihlal olduğunun tespit edilmesi üzerine verilecek kararların öğretide onarıcı, yeniden inşa edici, durdurma ve önleme yeteneği ile süre gelen ihlalleri sonuçlandırıcı nitelikte olduğu kabul edilmektedir.⁵¹³ Burada öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi, yapılması gerekenlere hükmedilmesi başka bir anlatımla uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından önem arz etmektedir.⁵¹⁴ 6216 sayılı Kanun'un 50/1. maddesinde Anayasa Mahkemesince ihlal olduğunun tespiti halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği düzenlenmiştir.⁵¹⁵ Burada ihlalin mahkeme kararı dışında olan kamu gücü, eylem, işlem ya da ihmalinden kaynaklanması halinde Anayasa Mahkemesince verilecek karar düzenlenmiştir. Bu şekilde gerçekleşen bir ihlalin her somut olayda farklı görünüşleri olacağından Anayasa Mahkemesince yapılması gerekenler farklılık gösterecektir. İhlalin giderilmesi için Anayasa Mahkemesince kararın bir örneği kamu

⁵⁰⁹ Bkz. 6216 sayılı Kanun 48. maddesi

⁵¹⁰ Karan, Ulaş, *Öğretide ve Uygulamada Anayasa Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı ve İcrası*, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2018, s.54

⁵¹¹ Şirin, Tolga, *Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında (Bireysel Başvuru Hakkı)*, Onikilevha Yayınları, 2015, İstanbul, s.191

⁵¹² Yılmazoğlu, *Bireysel Başvuru Rehberi*, 2019, s.117

⁵¹³ Karan, 2018, s.54-55

⁵¹⁴ Yılmazoğlu, *Bireysel Başvuru Rehberi*, 2019, s.123

⁵¹⁵ 6216 sayılı Kanun 50/1. maddesi

gücü işlemini tesis eden ilgili makama gönderilecektir.⁵¹⁶ Anayasa Mahkemesine göre bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiğine karar verilmesi halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığına kabulü için en önemli kural ihlalden önceki duruma dönülmesinin ve mümkün olduğunca eski hale getirmenin sağlanmasıdır.⁵¹⁷

Anayasa Mahkemesince esas hakkında verilecek kararlar 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu kararlardan ilki yeniden yargılama kararıdır. Buna göre, Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında başvurusunun bir veya birden fazla hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş ve tespit edilen bu ihlal bir mahkeme kararına dayanıyorsa ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak için dosyayı ilgili yargı merciine göndereceği düzenlenmiştir. Bu karar, ihlalin ve sonuçlarının yeniden yargılama yapılması durumunda ortadan kaldırılmasının mümkün olması halinde verilebilir.⁵¹⁸ Yargılamanın yenilenmesi kararı verilmesiyle adalete erişimin gerçekleştirilmesi amacına ulaşılmış olacaktır.⁵¹⁹ Anayasa'nın 153. maddesi gereğince bu yönde verilen karar bağlayıcıdır.⁵²⁰ Derece mahkemeleri tarafından Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında ortaya koyduğu hususları gidermek için gerekli olan işlemlerin yapılması zorunludur.⁵²¹ Yeniden yargılama yapmakla yükümlü olan mahkeme mümkünse dosya üzerinden karar verecektir.

Anayasa Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar görülmezse bu durumda başvuru lehine uygun⁵²² bir tazminata hükmedilebilir.⁵²³ Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesince hükmedilen tazminat kararlarında zararı ortaya çıkaran ihlalin kaynağın yönünden bir ayrıma gidilmemektedir. Yasama, yürütme ve yargı organlarının işlem ve eylemleri yönünden tazminat kararları verilebilmektedir.⁵²⁴

⁵¹⁶ Birtane, Şermin, *Etkili Bir Başvuru Yolu Olarak Bireysel Başvuru* (Doktora Tezi), Ankara, 2019, s.168

⁵¹⁷ Karan, 2018, s.55

⁵¹⁸ Karan, 2018, s.58

⁵¹⁹ Karan, 2018, s.60

⁵²⁰ Anayasa 153. maddesi

⁵²¹ Yılmazoğlu, *Bireysel Başvuru Rehberi*, 2019, s.124

⁵²² AYM İçtüzüğü 79/1-b

⁵²³ 6216 sayılı Kanun 50/2. maddesi

⁵²⁴ Karan, 2018, s.61

Anayasa Mahkemesi ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak amacıyla maddi veya manevi tazminata hükmedebilir. Maddi tazminat yoluna gidebilmesi için uğranıldığı iddia edilen zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı kurulmalıdır.⁵²⁵ Anayasa Mahkemesinin talep edilen manevi tazminat miktarından daha düşük tazminata karar verdiği görülmektedir.⁵²⁶ Manevi tazminat için belirlediği kriter “*ihlal tespitiyle telafi edilemeyecek ölçüdeki manevi zararları karşılığında somut olayın özelliklerini dikkate alarak başvuruçulara tazminat verilmesi*” yönündedir.⁵²⁷ Anayasa Mahkemesi tazminatın hesaplanmasının ayrıntılı bir inceleme gerektirdiği durumlarda tazminata karar vermeden genel mahkemelerde dava açılması yolu da gösterebilir.⁵²⁸ Bu durumda, genel mahkemede ihlalden kaynaklanan zararın giderilebilmesi için maddi veya manevi tazminat davası açılması gerekmektedir. Açılan bu davada genel mahkemenin tazminat miktarı hesaplanmasında geniş bir takdir yetkisi olacaktır.⁵²⁹

Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal olduğunun tespit edilmesi üzerine verilecek son karar türü de ihlalin ve sonuçlarının kaldırılmasıdır. Bu karar türü genel bir hüküm niteliğinde olup, eğer ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılanma veya tazminat ya da genel mahkemelerde dava açılması, yolunun gösterilmesi hususları yeterli olmayacaksa bu karar türü verilebilecektir.⁵³⁰

İçtihat aykırılığı nedeniyle yapılan bireysel başvurular kapsamında Anayasa Mahkemesi tarafından bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiğine karar verilmesi durumunda ihlalin ne şekilde giderildiğinin ve bu kapsamda verilen karar türlerinin de incelenmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi, öncelikle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığının söylenebilmesi için asıl kuralın, ihlalden önceki duruma dönülmesinin ve mümkün olduğunca eski hale getirmenin sağlanması olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda süregelen ihlalin durdurulması, ihlale sebep olan işlemin veya kararın sonuçlarıyla

⁵²⁵ Akçıl, Yılmaz, *Bireysel Başvuru Kararlarının Subjektif Ve Objektif Etkisinin İdari Yargı Yönünden İncelenmesi*, Anayasa Yargısı Dergisi (Cilt 39 Sayı 1), 2022, Ankara, s.8

⁵²⁶ Şirin, 2015, s.264; Karan, 2018, s.63

⁵²⁷ Şirin, 2015, s.264

⁵²⁸ Birtane, 2019, s.171

⁵²⁹ Karan, 2018, s.63

⁵³⁰ Karan, 2018, s.67

birlikte ortadan kaldırılması veya ihlal nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararların giderilmesi, ilaveten uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerektiğini ilke olarak ortaya koymaktadır.⁵³¹

Anayasa Mahkemesi'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile benzer şekilde içtihat aykırılıkları nedeniyle, mahkemelerin içtihadında derin ve uzun süredir devam eden farklılıklar bulunup bulunmadığı, iç hukukun bu farklılıkların giderilmesi için bir formülünün mevcut olup olmadığı, bu formülün uygulanıp uygulanmadığı, gerekli görüldüğü takdirde ne derece uygulandığı ilkeleri yönünden değerlendirme yaptığı önceki bölümlerde vurgulanmıştı.

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi tarafından önüne gelen bir başvuruda, Yargıtay 7. ve 9. Daireleri ile farklı bölge adliye mahkemelerinin benzer olaylardaki kararları arasında ortaya çıkan içtihat aykırılığı nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.⁵³² Kararda, ihlalin, aynı hukuki nedene dayalı olarak benzer konumdaki kişiler tarafından açılan davalarda aradan geçen uzun zamana rağmen bölge adliye mahkemeleri hukuk daireleri arasındaki görüş farkının ortadan kaldırılıp uygulama birliğinin sağlanmamasından, yani aykırılığı giderecek bir mekanizma olmasına rağmen bu mekanizmanın işletilmemesinden kaynaklandığı vurgulanmıştır. İhlalin giderim yöntemi olarak yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı, zira yeniden yargılama yönünde karar verilmesi halinde derece mahkemelerinin yaptıkları yorumlardan birisine üstünlük tanınmış olacağı ve taraflardan birisi lehine tercihte bulunulmasına, diğer taraf aleyhine de yeni ihlallerin oluşmasına sebep olabileceği gerekçesine yer verildiği görülmektedir.⁵³³ Giderim yöntemi olarak tazminata hükmedilmesinin ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracağı ancak başvuruda tazminat talebi bulunmaması nedeniyle yalnızca ihlalin tespitine yer verildiği görülmektedir.⁵³⁴ Ayrıca aynı yargı kolunda bulunan mahkemeler arasındaki derin ve süregelen içtihat farklılıkları nedeniyle benzer nitelikteki ihlallerin

⁵³¹ AYM'nin 07/08/2018 tarih ve B. No: 2014/8875 sayılı Mehmet Doğan başvurusu, p.55

⁵³² AYM'nin 13/02/2020 tarih ve B. No: 2017/22650 sayılı Aziz Buluntu ve Fırat Sağva başvurusu

⁵³³ AYM'nin 13/02/2020 tarih ve B.No: 2017/22650 sayılı Aziz Buluntu ve Fırat Sağva başvurusu, p.45-46

⁵³⁴ AYM'nin 13/02/2020 tarih ve B. No: 2017/22650 sayılı Aziz Buluntu ve Fırat Sağva başvurusu, p.46

önlenebilmesi ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla içtihadı birleştirme kararına gerek bulunup bulunmadığı hususunda kararın bir örneğinin Yargıtay Birinci Başkanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.⁵³⁵ Anayasa Mahkemesi tarafından benzer bir başvuruda Yargıtay'ın farklı daireleri arasında meydana gelen içtihat aykırılıkları için adil yargılanma hakkı kapsamında verdiği ihlal kararının giderim yöntemi olarak yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı, başvurucunun talebi doğrultusunda tazminata hükmedilmesinin ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracağı yönünde karar verildiği görülmektedir.⁵³⁶

Anayasa Mahkemesi başka bir başvuruda ise başvuru ile aynı durumda olan ve aynı işyerinde çalışan işçilerin açtığı davalarda aynı maddi vakıya ilişkin Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin birbirine zıt kararlar vermesini ve başvurucunun itirazı ile ilgili olarak aynı Dairenin kararında herhangi bir açıklamada bulunulmamasının yargılamanın hakkaniyetini zedelediği ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.⁵³⁷ Başvurucu tarafından maddi ve manevi tazminat talep edilmesine rağmen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu gerekçesiyle kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılması amacıyla derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.⁵³⁸ Anayasa Mahkemesi'nin bu kararında her ne kadar gerekçesinde tartışmasa da içtihat aykırılığının Yargıtay'ın aynı dairesinden kaynaklanması ve içtihat aykırılığını giderme görevinin aynı Dairenin sorumluluğunda bulunması nedeniyle ihlal kararının giderim yöntemi olarak yeniden yargılamanın tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi tarafından başka bir başvuruda, Danıştay'ın farklı daireleri arasında benzer olaylarda oluşan içtihat aykırılığının Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından giderilmesine rağmen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine

⁵³⁵ AYM'nin 13/02/2020 tarih ve B. No: 2017/22650 sayılı Aziz Buluntu ve Fırat Sağva başvurusu, p.47

⁵³⁶ AYM'nin 06/01/2015 tarih ve B. No:2013/6932 sayılı Türkan Bal başvurusu

⁵³⁷ AYM'nin 19/07/2023 tarih ve B. No: 2020/12766 sayılı Nagihan Örgüş başvurusu, p.27

⁵³⁸ AYM'nin 19/07/2023 tarih ve B. No: 2020/12766 sayılı Nagihan Örgüş başvurusu, p.32

karar verildiği görülmektedir.⁵³⁹ Anayasa Mahkemesi, uyuşmazlıklara konu olan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle yapılan vergi ziyai cezalı katma değer vergisi tarhiyatının iptali istemiyle açılan davalarda defter ve belgelerin incelenip incelenemeyeceği hususuna ilişkin 3065 sayılı Kanunun 1984 tarihinden beri yürürlükte olduğu, içtihadın yerleşmesi ve yeknesak hale gelmesi açısından otuz yılı aşkın bir sürenin oldukça uzun olduğu, içtihat farklılığının derinleşmesini önleyecek makul bir sürede görüş ayrılığının giderilemediği, içtihadın birleştirildiği tarihten önceki dönemde kişilerin bu kadar uzun bir süre belirsiz bir hukuka maruz bırakılmalarının yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna varmıştır.⁵⁴⁰ Bu başvuruda da maddi ve manevi tazminat talep edilmesine rağmen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu gerekçesiyle kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılması amacıyla derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.⁵⁴¹ Anayasa Mahkemesi tarafından, bu başvuruda içtihat aykırılıklarına ilişkin iç hukukta öngörülen mekanizmanın makul sürenin çok ötesinde işletilmesi ve bu haliyle yetersiz olması nedeniyle ihlal kararının giderim yöntemi olarak tazminatın yetersiz kalacağı, bu nedenle yeniden yargılama yönünde karar verildiği görülmektedir.

3.3.2. Aykırılığın Giderilmesi Yoluna İlişkin Bireysel Başvuru Kararları

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kapsamında önüne gelen başvurularda, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde öngörülen bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasında aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin 2019 yılında yapılan değişiklik öncesi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından verilen içtihadı birleştirme kararına yönelik Ertan Yılmaz'ın başvurusu üzerine verdiği bir karar bulunurken, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde 2019 yılında yapılan değişiklik sonrasında düzenlenmiş olan bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın Danıştay İDDK ve VDDK tarafından giderilmesine yönelik kararları ile ilgili Erkan Tufan'ın başvurusu üzerine verdiği 30/03/2023 tarihli ve

⁵³⁹ AYM'nin 09/06/2020 tarih ve B. No: 2015/4255 sayılı Teslime Aydoğan başvurusu

⁵⁴⁰ AYM'nin 09/06/2020 tarih ve B. No: 2015/4255 sayılı Teslime Aydoğan başvurusu, p.53

⁵⁴¹ AYM'nin 09/06/2020 tarih ve B. No: 2015/4255 sayılı Teslime Aydoğan başvurusu, p.61

Adem Akagündüz'ün başvurusu üzerine 20/07/2023 tarihli verdiği iki karar bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin Bölge Adliye Mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin kararı bulunmamaktadır.

3.3.2.1. Ertan Yılmaz Kararı⁵⁴²

Aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde 2019 yılında yapılan değişiklik öncesinde Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verilen görev kapsamında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından içtihadın birleştirilmesi yönünde verilen tek karara ilişkin konu, yapılan bireysel başvuru üzerine Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiştir.

Başvurucu tarafından astsubay sınıf okulunda on sekiz yaşın altında geçen öğrencilik süresinin fiili hizmet kapsamında sayılarak emekli ikramiyesi ve emekli aylığının buna göre hesaplanması istemiyle açılan davada önceki içtihat ile çelişkili karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddia edilmiştir.⁵⁴³

Başvurucu iç hukuk yolları tüketildikten sonra süresi içerisinde bireysel başvuru yoluna başvurmuş, bireysel başvuru incelemesi devam ederken uyuşmazlıkla ilgili 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi gereğince Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu⁵⁴⁴ tarafından yapılan aykırılığın giderilmesi talebi üzerine o tarihte yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri gereğince görevli olan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından içtihadın birleştirilmesine karar verilmiştir.⁵⁴⁵ Başvurucunun açtığı idari işlemin iptali istemli dava bölge idare mahkemesinin kesin nitelikteki kararı ile ret ile sonuçlanmış, Danıştay İBK'da içtihadı ret kararı yönünde birleştirmiştir. Bu olayda başvurunun lehine olacak şekilde bir içtihat birleştirmesi olmamıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından, benzer nitelikte uyuşmazlıklarla ilgili

⁵⁴² AYM'nin 12/12/2019 tarih ve B. No: 2018/14445 sayılı Ertan Yılmaz başvurusu

⁵⁴³ AYM'nin 12/12/2019 tarih ve B. No: 2018/14445 sayılı Ertan Yılmaz başvurusu, p.1

⁵⁴⁴ Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun 02/04/2018 tarih ve E:2018/23, K:2018/23 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 19/11/2023)

⁵⁴⁵ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 12/12/2018 tarih ve E.2018/1, K.2018/4 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 19/11/2023)

derece mahkemeleri arasında farklı kararlar olduğu, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun da farklı nitelikteki içtihatlarla ilgili içtihadı birleştirme yoluna gittiği, Ankara Bölge İdare Mahkemesinin farklı yorumlardan birine gerekçesinde ayrıntılı olarak açıklamak suretiyle üstünlük tanıdığı ve uyuşmazlığı kesin olarak karara bağladığı, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından da bu yorumun kabul edildiği gerekçesiyle hakkaniyete aykırı bir durumun bulunmadığı ve adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.⁵⁴⁶

Bu kararda Anayasa Mahkemesi benzer olaylara ilişkin içtihat aykırılığı olduğunu kabul etmiş ancak başvuru ile ilgili farklı nitelikteki kararın derece mahkemesi tarafından gerekçesiyle birlikte açıklandığı, bu durumun doğal olduğu, mahkemenin yorumunun İçtihatları Birleştirme Kurulu kararında da kabul edildiği ve aykırılığın giderildiği gerekçelerini ön plana çıkartmıştır. Bu başvuruda davacı lehine sonradan içtihadın birleştirilmesi kararı verilmemesi de bu sonucu güçlendirmiştir. Bu olayda içtihat aykırılığı aslında bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığa dayanmasına rağmen 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde düzenlenen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin o tarihteki mevzuat hükümlerine göre Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından bağlayıcı nitelikte karar verildiğinden Anayasa Mahkemesinin bu yolun hukuki statüsüne ilişkin bir değerlendirme yapmasına gerek kalmamıştır. Anayasa Mahkemesinin bu kararında aynı yargı koluna ilişkin içtihat farklılıkları ile ilgili ortaya koyduğu mahkemelerin içtihadında derin ve uzun süredir devam eden farklılıklar bulunup bulunmadığı, iç hukukun bu farklılıkların giderilmesi için bir formülünün mevcut olup olmadığı, bu formülün uygulanıp uygulanmadığı, gerekli görüldüğü takdirde ne derece uygulandığı kriterleri yönünden değerlendirme yaparak bu konudaki içtihatlarına uygun bir karar verdiği görülmektedir.

3.3.2.2. Erkan Tufan Kararı⁵⁴⁷

Başvuru, farklı bölge idare mahkemeleri kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi talebinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından kabul edilmesine karşın

⁵⁴⁶ AYM'nin 12/12/2019 tarih ve B. No: 2018/14445 sayılı Ertan Yılmaz başvurusu, p.65

⁵⁴⁷ AYM'nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu

açılan davanın ret hükmü doğrultusunda kesinleşmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Denizli İli, Merkezefendi İlçesi, Erbakır Fen Lisesinde Fizik Öğretmeni olarak görev yapan davacı Erkan Tufan tarafından, Denizli İli, Merkezefendi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü emrine Öğretmen olarak atanmasına ilişkin Denizli Valiliğinin 30.12.2016 tarih ve 74 sayılı işleminin iptali istemiyle açılan davada; Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği kapsamında belirlenen proje okullarına ataması yapılan öğretmenlerden dört veya sekiz yıllık görev süresini tamamlayanların görevlerinin sona ereceği ve görev sürelerini dolduran öğretmenlerin istekleri de dikkate alınarak ilgili mevzuatı uyarınca durumlarına uygun okullara öğretmen olarak atanacağı, davacının proje okulu olan Erbakır Fen Lisesinde 8 yıldan uzun süredir görev yapmakta olduğu, bu nedenle kendisinden başka bir okula atanmak üzere tercih yapmasının istenildiği, tercihte bulunmaması üzerine de yukarıda belirtilen mevzuat hükmü uyarınca atamanın gerçekleştirildiği anlaşıldığından, davacının Denizli İli Merkezefendi İlçe Eğitim Müdürlüğü emrine atanmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle Denizli İdare Mahkemesinin 03/07/2017 gün ve E:2017/457, K:2017/1171 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiş,⁵⁴⁸ davacı tarafından süresi içerisinde istinaf başvurusu üzerine İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 24/10/2017 tarih ve E:2017/1102, K:2017/1054 sayılı kararı ile istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir.⁵⁴⁹

Bunun üzerine davacı tarafından İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 24/10/2017 tarih ve E:2017/1102, K:2017/1054 sayılı kararı ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 25/04/2018 tarih ve E:2018/523, K:2018/571 sayılı, Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 08/02/2018 tarih ve E:2017/4906, K:2018/187 sayılı kararları arasındaki aykırılığın giderilmesinin istenmiş, İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 26/11/2018 tarih ve E:2018/49, K:2018/51 sayılı kararıyla; *"Aykırılığın, dava konusu*

⁵⁴⁸ Denizli İdare Mahkemesinin 03/07/2017 gün ve E:2017/457, K:2017/1171 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 19/11/2023)

⁵⁴⁹ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 24/10/2017 tarih ve E:2017/1102, K:2017/1054 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 19/11/2023)

işlemin iptali yolundaki Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi kararları doğrultusunda giderilmesi gerektiği" görüşüyle, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 5. fıkrası uyarınca karar verilmesi için dosya Danıştay'a gönderilmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 17/2/2020 tarihli ve E.2020/34, K.2020/5 sayılı kararı ile aykırılığın giderilmesi istemine konu davalarda; kararlar arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemlerin iptali yolunda verilen, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi talebinin kabulüne kesin olarak karar verilmiştir.⁵⁵⁰

Bu kararın davacıya 09/10/2020 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine davacı tarafından 05/11/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunulmuştur. Burada başvuru tarafından; kendisiyle aynı durumda olan başka kişiler tarafından açılan davalarda farklı bölge idare mahkemelerince lehe kararlar verildiği, Danıştay'ın

⁵⁵⁰ Danıştay İDDK'nın 17/2/2020 tarihli ve E.2020/34, K.2020/5 sayılı kararında özetle; ".....proje okulu olarak belirlenen eğitim kurumlarındaki mevcut öğretmenlerin diğer eğitim kurumlarına atanmalarına dayanak olan Yönetmeliğin "Geçiş hükmü" başlıklı Geçici 1. maddesinde, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, valiliklerce ataması yapılmış olup dört veya sekiz yıllık görev süresini tamamlayan öğretmenlerin, proje okullarındaki görevlerinin sona ereceği, bunlardan sekiz yıldan az, dört yıldan fazla çalışanların bu okullarda sekiz yıllık görev süresi tamamlamak üzere atanabileceği, görev süresi dolan öğretmenlerin istekleri de dikkate alınarak ilgili mevzuat uyarınca Valiliklerce belirtilen usulde diğer eğitim kurumlarına atamalarının yapılacağı yolunda düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun YD İtiraz No: 2018/204 sayılı dosyasında yer alan bilgi ve belgelerden Milli Eğitim Bakanlığınca anılan Yönetmeliğin Geçici 1. maddesinin uygulanması aşamasında proje okullarında görev yapan öğretmenlerin daha önce Valiliklerce veya Bakanlıkça atamalarının yapıp yapılmadığı konusunda bir ayrıma gidilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda; dava konusu Yönetmeliğin "Geçiş hükmü" başlıklı Geçici 1. maddesinde, dava konusu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte valiliklerce ataması yapılmış olup dört veya sekiz yıllık görev süresini tamamlayan öğretmenlerin proje okullarındaki görevlerinin sona ereceği ve istekleri de dikkate alınarak ilgili mevzuat uyarınca Valiliklerce belirtilen usulde diğer eğitim kurumlarına atamalarının yapılacağı yolunda düzenlemelere yer verilmesi ve davacıların görev yaptıkları proje okullarına Bakanlık işlemi ile atanmış olmaları karşısında anılan Yönetmeliğin "Geçiş hükmü" başlıklı Geçici 1. maddesinin uygulanması kapsamında bulunmadıkları açıktır...." gerekçesinin ortaya konulduğu görülmektedir. (UYAP Erişim tarihi: 16/12/2023)

içtihat aykırılığı istemini kabul ederek, aykırılığın dava konusu işlemlerin iptali yolunda verilen Ankara Bölge İdare Mahkemesi ile Samsun Bölge İdare Mahkemesi Dava Daireleri kararları doğrultusunda giderildiği belirtilmiştir. Yine başvuru aykırılığın giderilmesi usulünü düzenleyen kanunda; Danıştay tarafından verilen aykırılığın giderilmesi kararının hangi sonuçları doğuracağı ve ihlal edilen hakkın giderilip giderilmeyeceğinin düzenlenmediğini, bu durumun hukuki güvenlik ile öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık oluşturduğunu ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında öncelikle içtihat aykırılığıyla ilgili Anayasa Mahkemesinin yaklaşımına yönelik değerlendirilmeler yapılmış ve emsal kararlarına da atıf yapılmak suretiyle benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıklarının tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği, derece mahkemeleri veya temyiz mercilerinin uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıklarının da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği vurgulanmış, daha sonra idari yargıda kanun yolları da tartışılmak suretiyle 2576 sayılı Kanunla getirilen aykırılığın giderilmesi usulünün hukuki niteliğine ilişkin önemli tespitlerde bulunulmuştur.⁵⁵¹

Anayasa Mahkemesi, aykırılığın giderilmesi yolunun, içtihat aykırılığına sebep olan kararların varlığını sürdürmesinin adalete olan inancı, yargıya duyulan güven ve saygınlığı sarsacağı, çelişkili karar nedeniyle hatalı biçimde hak sahibi olmanın da evrensel hukukun temel ilkelerine aykırılık oluşturacağı düşüncesiyle idari yargıda bölge idare mahkemeleri dairelerinin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek amacıyla kabul edildiğini vurgulamıştır.⁵⁵² Farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında benzer olaylarda aykırılık bulunması durumunda resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların kararlardaki aykırılığın giderilmesi yoluna her zaman başvurulabileceği, 2576 sayılı Kanun'da herhangi bir başvuru süresi öngörülmediği, bu konuda yargısal uygulamada da bir sınır benimsenmediği

⁵⁵¹ AYM'nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu

⁵⁵² AYM'nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.28

belirtilmiştir.⁵⁵³ Bu kapsamda aykırılığın giderilmesi yolunun, benzer olaylarda ileriye dönük içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği, somut uyuşmazlığa uygulanma imkanının bulunmadığı, kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı belirtilmiştir.⁵⁵⁴

Anayasa Mahkemesi, başvuru tarafından açılan iptal davasının Mahkeme tarafından reddedildiği, istinaf başvurusu üzerine Bölge İdare Mahkemesince istinaf talebinin kesin olarak reddedilerek hükmün kesinleştiği ve bu tarihte başvuru yollarının tüketildiğini, başvurunun Danıştay’ca aykırılığın giderilmesi yolunun etkili bir başvuru yolu olarak kabul edilmesi gerektiğini belirterek aykırılığın giderilmesi konusunda kabul kararı ardından yaptığı bireysel başvurunun süresinde kabul edilmesi gerektiğini ileri sürdüğü, bu noktada idari davalarda olağan kanun yollarından geçip kesinleşen kararlara karşı aykırılığın giderilmesi talebiyle yapılan başvuruların bireysel başvuru süresinin başlangıç tarihine bir etkisi olup olmadığının irdelenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁵⁵⁵

Anayasa Mahkemesi, aykırılığın giderilmesi yolunun idari yargılama sistemi içerisinde olağan veya olağanüstü bir kanun yolu olmadığı tespitini yaptıktan sonra bu yolun içtihadın belirlenmesi için ileriye dönük bir etkisi bulunan istisnai bir yol olduğunu ortaya koymuştur. Bu tespitleri yapmasının ardından başvurunun da aykırılığın giderilmesi kararının ardından yaptığı bireysel başvurunun süresinde kabul edilmesi gerektiği iddiası üzerine bireysel başvurunun süresi içerisinde yapıp yapılmadığı yönünde tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi’ne göre bireysel başvurunun ön şartlarından birinin otuz günlük süre kuralı olduğu, sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerektiği, otuz günlük süreye ilişkin başlangıç tarihinin tespitinde öğrenme tarihinin esas alınması gerektiği, bireysel başvurunun süre koşuluna bağlanmasıyla hukuki istikrarın sağlanmasının hedeflendiği vurgulanmıştır. Bireysel başvuruların 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük’ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu

⁵⁵³ AYM’nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.29

⁵⁵⁴ AYM’nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.31

⁵⁵⁵ AYM’nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.24-27

öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerektiği, idari davalarda istinafin olağan kanun yolu olduğu, Temyiz yolu kapalı olan hükmün istinaf karar tarihi itibarıyla kesinleştiği, bu durumda istinaf merciinin nihai kararının başvuru tarafından öğrenildiği tarihten itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerektiği belirtilmiştir.⁵⁵⁶

Tüm bu değerlendirmelerle birlikte Anayasa Mahkemesi aykırılığın giderilmesi yolunun olağan bir kanun yolu olmadığı, aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmuş olmasının bireysel başvuru süresinin başlangıç tarihine bir etkisi olmayacağı sonucuna varmıştır. Ayrıca aykırılığın giderilmesi yoluna her zaman başvurulabileceği dikkate alındığında, bu yolun tüketilmesinden sonra bireysel başvuru süresinin başlayacağının kabul edilmesi hâlinde, otuz günlük bireysel başvuru süresinin başlangıcıyla ilgili objektif bir tarih ortaya konmasının mümkün olamayacağı gibi bireysel başvurular için öngörülen süre koşulunun da uygulanamaz hâle geleceği, süresiz bireysel başvuru yapabilme yolunu açabilecek böylesi bir uygulamanın hukuki belirlilik ilkesi ve bireysel başvurunun mahiyetiyle bağdaşmayacağı tespitlerinde bulunmuştur. Sonuç olarak nihai kararı 22/11/2017 tarihinde tebliğ alan başvurunun otuz günlük bireysel başvurusu süresinden sonra 05/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşıldığından başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.⁵⁵⁷

Anayasa Mahkemesi'nin Kemal Ayus ve diğerleri başvurusu ile ilgili Erkan Tufan kararı ile benzer nitelikte karar verdiği görülmektedir.⁵⁵⁸ Kemal Ayus başvurusunda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin bir karar bulunmamaktadır. İstinaf kanun yolu yürürlüğe girmeden önce davacıların sel felaketi nedeniyle açtıkları tam yargı davaları ile ilgili taleplerinin farklı ilk derece idare mahkemelerinde reddedilmesi ve bu kararların 2010 yılında Danıştay Onuncu Dairesince onanıp kesinleşmesinin ardından, başvuru sel afeti nedeniyle açılan davalarda Danıştay Sekizinci Dairesi ile Danıştay Onuncu Dairesinin kararları arasındaki içtihat farklılıkları bulunduğu gerekçesiyle 01/03/2016 tarihinde içtihatların

⁵⁵⁶ AYM'nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.17-20

⁵⁵⁷ AYM'nin 30/03/2023 tarih ve B. No: 2020/33856 sayılı Erkan Tufan başvurusu, p.32-33

⁵⁵⁸ AYM'nin 12/04/2023 tarih ve B. No: 2020/3813 sayılı Kemal Ayus ve diğerleri başvurusu

birleştirilmesi talebinde bulunmuştur. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu 25/11/2019 tarihinde talebin İçtihatları Birleştirme Kuruluna havale edilmesine gerek görülmediğine karar vermesi ve Kurul kararının, başvuruculara 17/12/2019 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvurucular 16/01/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.⁵⁵⁹ Bu başvuruda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde öngörülen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin bir karar bulunmamaktadır. İstinaf kanun yoluna geçilmeden önce 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 39 ve 40. maddeleri kapsamında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna yapılan başvurunun reddine ilişkin bir karar bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna yapılan başvurunun reddine kararın tebliği üzerine yapılan bu başvuruda aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin bir karar bulunmasa da Erkan Tufan başvurusuna atıf yapılmak ve orada ortaya koyduğu aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsüne ilişkin gerekçeye de yer verilmek suretiyle⁵⁶⁰ başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bir anlamda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde öngörülen aykırılığın giderilmesi yolu ile 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 39 ve 40. maddelerinde öngörülen içtihatların birleştirilmesi yolunun hukuki statülerini benzer nitelikte gördüğü söylenebilir.

3.3.2.3 Adem Akagündüz Kararı⁵⁶¹

Başvuru, Uzman Çavuş olarak görev yapan başvurucunun astsubaylığa geçiş yeterlilik sınavında başarısız sayılması ile ilgili eğitim dönemi sonunda yapılan yazılı sınavdan 87.60 ortalama ile başarılı olduğu hâlde beş dakika süren mülakattan 40 puan verilerek başarısız sayılmasının hakkaniyete uygun olmadığını, mülakat sürecinin tarafsız yürütülmediğini ileri sürerek adil yargılanma ve eğitim hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına dayanmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde Sakarya ili Karasu İlçesinde görev yapan davacı Adem Akagündüz tarafından 2017 yılı Uzman Jandarmalıktan Astsubaylığa

⁵⁵⁹ AYM'nin 12/04/2023 tarih ve B. No: 2020/3813 sayılı Kemal Ayus ve diğerleri başvurusu, p.8-11

⁵⁶⁰ AYM'nin 12/04/2023 tarih ve B. No: 2020/3813 sayılı Kemal Ayus ve diğerleri başvurusu, p.26

⁵⁶¹ AYM'nin 20/07/2023 tarih ve B. No: 2019/42517 sayılı Adem Akagündüz başvurusu

Geçiş Sınavı sonucunda yeterlilik sınavından başarısız sayılarak ilişkin kesilmesine dair 08.08.2017 tarih ve 2016/2017-17 toplantı numaralı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Yönetim Kurulu kararının, iptali istemiyle açılan davada; sözlü sınavlarda verilen yanıtların teknolojik imkanlardan yararlanılarak kayıt altına alınmasını öngören bir yasal düzenleme bulunmadığı, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlandığı ve tutanağa bağlandığı; her adaya sorulan soruların kayda geçirildiği ve sorulan sorulara adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterildiği; sözlü sınavın yapısı gereği adayların bilgi düzeyini ölçmeye yönelik yapılan yazılı sınavlardan farklı olarak gözleme dayalı, adayların genel kültürü, konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği, muhakeme gücü, özgüveni, ikna kabiliyeti, inandırıcılığı, liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu hususları yönünden değerlendirme yapıldığı; komisyon üyelerinin takdir yetkilerini Kanunla düzenlenen usul kurallarına uygun olarak kullandıkları anlaşıldığından, davacının sözlü sınavda 40 puan alarak ilişkinin kesilmesine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, Sakarya 2. İdare Mahkemesinin 14/03/2018 tarih ve E:2017/898, K:2018/207 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiş⁵⁶², davacı tarafından yapılan istinaf başvurusu üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesinin 28/11/2019 tarih ve E:2019/931, K:2019/1379 sayılı kararı ile istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir.⁵⁶³

Adem Akagündüz kesin nitelikteki Bölge İdare Mahkemesi kararının kendisine tebliğ edildiği 10/12/2019 tarihinden sonra süresi içerisinde 27/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Adem Akagündüz bireysel başvurusunu yaptıktan sonra ayrıca 23/01/2020 tarihinde Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna verdiği dilekçede, kendisi ile aynı eğitim döneminde tamamen aynı puanları alarak başarısız sayılan başka bir adayın davasının lehe sonuçlandığını belirtmiş ve bölge idare mahkemeleri kararları arasındaki aykırılığın giderilmesini talep etmiştir.

⁵⁶² Sakarya 2. İdare Mahkemesinin 14/03/2018 tarih ve E:2017/898, K:2018/207 sayılı kararı (UYAP Erişim tarihi: 14/11/2023)

⁵⁶³ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesinin 28/11/2019 tarih ve E:2019/931, K:2019/1379 sayılı kararı (UYAP Erişim tarih: 14/11/2019)

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 12/02/2020 tarih ve E:2020/33, K:2020/33 sayılı kararıyla; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesinin 28/11/2019 tarih ve E:2019/931, K:2019/1379 sayılı kararı ile Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesinin 04/07/2019 tarih ve E:2019/503, K:2019/668 sayılı kararı arasındaki aykırılığın giderilmesinin istenmesi nedeniyle, *"Aykırılığın dava konusu işlemin iptali yolundaki Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesi kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği"* görüşüyle, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 5. fıkrası uyarınca karar verilmesi için dosya Danıştay'a gönderilmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 06/07/2020 tarihli ve E.2020/102, K.2020/102 sayılı kararı ile Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemin iptali doğrultusunda giderilmesine kesin olarak karar verilmiştir.⁵⁶⁴

⁵⁶⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 06/07/2020 tarihli ve E.2020/102, K.2020/102 sayılı kararında; *"Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı, astsubay kursiyeri olarak eğitim alan ve eğitim sonunda tabi tutuldukları spor, atış ve akademik konulardan oluşan yeterlilik sınavında 60 puanın altında kalmaları nedeniyle eğitim merkezlerinden çıkarılan davacıların, yeterlilik sınavında başarısız sayılmalarına ilişkin işlemlerinin hukuka uygunluk denetiminde, sözlü sınavın bir bölümü olan "mesleki bilgi ve uygulama düzeyi"ne ilişkin kısım değerlendirilirken esas alınacak kriterlerin belirlenmesi hususu oluşturmaktadır. Uyuşmazlıklara konu yeterlilik sınavları, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği uyarınca yapılmıştır. Astsubay olarak görev yapmakta iken, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde astsubaylıktan subaylığa geçiş temel kolluk eğitimini tamamlayan ancak yeterlilik sınavında başarısız sayılan davacının, subay nasbedilmeyerek kıtasına gönderilmesine ilişkin Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yönetim Kurulu kararı ile bu kararın dayanağı olan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25. maddesinin 1. fıkrasındaki "... ve not ağırlıklarına eğitim öğretim dönemi başında Senato tarafından karar verilir..." ibaresinin, 26. maddesinin 5. fıkrasında yer alan "Senato kararına göre her bir alanda yapılan yeterlilik notları yüzdeleri alınarak toplanır..." cümlesinin, aynı maddenin 6. fıkrasında yer alan "Sınavda başarısız olan öğrenciler; subay veya astsubay naspedilmezler, akademik program kapsamında sertifika ve öğrenim belgeleri verilir ve kıta kaynaklı olanlar kıtalarına gönderilir, dış kaynaktan temin edilenlerin ise ilişkisi kesilir." düzenlemesinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada, Danıştay Sekizinci Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin 28/05/2019 tarih ve E:2019/293 sayılı karara karşı davacının itiraz isteminde bulunması üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/10/2019 tarih ve YD İtiraz No:2019/919 sayılı kararıyla, "...3011 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun'un 1. maddesinin (b) bendinde yer alan "kamu personeline ait genel hükümleri kapsayan" yönetmelik ibaresinden, kamu kurumunda görev yapan kamu personeline ilişkin genel hükümleri düzenleyen yönetmelikler*

Adem Akagündüz'ün Anayasa Mahkemesindeki bireysel başvurusuna henüz karar verilmediğinden ve bu süreç devam ederken lehine olacak şekilde Danıştay İDDK tarafından aykırılığın giderilmesi kararı verilmesi sebebiyle Anayasa Mahkemesi bu durumu da kararında irdelenmiştir.

Bu olayda bir önceki Erkan Tufan kararından farklı olarak Adem Akagündüz, Bölge İdare Mahkemesi kararı kesinleştikten yani iç hukuk yolu tüketildikten sonra süresi içerisinde öncelikle Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yoluna başvurmuş, bireysel başvuru incelemesi devam ederken ayrıca başvurduğu aykırılığın giderilmesi

anlaşılmaktadır. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi bünyesinde oluşturulan Eğitim Merkezi Komutanlığı ile Akademi tarafından yapılacak protokoller çerçevesinde Eğitim Merkezi Komutanlığı dışında öğrenci ve kursiyerlere verilecek eğitim-öğretim, kayıt-kabul, öğrencilerin sınav ve değerlendirme esasları, başarı durumları, öğrenci/kursiyer izinlerine ilişkin genel hükümleri düzenleyen ve davacının, subay nasbedilmeyerek kıtasına gönderilmesine ilişkin işlemin de dayanağı olan dava konusu "Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin, 3011 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (b) bendi kapsamında bir yönetmelik olduğu kuşkusuz olup Resmi Gazete'de yayımlanması gerekmektedir. Öte yandan, Yönetmeliğin dava konusu "Yeterlilik sınavı" başlıklı 25. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "... ve not ağırlıklarına eğitim öğretim dönemi başında Senato tarafından karar verilir..." ibaresi ile, yeterlilik sınavı not ağırlıklarına eğitim öğretim dönemi başında Senato tarafından karar verileceği düzenlenmiş ise de; genel, objektif ve somut kriterler çerçevesinde belirlenmesi gereken bu hususun, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkeleri çerçevesinde önceden öngörülebilir şekilde genel düzenleyici işlem olan ve yukarıda belirtildiği üzere Resmi Gazete'de yayımlanması gereken Yönetmelik ile düzenlenmesi zorunlu olup, her yıl değiştirilmeye müsait şekilde Senato kararı ile belirleneceğinin öngörülmesinde bu yönüyle de hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Bu itibarla, 3011 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (b) bendi uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmayan dava konusu Yönetmelik düzenlemelerinde ve bu hükümlere dayanılarak tesis edilen davacının, subay nasbedilmeyerek kıtasına gönderilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı, uygulanması hâlinde giderilmesi güç veya imkânsız zararların doğmasına yol açacağı sonucuna ulaşılmıştır..." gerekçesiyle, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin dava konusu edilen hükümlerinin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Bu durumda, hukuka aykırılığı yargı kararıyla saptanarak yürütmesinin durdurulmasına karar verilen Yönetmelik hükümlerine dayalı olarak yapılan yeterlilik sınavları sonucunda başarısız sayılma nedeniyle tesis edilen dava konusu ilişik kesme işlemlerinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Öte yandan, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Komutanlığı Eğitim-Öğretim Yönetmeliği 30/04/2020 tarih ve 31114 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğinden, yapılan değerlendirmenin, yalnızca İçişleri Bakanlığınca 21/03/2017 tarihinde onaylanmakla birlikte Resmi Gazete'de yayımlanmayan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Eğitim Merkezi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'ne dayalı olarak yapılan yeterlilik sınavlarına ilişkin olduğu da açıktır." gerekçelerine yer verilmiştir. (UYAP Erişim tarihi: 07/08/2023)

yoluna ilişkin Danıştay İDDK Adem Akagündüz'ün lehine olacak şekilde aykırılığın giderilmesi kararı vermiştir.

Erkan Tufan kararında da Erkan Tufan lehine Danıştay İDDK'nın aykırılığın giderilmesi kararı varken Erkan Tufan aykırılığın giderilmesi kararı üzerine bireysel başvuru yoluna başvurduğundan Anayasa Mahkemesi aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsünü de irdelemek suretiyle aykırılığın giderilmesi yolunun bir kanun yolu olmadığı, aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmuş olmasının bireysel başvuru süresinin başlangıç tarihine bir etkisi olmadığı gerekçesiyle bireysel başvurunun süresinde olmadığı yönünde karar vermiştir.

Ancak Adem Akagündüz başvurusunda olağan kanun yolu yani iç hukuk yolu tükenmesinden sonra süresinde Anayasa Mahkemesine bir başvuru vardır ve sonrasında Adem Akagündüz lehine olacak şekilde Danıştay İDDK'nın aykırılığın giderilmesi kararı mevcuttur. Bu durumda Anayasa Mahkemesi'nin süresi içerisinde yapılmış bireysel başvuru kapsamında aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsünü de ortaya koyan önceki kararını tartışıp ortaya çıkan içtihat aykırılığının Adem Akagündüz için bir hak ihlaline sebep olup olmadığına karar vermesi beklenir.

Anayasa Mahkemesi tarafından, başvuru Adem Akagündüz'ün adil yargılanma hakkı, eğitim hakkı ve eşitlik hakkının ihlal edildiği iddiasının bulunduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru yoluyla ilgili kişi bakımından yetkisini ortaya koyan önceki içtihatlarındaki; 30/03/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön şartın birlikte bulunması gerektiği, bu ön şartların başvuru kamunun eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasında bulunması, iddia edilen ihlalden kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvuru mağdur olduğunu iddia etmesi olduğu, Anayasa Mahkemesi açısından idari makamlar ve derece mahkemeleri tarafından başvuru lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edilmesi, verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi hâlinde ilgili tarafın artık mağdur

olduğu ileri sürülemeyeceği vurgulanmıştır. Bu tespitlerin üzerine Anayasa Mahkemesi'nce başvurunun aleyhine olan yargı kararının Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca bölge idare mahkemeleri kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yoluyla ortadan kaldırıldığı ve dava konusu işlemin kesin olarak iptal edildiği belirtilmek ve bireysel başvuruya konu olan dava, iptal ile sonuçlandığından başvurunun güncel bir mağduriyetinin olmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.⁵⁶⁵

Anayasa Mahkemesi kararında; 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesiyle getirilen aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsüne ilişkin değerlendirmesinin önceki kararı olan Erkan Tufan kararındaki tespitlerden farklı olduğu görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca başvurunun aleyhine olan yargı kararının bölge idare mahkemeleri kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yoluyla ortadan kaldırıldığı ve dava konusu işlemin kesin olarak iptal edildiği yönünde tespitinin yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. Zira bilindiği üzere bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilme usulü Anayasa Mahkemesi'nin ve Danıştay'ın içtihatlarında da belirtildiği üzere somut uyuşmazlık üzerinde etki ve sonuç doğuran kararlar değildir. Aykırılığın giderilmesi kararlarının kesinleşmiş yargı kararları üzerinde herhangi bir etkisi ve bağlayıcılığı bulunmamakta, bu usulün ileriye dönük içtihat aykırılıklarının giderilmesine yönelik önleyici bir başvuru usulü olduğu kabul edilmektedir.

Ancak Anayasa Mahkemesince bu başvuruda aykırılığın giderilmesi yönündeki Danıştay İDDK kararının davacı hakkındaki kesin hükmü ortadan kaldırdığı ve dava konusu işlemin iptaline karar verildiği yönündeki değerlendirmesinin yerinde olmadığı kıymetlendirilmektedir. Somut olayda Danıştay İDDK'nın aykırılığın giderilmesi yönündeki kararının başvuru Adem Akagündüz'ün bölge idare mahkemesi kararı ile kesinleşen bireysel işleminin iptali isteminin reddi kararı üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Aykırılığın giderilmesi yolunda Danıştay İDDK ve VDDK'nın kesinleşen yargı kararlarına ilişkin idari işlemi iptal etme yetkisi de

⁵⁶⁵ AYM'nin 20/07/2023 tarih ve B. No: 2019/42517 sayılı Adem Akagündüz başvurusu

yoktur. Somut olayda Danıştay İDDK'nın aykırılığın giderilmesi kararı ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek bir karardır.

Anayasa Mahkemesince bu başvuru üzerine verilen kararda; bir önceki başvuru olan Erkan Tufan kararında ki aykırılığın giderilmesi yolunun kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı gibi somut uyuşmazlığa uygulanma kabiliyetinin de bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği yönündeki içtihadı ile çelişen aksine aykırılığın giderilmesi kararıyla başvuru hakkındaki idari işlemin iptal edildiği yönünde karar vererek hataya düşüldüğü değerlendirilmektedir.

Somut olayda Anayasa Mahkemesince başvurusunun süresinde yapılan başvurusuna ilişkin; içtihat farklılığı nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkı çerçevesinde hukuki belirlilik ve güvenlik hakkının veya maddi hak olan eğitim hakkının⁵⁶⁶ içtihat farklılığı çerçevesinde ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesi gerekirdi. Bu kapsamda somut olayda Anayasa Mahkemesi tarafından, gerek AİHM'in gerekse Anayasa Mahkemesinin içtihat aykırılıkları için ortaya koyduğu, mahkemelerin içtihadında derin ve uzun süredir devam eden farklılıklar bulunup bulunmadığı, iç hukukun bu farklılıkların giderilmesi için bir formülünün mevcut olup olmadığı, bu formülün uygulanıp uygulanmadığı, gerekli görüldüğü takdirde ne derece uygulandığı ilkeleri yönünden değerlendirilerek ortada bir ihlal olup olmadığı yönünde karar verilmesi beklenirdi.

3.3.3. İçtihat Aykırılıkları İle İlgili Bireysel Başvuru Kararlarının Etkisi

Bireysel başvuru, başka yollarla giderilmesi sağlanamayan temel hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için öngörülmüş olan istisnai ve ikincil nitelikte bir başvuru yoludur.⁵⁶⁷ Bireysel başvuru yolunun öncelikli amacı kişilerin temel hak ve

⁵⁶⁶ Anayasa Mahkemesi içtihat aykırılığına ilişkin ihlal iddialarını öncelikle adil yargılanma hakkı çerçevesinde incelediği gibi Ford Motor Company Başvurusu, B. No: 2014/13158 ve Tevfik Ayhan Başvurusu, B NO: 2019/17968 sayılı başvurularında olduğu maddi hak olan mülkiyet hakkı çerçevesinde de incelemiş ve içtihat aykırılığı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlali yönünde karar vermiştir.

⁵⁶⁷ Fendoğlu, Hasan Tahsin, *Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015, s.932

özgürlüklerini korumak ve geliştirmektir.⁵⁶⁸ Bu koruma subjektif işlev olarak adlandırılabilir. Bu durum, bireysel başvuru yoluna kişisel ve güncel bir hakkı doğrudan ihlal edilen kişilerin başvurabilmelerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Yani bireysel başvuru yolunda hakkı ihlal edilmeyenleri de kapsayacak şekilde herkes Anayasa Mahkemesine başvuru hakkına sahip değildir.⁵⁶⁹ Yine Anayasa’da 2010 yılında yapılan değişiklik ile diğer yargılama yollarında savcılarının yerine getirdiği objektif işlevi yerine getirebilecek olan Kamu Başdenetçiliği Kurumuna bireysel başvuruda bulunma hakkı tanınmaması da bu durumu subjektif işleve yaklaştırmaktadır.⁵⁷⁰ Bireysel başvuru yolundan kişinin feragat etmesi de sübjektif niteliğini göstermektedir.⁵⁷¹ Başka bir anlatımla, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanunu’nun 50. maddesinin 5. fıkrasının açık hükmü gereğince bireysel başvuru yolundan kişinin feragat etmesi halinde düşme kararı verilmesi de bu yolu subjektif niteliğe yaklaştırmaktadır.⁵⁷² Ancak bireysel başvuru yolunda bu subjektif işlev ile birlikte hukuk düzenini korumak, Anayasa hukukunu geliştirmek gibi objektif işlevde bulunmaktadır. Objektif işlev bireysel başvuru ile kişinin subjektif hakkından yola çıkarak Anayasa hükümlerinin objektif bir şekilde yorumlanmak suretiyle genel olarak toplum düzeninde temel hak ve özgürlüklerin korunması amacı güder.⁵⁷³

Bireysel başvuruyu diğer davalardan ayıran önemli özelliklerden birisi de objektif işlevinin bulunmasıdır. Bireysel başvuruda kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması işlevi ikincil konumdadır. Zaten bireysel başvuru ikincilik ilkesi üzerine inşa edilmiş olup, bireysel başvuru yolunda diğer yargı organlarınca ortadan kaldırılmayan ihlaller çözüme kavuşturulmaya çalışıldığından öncelikli amacın temel hak ve özgürlüklerin Anayasal yorumu olduğu görülmektedir. Burada da bireysel

⁵⁶⁸ Sabuncu, M. Yavuz; Esen Arnwine, Selin, *Türkiye İçin Anayasa Şikayeti Modeli – Türkiye’de Bireysel Başvuru Yolu*, 55 Yıl 55 Makale, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2017, s.1032

⁵⁶⁹ Şirin, Tolga, *Türkiye’de Anayasa Şikayeti (Bireysel Başvuru)*, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2013, s.34

⁵⁷⁰ Şirin, 2013, s.35

⁵⁷¹ Birtane, 2019, s. 14

⁵⁷² Şirin, 2013, s. 37-38

⁵⁷³ Karan, 2018, s.124-125

başvuru yolunda inceleme subjektif bir nitelikte başlasa da kararın sonuçları itibariyle objektif bir niteliğe dönüşmesiyle sonuçlanır.⁵⁷⁴

Subjektif (inter partes) etki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararının başvuru ve ilgili kamu otoritesi yönünden bağlayıcı olmasına denir. Objektif (erga omnes) etki ise, bireysel başvuru sonucunda verilen kararın yalnızca başvuru yapan kişi yönünden değil, benzer durumda olanlar içinde uygulanmasına ve bireysel başvuru kararlarının genel bağlayıcı nitelikte olmasına denir.⁵⁷⁵

Anayasa'nın 153. maddesinin 1. fıkrasında “*Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir...*” son fıkrasında da “*Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.*” hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda, madde de kararlar arasında herhangi bir ayırım yapılmadığından bireysel başvuru yolunda verilen kararların da kesin olduğu anlaşılmaktadır. 6216 sayılı Kanunu'nun 48/4 ve 66/1 maddeleriyle, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 81/3 maddesine göre genel kurul, bölümler ve komisyonlarca verilen kararların kesin olduğu hüküm altına alınmıştır.⁵⁷⁶ Aynı yorum bireysel başvuru yolunda verilen kararların bağlayıcı olduğu yönünde de geçerlidir. Ancak bireysel başvuru yoluyla ilgili verilen ihlalin giderilmesine yönelik kararların subjektif niteliği de dikkate alınarak, başvuru yapan kişi ile ihlali giderecek ilgili kamu kurumu açısından yani taraflar için etkili sonuç doğurduğu ve bağlayıcı olduğu yönünde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bireysel başvuru kapsamında verilen ihlal kararlarının objektif etki kapsamında bireysel başvuruda bulunmayan kişiler veya benzer nitelikteki uyuşmazlıklar için bağlayıcı olup olmadığı hususunda öğretide farklı görüşler de bulunmaktadır.⁵⁷⁷

⁵⁷⁴ Karan, 2018, s. 126

⁵⁷⁵ Akçil, 2022, s.1

⁵⁷⁶ Karan, 2018, s. 127-128

⁵⁷⁷ Bireysel başvuru kararları için Anayasa'nın 153. maddesinin gerekçe gösterilerek herkes için etkili olduğu sonucuna ulaşmanın hatalı olduğu ve Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisi ile bağlayıcılığının aynı nitelikte olmadığı yönündeki görüşler için Bkz. Köküarı, İsmail, *Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararının Kesinliği, Bağlayıcılığı ve Etkisi*, 60.Yıl 60 Makale, Anayasa Mahkemesi Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayını, Ankara, 2022, s.1331-1332

Bireysel başvuru kapsamında, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararlarının, benzer uyuşmazlıklarda, temel hak ve özgürlüklerin korunması, Anayasa Mahkemesi'nin iş yükünün artmaması ve bireysel başvuruların makul sürede sonuçlandırılması açısından yargı makamları tarafından dikkate alınması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kapsamında verdiği ihlal kararlarının benzer nitelikteki uyuşmazlıklar açısından yol gösterici, açıklayıcı nitelikte olduğu söylenebilir.⁵⁷⁸

Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru kararlarının etkisinin tartışıldığı İbrahim Er ve diğerleri başvurusunda⁵⁷⁹ Anayasa'nın 153/6. maddesi ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin 1. fıkrası gereğince bireysel başvuru üzerine verilen kararlar da dahil olmak üzere Anayasa Mahkemesi kararlarının yargı organları yönünden bağlayıcı olduğunu belirtilmiştir.⁵⁸⁰ Kararda bireysel başvuru kapsamında verilen kararların objektif ve subjektif olmak üzere iki temel işlevi bulunduğu, somut olaya ilişkin temel hak ve özgürlüklere ilişkin hükümlerin ihlal edilip edilmediğini inceleyerek gerektiğinde başvurucu lehine giderilmesi yönünde verilen kararın, kararların subjektif yönünü göstereceği, genel olarak temel hak ve özgürlükleri düzenleyen Anayasa hükümlerini yorumlamak ve bunların uygulanmasını gözetmenin ise objektif yönünü gösterdiği vurgulanmıştır.⁵⁸¹

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yoluna müracaat etmeden önce iç hukuk yollarının tüketilmesi şartı göz önüne alındığında temel hak ve özgürlüklerin korunması görevinin öncelikle kamu makamları ile derece mahkemelerine, daha sonra Anayasa Mahkemesine ait olduğunu, bu kapsamda temel hak ve özgürlüklerin öncelikle kamu makamları ve derece mahkemeleri tarafından korunması gerektiğini bu kapsamda Anayasa Mahkemesi kararlarının objektif işlevinin subjektif işleve göre ön planda olduğunun kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁸²

⁵⁷⁸ Akçil, 2022, s.39

⁵⁷⁹ AYM'nin 26/01/2023 tarih ve 2019/33281 sayılı İbrahim Er ve diğerleri başvurusu

⁵⁸⁰ AYM'nin 26/01/2023 tarih ve 2019/33281 sayılı İbrahim Er ve diğerleri başvurusu, p.40

⁵⁸¹ AYM'nin 26/01/2023 tarih ve 2019/33281 sayılı İbrahim Er ve diğerleri başvurusu, p.45

⁵⁸² AYM'nin 26/01/2023 tarih ve 2019/33281 sayılı İbrahim Er ve diğerleri başvurusu, p.46

Anayasa Mahkemesi bu başvuruda kararlarının objektif işlevini; “*Belli bir meselede bu merciler tarafından Anayasa’ya uygun korumanın sağlanmadığının ileri sürülmesi hâlinde bireysel başvuru yapılabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi, o meseleye ilişkin olarak Anayasa’yı yorumlar ve bir karar verir. Bundan sonra kamu makamları ve derece mahkemelerinin aynı meseleye ilişkin incelemelerinde, Anayasa Mahkemesinin anayasanın uygulanması ve yorumlanması, temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ve insan haklarının gerekli kıldığı hâllere ilişkin olarak verdiği kararları dikkate alması ve Anayasa hükümlerinin yorumuyla varılan sonuçları değerlendirilmesi gerekir. Aksi durum, aynı meseleye ilişkin tüm uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesi önüne taşınması sonucunu doğurur. Bu şekilde işleyen bir bireysel başvuru yolunun sürdürülebilmesi ise imkânsızdır. Söz konusu yolun işlerliğini devam ettirmesinde Anayasa Mahkemesinin Anayasa’yı yorumlamasının kritik önemi vardır. Bu işlevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi ise -her bir başvuruda adaleti sağlamaktan ziyade- Anayasa Mahkemesinin daha önce Anayasa’yı yorumlamadığı meselelere odaklanmasına bağlıdır.*” şeklinde tanımlamayla ortaya koyduğu görülmektedir.⁵⁸³

Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi tarafından, içtihat aykırılığı nedeniyle özellikle adil yargılanma hakkı yönünden verilen ihlal kararlarının halen idari yargıda derece mahkemelerinde yargılaması devam eden başvuruçularla aynı statüde bulunan ve benzer nitelikte uyuşmazlıklara etkisinin de incelenmesi gerekir. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi’nin İbrahim Er ve diğerleri başvurusunda ortaya koyduğu ilkeler de göz önünde bulundurulduğunda, halen derece mahkemelerinde yargılamaları devam eden başvuruçular ile aynı hukuki statüde bulunan kişiler yönünden aynı hukuki nitelikteki uyuşmazlıklarda (Örneğin aynı kurumda ve aynı statüdeki görev yapan kamu görevlilerinin katıldıkları görevde yükselme sınavının iptali istemiyle açtıkları ve farklı bölge idare mahkemelerinde halen görülmeye devam yargılamaların bulunması halinde) Anayasa Mahkemesi’nin içtihat aykırılığı nedeniyle verdiği ihlal kararının derece mahkemeleri yönünden etkili olması ve derece mahkemelerince dikkate alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Derece mahkemelerince, devam eden yargılamalarda aynı hukuki statüde bulunan kişilere yönelik benzer nitelikteki

⁵⁸³ AYM’nin 26/01/2023 tarih ve 2019/33281 sayılı İbrahim Er ve diğerleri başvurusu, p.47

uyuşmazlıklarda Danıştay ilgili kurullarınca aykırılığın giderilmesi kararı verilmesine rağmen, bu karara bağlayıcı olmadığı gerekçesiyle uyulmaması ve içtihat aykırılığına sebep olan kararlarda ısrar edilmesi ve bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'nce verilen ihlal kararının da dikkate alınmaması durumunda, devam eden davanın tarafları yönünden de temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen haklarının ihlal edildiği sonucu ortaya çıkabilecektir.

SONUÇ

Türk idari yargı sisteminde 20/07/2016 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan istinaf kanun yolunda, bazı ilk derece mahkemesi kararları istinaf aşamasında kesinleşmekte yani hiç temyiz incelemesinden geçmemektedir. Bu durum Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan ve farklı yargı çevrelerine sahip olan bölge idare mahkemelerinin istinaf aşamasında kesinleşen kararları arasında çelişki yaşanması ve böylece aynı hukuk kuralının farklı şekilde uygulanması ihtimalini doğurmaktadır. Bu kapsamda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasında aykırılıkların giderilmesi yolu düzenlenmiştir.

Ortaya çıkan çelişkili kararların varlığının hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal ettiği, toplumun yargıya olan güvenine de zarar verdiği bilinen bir gerçektir. Çelişkili kararlar nedeniyle hukuk devleti ilkesi ve dolayısıyla tüm toplum zarar görecektir. Türk idari yargı sisteminde uzun zamandır uygulanan ve hukukun bağlayıcı kaynaklarından olan İçtihatları Birleştirme Kurulu kararlarının tecrübesiyle istinaf kanun yolunun 2016 yılında yürürlüğe girmesiyle bölge idare mahkemelerinin dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi müessesesi getirilmiştir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri arasında *“benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek”* hususuna yer verilmiştir. Aynı maddenin beşinci fıkrasında da *“Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak istemler, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın*

giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir” yönünde düzenleme yapılmıştır.

Aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin düzenlemenin ilk halinde başkanlar kurulunca aykırılığın giderilmesi isteminde bulunulması durumunda aykırılığın giderilmesi kararını vermeye Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu yetkilendirilmişken, Kanunda 2019 yılında yapılan değişiklikle aykırılığın giderilmesi kararını vermeye Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları yetkilendirilmiştir. Ayrıca değişiklik getiren maddede kurulların üç ay içerisinde karar vereceği düzenlenmiştir. 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin ilk halinde, aykırılığın giderilmesi kararı Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu tarafından verildiğinden İçtihatları Birleştirme Kurulu kararlarının kanunda bağlayıcı olduğu da açıkça düzenlendiğinden aykırılığın giderilmesi kararlarının bağlayıcı olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktaydı.

Ancak 2019 yılı değişikliğiyle Danıştay ilgili kurullarınca verilecek kararların hukuki statüsüne ilişkin bir düzenleme yapılmamış ayrıca verilecek kararların bağlayıcı olduğu yönünde de bir hüküm getirilmemiştir. Maddede yalnızca kurullarca verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

Aykırılığın giderilmesi kararlarının hukuki statüsüne ilişkin mevzuatta herhangi bir düzenleme yapılmaması nedeniyle yüksek mahkeme kararlarında aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsü değerlendirilmiştir.

Buna göre bölge idare mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararların herhangi bir bağlayıcılığının olmadığı, mevcut uyuşmazlık üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmadığı ve aykırılığa konu kararların kesin olma niteliğinde herhangi bir değişikliğe sebep olmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Bu haliyle aykırılığın giderilmesi yolunun getiriliş amacı ve ileriye dönük etkisi göz önüne alındığında bölge idare mahkemelerinin aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararlarla ilgili yaklaşımı incelendiğinde aykırılığın giderilmesi yönünde Danıştay

ilgili kurullarınca verilen kararlar bağlayıcı nitelikte olmasa da, aykırılığın giderilmesi kararı verildikten sonra benzer uyuşmazlıklarda ilgili bölge idare mahkemelerinin bu kararları takip ettiği ve kararlarında Danıştay'ın bu kararlarına atıflar yaptıkları ve bazı bölge idare mahkemeleri dairelerinin aykırılığın giderilmesi yönündeki karar üzerine önceki içtihadından dönerek kararını aykırılığın giderilmesi yönündeki kararlarla uyumlandığı görülmektedir. Bu durum aykırılığın giderilmesi yolunun getirilmesindeki amacın kısmen hasıl olduğunu göstermektedir.

Ancak ilgili mevzuatta aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların bağlayıcı olduğunun belirtilmemesi nedeniyle bölge idare mahkemeleri dairelerinin bu kararlara uymaması sonucunu doğurabilir. Danıştay'ın yargı teşkilatı içerisinde içtihat makamı olarak belirlenen konumu da dikkate alınarak 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların tıpkı İçtihatları Birleştirme Kurulu kararları gibi bağlayıcı nitelikte olduğunun belirtilmesi ayrıca yapılacak değişiklikte ilgili kurulların aykırılığın giderilmesi kararında değişiklik yapabileceğine ilişkin hüküm de getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesi istemleri ile ilgili Danıştay'a iletilen başvurulara ilişkin ise daha önce herhangi bir süre öngörülmemişken 2019 yılında 7188 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi taleplerine idari ve vergi dava daireleri kurulları tarafından üç ay içinde karar verileceği düzenlenmiştir. Kanunda yapılan değişiklikle Danıştay'ın üç ay içerisinde karar vereceğine ilişkin düzenlemenin getiriliş amacının aykırı kararlar nedeniyle yaşanabilecek hak ihlallerinin bir an önce giderilmesini sağlamaktır. Uygulamada da Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından aykırılığın giderilmesi talebinin kendilerine ulaşmasının ardından 3 aylık süre içerisinde karar verildiği ve bu anlamda 7188 sayılı Kanun değişikliğinin amacına ulaştığı görülmektedir.

Aykırılığın giderilmesi yolunun şartları 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde belirtilmiştir. Bunlardan ilki aykırılığa konu uyuşmazlıkların benzer olay niteliğinde olmasıdır. Benzer olayın tanımına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Yapılan başvurularda hem başkanlar kurulu hem de Danıştay'ın ilgili kurulları aykırılığa konu uyuşmazlıkların benzer nitelikte olup olmadığının değerlendirmek zorundadır. Benzer olay kavramından anlaşılması gereken aykırılığa konu

uyuşmazlıklarda verilen nihai kararların sonuçları ve niteliği değil, uyuşmazlığa konu hukuki meselelerin yorumundaki farklılıktır.

Kanunda aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesinin gerekçeli olarak istenmesi yönünde düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeden aykırılığın giderilmesi talebinin yazılı ve gerekçeli olması dışında hangi unsurları içerdiği yönünde bir mevzuat düzenlenmesi yer almamaktadır. Bu durum uygulamada belirsizliğe sebep olacağından başvuru dilekçesinin şekil şartlarını düzenleyen bir mevzuat düzenlemesi yapılmasının uygun bir yol olacağı değerlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesine ilişkin mevzuat hükümleri incelendiğinde hangi bölge idare mahkemesine başvurulacağına ilişkin bir düzenlemenin de bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bölge idare mahkemeleri başkanlar kurullarının da bu konuda farklı kararlar verdikleri görülmektedir. Bu durum çelişkili kararların bulunduğu bölge idare mahkemeleri dışındaki diğer bölge idare mahkemeleri başkanlar kuruluna başvuru imkanı verilmesi gibi bir sonuç doğuracaktır. Bu kapsamda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna başvuru yapılabileceğine ve aykırılığa konu kararların verildiği bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunca Danıştay'a istemde bulunulabileceğine ilişkin düzenleme yapılmasının mükerrer başvuruların önüne geçeceği, hakkın kötüye kullanımını da engelleyeceği değerlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesi yolunun diğer bir şartı da bölge idare mahkemesi dairelerinin kesin nitelikte kararlarının bulunması gerektiğidir. Kesin nitelikteki kararların tanımı ise mevzuatta yer almamaktadır. Aykırılığın giderilmesi başvurularıyla ilgili başkanlar kurulları ve Danıştay'ın ilgili kurullarının görüşleri incelendiğinde yargılamayı nihai olarak sonlandıran kesin nitelikte kararların aykırılığın giderilmesi konusu olabileceği, yargılamayı nihai olarak sonlandıran usul kararı ve esas kararı arasında bir ayrım yapılmadığı, bu nedenle yargılamayı nihai olarak sonlandıran süre ret, yetki ret gibi usul kararlarının da aykırılığın giderilmesi yolunun konusu olabileceği anlaşılmaktadır.

Kanun metninde “*bölge idare mahkemelerince istinaf başvurusu üzerine verilen kesin nitelikte kararların*” ibaresine yer verilmediği, kanun metninde kesin nitelikte kararlar

olarak belirtildiği görüldüğünden; bölge idare mahkemelerinin yargılamayı nihai olarak sonlandırmayan yürütmenin durdurulması istemine ilişkin itiraz üzerine kesin olarak verdiği kararın ya da diğer görevleri arasında bulunan 4483 sayılı Kanun kapsamında itiraz üzerine verdiği kararların da aykırılığın giderilmesi yoluna konu olup olamayacağı tartışma konusu olmuştur. Ancak uygulamada yargılamayı nihai olarak sonlandıran kesin nitelikte usul ve esas kararlarının aykırılığın giderilmesini konusu olabileceği yönünde görüş birliği bulunmaktadır. Ancak yaşanan bu tereddütlerin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesine *“bölge idare mahkemelerince istinaf başvurusu üzerine verilen kesin nitelikte kararların”* aykırılığın giderilmesine konu olabileceğinin açıkça belirtilmesinin bu sorunu ortadan kaldırabileceği değerlendirilmektedir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi istemini yapmaya tek yetkili makam bölge idare mahkemeleri başkanlar kurulu olarak belirlenmiştir. Başkanlar kurulunun vereceği kararların türüne ve hukuki statüsüne ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Özellikle başkanlar kurulunun aykırılığın giderilmesi talebi üzerine vereceği istemin reddi, incelenmeksizin reddi veya karar verilmesine yer olmadığına yönelik kararların kesin olup olmadığı, bu kararlara karşı herhangi bir yere başvurulup başvurulmayacağı yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Başkanlar kurulunun bu tür kararlarına karşı yapılan itirazlar ve yeniden inceleme talepleri üzerine başkanlar kurulları, Danıştay ilgili kurulları ve Danıştay Başsavcılığı tarafından bu kararların kesin nitelikte olduğu, mevzuatta da herhangi bir başvuru yolu öngörülmediği yönünde tespitlerde bulunulduğu görülmektedir. Başkanlar kurulunun kararlarına karşı herhangi bir başvuru yolunun olmaması hak arama hürriyeti kapsamında taraflar açısından hak kayıplarına sebep olabileceğinden başkanlar kurulu kararlarına karşı bir başvuru yolunun öngörülmesi ve başkanlar kurulunun Danıştay'a gönderilmemesi yönünde verdiği kararlara karşı 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesine Danıştay ilgili kurullarına başvuru yapılabileceğine dair bir düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi isteminin Danıştay ilgili kurullarından istenileceği yönünde düzenleme bulunmaktadır. Ancak bölge idare mahkemesi vergi dava dairesinin ve idari dava dairesinin kararları arasında aykırılık

bulunması halinde başkanlar kurulunca istemin hangi kurula yapılacağı yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Mevzuatta Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulunun müşterek heyet yapabileceğine dair bir düzenleme de bulunmadığından, bu durumda aykırılığın yasal imkansızlık sebebiyle giderilememesi durumu ortaya çıkacaktır. Bu durum da hukuki belirlilik ve istikrar ilkelerinin ihlalinin devamına sebep olacaktır. Bu nedenle bölge idare mahkemelerinin vergi ve idari dava dairelerinin çelişkili kararları arasındaki aykırılığın giderilebilmesi amacıyla 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde değişiklik yapılarak bu başvurulara Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının müşterek heyet yaparak karar verebileceğine ilişkin hüküm eklenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesi talebinde bulunabilecek kişi ve makamlar 2576 sayılı Kanun'un 3/C ve 3/B maddelerinde belirtilmiştir. Buna göre istinaf kanun yoluna başvurma hakkı olanlar, ilgili bölge idare mahkemesi dairesi, bölge idare mahkemesi başkanı aykırılığın giderilmesi talebinde bulunabilirler. Ayrıca başkanlar kurulu resen aykırılığın giderilmesi istemini değerlendirip Danıştay'a iletebilir. Burada aykırılığa konu kararların tarafları dışında aykırılığın giderilmesi yönünde karar verilmesi halinde menfaati bulunan dava dışı tarafların başvuruda bulunup bulunamayacağı, yapılan bu başvurunun, başkanlar kurulunun resen değerlendirme yetkisini harekete geçirip geçirmeyeceğinin de tartışmalı bir alan olduğu anlaşılmaktadır. Kanaatimizce ilgili mevzuatta başkanlar kuruluna resen aykırılığın giderilmesi yetkisi verildiği görüldüğünden dava dışı tarafların yapacağı başvuruların da başkanlar kurulunca resen yetkisi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kıymetlendirilmektedir.

Aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararın kesin hükme bir etkisi olmayacaktır. Ancak lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilen tarafların olağanüstü kanun yollarından olan yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurup başvuramayacağı tartışılmıştır. Bilindiği üzere aykırılığın giderilmesi yolunun bir kanun yolu olmadığı, somut uyuşmazlığa uygulanma imkanının bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği anlaşıldığından, aykırılığın giderilmesi yönündeki kararların, bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olma niteliğine ve bu kararlarının hukuki sonucuna bir etkisinin olmayacağı, 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinde yargılamanın

yenilenmesi sebeplerinin sınırlı olarak sayıldığı ve maddede aykırılığın giderilmesi kararlarının yargılamanın yenilenmesine sebep olarak gösterilmediği anlaşılmaktadır.

Aykırılığın giderilmesi yolunun kararların kesin olma niteliğine etkisinin olmaması durumu hukuk politikası açısından doğru olarak kabul edilse de kişilerin korunması ve hukuk güvenliğinin sağlanması açısından bu durumun kabul edilmesinin doğru olduğu söylenemeyecektir. Zira 2016 yılına kadar uygulanan iki aşamalı yargılama sisteminde genel olarak aynı statüde olan kişilerle ilgili benzer nitelikte olan uyuşmazlıklara temyiz merci olarak Danıştay'ın aynı Dairesinin bakması sebebiyle aykırılık çıkma ihtimali son derece düşükken, 2016 yılında istinaf kanun yolu sistemine geçilmesi ve temyizcinin istisna hale gelmesiyle birlikte dokuz ayrı bölge idare mahkemesinde yetki kuralları gereğince aynı statüde bulunan kişilerle ilgili benzer nitelikte uyuşmazlıklarda kesin nitelikte çok sayıda farklı kararın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda istinaf kanun yolunun uygulanmaya başlamasıyla çok sayıda içtihat aykırılığının çıkması beklenen bir durum olduğundan artık burada hukuki kesinlik ve hukuki istikrar ilkeleri uğruna kişilerin hukuki durumu, adalet ve hakkaniyet kavramlarının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle kişilerin hukuki durumunun ve bireysel hakkının giderilmesi için 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesine yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilenlerin başvurabilmesinin de eklenmesinin hakkaniyete uygun olacağı kıymetlendirilmektedir. Aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararın yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmesinin Danıştay ilgili kurullarının kararlarının önemini ve aykırılığın giderilmesi yolunun etkinliğini daha da artıracığı değerlendirilmektedir.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde getirilen aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin Danıştay Kurullarınca verilen aykırılığın giderilmesi yönünde kararların Resmi Gazete'de yayınlanacağına ilişkin herhangi bir mevzuat düzenlemesi bulunmamasına rağmen Vergi Dava Daireleri Kurulunun kararları Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. İdari Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönünde verdiği herhangi bir kararı ise Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır. Bu tereddütleri ve farklı uygulamaları ortadan kaldırmak ve aleniyetin sağlanması amacıyla kanun yararına temyiz ve içtihatları birleştirme kararlarında olduğu gibi aykırılığın giderilmesi yönündeki

kararların da Resmi Gazete’de yayınlanabilmesi için 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Aykırlığın giderilmesi yönünde verilen kararlar üzerine bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine bugüne kadar yapılan başvurularla ilgili iki ayrı karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi Erkan Tufan kararında aykırılığın giderilmesi yoluna ilişkin ilk defa önemli tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi idari yargılama sistemi içerisinde istinaf kanun yolunda, dairelerin benzer konularda birbiriyle çelişen kararlar vermesini önlemek ve bu farklı kararların sürdürülmesinin yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı sarsacağı, hatalı biçimde hak sahibi olmanın evrensel hukukun temel ilkelerine ters düşeceği düşüncesiyle kabul edildiğini vurgulamıştır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi aykırılığın giderilmesi yolunun kararın tüm yönleriyle yeni bir incelemeden geçirildiği bir kanun yolu olmadığı gibi somut uyuşmazlığa uygulanma kabiliyetinin de bulunmadığı, ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek istisnai bir yol olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi aykırılığın giderilmesi yolunun olağan bir kanun yolu olmadığı, aykırılığın giderilmesi yoluna başvurulmuş olmasının bireysel başvuru süresinin başlangıç tarihine bir etkisi olmayacağı sonucuna varmıştır.

Ancak aykırılığın giderilmesine yönelik Anayasa Mahkemesine Adem Akagündüz tarafından yapılan bireysel başvuruya ilişkin ikinci karar incelendiğinde; Adem Akagündüz başvurusunda olağan kanun yolu yani iç hukuk yolu tükenmesinden sonra süresinde Anayasa Mahkemesine bir başvuru vardır ve sonrasında Adem Akagündüz lehine olacak şekilde Danıştay İDDK’nın aykırılığın giderilmesi kararı mevcuttur. Bu durumda Anayasa Mahkemesi’nin süresi içerisinde yapılmış bireysel başvuru kapsamında aykırılığın giderilmesi yolunun hukuki statüsünü de ortaya koyan önceki kararını tartışıp ortaya çıkan içtihat aykırılığının Adem Akagündüz için bir hak ihlaline sebep olup olmadığına karar vermesi beklenirken, Anayasa Mahkemesince aykırılığın giderilmesi yönündeki Danıştay İDDK kararının davacı hakkındaki kesin hükmü ortadan kaldırdığı ve dava konusu işlemin iptaline karar verildiği yönündeki değerlendirilmesinin yerinde olmadığı görülmektedir. Danıştay İDDK’nın aykırılığın giderilmesi yönündeki kararının başvuruçunun bölge idare mahkemesi kararı ile

kesinleşen bireysel işleminin iptali istemin reddi kararı üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Aykırılığın giderilmesi yolunda Danıştay İDDK ve VDDK'nın kesinleşen yargı kararlarına ilişkin idari işlemi iptal etme yetkisi de yoktur. Somut olayda Danıştay İDDK'nın aykırılığın giderilmesi kararı ileriye dönük benzer uyuşmazlıklara yönelik içtihadın belirlenmesi için kullanılabilecek bir karardır.

Sonuç olarak çalışmamızın konusunu oluşturan aykırılığın giderilmesi yolu henüz 2016 yılı itibarıyla hukuk sistemimize girmiş çok yeni bir müessesedir. 2019 yılına kadar ilgili mevzuat gereğince aykırılığın giderilmesi görevi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'na verildiğinden yaklaşık 3 yıl içerisinde yalnızca bir karar verilmesi sebebiyle etkili bir yol olamamış ancak 2019 yılında yapılan değişiklikle aykırılığın giderilmesi görevi Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına verilmesinin ardından çalışmanın yapıldığı tarihe kadar yaklaşık 470 karar verilmiş ve daha etkili bir yol olmaya başlamıştır. Çalışmamızda belirttiğimiz mevzuat eksikliği nedeniyle birçok husus uygulamada bölge idare mahkemesi başkanlar kurulları ve Danıştay ilgili kurullarınca tartışılarak doldurulmaya çalışılmıştır. Aykırılığın giderilmesi kararlarının bağlayıcı olduğu yönünde bir düzenleme bulunmasa da geldiğimiz noktada idari yargının içtihadi yapısı gereğince Danıştay'ın ilgili kurullarınca verilen aykırılığın giderilmesi kararlarına bölge idare mahkemesi dairelerinin uyum gösterdiği ve aykırılığın giderilmesi yolunun amacının bu anlamda kısmen hasıl olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak Danıştay ilgili kurullarınca lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilen kişilerin hukuki durumuna çözüm getirebilecek bu aşamada etkili bir mekanizmanın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Zira aykırılığın giderilmesi kararlarının 2577 sayılı Kanunda düzenlenen yargılanmanın yenilenmesi sebeplerinden olmadığı, bireysel başvuru kapsamında da Anayasa Mahkemesi'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihat aykırılıkları ile ilgili ortaya koyduğu kriterler gereğince yalnızca içtihadı aykırı karar verilmesinin başlı başına ihlal nedeni olarak kabul edilmemesi sebebiyle kişi lehine ihlal kararı verilmesi ihtimalinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nce ihlal kararı verildiği durumlarda da yeniden yargılama yönünde karar verilmesi halinde derece mahkemelerinin yaptıkları yorumlardan birisine üstünlük tanınmış olacağı ve taraflardan birisi lehine tercihte

bulunulmasına, diğerk taraf aleyhine de yeni ihlallerin oluşmasına sebep olabileceğig gerekçesiyle genellikle giderim yöntemi olarak yeniden yargılama yerine tazminat ödenmesinin tercih edildiğig görölmektedir.

Bu kapsamda kişinin başvurusu üzerine aykırılığın giderilmesi kararı verilmesi ile idari yargı açısından en üst mercii olan Danıştay ilgili kurulları tarafından bir anlamda başvuru yapan kişinin haklı olduğunun ortaya konulmuş olmasına rağmen, lehine aykırılığın giderilmesi yönünde verilen kararın kişinin hukuki durumu üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı ve bu karar sonucunda kişinin başvurabileceğig etkili bir mekanizmanın da olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kişilerin hukuki durumunun ve bireysel hakkının giderilmesi için lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilenler açısından etkili bir başvuru yolu öngörölmesinin uygun olacağı, bu çerçevede daha önce de vurguladığımız gibi öncelikle 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesine yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına lehine aykırılığın giderilmesi kararı verilenlerin başvurabilmesi imkanının getirilmesinin sağlanması gerektiğigi değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Emre, *Türk İdari Yargılama Hukukunda Çelişkili Kararların Önlenmesi İçin Alınabilecek Ek Tedbirler*, İdare Hukuku Ve İdari Yargı Uluslararası Sempozyumu 24-26 Mayıs 2021 Isalaj-2021 Bildiriler Kitabı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayını (Sayı 50), İstanbul, 2021
- Akıllıoğlu Tekin, “*İdari Yargıda İçtihat Aykırılıkları Sorunu*” *Hakkında Kavram Açıklaması: Zıtlık ve Hukuka Aykırılık*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Danıştay Yayını, Ankara, 2019
- Akıncı Müslüm, *İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008,
- Aksoylu, Özge, *İdari Yargılama Hukukunda Müdahilin Bağımsız Olarak Kanun Yoluna Başvurma Hakkı*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Yayını, İstanbul
- Akyıldız, Ali, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdari Yargılama Hukukunda Uygulanması Bağlamında Ehliyet (Objektif Ehliyet), Davaya Katılma (Asli Ve Fer’i Müdahale) Ve Davanın İhbarı Müessesesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Ankara, 2023
- Akyılmaz, Bahtiyar, *Hukuk Devleti İlkesinin Gerekleri ve İdari Yargının Önemi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (154.Yıl), Danıştay Yayını, Ankara, 2022.
- Akyılmaz, Bahtiyar, *İdari Yargıda İçtihat – İçtihat Hukuku – İçtihadi Hukuk*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Ankara, 2023
- Aliefendioğlu, Ertan, *İdari Yargıda İki Sorun*, Danıştay Dergisi (Sayı 113), Ankara, 2006
- Altay, Evren, *Yargı Kararlarının Uygulanması*, Danıştay ve İdari Yargı Günü 139. Yıl Sempozyumu, Danıştay Tasnif Bürosu ve Yayınları, Ankara, 2007

- Aslan, Zehreddin, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017
- Aslan, Zehreddin; Altındağ, Halil, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018
- Atay, Cevdet, *Hukuka Giriş*, Sentez Yayınevi, Ankara, 2012
- Atay, Ender Ethem, *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021
- Avcı, Mustafa, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017
- Aydın, H. Tuncay; Özdeş, Orhan; Başpınar, Recep, *İdari Yargılama Usulü, Yüzyıl Boyunca Danıştay 1868-1968*, Türk Tarih Kurumu Basımevi Yayını, Ankara, 1968
- Bal, Yakup; Karabulut, Mustafa; Şahin, Yahya, *İdari Yargılama Usulü*, Seçkin Yayınları, 2013
- Belgesay, Mustafa Reşit, *Mahkeme İçtihatlarının Otoritesi ve Tevhidi İçtihat Kararlarının Derdest Davalara Tesiri*, Adalet Dergisi (Ekim Sayı 51/10), 1960, Ankara
- Bereket, Zuhale, *Hukukun Genel İlkeleri Ve Danıştay*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1996
- Bilgin, Arif, *Anayasa Düzenimizde Tevhidi İçtihat Müessesesinin Yaşama Şansı*, İstanbul Barosu Dergisi Yayını (Sayı 11-12), İstanbul, 1967
- Bilgin, Hüseyin, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki İçtihat Farklılığı*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021
- Birtane, Şermin, *Etkili Bir Başvuru Yolu Olarak Bireysel Başvuru* (Doktora Tezi), Ankara, 2019
- Bloomeyer, Arvved; Yazman, İrfan, *Kesin Hüküm Tesiri Ve Sınırları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 3/25), Ankara, 1968

- Candan, Turgut, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, PWC Yayınları, İstanbul, 2015
- Çağlayan, Ramazan, *İdari Yargıda Kesin Hüküm*, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi Yayınları, Erzincan, 1999
- Çağlayan, Ramazan, *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017
- Çağlayan, Ramazan, *Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun'un Hakkında Bir Değerlendirme*, İdare Hukuk Sempozyumu, Eskişehir, 2003
- Çernis, Volf, *İçtihadı Birleştirme Kararı Bekleyen İki Mesele*, Adalet Dergisi (Şubat Sayı 41/2), Ankara, 1950
- Çınarlı, Serkan, *İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemeleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022
- Çınarlı, Serkan, *Mukayeseli Hukuk ve Uluslararası Hukuk Perspektifinden İdari Yargıda Sürelerin Kısaltılması Açısından Kanun Yollarında (Temyiz-İstinaf) Filtreleme ve Bazı Modeller*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155.Yıl), Danıştay Yayınları, Ankara, 2023
- Çınarlı, Serkan; Azak, Kerim, “*Bölge İdare Mahkemesinin Dosyayı İlgili Mahkemeye Göndermesi Meselesi*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 2/30), Konya, 2022
- Çınarlı, Serkan; Azak, Kerim, *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki Aykırılık Veya Uyuşmazlığın Giderilmesi Meselesi*, Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Tekirdağ, 2020
- Çıtak, Halim Alperen, *İdare Hukukunun İçtihadî Karakteri*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2019

- Çolpan, Mücahit Küçük, *İdari Yargıda Kanun Yollarındaki İçtihat Farklılıklarının Hukuki Güvenlik İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 72/1), Ankara, 2023
- Demirkol, Selami, *İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü – Danıştay’ın İçtihat Mahkemesi Rolü’nün Güçlendirilmesi*, Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (148. Yıl), Ankara, 2016
- Dinçkol, Abdullah, *Hukuka Giriş*, Der Yayınları, Ankara, 2019
- Duran, Lütfi, *Danıştay’ın İçtihatları Birleştirme Uygulaması*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 27 (03), Ankara, 1972
- Duran, Lütfi, *İdare Hukuku Ders Notları*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1982
- Duran, Lütfi, *Tevhidi İçtihat Nedir?*, Siyasi İlimler Mecmuası (Sayı 269), Ankara, 1953
- Ekinci, Murat, *İdari İstikrar İlkesi*, Adalet Yayınları, Ankara, 2021
- Eraslan, Yunus / Boz, Selman Sacit, *İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları*, Türk İdare Dergisi, Ankara, 2019
- Eraslan, Yunus, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu Aşamasında Verilen Gönderme Kararları Üzerine Bir İnceleme*, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Ocak Sayı 1/6), Eskişehir, 2020
- Eroğlu Durkal, Müzeyyen, *İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesi Kapsamında Yürütmenin Durdurulması Kararlarında Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 65/2), Ankara, 2016
- Erzurumlu Işık, Nurbanu, *Mahkeme İçtihatları Yoluyla Medenî Usûl Hukukunun İnşası*, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2020

- Evren, Çınar Can, *Bir Örnek Olay Üzerinden Mahkeme Kararlarında İstikrar*, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi (Sayı 2), Ankara, 2019
- Evren, Çınar Can; Uçar, İsmail, *İdari Yargılama Hukukunda Kanun Yollarında Hükümün İnfazının Durdurulması*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, Nisan 2022
- Fendoğlu, Hasan Tahsin, *Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015
- Gözübüyük, A. Şeref, *Yönetmelik Yargı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009
- Gülan, Aydın, *Türkiye’de İdari Yargının ve Danıştayın Yapısı, Danıştayın İçtihat Birliğinin Sağlanması ile İlgili Fonksiyonu*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (154. Yıl), Ankara, 2022
- Gündüz, F. Ebru, *İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet*, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2016
- Gündüz, F. Ebru, *İdari Yargılama Hukukunda Kanun Yararına Temyiz*, Adalet Yayınları, Ankara, 2022
- Güngör, Zerrin, *Tören Açılış Konuşması*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu 151. Yıl, Ankara, 2019
- Güriz, Adnan, *Hukuk Başlangıcı*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013
- Güzel, Ali, *İçtihat Uyuşmazlığı Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali*, Çalışma ve Toplum, C.3, S.78, 2023
- Işıklar, Celal, *İdari Yargıda İçtihatların Birleştirilmesinin Hâl ve Şartları*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (Temmuz Sayı:14/4), Ankara, 2013
- İnceoğlu, Sibel, *Adil Yargılanma Hakkı*, Avrupa Konseyi, Ankara, 2018
- İnceoğlu, Sibel; Arat, Nilay; Duymaz, Erkan, *İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Emsal Kararlar*, Avrupa Konseyi, Ankara 2022
- Kaplan, Gürsel, *İdari Yargılama Hukuku*, Ekin Yayınevi, Bursa, 2017

Karahanogullari, Onur, *İdari Yargı – İdarenin Hukuka Zorlanması*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019

Karahanogullari, Onur, *Türkiye’de İdari Yargı Tarihi*, Turhan Kitabevi, 2017, Ankara

Kaya, Cemil, *Kanun Yolları İle İlgili İYUK’da 4001 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 1-2/5), Konya, 1996

Kayhan, Fahrettin, *Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (Sayı 2), Ankara, 1999

Keskin, Züleyha, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, TBB Dergisi (Sayı 126), Ankara, 2016

Köküsarı, İsmail, *Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararının Kesinliği, Bağlayıcılığı ve Etkisi*, 60.Yıl 60 Makale, Anayasa Mahkemesi Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayını, Ankara, 2022

Kuru, Baki, *İçtihatların Birleştirilmesi Yolu İle İlgili Bazı Sorunlar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Sayı 415), Ankara, 1977

Kuru, Baki; Arslan, Ramazan; Yılmaz, Ejder, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009

Malkoç, İsmail, *İçtihat Değişikliği Nedeniyle Karar Düzeltme ve Yargılamanın Yenilenmesi*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (Eylül Sayı 3/1), İstanbul, 1988

Melikşah, Yasin, *İdari Davayı Sona Erdiren Taraf İşlemleri, (Davadan Feragat, Davayı Kabul) İdari Yargıda Delillerin Tespiti Keşif Ve Bilirkişi İncelemesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Danıştay Yayınları, Ankara, 2023

Mermut, Güler, *İptal Davalarının Şartı Olarak Kanuna Aykırılık, İdari Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İmgelemeler I*, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları (Sayı 21), Ankara, 1976

Muşul, Timuçin, *Medeni Usul Hukukunda Ara Kararları*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Sayı 4/4), Diyarbakır, 1988

Mürteza, Güler, *İçtihat Aykırılıklarının Giderilmesinde Önleyici ve Giderici Mekanizmaların Güçlendirilmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019

Onar, Sıddık Sami, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, İsmail Akgün Matbaa Baskısı, İstanbul, 1966

Özdemir, Selman, “*İdari İşlemin Geri Alınmasında, İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdari Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme*”, SÜHFD., C. 29, S. 2, 2021

Özkan, Gürsel, *Mukayeseli Hukukta İçtihat Farklılığının Giderilmesi, İdari Uyuşmazlıklarda Hızlandırma Müesseseleri ve Türk İdari Yargısı İçin Öneriler*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155. Yıl), Ankara, 2023

Özkan, Gürsel, *Yargıya Güven Sağlanması İhtiyacı*, Danıştay Dergisi (151. Yıl), Ankara, 2019

Özkan, Gürsel, *Yargıya Güven Sorunu*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023

Özkaya, Kadir, *İçtihat Aykırılıklarının Temel Haklar ve Hürriyetler Bağlamında Değerlendirilmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019

Öztürk, Bahri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018

Pekcanitez Hakan, *Yargıtay Yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Değerlendirilmesi*, TBB Dergisi (Sayı 144), Ankara, 2019

- Pertev, Bilgen, *Kanunların Uygulanmasının Anayasa Mahkemesi Tarafından Durdurulması*, Anayasa Mahkemesi Anayasa Yargısı Dergisi (Cilt 12), Ankara, 1995
- Sabuncu, M. Yavuz; Esen Arnwine, Selin, *Türkiye İçin Anayasa Şikayeti Modeli – Türkiye’de Bireysel Başvuru Yolu*, 55 Yıl 55 Makale, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2017
- Sancakdar, Oğuz, *İdari Yargı İstinaf Sistemindeki Olası Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (148. Yıl), Danıştay Yayınları, Ankara, 2016
- Serozan, Rona, *Medeni Hukuk (Genel Bölüm)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004
- Sezginer, Murat, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılıklarının Giderilmesinde Danıştayın İçtihat Mahkemesi Rolünün Önemi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (151. Yıl), Ankara, 2019
- Sınmaz, Emin, *İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 31. Maddesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Yapılan Yollamaların Yol Açtığı Sorunlar ve Usul Hükümlerinin İdari Yargıya Özgülenmesi*, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (155.Yıl), Ankara, 2023
- Şen, Ersan; Duymaz, Erkan, *Hukuki Kesinlik/Belirlilik İlkesi Karşısında Birbiri ile Uyuşmayan Yargı Kararları*, Terazi Hukuk Dergisi (Aralık Sayı 196/17), Ankara, 2022
- Şimşek, Tacettin; *İdari Yargılama Hukukunda Davalı Yanında Müdahilin Tek Başına Kanun Yollarına Başvuruda Bulunma Hakkı*, TBB Dergisi, İstanbul, 2018
- Tan, Turgut; Bayazıt, Bahar, *İdare Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023
- Telli, Semih Tekin, *İdari Yargıda Kesin Hüküm, İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III*, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları (Sayı 29), Ankara, 1980

- Torun, Fatih, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, Gazi Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2020
- Turan, Hüseyin, *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Usulü ve Kabul Edilebilirlik Kriterleri*, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2015
- Ulusoy, Ali D., *Yeni Türk İdare Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019
- Uysal, Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi Ve Giderilmesi Usulü*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Doktora Tezi), Ankara, 2021
- Uysal, Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021
- Üçok, Çoşkun; Mumcu, Ahmet; Bozkurt, Gülnihal, *Türk Hukuk Tarihi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s.319-320
- Üstün, Gül, *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu Üzerine Bir Değerlendirme*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Sayı 2/22), İstanbul, 2016
- Yıldız Akgül, Şerife, *İçtihadı Birleştirme Kurumu Ve İptal Kararı Üzerine Fiili Çalışmaya Bağlı Döner Sermaye Ek Ödemelerinin Davacıya Ödenmesi Gerekliğine İlişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 2013/2 Esas Ve 2018/2 Sayılı Kararı Üzerine Değerlendirme*, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Şubat Sayı 6/1), Eskişehir, 2020
- Yılmaz, Ejder, *Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılama Hakkı, Anayasa Mahkemeleri Bireysel Başvuru Hakkındaki Uygulamaları* (Prof. Dr. Necmettin Berkin'e Armağan), İstanbul, 2021
- Yılmazoğlu, Yunus Emre, *Bireysel Başvuru Rehberi*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019
- Yılmazoğlu, Yunus Emre, *İçtihat Farklılıklarının Temel Hak ve Özgürlükler Yönünden Değerlendirilmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi (Haziran Sayı 13/7), Ankara, 2019

Yılmazoğlu, Yunus Emre, *Temyiz İncelemesinde “İçtihat Eksenli” Yaklaşım ve Danıştay İçin Çözüm Önerileri*, Danıştay Dergisi (Sayı156), Ankara, 2023

Yüce, Mehmet; Mercimek, Fulya, *Türk Vergi Hukukunda İçtihatların Bağlayıcılığı Ve Hukuk Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi*, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Temmuz Sayı 9/119), İstanbul, 2014

Zabunoğlu, Yahya Kazım, *İdari Hukuku (Cilt 1)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012

Zanobini, Guido, *İdare Hukuku Umumiyet İtibarile Umumi Nizam (Cilt I)* (Akgüç, Atıf ve Erman, Sahir Çev.), İstanbul, 1945

Zeybek, Cavit Ali, *Yargı İçtihatlarının Hukuk Kaynağı Olarak Değeri ve Yeri*, Danıştay Dergisi, Ankara, 1988

KARARLAR

Bölge İdare Mahkemesi Dava Dairesi Kararları

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2.İDD; 07/11/2023, E:2023/4755, K:2023/4043
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7.İDD; 07/11/2023, E:2023/2886, K:2023/2764
 Bursa Bölge İdare Mahkemesi 3.İDD; 29/11/2023, E:2023/276, K:2023/1813
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 1.İDD; 07/12/2023, E:2022/1383, K:2023/3533
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10.İDD; 08/11/2023, E:2023/1264, K:2023/1830
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2.İDD; 07/11/2023, E:2023/2825 K:2023/2981
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2.İDD; 23/11/2023, E:2023/3195 K:2023/3135
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4.İDD; 21/11/2023, E:2023/3821, K:2023/2953
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1.İDD; 30/11/2023, E:2021/1383 K:2023/3533
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2.İDD; 30/10/2023, E:2023/1602, K:2023/1930

Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Kararları

Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/10/2023, E:2023/22, K:2023/33
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/02/2021, E:2021/7, K:2021/7
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/12/2022, E:2022/43, K:2022/42
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/03/2022, E:2022/16, K:2022/14

Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/05/2023, E:2023/8 K:2023/10
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/05/2023, E:2023/9, K:2023/12
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/05/2023, E:2023/7, K:2023/11
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 11/07/2022, E:2023/16, K:2023/18
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 15/12/2021, E:2021/38, K:2021/38
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/12/2023, E:2023/40, K:2023/29
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/12/2023, E:2023/33, K:2023/37
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/02/2022, E:2022/5, K:2022/9
 Adana Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/03/2022, E:2022/9, K:2022/13
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 21/10/2022, E:2022/125, K:2022/125
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/06/2022, E:2022/83, K:2022/83
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 05/01/2021, E:2021/9, K:2021/9
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/02/2023, E:2023/66, K:2023/66
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/02/2023, E:2023/67, K:2023/67
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/02/2023, E:2023/71, K:2023/71
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/119, K:2023/119
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/123, K:2023/123
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/120, K:2023/120
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/05/2023, E:2023/62, K:2023/62
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/05/2023, E:2023/98, K:2023/98
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/05/2023, E:2023/83, K:2023:83
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/01/2022, E:2022/18, K:2022/18
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/01/2022, E:2023/21, K:2023/21
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 28/01/2022, E:2022/22, K:2022/22
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 02/04/2018, E:2018/23, K:2018/23
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/06/2022, E:2022/75, K:2022/75
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 04/06/2020, E:2020/52, K:2020/52
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 05/11/2020, E:2020/75, K:2020/75
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 10/07/2020, E:2020/59, K:2020/59
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/02/2023, E:2023/53, K:2023/53
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/118 K:2023/118
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/116, K:2023:116
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/113 K:2023/113
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/116 K:2023/116
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/120 K:2023/120

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 20/10/2023, E:2023/118 K:2023/118
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 21/10/2022, E:2022/106 K:2022/106
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 21/10/2022, E:2022/124 K:2022/124
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 25/03/2022, E:2022/46, K:2022/46
 Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 26/05/2023, E:2023/90 K:2023/90
 Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 14/09/2023, E:2023/25, K:2023/25
 Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 12/01/2023, E:2023/2, K:2023/2
 Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 14/09/2023, E:2023/25, K:2023/25
 Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 17/05/2023, E:2023/14 K:2023/14
 Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 08/05/2023, E:2023/51, K:2023/51
 Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 01/02/2021, E:2021/1, K:2021/1
 Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/11/2023, E:2023/83 K:2023/83
 Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 08/05/2023, E:2023/52 K:2023/52
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 18/03/2021, E:2021/1, K:2021/9
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 05/01/2023, E:2023/52 K:2023/52
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 14/04/2022, E:2022/21, K:2022/22
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 17/06/2020, E:2020/42, K:2020/42
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 29/09/2023, E:2023/62 K:2023/62
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 30/05/2022, E:2022/27 K:2022/28
 Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 30/05/2023, E:2023/53 K:2023/55
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 05.12.2022, E:2022/77, K:2022/77
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 06/03/2023, E:2023/17, K:2023/17
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 21/06/2023, E:2023/46, K:2023/46
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 01/03/2022, E:2022/24, K:2022/24
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 05/12/2022, E:2022/79, K:2022/79
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/10/2020, E:2020/148 K:2020/148
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 13/10/2020, E:2020/152, K:2020/152
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 15/09/2020, E:2020/133, K:2020/133
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 16/01/2023, E:2023/6 K:2023/6
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 16/01/2023, E:2023/13, K:2023/13
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 16/01/2023, E:2023/1 K:2023/1
 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 16/01/2023, E:2023/4, K:2023/4
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 24/05/2023, E:2023/18, K:2023/18
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 24/05/2023, E:2023/22, K:2023/22
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 27/09/2023, E:2023/25, K:2023/25

İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 02/02/2022, E:2022/5, K:2022/5
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 22/03/2023, E:2023/13, K:2023/13
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 22/12/2021, E:2021/81, K:2021/81
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 24/05/2023, E:2023/19, K:2023/19
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 27/12/2023, E:2023/36, K:2023/36
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 27/12/2023, E:2023/41, K:2023/41
 İzmir Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 29/11/2023, E:2023/29, K:2023/29
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 08/01/2024, E:2023/77, K:2024/1
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 06/01/2020, E:2019/65, K:2020/1
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 12/10/2020, E:2020/43, K:2020/55
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 14/03/2023, E:2023/14, K:2023/20
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 15/02/2022, E:2022/12, K:2022/15
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 15/03/2022, E:2022/16 K:2022/19
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 16/09/2019, E:2019/50, K:2019/54
 Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 23/11/2021, E:2021/35 K:2021/37
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 30/12/2020, E:2020/18, K:2021/20
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 03/05/2023, E:2023/12, K:2023/12
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 04/11/2021, E:2021/23, K:2021/25
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 08/12/2021, E:2021/31, K:2021/29
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 11/05/2018, E:2018/55, K:2018/55
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 22/03/2023, E:2023/6, K:2023/6
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 23/09/2022, E:2022/7 K:2022/8
 Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu; 30/09/2021, E:2021/24, K:2021/21

Danıştay Kararları

Danıştay Başsavcılığı; 28/03/2022, E:2022/116 (Kanun yararına temyiz başvurusu)
 Danıştay Başsavcılığı; 19/10/2023, E:2023/576 (Kanun yararına temyiz başvurusu)
 Danıştay 4.D; 13/10/2022, E:2022/5169, K:2022/5623
 Danıştay 5.D; 12/10/2022, E:2022/9036, K:2022/6811
 Danıştay 5.D; 01/03/2023, E:2023/3301, K:2023/1963
 Danıştay 5.D; 13/02/2019, E:2018/2124, K:2019/1061
 Danıştay 5.D; 14/11/2023, E:2020/934, K:2023/15959
 Danıştay 5.D; 24/10/2023, E:2023/13903, K:2023/14553
 Danıştay 5.D; 28/09/2023, E:2023/18312, K:2023/12532

Danıştay 7.D; 14/11/2023, E:2022/3296, K:2023/4330
Danıştay 10.D; 25/01/1996, E:1996/361, K:1996/187
Danıştay 12.D; 07/03/2023, E:2019/2957, K:2023/900
Danıştay 13.D; 09/01/2023, E:2022/4523, K:2023/4
Danıştay İBK; 23/01/1971, E:1966/62, K:1971/8
Danıştay İBK; 12/12/2018, E:2018/1, K:2018/4
Danıştay İBK; 03/02/2023, E:2021/4, K:2023/1
Danıştay İDDK; 17/02/2020, E:2020/55, K:2020/10
Danıştay İDDK; 17/02/2020, E:2020/32, K:2020/11
Danıştay İDDK; 17/02/2020, E:2020/6, K:2020/2
Danıştay İDDK; 17/02/2020, E:2020/63, K:2020/9
Danıştay İDDK; 19/10/2020, E:2020/159, K:2020/156
Danıştay İDDK; 19/10/2020, E:2020/145, K:2020/127
Danıştay İDDK; 19/10/2020, E:2020/158, K:2020/155
Danıştay İDDK; 17/12/2020, E:2020/165, K:2020/178
Danıştay İDDK; 17/12/2020, E:2020/167, K:2020/182
Danıştay İDDK; 17/12/2020, E:2020/179, K:2020/167
Danıştay İDDK; 08/03/2021, E:2021/2, K:2021/2
Danıştay İDDK; 08/03/2021, E:2021/6, K:2021/7
Danıştay İDDK; 25/10/2021, E:2021/47, K:2021/33
Danıştay İDDK; 27/10/2021, E:2021/33, K:2021/48
Danıştay İDDK; 02/12/2021, E:2021/55, K:2021/52
Danıştay İDDK; 08/12/2021, E:2021/2374, K:2021/2894
Danıştay İDDK; 27/04/2022, E:2022/22, K:2022/17
Danıştay İDDK; 27/04/2022, E:2022/20, K:2022/20
Danıştay İDDK; 01/06/2022, E:2022/19, K:2022/24
Danıştay İDDK; 01/06/2022, E:2022/19, K:2022/24
Danıştay İDDK; 06/06/2022, E:2022/28, K:2022/26
Danıştay İDDK; 15/06/2022, E:2022/30, K:2022/39
Danıştay İDDK; 27/06/2022, E:2022/32, K:2022/45
Danıştay İDDK; 27/06/2022, E:2022/34, K:2022/44
Danıştay İDDK; 15/09/2022, E:2022/56, K:2022/48
Danıştay İDDK; 05/10/2022, E:2022/47, K:2022/62
Danıştay İDDK; 17/10/2022, E:2022/52, K:2022/65
Danıştay İDDK; 19/10/2022, E:2022/50, K:2022/66

Danıştay İDDK; 15/02/2023, E:2022/72, K:2023/3
 Danıştay İDDK; 20/03/2023, E:2022/70, K:2023/9
 Danıştay İDDK; 12/04/2023, E:2023/19, K:2023/15
 Danıştay İDDK; 13/04/2023, E:2023/11, K:2023/23
 Danıştay İDDK; 17/05/2023, E:2022/3770, K:2023/1020
 Danıştay İDDK; 01/06/2023, E:2023/22, K:2023/27
 Danıştay İDDK; 14/06/2023, E:2023/9, K:2023/28
 Danıştay İDDK; 15/06/2023, E:2023/25, K:2023/29
 Danıştay İDDK; 04/07/2023, E:2022/71, K:2023/32
 Danıştay İDDK; 12/07/2023, E:2023/29, K:2023/34
 Danıştay İDDK; 12/10/2023, E:2023/33, K:2023/39
 Danıştay İDDK; 25/10/2023, E:2023/30, K:2023/41
 Danıştay VDDK; 19/02/2020, E:2021/2021, K:2021/2
 Danıştay VDDK; 03/11/2021, E:2021/5, K:2021/7
 Danıştay VDDK; 03/11/2021, E:2021/5, K:2021/7
 Danıştay VDDK; 03/11/2021, E:2021/5, K:2021/7
 Danıştay VDDK; 19/01/2022, E:2021/10, K:2022/3
 Danıştay VDDK; 19/01/2022, E:2021/9, K:2022/2
 Danıştay VDDK; 13/04/2022, E:2022/58, K:2022/379
 Danıştay VDDK; 18/05/2022, E:2022/2, K:2022/7
 Danıştay VDDK; 05/10/2022, E:2022/5, K:2022/9
 Danıştay VDDK; 16/11/2022, E:2022/7, K:2022/11
 Danıştay VDDK; 25/01/2023, E:2022/13, K:2023/1
 Danıştay VDDK; 25/01/2023, E:2022/5, K:2022/9
 Danıştay VDDK; 15/02/2023, E:2022/14, K:2023/2
 Danıştay VDDK; 11/10/2023, E:2023/3 K:2023/5

Anayasa Mahkemesi Kararları

AYM; 26/10/2022, E:2022/89, K:2022/129
 AYM; 27/12/2006, E:2006/163, K:2006/121
 AYM; 12/06/1969, E:1969/38, K:1969/34
 AYM; 29/06/2006, E:2006/98, K:2006/75

 AYM; 29/9/2021, B. No:2017/37079 sayılı başvurusu

AYM; 08/12/2022, B. No:2018/8293 sayılı başvurusu

AYM; 19/08/2014, B. No:2014/13158 (Ford Motor Company başvurusu)

AYM; 06/01/2015, B. No:2013/6932 (Türkan Bal başvurusu)

AYM, 24/12/2015, B. No:2015/19816 (Engin Selek başvurusu)

AYM; 12/01/2017, B. No:2014/13916 (Mehmet Arif Madenci başvurusu)

AYM, 07/08/2018, B. No:2014/8875 (Mehmet Doğan başvurusu)

AYM; 25/12/2018, B. No:2017/29896 (Yasemin Bodur başvurusu)

AYM, 22/01/2019, B. No:2015/17453 (Aşır Tunç başvurusu)

AYM, 12/12/2019, B. No:2018/14445 (Ertan Yılmaz başvurusu)

AYM, 13/02/2020, B. No:2017/22650 (Aziz Buluntu ve Fırat Sağva başvurusu)

AYM, 09/06/2020, B. No:2015/4255 (Teslime Aydoğan başvurusu)

AYM; 29/06/2022, B. No:2019/17968 (Tevfik Ayhan başvurusu)

AYM, 26/01/2023, B. No:2019/33281 (İbrahim Er ve diğerleri başvurusu)

AYM; 30/03/2023, B. No:2020/33856 (Erkan Tufan başvurusu)

AYM, 12/04/2023, B. No:2020/3813 (Kemal Ayus ve diğerleri başvurusu)

AYM, 19/07/2023, B. No:2020/12766 (Nagihan Örgüş başvurusu)

AYM; 20/07/2023, B. No:2019/42517 (Adem Akagündüz başvurusu)

AİHM; Necdet Şahin ve Perihan Şahin başvurusu, B. No:13279/05 (Türkiye)